

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Nataša Briški

**PROCES IZBIRE KANDIDATOV NA AMERIŠKIH PREDSEDNIŠKIH
VOLITVAH**

Magistrsko delo

Washington DC 2008

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Nataša Briški

Mentor: doc. dr. Miro Haček

**PROCES IZBIRE KANDIDATOV NA AMERIŠKIH PREDSEDNIŠKIH
VOLITVAH**

Magistrsko delo

Washington DC 2008

PROCES IZBIRE KANDIDATOV NA AMERIŠKIH PREDSEDNIŠKIH VOLITVAH

Magistrsko delo obravnava proces izbire kandidatov na ameriških predsedniških volitvah od začetka prvih strankarskih predvolitev do formalne podelitve nominacije izbranim kandidatom na nacionalnih konvencijah. Predmet raziskave so poleg zgodovinskega pregleda nastanka sistema, kakršen je v uporabi, predvsem različne metode in načini za izbiro kandidatov na strankarskih predvolitvah ter njihove značilnosti, spremembe skozi čas kot rezultat številnih reform v sodobni zgodovini ter podrobnejša analiza zborovanj v Iowi in predvolitev v New Hampshiru kot primeru dveh osnovnih vrst strankarskih predvolitev. Raziskovalno delo se ukvarja tudi z vprašanjem financiranja političnih kampanj, ki kljub veljavnim zakonom, s katerimi naj bi omejili vpliv denarja na volitve, vedno znova dosegajo rekordne zneske, ter z analizo delovanja nacionalnih konvencij, ki pomenijo kulminacijo večmesečnega obdobja strankarskih predvolitev in na katerih izbrani kandidati uradno postanejo nominiranci neke stranke. V tem kontekstu so podrobneje analizirana tudi pravila demokratske in republikanske stranke ter konvenciji, ki sta ju v volilnem letu 2008 stranki imeli v Denverju (Kolorado) in Minneapolisu/St. Paulu (Minnesota).

KLJUČNE BESEDE: zborovanje, predvolitve, Iowa, New Hampshire, nacionalna nominacijska konvencija

THE PRIMARY SELECTION PROCESS IN THE US PRESIDENTIAL ELECTIONS

The thesis deals with the process of electing candidates in the us presidential primaries, from the start of the primary season all the way to the official nomination of the chosen candidates at the national conventions. Besides the historical perspectives of the system in use today, the main topic of a research are different methods, means and ways of electing candidates during primaries, changes through time as a direct result of a numerous reforms in the modern history and detailed analysis of political parties caucuses in Iowa and primaries in New Hampshire as the examples of two basic forms of primaries. The thesis also focuses on the issue of

campaign finance that despite all the current laws, designed to minimize the influence of money on the elections, fails to achieve its goals, and the analysis of how national conventions, that represent the culmination of a months long period of primaries and where chosen candidates officially become the party nominees, work. In this context follows the analysis of the rules democrats and republicans use plus the conventions in election year 2008 held in Denver (Kolorado) and Minneapolis/St. Paul (Minnesota).

KEY WORDS: caucus, primary, Iowa, New Hampshire, national nominating convention

KAZALO

1. UVOD	10
1.1 Predmet preučevanja	10
1.2 Namen in cilji	14
1.3 Hipoteze	14
1.4 Metodologija	16
2. TEORETSKA PODLAGA MAGISTRSKEGA DELA	18
2.1 Opredelitev pojma politični sistem, njegovi elementi in funkcije	18
2.1.1 Politični sistem po Eastonu	20
2.1.2 Almondova definicija političnega sistema	22
2.1.3 Delitev političnih sistemov glede na funkcije oblasti	23
2.2 Delitev oblasti na izvršno, zakonodajno in sodno vejo	24
2.3 Federalizem na splošno	25
2.4 Razvoj ameriškega političnega sistema	28
2.4.1 Ameriški federalizem	31
2.5 Izvršna oblast – Bela hiša	33
2.5.1 Elektorski kolidž	34
2.6 Legislativna oblast – Kongres	36
2.7 Sodna oblast	37
2.8 Razmerja moči med vejami oblasti v ZDA	40
3. NOMINACIJSKI PROCES IZBIRE KANDIDATOV	44
3.1 Evolucija strankarskih predvolitev	45
3.1.1 Zgodnje nominacijske konvencije (1832–1968)	48
3.2 Sodoben nominacijski proces (1968–)	51
3.2.1 Reforme McGovern-Fraserjeve komisije	52
3.2.2 Opredelitev in razlike osnovnih vrst predsedniških predvolitev	56

3.2.3 Značilnosti različnih podvrst predsedniških predvolitev	59
3.3 Študiji primera: Iowa in New Hampshire 2008	65
3.3.1 Zborovanja v Iowi 2008	65
3.3.2 Predvolitve v New Hampshiru 2008	72
3.3.3 Vpliv Iowe in NH na potek strankarskih predvolitev	75
3.3.4 Propadla kandidatura zgodnjega favorita Rudyja Giulianija	78
3.3.5 Volilna udeležba na strankarskih predvolitvah 2008	84
3.4 Kritike veljavnega sistema strankarskih predvolitev	90
3.5 Vloga nacionalne stranke v procesu izbire predsedniških kandidatov	96
4. FINANCIRANJE PREDSEDNIŠKIH KAMPANJ	100
4.1 Zakon o nacionalnih političnih kampanjah («Federal Election Campaign Law«)	101
4.1.1 BCRA («Bipartisan Campaign Reform Act») ali McCain-Feingoldov zakon	106
4.1.2 Odbori PAC («Political Action Committees)	111
4.1.3 Politični odbori »527«	112
4.2 Novi načini zbiranja denarja za predvolilne kampanje	114
4.3 Učinkovitost zakonov o političnih kampanjah	116
5. SODOBNE NACIONALNE STRANKARSKE KONVENCIJE	123
5.1 Izbor delegatov za sodelovanje na nacionalnih konvencijah	125
5.1.1 Pravila demokratske stranke	126
5.1.2 Pravila republikanske stranke	128
5.1.3 Kdo so »superdelegati«	129
5.2 Študiji primera: demokratska in republikanska nacionalna konvencija 2008	131
5.2.1 Demokratska nacionalna konvencija, 25.–28. 9. 2008 Denver (CO)	134
5.2.1.1 Prvi dan demokratske konvencije	136
5.2.1.2 Drugi dan demokratske konvencije	138
5.2.1.3 Tretji dan demokratske konvencije	138
5.2.1.4 Četrty dan demokratske konvencije	140

5.2.2 Republikanska nacionalna konvencija, 1.–4. 9. 2008 Minnesota/St. Paul (MN)	142
5.2.2.1 Prvi dan republikanske konvencije	143
5.2.2.2 Drugi dan republikanske konvencije	144
5.2.2.3 Tretji dan republikanske konvencije	145
5.2.2.4 Četrty dan republikanske konvencije	147
5.3 Kritike sodobnih nacionalnih konvencij	148
6. SKLEPNE UGOTOVITVE	151
6.1 Verifikacija splošnih hipotez in dodatnih tez	152
7. SEZNAM VIROV	157
8. PRILOGE	170
Priloga A: Seznam vidnejših demokraskih in republikanskih predsedniških kandidatov na predvolitvah 2008	170
Priloga B: Kronološki pregled demokraskih in republikanskih predvolitev 2008	171
Priloga C: Agenda na večernem zborovanju v Iowi 2008	174
Priloga D: Porazdelitev delegatov na Republikanski nacionalni konvenciji 2008	175
Priloga E: Porazdelitev delegatov na Demokraski nacionalni konvenciji 2008	179

KAZALO TABEL IN SKIC

Skica 2.1.1.1: Politični sistem po Eastonu	21
Tabela 2.4.1: Ustavna delitev moči med nacionalno vlado in vladami zveznih držav	32
Tabela 2.8.1: Pooblastila izvršne in zakonodajne oblasti v ZDA	42
Tabela 3.2.3.1: Prerez načina izbire demokratskih delegatov na predsedniških predvolitvah 2008	62
Tabela 3.2.3.2: Prerez kvalificiranosti volivcev glede na pravila sodelovanja na demokratskih predvolitvah 2008	63
Tabela 3.2.3.3: Prerez načina izbire republikanskih delegatov na predsedniških predvolitvah 2008	63
Tabela 3.2.3.4: Prerez kvalificiranosti volivcev glede na pravila sodelovanja na republikanskih predvolitvah 2008	64
Tabela 3.3.1.1: Rezultati demokratskih zborovanj v Iowi, 3. januarja 2008	68
Tabela 3.3.1.2: Rezultati demokratskih konvencij 26. aprila 2008 na ravni petih kongresnih okrožij Iowe	70
Tabela 3.3.1.3: Rezultati republikanskih zborovanj v Iowi, 3. januarja 2008	71
Tabela 3.3.2.1: Rezultati dem. predvolitev v New Hampshiru, 8. januarja 2008	73
Tabela 3.3.2.2: Rezultati rep. predvolitev v New Hampshiru, 8. januarja 2008	74
Tabela 3.3.3.1: Seznam zmagovalcev zborovanj v Iowi in predvolitev v New Hampshiru od volilnega leta 1976 dalje	75
Tabela 3.3.4.1: Prerez javnomnenjskih raziskav (od aprila 2007 do januarja 2008) glede nominacije republikanskih predsedniških kandidatov na predvolitvah 2008	78
Tabela 3.3.4.2: Rezultati republikanskih predvolitev na Floridi, 29. januarja 2008	81
Tabela 3.3.4.3: Medijska izpostavljenost predsedniških kandidatov 6.–11. januarja 2008	82
Tabela 3.3.4.4: Medijska izpostavljenost predsedniških kandidatov 14.–20. januarja 2008	83
Tabela 3.3.4.5: Medijska izpostavljenost predsedniških kandidatov 21.–27. januarja 2008	84
Tabela 3.3.5.1: Udeležba na strankarskih predvolitvah 2008	85

Tabela 4.1.1: Omejitve stroškov porabe za predsedniške kandidate, ki sprejmejo javno financiranje	104
Tabela 4.1.2: Seznam kandidatov, ki so na strankarskih predvolitvah 2008 sprejeli javno financiranje	106
Tabela 4.1.1.1: Omejitve prispevkov za leto 2007/2008	109
Tabela 4.1.1.2: Omejitve prispevkov za posameznike za leto 2007/2008	110
Tabela 4.3.1: Prispevki predsedniškim kandidatom 1976–2008 (vključene so strankarske predvolitve, javno financiranje nacionalnih konvencij ter zasebno in javno financiranje splošnih volitev)	117
Tabela 4.3.2: Skupna poraba predsedniških kandidatov 1976–2008	118
Tabela 5.2.1.1: Rezultati demokratskih predvolitev v Michiganu, 15. januarja 2008	135
Tabela 5.2.1.2: Rezultati demokratskih predvolitev na Floridi, 29. januarja 2008	135

SEZNAM KRATIC

BCRA – Bipartisan Campaign Reform Act (Dvostrankarski zakon o reformiranju kampanj)

CIO – Congress of Industrial Organisations (Zbor industrijskih organizacij)

CIRCLE – The Center for Information & Research on Civic Learning & Engagement (Center za informacije in raziskave državljanske osveščenosti in dolžnosti)

CO – Kolorado (zvezna država Kolorado)

COLA – Cost of Living Adjustment (indeks usklajevanja s cenami življenjskih potrebščin)

DNC – Democratic National Committee (Nacionalni odbor demokratov)

FEC – Federal Election Commission (Zvezna volilna komisija)

FECA – Federal Election Campaign Law (Zvezni zakon o volilni kampanji)

MN – Minnesota (zvezna država Minnesota)

NH – New Hampshire (zvezna država New Hampshire)

PLEO – Party Leader and Elected Official (vidnejši član stranke in izvoljen uradnik)

PS – Politični sistem

PAC – Political Action Committee (Politični odbor)

RNC – Republican National Committee (Nacionalni odbor republikancev)

SSF – Separated Segregated Fund

U.S. – United States (Združene države)

VAP – Voting-age population (prebivalstvo z volilno pravico)

VEP – Voting-eligible population (volilni upravičenci)

ZDA – Združene države Amerike

1. UVOD

Predsednikovanje velja za najtežje delo na svetu, a proces, skozi katerega morajo iti kandidati, da so izvoljeni, je v Združenih državah morda se težji. Nekdanji predsednik ameriškega kongresa Thomas Foley je nekoč dejal: *»Poznam mnogo ljudi, za katere mislim, da bi bili dobri predsedniki, celo sijajni predsedniki, ki pa se bojijo naskakovati ta položaj zaradi mučenja, skozi katero gredo kandidati.«* (Foley v Edwards in drugi 2006, 268). Rhodes Cook celo meni, da *»izven živalskega kraljestva ni jasnejšega primera darvinizma od ameriškega predsedniškega nominacijskega sistema«* (Cook 2004, 11).

1.1 Predmet preučevanja

V ustavni zgodovini ZDA, od leta 1789, so Američani doslej 55-krat volili na predsedniških volitvah – trikrat v 18. stoletju, 25-krat v 19. stoletju, 25-krat v 20. stoletju in dvakrat v 21. stoletju. Od vsega začetka je malo ustavnih omejitev za državljane, ki so primerni za predsedstvo. V 2. členu ameriške ustave, ki govori o predsedstvu, je v prvem odstavku zgolj zapisano, da mora biti kandidat državljan ZDA, rojen v ZDA, star najmanj 35 let in prebivati v ZDA najmanj 14 let.¹

Predsednik je v ZDA izbran na podlagi dvostopenjskega procesa, ki vključuje nominacijo večje politične stranke in splošne volitve. Kljub temu da ameriška ustava zahteva le splošne volitve za izbiro predsednika, so bili vsi, razen prvega predsednika ZDA Georgea Washingtona, nominiranci večje politične stranke, od leta 1972 pa so vse predsedniške nominacije dobili tisti kandidati, ki so uspešno nastopili na strankarskih predvolitvah (Schantz 1996, 9–15). *»Politična prominenca«*, ki definira krog posameznikov, resnih kandidatov za predsedstvo, je po Gerald Pomperju tisti, ki je *»ujel pozornost volivcev in političnih vodij s karakternimi značilnostmi svoje osebnosti, svojim delom v kakšni od nalog javnega pomena ali svojim poistovetenjem s pomembnimi vprašanji ali interesi«* (Pomper v Schantz 1996, 10).

V ameriškem političnem sistemu volitve pomenijo možnost, da si kandidati zagotovijo legitimno pravico do zasedanja državnih služb. V magistrski nalogi z

¹ Dostopno prek: <http://www.law.cornell.edu/constitution/constitution.articleii.html> (10. marec 2008).

naslovom »*Proces izbire predsedniških kandidatov na ameriških volitvah*« so osrednji predmet preučevanja metode izbiranja ameriških predsedniških kandidatov, od tradicionalnega začetka prvih predvolilnih shodov v Iowi in predvolitev v New Hampshiru do nacionalnih strankarskih konvencij, na katerih člani obeh največjih političnih strank, republikanske in demokratske, formalno potrdijo svoja kandidata za mesto predsednika ZDA. Uvodni opredelitvi pojmov, kot sta politični sistem in federalizem, sledi podrobnejša razlaga razvoja ameriškega političnega sistema, z ustavo razdeljenega na tri veje oblasti – izvršno, zakonodajno in sodno, kar služi kot teoretska podlaga za raziskavo, ki je pravzaprav osrednji predmet mojega preučevanja.

O predsedniških nominacijah odločajo volivci in kandidati, vpliv strankarskih veljakov je razmeroma omejen, zaradi česar se je v nominacijskem procesu povečala vloga množičnih medijev, še posebej televizije. Po Fiorini in Petersonu tako »*ameriško demokracijo zaznamuje t. i. permanentna kampanja, ko se kampanja za naslednje volitve začne, kakor hitro se prejšnja konča, meja med obdobjem zbiranja glasov in vladanjem pa je zabrisana*« (Fiorina in Peterson 2001, 14). V ameriški ustavi o pravilih za izbiro predsedniških kandidatov nič ne piše, zato so se z začetkom leta 1796 člani ameriškega kongresa, ki so se identificirali z eno od političnih strank, prvič neformalno sestali in dogovorili o svoji izbiri nominirancev za predsednika in podpredsednika. Ta sistem, poznan pod imenom »*King Caucus*«, je bil v veljavi skoraj 30 let, dokler ni prišlo do sprememb in so ga zamenjale nacionalne konvencije. Od sedemdesetih let 20. stoletja pa so morebitni nominiranci velikih strank znani že veliko pred konvencijami, ker zberejo potrebno večino delegatov, še preden je cikel strankarskih predvolitev končan, zaradi česar so konvencije postale bolj ali manj ceremonialni dogodki (Bureau of International Information Programs 2008, 33).

V pričujoči magistrski nalogi sta poudarjena predvsem analiza različnih vrst predsedniških predvolitev v ZDA in njihov razvoj skozi leta, v 3. poglavju pa podrobneje analiziram predvolitve v Iowi in New Hampshiru. Oba primera izpostavim zaradi vplivne vloge, ki jo zadnja desetletja igrata v procesu predvolitev, sta pa tudi ustrezna podlaga za razčlenitev različnih oblik strankarskih predvolitev, kot sta zborovanje (*caucus*) in predvolitve (*primary*). Zagovarjam trditev, da so strankarske predvolitve v obeh zveznih državah, kljub njunemu številčno majhnemu

deležu delegatov na nacionalni konvenciji, ravno zaradi privilegirane pozicije, ki jo imata na začetku nominacijskega procesa, zelo pomembne za nadaljnje možnosti kandidatov v okviru nominacijskega procesa. S predvolilnimi zborovanji v zvezni državi Iowa so se 3. januarja 2008 v Združenih državah začele predvolitve v okviru kampanje '08. Gre za najstarejšo metodo izbiranja delegatov za nacionalne konvencije, ki jo še vedno uporabljajo v nekaterih zveznih državah. Po tem sistemu – kot razložim v 3. poglavju, volivci ne izbirajo strankarskih delegatov za nacionalno konvencijo posredno skozi oddani glas na volilnem lističu tako kot na predvolitvah – kjer volivec ali neposredno izbira delegate ali pa odda predsedniški preferenčni glas, ki potem posredno odloča o razporejanju delegatov –, temveč sodelujejo na nekakšnih strankarskih zborovanjih, na ravni določene volilne enote, okraja ali drugih manjših divizij na ravni zvezne države. Glasovanje na strankarskih zborovanjih odloča o tem, kdo bo šel kot delegat na strankarske konvencije na ravni zakonodajnih, volilnih ali kongresnih okrožij. Na teh konvencijah izberejo delegate za naslednje stopnje in tako vse do državne konvencije, kjer delegate dejansko in končno razporedijo med kandidate. Gre za izjemno zapleten sistem izbiranja nominirancev, ki ga dobro razumejo le redki analitiki, udeležba je tradicionalno nizka, poleg tega pa nemalokrat vodi v nelogične rezultate. Volilni cikel 2008 v tem pogledu ni bil nobena izjema, zaradi česar menim, da je postopek zastarel, do kandidatov delno tudi nepošten in bi ga bilo treba osvežiti ali celo popolnoma zamenjati s predvolitvami.

Financiranje predsedniških političnih kampanj je tema 4. poglavja. Zajetnost proračuna, s katerim razpolagajo posamezne kampanje, je običajno namreč precej dobra napoved kandidatove uspešnosti na volitvah. V kolonialnih časih se je od kandidatov na ameriških volitvah pričakovalo, da so volivce razvajali s hrano in pijačo. V 19. stoletju so vlogo prepričevanja prevzeli strankarski časniki, partijske organizacije pa so na ulice pošiljale svoje privržence, ki so delili letake. Potreben denar za kampanje so zbirale stranke in ne kandidati. V 20. stoletju so stranke začele izgubljati svoj vpliv, a še vedno igrajo pomembno vlogo pri zbiranju sredstev (Shea 2001, 134). Na vprašanje, zakaj toliko ljudi in interesnih skupin v ZDA finančno podpira predsedniške in druge politične kampanje, eden od vodnikov po ameriškem volilnem procesu ponuja naslednje odgovore: veliki in bolje organizirani donatorji prispevajo, ker želijo, da vlada nekaj naredi oz. ne naredi, prepričani so, da si tako kupujejo tudi večji vpliv pri odločanju. Motivi manjših donatorjev naj bi bili različni –

lahko se ideološko strinjajo s kandidatom, lahko jih jezijo nekatera javna vprašanja ali pa želijo le biti del akcije. Z vsakim zakonom, ki omejuje kroženje denarja, pa se najdejo tudi novi načini zbiranja in trošenja (League of Women Voters 2003, 70). V ameriškem demokratičnem vladnem sistemu, zasnovanem na svobodnih, odprtih volitvah in tradiciji pluralizma, interesne skupine tekmujejo med seboj za vpliv na javne politike. Televizijsko oglaševanje, ugotavlja Cantor, ki so ga kot orodje med političnimi kampanjami začeli uporabljati v 50. in 60. letih prejšnjega stoletja, je stroške kandidatur dramatično povečalo, ne preseneča pa, da se je predsedniška kampanja '08 izkazala za doslej najdražjo, kljub zakonom, ki naj bi omejevali vsote denarja, zapravljenega za politične namene (Cantor 2004). Fiorina in Peterson naštevata najmanj sedem razvojnih dejavnikov, ki so po njunem razlog za izrazito dolg in posledično tudi drag proces izbire kandidatov (od prvih predvolitev do uradnega ustoličenja kandidata na nominacijski konvenciji), od razpada strankarskih organizacij, razširjenosti predvolitev, napredka v množičnem komuniciranju, eksplozije interesnih skupin, skokovitega porasta glasovanj/anketiranj do vse večje potrebe po denarju (Fiorina in Peterson 2001, 14–20). Dolgoletni svetovalec 43. ameriškega predsednika Georgea Busha in ameriški politični strokovnjak, Karl Rove, meni, da je način, kako volivci v kampanji 2008 izbirajo svojega predsednika, ena sama zmešnjava, eden od glavnih problemov pa dolžina kampanje: *»Le nekaj stvari je fizično bolj zahtevnih kot kandidatura za predsednika, vojaško usposabljanje ali šport na zelo visoki ravni, ta kampanja bo najdaljša predsedniška bitka v zgodovini.«*²

Cilj nominacijske sezone, ki je v kampanji 2008 trajala od začetka januarja 2008 (zborovanja v Iowi) do začetka septembra 2008 (republikanska konvencija v Minnesoti) je dobiti podporo večine delegatov na nacionalni konvenciji. Vrhunci letih so dandanes t. i. »keynote speech« ali govor pomembnega člana stranke, govor strankarskega vodje ali vodij, razglasitev podpredsedniškega kandidata, štetje delegatskih glasov delegatov in ustoličenje nominiranca stranke za predsednika ter ratifikacija strankarskega programa. V zadnjih desetletjih so konvencije postale velik televizijski dogodek in pomenijo nekakšen uraden začetek kampanje za splošne predsedniške volitve. V 5. poglavju se tako posvetim vprašanju nacionalnih **strankarskih nominacijskih konvencij** kot zadnjemu dejanju v procesu

² Dostopno prek: <http://www.opinionjournal.com/editorial/feature.html?id=110011015> (21. december 2007)

predsedniških predvolitev – obdobju, ki sem ga raziskovala v magistrski nalogi. Končujem z razlago o delegatih na nacionalni konvenciji in s tem v zvezi o razlikah med republikanci in demokrati ter nacionalnim konvencijam kot delu ameriškega elektorskega procesa. Poudarek pri tem bo na demokrati konvenciji, ki je bila konec avgusta 2008 v Denverju, Kolorado, in republikanski v začetku septembra 2008 v Minneapolisu/St. Paul v Minnesoti.

1.2 Namen in cilji

Namen predlaganega dela je s preučevanjem procesa predvolitev osvetliti problematiko izbire kandidatov na ameriških predsedniških volitvah in strokovni javnosti približati potek izbora kandidatov s primerom predvolitev v letu 2008. Na podlagi primerov, tj. zborovanj v Iowi in predvolitev v New Hampshiru, želim skozi primerjalno analizo prikazati razlike, prednosti in slabosti razdrobljenega sistema strankarskih kvalifikacij za izbiro predsedniških kandidatov, razložiti proces izbire delegatov za nacionalni konvenciji in s pomočjo študije primerov demokrati nacionalne konvencije v Denverju ter republikanske v Minneapolisu/St. Paul pojasniti zgodovinski pomen teh konvencij in njihovo vlogo v sodobnem ameriškem političnem procesu izbire predsednika ZDA. Med cilje magistrskega dela sodijo tudi analiza področja financiranja predvolilnih kampanj in temeljnih načel zveznih zakonov o financiranju, razlaga razlike med t. i. »soft« in »hard« finančnimi prispevki ter osvetlitev številnih posebnosti financiranja predsedniških kampanj. V magistrski nalogi tudi osvetlim politični sistem ZDA in razmerja moči med eksekutivno, sodno in zakonodajno vejo oblasti.

1.3 Hipoteze

Delovne hipoteze:

SPLOŠNA HIPOTEZA 1: Participacija na ameriških predsedniških predvolitvah, še posebej zborovanjih, je tradicionalno nizka in zato nereprezentativna.

Predvolilnih zborovanj 2008 se je udeležilo rekordno število ljudi, kar je gotovo odziv na izjemno tekmovalno naravo predvsem demokrati kampanje 2008. Kljub

visokemu porastu, ki so ga zabeležili lokalni volilni delavci, podatki kažejo, da gre v večini zveznih držav za vsega nekaj odstotkov volilnih upravičencev.

DODATNA TEZA 1: Zvezni državi Iowa in New Hampshire, kljub svoji majhnosti, pomembno vplivata na potek predvolitev.

Zvezni državi Iowa in New Hampshire, od sredine sedemdesetih let prejšnjega stoletja prvi državi, kjer se začnejo republikanski in demokratski predvolilni zbori in volitve, pomenita majhen delež v skupnem števku delegatov, potrebnih za strankarsko nominacijo. Zaradi vpliva, ki ga imata kot prvi na predvolitve drugod, se predsedniški kandidati tam običajno zadržujejo dlje, stiki z volivci so pristnejši, rezultat pa zelo pomemben za potek nadaljnje kampanje. Propadla kandidatura dolgo časa favoriziranega republikanskega kandidata Rudyja Giulianija, ki je tako Iowo kot New Hampshire izpustil, je najočitnejši dokaz za to.

SPLOŠNA HIPOTEZA 2: Predvolilna zborovanja (op. vrste »caucus») so zastarel in nedemokratičen način glasovanja.

Zborovanja so vrsta strankarskih predvolitev, ki se začnejo ob točno določeni uri in običajno trajajo 2–4 ure, zaradi česar se jih ne more udeležiti vsakdo. Volivci večinoma svoj glas izbranim kandidatom namenijo z dvigovanjem rok in razporejanjem po različnih »koncih« dvorane/sobe, kjer se dogajajo, preferenčne glasove štejejo ročno, papirnih sledi glasovanj v nekaterih primerih ni, zaradi česar sta poštenost in odprtost tega procesa vprašljivi.

DODATNA TEZA 2: Demokratska metoda razdeljevanja delegatov na strankarskih predvolitvah je nepregledna, in kljub temu da delegate razdeljuje proporcionalno, včasih vodi do nelogičnih rezultatov, republikanska metoda »zmagovalec pobere vse« pa je preglednejša, a večinoma daje vse delegate neke zvezne države kandidatu, ki zbere večino glasov.

Razlog za trditev, da je demokratska metoda nepregledna, tiči v zapletenih in širši javnosti povsem nerazumljivih formulah, ki jih za razdeljevanje delegatov uporablja demokratska stranka na nekaterih predvolitvah, predvsem zborovanjih. Nemalokrat se recimo zgodi, da kandidat na glasovanju v nekem okraju dobi nekajkrat več glasov volivcev, a po preštevanju dan konča s povsem enakim izkupičkom delegatov, zaradi česar kritiki demokratsko metodo v teh primerih po moji oceni upravičeno opisujejo

tudi kot »tekmovanje, po katerem vsak nekaj dobi«, pri čemer krajšo potegne zmagovalec, razmeroma velika teža pa se daje poražencu. Republikanska metoda dokazano daje preveliko prednost dominantnemu kandidatu, demokratska pa ravno obratno.

DODATNA TEZA 3: Kljub številnim omejitvam glede financiranja ameriških predsedniških volitev je kampanja za volitve 2008 najdražja doslej.

Raziskave kažejo, da je samo financiranje političnih kampanj v luči zakonov, ki urejajo to področje, veliko preglednejše, kot je bilo, saj morajo kandidati javnosti razkriti finančne vire in stroške svojih kampanj, aktualne reforme, očitno pomanjkljive, pa niso dovolj za zaježitev vse večjega pritoka denarja v politiko. Problem poleg vse daljših kampanj med drugim namreč pomenijo številne t. i. senčne organizacije, izvezte iz zvezne regulacije, in nekatere odločitve članov ameriškega Vrhovnega sodišča, ki rahljajo regulacijo tega področja.

1.4 Metodologija

Pričujoče magistrsko delo temelji na več metodoloških konceptih. S tipološko metodo bom postavila teoretsko-hipotetični okvir raziskave. Za preučevanje teme in utemeljitev osnovnih hipotez bom uporabila metodo analize primarnih in sekundarnih pisnih virov. Skozi celotno delo se bosta prepletali metodi deskripcije in analize, ki temeljita na preučevanju primarnih in sekundarnih virov, s čimer bodo predstavljena temeljna spoznanja z obravnavanim predmetom.

Z deskriptivno metodo bom predstavila fenomen političnega sistema, definicijo, osnovne elemente in funkcije ter tudi klasificirala politične sisteme glede na funkcije oblasti in delitev le-te na sodno, izvršno in legislativno vejo. Pri analizi tudi ameriškega političnega sistema in razmerij moči med vejami oblasti se bom opirala na primarne pisne vire, kot je ameriška ustava, in z interpretacijo sekundarnih virov razložila zastavljeni del magistrske naloge.

Primerjalno raziskovanje mi bo omogočilo preučevanje razvoja predvolitev v ZDA in izbranega predvolilnega procesa v različnih pojavnih oblikah, tako v prostoru kot času. S primerjalno-analitično metodo in metodo zgodovinsko-časovne analize bom prikazala razlike med zborovanji in predvolitvami kot tudi razlike med republikanskim in demokratskim sistemom izbire nacionalnih delegatov ter razvoj

nacionalnih strankarskih konvencij. Z opisno metodo bom preučila tudi finančni vidik predsedniških kampanj.

Z metodo študije primera bom podrobneje analizirala potek strankarskih zborovanj v zvezni državi Iowa (januar 2008) in predvolitev v zvezni državi New Hampshire, s primerjalno metodo prikazala razlike med njima in posledično vpliv na potek predvolitev. Z metodo študije primera bom analizirala tudi demokratsko nacionalno konvencijo v Denverju (avgust 2008) in republikansko v Minneapolisu (september 2008) ter proces, ki vodi do uradne nominacije strankarskih kandidatov za položaj predsednika ZDA.

Z metodo analize vsebine bom preučila politične izjave in strateške dokumente obeh glavnih političnih strank v ZDA, ki kakorkoli vplivajo na potek predvolitev v ZDA danes, in agende na nacionalnih konvencijah.

Poleg uporabljenih metodoloških pristopov in lastnih izkušenj s področja ameriških predsedniških volitev bom upoštevala zastavljene cilje, delovne hipoteze ter razpoložljivo literaturo s tega področja. Skozi celotno besedilo magistrske naloge bosta dobrodošli metodi dedukcije, predvsem v vsebinskem delu, ter indukcije pri sklepih, povzetkih in osebnih razmišljanjih, ki bodo analizo strnili v nekaj ključnih ugotovitev.

2. TEORETSKA PODLAGA MAGISTRSKEGA DELA

2.1 Opredelitev pojma politični sistem, njegovi elementi in funkcije

Politični sistem je skupek formalnopравnih institucij, ki predstavljajo vlado ali državo, pojem pa lahko razumemo tudi kot množico interakcij, prek katerih se družbi na avtoritativen način zagotavljajo vrednote. Kriteriji za razvrščanje političnih sistemov so različni. Analizirajo in primerjajo se na podlagi strukturnih zasnov in funkcionalnosti.

Mahajan našteva **značilnosti političnega sistema** in pri tem povzema številne teoretike:

– dovoljena uporaba sile

S strani države določena legalna avtoriteta lahko kogarkoli prisili, da upošteva njene ukaže, sicer lahko sledi kazen.

– interkacije med različnimi subjekti

Politični sistem vključuje interkacije med vsemi, formalnimi in neformalnimi institucijami. Gre za stike med zakonodajnimi, izvršnimi, sodnimi telesi in administrativnimi agencijami ter tudi organizacijami, kot so politične stranke, interesne skupine in množični mediji, tradicionalnimi strukturami, kot so sorodstva, kastne skupine ipd.

– soodvisnost različnih delov političnega sistema

To pomeni, da sprememba ene komponente vpliva na sistem kot celoto.

– vsestranskost oz. obširnost

Politični sistem vključuje vse interakcije, tako iz formalnih kot neformalnih institucij.

– spreminjanje ločnic oz. vlog različnih subjektov

Sistem sestavljajo subjekti, katerih vloge se prepletajo in včasih tudi spreminjajo.

– politični sistem je vedno predmet izzivov okolja

Tako kot politični sistem živi v nekem okolju, tako je odprt tudi za njegove vplive.

– v luči pritiskov politični sistem ne neha obstajati

Politični sistem iz družbenega okolja sprejema tako izzive kot podporo. Je kompleksna operacija z lastno dinamiko in lastnimi cilji, proti katerim se pomika. Na

vsaki stopnji se sooča s problemi, a ima vsak politični sistem svoj regulatorni mehanizem, ki mu jih pomaga prebroditi.

– sestavljajo ga subsistemi, ki so vključeni v odločevalski proces

Gre za številne interne politične sisteme skupin in organizacij.

– univerzalnost

Politični sistemi obstajajo vsepovsod in vsak izvaja enake funkcije, čeprav obstajajo razlike med njimi in njihovimi strukturami. Vsak politični sistem je tudi večfunkcionalen. (Mahajan 2000, 178–179).

Elementi političnega sistema, kot jih povzemajo Bealey, Chapman in Sheehan, so naslednji (Bealey in drugi 1999, 76):

– politična dejavnost vključuje »stalno prisoten vzorec človeških odnosov«,³ gre za nekakšno kontinuiteto;

– politični sistem obstaja znotraj okvira neke vrste kolektivnosti – organizacije, skupnosti, države;

– za sprejemanje odločitev, obvezujoče na podlagi kolektivnosti, veljajo dogovorjene procedure;

– politični sistem sprejema obvezujoče odločitve in jih razglasi, v primeru nesoglasja so politiki nepogrešljivi;

– politični sistem nikakor ne sprejema vseh odločitev v državi, mnoge se sprejmejo na sodiščih in družbenih institucijah vseh vrst.

Funkcije političnega sistema (v nadaljevanju tudi PS) se delijo na (Blondel 1995, 18–19):

– sistemske

Navezujejo se na strukturo sistema, kljub temu da niso vključene v oblikovanje ali izvrševanje politik, pa so bistvenega pomena za politični sistem, saj med drugim opredeljujejo, ali se bo PS ohranil ali spremenil, kdo bo vplivnejši pri oblikovanju politik ipd. Med sistemske funkcije političnega sistema sodijo socializacija, rekrutiranje in komunikacija.

– procesne

³ Robert Alan Dahl (1915–), ameriški politolog, profesor politologije na univerzi Yale. (Dahl v Bealey in drugi 1999, 76)

V nasprotju s sistemskimi so procesne funkcije nujne za oblikovanje in izvrševanje politik v nekem političnem sistemu, poleg tega pa artikulirajo tudi interese skupin in posameznikov ter združujejo interese v t. i. »policy« alternative.

– »policy«

Predstavljajo »output« oz. implementacijo političnega procesa. Sem štejemo regulacijo vedenja, distribucijo koristi in storitev ter ekstrakcijo.

2.1.1 Politični sistem po Eastonu

Teorija političnega sistema je tesno povezana z Davidom Eastonom,⁴ ki je leta 1953 kot prvi predstavil sistemsko teorijo v politološki znanosti. Politični sistem je opredelil kot integracijo vseh aktivnosti, skozi katere se formulira in izvršuje socialna politika. Vidi ga kot množico interakcij, izvzetih iz celote družbenega obnašanja, prek katerih pa se družbi na avtoritativen način zagotavljajo vrednote. Tako kot vsak živ organizem ima tudi politični sistem, po Eastonu, mehanizem za odzivanje in samoregulacijo, na podlagi česar se lahko spremeni, popravi ali readaptira svoje procese in strukture v luči aktivnosti, ki grozijo, da zmotijo njegove lastne. Politični sistem ima za dinamično in ne statično tvorbo, meni tudi, da gre odprt sistem, ki ni imun na različne vplive in okoljske dejavnike. Preživetje sistema, ki sicer zahteva določeno strukturno podlago (lahko je institucionalna, kot npr. volilni mehanizem, politične stranke, ali neinstitucionalna v obliki političnih prepričanj in vedenja ljudi), je po njegovem ogroženo samo takrat, ko politično družbo uniči naravna katastrofa ali krvava vojna. Je predmet nenehnih izzivov sil, ki delujejo v okolju. Te sile Easton poimenuje pritiske, ki jih deli na zahteve in podpore. Stabilnost političnega sistema pogojuje z ravnovesjem med »inputi« (politične zahteve) in »outputi« (odločitve in akcije).

Med objekte podpore političnega sistema šteje (Sharma 2004, 69–72):

– politično skupnost

Skupina ljudi, ki živi skupaj in je pripravljena na skupno reševanje problemov v njihovem političnem sistemu.

⁴ David Easton (1917–), kanadski politolog, eden najbolj priznanih teoretikov systemskega raziskovanja. Najbolj znani deli sta "The Political System" (1953) in "A Systems Analysis of Political Life" (1965).

– režim

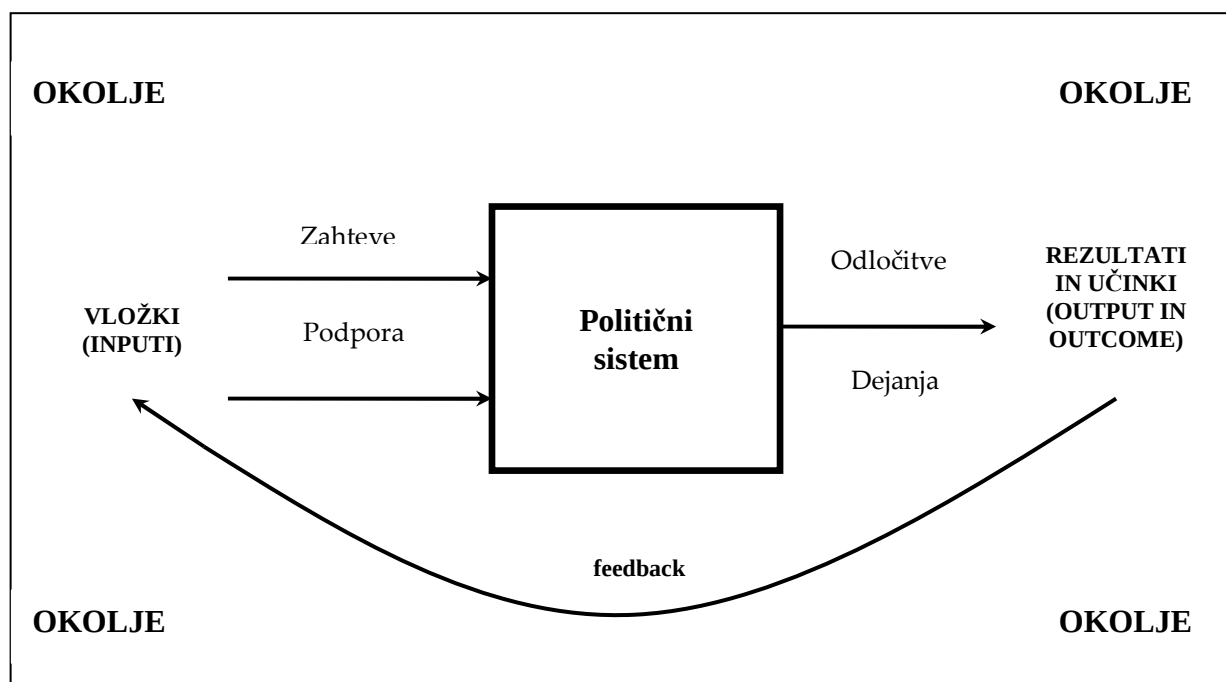
Sem sodijo pisana in nepisana pravila ustave, ki determinirajo strukturo politične organizacije ter tudi vrednote in norme, na podlagi katerih je zgrajena celotna vladna organizacija.

– avtoritete

Ljudje, ki jim je zaupana avtoritativna alokacija vrednot, oblastniki, ki »inpute« konvertirajo v »outpute«, s tem, da sprejemajo odločitve kot odziv na vplive okoljskih dejavnikov.

Kot kaže Skica 2.1.1.1, lahko po Eastonu politični sistem gledamo kot »input-output« mehanizem, ki se ukvarja s političnimi odločitvami in aktivnostmi, povezanimi s temi pogoji.

Skica 2.1.1.1: Politični sistem po Eastonu

(Vir: Easton 1965, 32)

2.1.2 Almondova definicija političnega sistema

Almond⁵ definira politični sistem kot »tisti sistem interakcij, ki ga lahko najdemo v vseh neodvisnih družbah, ki izvajajo funkcije integracije in adaptacije tako navznoter kot navzven v interakciji z drugimi družbami, tako da pri tem uporabljajo ali grozijo z uporabo bolj ali manj legitimnih političnih pritiskov« (Almond v Mahajan 2000, 177). Sodeč po Meehanu,⁶ Almond svojo definicijo političnega sistema kombinira z »Webrovo definicijo države, Eastonovim pojmovanjem avtoritativne razporeditve in Parsonovim videnjem funkcije političnega subsistema v družbi« (Meehan v Sharma 2004, 40).

Štiri glavne značilnosti, skupne vsem političnim sistemom, so po Almondu naslednje (Almond v Sharma 2004, 40):

- v vseh političnih sistemih se izvajajo enake splošne funkcije, vendar z različno pogostostjo, različnimi vrstami struktur in različnimi načini;
- vsi politični sistemi imajo politične strukture, torej legitimne vzorce človeških interakcij, s pomočjo katerih se vzdržuje red;
- vse politične strukture, ne glede na to, kako specializirane so, so večnamenske, vendar gre v različnih sistemih za različne stopnje večnamenskosti;
- v kulturnem smislu so vsi politični sistemi mešani, vsebujejo elemente tako modernih (racionalnih) kot primitivnih (tradicionalnih) kultur in subkultur.

Za opis funkcij političnega sistema je Almond uporabil seznam sedmih spremenljivk, ki jih je razdelil na štiri vložke in tri učinke (državne funkcije). Vložki so (Bealey 1999, 83):

- politična socializacija in rekrutiranje (vključno z vrednotami, normami in vzorci obnašanja, primernimi za politični sistem in rekrutiranje),
- artikulacija interesov (različne interesne skupine postavljajo zahteve po politični akciji),
- agregacija interesov (kombinacija zahtev),

⁵ Gabriel A. Almond (1911–2002), ameriški politolog, eden od pionirjev raziskav političnega sistema.

⁶ Eugene J. Meehan (1923–2002), ameriški politolog.

- politična komunikacija (kanaliziranje zahtev prek določenih medijev ustreznim odločevalnim organom).

Trije učinki (državne funkcije) pa so:

- sprejemanje pravil (zakonodaja),
- aplikacija pravil (izvršitev),
- razsojanje pravil (sprejemanje sodnih odločitev).

2.1.3 Delitev političnih sistemov glede na koncentracijo moči

Klasifikacija političnih sistemov je odvisna od izbranih meril – glede na koncentracijo moči v političnem sistemu, kar je najpogostejša razdelitev, poznamo demokratične, avtoritarne in totalitarne sisteme (Ferfila 2001, 9).

Značilnost demokratičnih političnih sistemov, v nasprotju z avtoritarnimi in totalitarnimi, je poseben skupek pravil in postopkov, ki se delijo v štiri skupine (Dahl 2003, 130):

- pravila kontrole oblasti

Značilnost demokratičnih institucij je izpostavljenost nekemu nadzoru. Primer so npr. volitve v parlament, na katerih so poslanci lahko nagrajeni z novim mandatom, če volivci ocenijo, da so uspešno izpolnjevali obljube, sicer posledično lahko pride do sprememb.

- načini vključevanja ljudi

Delimo jih na formalne oblike, ki določajo, kako lahko ljudje uveljavljajo svojo volilno pravico, in neformalne oblike vključevanje, med katere štejemo demonstracije, podpisovanja peticij ipd.

- postopki sprejemanja političnih odločitev

V demokratičnem sistemu naj bi politične odločitve izražale voljo ljudstva, do zadnje besede je sicer težko slediti vsem zahtevam, kar pa ne upravičuje samovolje nosilcev oblasti ali sprejemanja odločitev, ki ne bi bile v korist državljanov.

- način oblikovanja oblasti

Glede na način, kako se vzpostavi oblast, ter na odnose, ki prevladujejo med institucijami te oblasti, ločimo horizontalno in vertikalno delitev oblasti. Prva se vzpostavi prek izvršne, zakonodajne in sodne, o čemer bo več govora v naslednjem

poglavju, vertikalna pa loči unitarno (oblika državne ureditve, v kateri državna oblast pripada centralnim organom, delno pa tudi podrejenim necentralnim organom) in federalno državo (gre za obliko sestavljene države, v kateri se članice obvežejo, da se podrejajo sklepom zvezne države, čeprav se za sprejem teh sklepov, kot je to običaj v konfederaciji, ne zahteva soglasje vseh članic federacije).

Pri nedemokratični vladavini razlikujemo tradicionalni in novodobni avtoritarizem ali totalitarizem. V prvem moč voditeljev temelji na religiji in družinskem nasledstvu, v drugem, ki se je razvil v 20. stoletju, pa samodržec ni več zgolj gospodar svoje lastnine, temveč s svojim vladanjem neposredno vpliva na vse ljudi. Avtoritarna vladavina je izraz za vse oblike nedemokratičnih političnih sistemov, ki v nasprotju s totalitarnimi režimi ne težijo k spremembi družbe in ljudi. Totalitarna družba, kamor se štejejo komunistični, fašistični in vojaški diktatorji, si na drugi strani prizadeva nadzorovati družbo s ciljem, da jo spremeni (Hague in Harrop 2004, 51–53).

2.2 Delitev oblasti na izvršno, zakonodajno in sodno vejo

V znamenitem delu O duhu zakona (*»De l'Esprit des Lois«*), ki ga je francoski mislec Charles Montesquieu izdal leta 1748, je avtor oblast razdelil tripartitno – na izvršno, zakonodajno in sodno vejo (Montesquieu in Cohler, 1989). Načelo te delitve je osnova parlamentarnega sistema, odnosi med osnovnimi državnimi organi pa so različni. Gre za model vladanja v demokraciji, ki so ga prvič razvili v antični Grčiji, splošno pa začeli uporabljati v času Rimske republike.

Glede na funkcije oblasti ter razmerja med temeljnimi državnimi organi, ki opravljajo izvršno, zakonodajno in sodno funkcijo, politične sisteme delimo na parlamentarni in predsedniški sistem ter mešani parlamentarno-predsedniški sistem, na podlagi načela enotnosti⁷ oblasti pa se je razvil skupščinski sistem. **Predsedniški politični sistem** je sistem vladanja, kjer izvršna oblast obstaja in sprejema odločitve ločeno od zakonodajne oblasti, ta ji ni odgovorna, torej deluje kot individualen državni organ, predsednik države, ki ga ljudstvo izvoli na neposrednih volitvah, pa je hkrati v dvojni

⁷ **Načelo enotnosti oblasti**, za katero se je zavzemal predvsem francoski mislec J. J. Rousseau, izhaja iz prepričanja, da je državna oblast kot izraz suverenosti ljudstva lahko samo enotna, zato je ni mogoče deliti in je praviloma osredotočena v zakonodajnem telesu (Kaučič in Grad 2000, 168).

vlogi – vodje vlade in vodje države (Grad 2000, 59). Nastanek predsedniškega političnega sistema se povezuje z nastankom ameriške ustave l. 1787. Sistem vladanja, kjer je izvršna oblast, ki jo vodi predsednik vlade, odvisna od posredne ali neposredne podpore zakonodajnega telesa, se imenuje **parlamentarni politični sistem**, ki se je v 18. in 19. stoletju razvil v Angliji. Volivci ne vplivajo neposredno na imenovanje predsednika vlade tako kot v predsedniškem političnem sistemu, zato pa odločilno vplivajo na izvolitev političnih strank v parlament, te pa potem izberejo predsednika vlade ali premiera. V parlamentarnem sistemu izvršna in zakonodajna oblast nista jasno ločeni, temveč tesno sodelujeta med sabo, gre za delitev oblasti, predsednik države v parlamentarnem političnem sistemu pa običajno predstavlja ustavno avtoriteto (Grad 2000). **Mešani parlamentarno-predsedniški sistem** pomeni nekakšen hibrid med obema, zgoraj opredeljenima sistemoma, saj ima značilnosti tako enega kot drugega (primer Francija), bistvo **skupščinskega sistema** pa je, da ne temelji na načelu delitve oblasti, temveč načelu enotnosti oblasti, kar se kaže v tem, da sta zakonodajna in izvršna oblast v rokah skupščine oz. parlamenta. Skupščina je v razmerju do ostalih državnih organov najvišji organ oblasti (Grad in Kaučič 2003).

2.3 Federalizem na splošno

Pojem federalnosti se prvič pojavi pri biblijsko usmerjenih teologih iz Nove Anglije v 17. stoletju. Skovali so ga kot svoj pogled na svet in je opredeljeval sistem svetega in trajnega sporazuma med Bogom in človekom. Beseda ima svoj izvor v latinskem izrazu »*foedus*« in pomeni zvezo, pogodbo (Brezovšek 1993, 47).

Federalizem, zanj je značilna pravna delitev oblasti med različnimi državnimi ravni, se opredeljuje tudi kot teorija federalnih političnih ureditev, kjer je oblast razdeljena med podenote in center. Suverenost je ustavno razdeljena med najmanj dve teritorialni enoti, tako da lahko enote na vsaki ravni izvajajo moč in lahko na nekaterih področjih delujejo neodvisno od drugih. Državljeni imajo tako politične obveznosti do dveh avtoritet. Razporeditev moči med centrom in podenotami lahko variira, običajno pa sta v pristojnosti centra obrambna in zunanja politika, s tem, da imajo tudi podenote lahko mednarodne vloge. Podenote pa lahko prav tako sodelujejo tudi v osrednjih odločevalskih organih.⁸

⁸ Dostopno prek: <http://plato.stanford.edu/entries/federalism/> (22. januar 2008).

V svojem širšem pomenu beseda federalizem označuje, kot piše Brezovšek, »povezovanje ljudi in institucij z vzajemno privolitvijo in določenimi cilji, ne da bi pri tem žrtvovali svojo individualno identiteto«, kot politična oblika pa je v svojem izvirnem pomenu utemeljen na »idejo soobstoja različnih (zamisli) skupnosti in dvojne lojalnosti« (Brezovšek 1993, 47 in 73). Med bistvene **elemente federalizma** Brezovšek šteje (Brezovšek 1993, 75):

- pisano ustavo,
- necentralizacijo,
- področno delitev oblasti,
- neposredne stike z ljudmi,
- mehanizme za vzpostavljanje necentralizacije,
- federalno načelo.⁹

Med najbolj znane modele federalizma se štejejo (Brezovšek 1993, 113–149):

- dvojni ali dualni federalizem

Vodilni teoretik te vrste federalizma, Edward S. Corwin, ga opisuje kot »zamiseln federalnih odnosov, ki obravnava nacionalno vladno in države kot rivale, nagnjene k vzajemnemu onemogočanju« (Corwin v Brezovšek 1993, 138).

- kooperativni federalizem

Tu gre za vzajemno sodelovanje in sporazumevanje med federacijo in državami. Kooperativni federalizem, ki je problemsko usmerjen (noben problem ne sme ostati nedotaknjen), velja za enega najbolj razširjenih konceptov federalizma.

- pragmatični federalizem

Parris N. Glandening in Mavis Mann Reeves ga označujeta kot »sistem stalno prilagajajočih se medvladnih odnosov, oblikovanih za tekoče potrebe, s poudarkom na reševanju problemov in minimalni privrženosti kakšni togi doktrini« (Glandening in Reeves v Brezovšek 1993, 147).

- tehnokratski federalizem

Richard P. Nathan našteva šest kriterijev kot ogrodje za sestavo federalizma v luči moči regionalnih vlad (Nathan v King 1990, 232–233).

- sodna moč

⁹ **Federalno načelo** je predvsem organizacijsko načelo, ki ga M. J. C. Vile opisuje kot vrsto tehnik, namenjenih vzpostavljanju ali rušenju ravnotežja med vzajemno neodvisnimi in soodvisnimi ravnmi oblasti (Vile v Brezovšek 1993, 75).

Pomeni razsežnost moči regionalnih vlad, kakor je zapisano v ustavi, do koder lahko te ustanavljajo in popravljajo lastne politične strukture in procese ter izbirajo lastne voditelje in uradnike.

- pravica do obdavčenja

Stopnja, do katere lahko regionalne vlade obdavčujejo in razporejajo sredstva med centralo in regionalnimi vladami.

- funkcionalna oblast in odgovornosti

Avtoriteta regionalnih vlad za nadzor aktivnosti in programov v glavnih funkcionalnih sferah vlade.

- zgodovinska, socialna in kulturna identifikacija

Mera, do katere se regionalne vlade zgodovinsko, etnično, jezikovno in kulturno identificirajo s svojimi državljani.

- vloga v zadevah centralne vlade

Način, kako lahko regionalne vlade skozi posebne institucije vplivajo na aktivnosti centralne vlade.

- oblast nad lokalnimi enotami

Avtoriteta regionalne vlade nad lokalnimi enotami v okviru svojih meja.

Najznačilnejša oblika federalizma je federacija. Po Brezovšku je to skupnost in ne zgolj seštevke regionalnih skupnosti, njen obstoj ali vsaj stabilnost pa je v veliki meri odvisna od vzajemne okrepitve identitet, ki so opredeljene s svojo zgodovino, kulturo in političnimi mejami. Za večino federacij pa meni, da je značilno stalno tekmovanje oz. konkurenca različnih konceptov skupnosti (Brezovšek 1993, 71–72). Da ima neka demokratična vlada naziv federalnega sistema, mora imeti, kot pišejo Fiorina in drugi, vsaka temeljna raven vlade (Fiorina in drugi 2007, 61):

- lastno število izvoljenih uradnikov,
- lastne zmožnosti za ustvarjanje dohodka z obdavčenjem,
- neodvisno avtoriteto za sprejemanje zakonov, ki uravnavajo življenja svojim državljanom.

2.4 Razvoj ameriškega političnega sistema

Na oblikovanje ameriške ustave,¹⁰ ki predstavlja ogrodje ameriške vlade, so, kot v *Elements in Political Science* pišejo Bealey, Chapman in Sheehan, vplivali trije dejavniki (Bealey in drugi 1999, 93–95):

– ekonomski

Predstavniki 13 kolonij so imeli različne interese na philadelphijski konvenciji, kjer so pisali ustavo. Nekdanje britanske kolonije s sedežem na severu so bile bolj trgovsko naravnane, jug pa je bil bolj agrikulturno naravn, prav tako so želeli ohraniti suženjstvo kot institucijo. Male države so se bale moči velikih, vsi pa so se zavzemali za zaščito pravic lastnikov posestev. Ustava, kot posledica pogajanj, je zagotovila prosto trgovanje med državami, v južnjaških državah pa dovolila, da se suženj, kot del populacije, šteje za 3/5 osebe. Vsaka država je zase določala, kdo ima volilno pravico in kdo je nima.

– zgodovinski

Mnoge ameriške države so prakticirale različne institucije po britanskem zgledu in ustava je bila rezultat teh izkušenj. Lokalne vlade so bile sicer bolj demokratične kot v Britaniji, po zgledu nekdanjih vladarjev pa so uvedli dva domova v Kongresu in vodjo države (ta je voljen). Listnina svoboščin¹¹ prav tako velja za nekakšen odsev angleške listine svoboščin iz leta 1688. So pa Američani ločili izvršno od zakonodajne oblasti, kar so Britanci sicer opustili in uvedli sistem ravnotežja moči »checks and balances«, o čemer bo več govora v nadaljevanju.

– ideološki

Ti dejavniki so tesno povezani z zgodovinskimi. Idejo o separaciji moči so povzeli po Montesquieuju,¹² ki je verjel, da je »*Britanija veliko svobodnejša od Francije, ker sta bila parlament in vlada ločena*«. (Montesquieu v Bealey in drugi 1999, 94) V

¹⁰ Ustava pomeni osnovni okvir organizacije, moči vlade ter pravic in dolžnostni njenih državljanov. Je zbir ustavnih zakonov države, vrhovnih in fundamentalnih zakonov države, na podlagi katerih vlade izvajajo svoje zakonodajne, izvršne in sodne funkcij, ljudje pa uživajo svoje pravice in svoboščine. Razkriva naravo odnosov med ljudmi in državo, celoten vladni ustroj pa deluje na podlagi zapisanega v ustavi (Sharma 2004, 86–87).

¹¹ Bill of Rights – prvih deset amandmajev k ameriški ustavi, ki so začeli veljati leta 1791.

¹² Charles Montesquieu (1689–1755), francoski mislec in filozof, ki je artikuliral teorijo o separaciji moči.

ameriški ustavi je očiten tudi vpliv Johna Lockeja¹³ na ameriške revolucionarje in ustanovne očete.

Pod vplivom filozofa Lockeja so ameriški kolonialisti v razglasitvi neodvisnosti poudarili, da mora vlada temeljiti na konsenzu vladanih (LeLoup in Shull 2003, 33). Lockejeva ideja o sistemu vladanja temelji na separaciji moči, sistemu vladanja, pri katerem različne institucije izvajajo različne komponente vladne moči. Locke jih je razdelil na (Locke v Fiorina in drugi 2007, 32):

- zakonodajno oblast

Ustvarjanje zakonov naj bi opravljal zbor, sestavljen iz dveh domov, zgornjega bi zasedala aristokracija, člane spodnjega pa naj bi izbralo ljudstvo.

- izvršno oblast

Za uveljavljanje zakonov naj bi bila odgovorna ena oseba, pogosto kralj.

60 let kasneje je francoski filozof Charles de Secondat, baron de Montesquieu, dodal še tretjo institucijo:

- sodno oblast

Neodvisni sodniki naj bi skrbeli za aplikacijo zakonov v določenih situacijah.

Idejo o moči vlade, razdeljeno na tri veje, so v Britaniji interpretirali tako, da je prešla v roke manjšega števila ministrov, ki so izšli iz parlamenta, imenoval pa jih je kralj, čigar želje so ti ministri neradi kritizirali. Sistem, kot pišejo Fiorina in drugi, pa je bil deležen številnih kritik skupine, znane kot vigovci. Ti so sistemu očitali korupcijo in razvili teorijo o državljanskih pravicah in zastopanosti. Ameriški kolonialisti so se s temi kritikami strinjali, in bolj ko je angleška vlada vztrajala pri suverenosti kralja, bolj očitno je Američanom postajalo, da je obdavčenje brez zastopstva nezakonito. Thomas Paine, ki je emigriral v ameriške kolonije, je v »*Common Sense*«, ki so ga mesece pred razglasitvijo neodvisnosti ameriški domoljubi veliko brali, med drugim razglasil, da je kraljevanje »*najbolj predrzna laž, kadarkoli vsiljena človeštvu*« (Paine v Fiorina in drugi 2007, 33).

Prvotni predlogi členov ustave Združenih držav Amerike, ki so jih leta 1777 sestavili, leta 1781 pa ratificirali predstavniki 13 neodvisnih držav in naj bi urejali njihovo

¹³ John Locke (1632–1704), angleški filozof, njegov vpliv je zelo očiten v ameriški deklaraciji neodvisnosti.

sobivanje, so predvideli šibko centralno vlado. Sestavljal jo je enodomni Konfederacijski kongres, v katerem je sedel po en predstavnik iz vsake države. Velike odločitve, kot pišeta Leloup in Shull, so zahtevale soglasje vseh. Ker nacionalna vlada ni imela prave moči niti pravice do pobiranja davkov, je bilo njeno delovanje močno omejeno (Leloup in Shull 2003, 33–34). Kljub temu da so vigovci in njihovi ameriški simpatizerji promovirali naprednejšo doktrino o pravicah in zastopstvu širših množic kot prejšnji teoretiki, so vseeno verjeli, da imajo le moški, lastniki zemljišč, potrebne vrline za zgledne državljane.¹⁴ Šele mnogo kasneje so v svojo teorijo o pravicah in zastopstvu vključili ženske, tiste, ki niso imeli posestev, nekdanje sužnje in prej izključene skupine (Fiorina in drugi 2007, 32–33).

Ker Združene države niso dobro funkcionirale na podlagi zapisanih členov konfederacije, so bili pozivi k ponovnemu pregledu pravil delovanja vse glasnejši. Na več mesecev trajajoči konvenciji,¹⁵ namenjeni razpravi o ustavnih reformah, so se sodelujoči delegati delili na zagovornike t. i. **Virginijskega načrta**, ustavnega predloga, po katerem bi imeli več moči predstavniki večjih in bolj poseljenih držav, in t. i. **Načrta New Jerseyja**, predloga ustavnih reform s strani manjših držav, slednji so se prav tako strinjali z idejo o delitvi moči, a so se bali premoči velikih držav. Na kasnejši konferenci v Philadelphii (od 25. maja do 17. septembra 1787) se je zbralo 55 delegatov, da bi ustvarili dovolj močno nacionalno vlado, ki bi lahko učinkovito vodila državo, a hkrati ne bi ogrožala svoboščin zveznih držav (Leloup in Shull 2003, 34). Na koncu so sprejeli t. i. **Connecticutski kompromis**, predlog, po katerem je članstvo v Predstavniškem domu razdeljeno proporcionalno glede na prebivalstvo, v senatu pa so vse države enako zastopane (Fiorina in drugi 2007, 37–39).

Avtorji ameriške ustave so s sistemom delitve moči med zakonodajno, izvršno in sodno poskrbeli za t. i. sistem »nadzora in ravnotežja« (op. checks and balances), s čimer so vsaki posamezni instituciji dali moč, da blokira akcije druge (Fiorina in drugi 2007, 45–46). Na podlagi Montesquieujevih idej je eden od piscev ameriške ustave James Madison verjel, da bodo ločene veje oblasti »preprečile akumulacijo politične

¹⁴ Ko so Američani poleti l. 1787 na konvenciji v Philadelphii naredili osnutek svoje ustave, je imelo pravico udeležbe v politiki le malo ljudi – najprej moški, star najmanj 21 let, lastnik posestva, a razvoj je šel v smer vse večje ljudske udeležbe, povezava med kongresniki in ljudstvom je bolj neposredna, državne institucije so postale manj izolirane od vpliva množic, število in pogostost volitev pa sta sploh v zadnjih letih narasla (Fiorina in Peterson 2001, 14).

¹⁵ »Annapolis Convention«, srečanje ustanovnih očetov ameriške republike 21. januarja leta 1786, namenjeno razpravi o ustavni reformi (Fiorina in drugi 2007, 37).

moči in tiranije» (Madison v LeLoup in Shull 2003, 36). Priznani ameriški politolog Richard Neustadt je idejo o separaciji moči sicer definiral kot »*separacijo institucij, ki si delijo oblast*» (Neustadt v LeLoup in Shull 2003, 5).

2.4.1 Ameriški federalizem

Federalizem je imel v Združenih državah velike privrženice v ustanovnih očetih ameriške republike A. Hamiltonu, J. Madisonu in J. Jayu, ki so v Federalističnih spisih poudarjali razloge v prid federativni ureditvi namesto ohlapne konfederacije. Po Sayru in Parrisu pomeni ameriški federalizem kompromis med močjo centralne vlade in močjo posameznih zveznih držav (Sayre in Parris 1970, 62). Po Brezovšku je z ustavnim oblikovanjem ameriške federacije nastala prva takšna republika, ki si jo je kot neke vrste »*sestavljeno republiko*« že na začetku 17. stoletja zamislil J. Althusius, »*ta je bila sposobna zadržati demokratične značilnosti majhnih skupnosti in obrambno moč velikih monarhij*« (Brezovšek 1993, 7). V 10. amandmaju k ameriški ustavi (sprejet leta 1791) je zapisano: »*Pooblastila, ki Združenim državam niso dana z Ustavo, niti jih ta ne prepoveduje zveznim državam, so pridržana vsaki zvezni državi posebej ali ljudem.*«¹⁶ James Madison je v Federalistični listini št. 39 ameriški politični sistem opisal kot »*ne povsem nacionalen, niti povsem federalen, temveč kompozicija obojega*« (Madison v King 1990, 231).

Skozi zgodovino se je, kot ugotavljajo Fiorina, Peterson, Johnson in Mayer, federalizem izkazal za pomemben element rasti Združenih držav. Priključitev novih teritorijev je potekala mirno, federalizem pa je ZDA tudi pomagal pri adaptaciji na različne kulturne in ekonomske razmere. V obdobju ratificiranja ustave so bila mnenja glede ureditve države različna. **Federalisti** so zagovarjali močno nacionalno vlado, ki bi pomagala preseči morebitna rivalstva med zveznimi državami in skrbela za obrambo pred tujimi silami, **antifederalisti** pa so v močni centrali videli zgolj grožnjo neodvisnosti zveznih držav in ljudskim svoboščinam. Ustava tako pomeni nekakšen kompromis delitve oblasti, kar je razvidno v Tabeli 2.4.1, pri tem pa se je ameriški federalizem spreminjal kot odgovor na volilne sile in odločitve Vrhovnega sodišča (Fiorina in drugi 2007, 62–89).

¹⁶ Dostopno prek: <http://www.law.cornell.edu/constitution/constitution.billofrights.html#amendmentx> (12. april 2008).

Doktrina dvojne suverenosti, teorija federalizma, ki pravi, da imajo tako nacionalna vlada kot vlade posameznih zveznih držav končno moč glede lastnih področij politik, je ameriški izum. Hobbes je dejal, da deljena suverenost lahko privede do vojne, ameriški avtorji »Federalist Papers«¹⁷ pa so trdili, da je ravno delitev moči najboljši način za ohranitev svoboščin, sicer naj bi se moč, skoncentrirana na enem mestu, lahko uporabila za zatrtje posameznikovih svoboščin. Delitev moči med nacionalno in državnimi vladami pa zmanjšuje možnost, da bi bila katerakoli posamezna večina sposobna nadzorovati vse centre vladne moči (Fiorina in drugi 2007, 65).

Tabela 2.4.1 Ustavna delitev moči med nacionalno vlado in vladami posameznih zveznih držav

Pooblastila, priznana nacionalni vladi	Pooblastila, priznana vladam zveznih držav
upravljanje zunanjih zadev	
nabor vojske in razglasitev vojne	vzdrževanje državnih milic (National Guard)
regulacija uvoza in izvoza	
regulacija trgovine med zveznimi državami	regulacija trgovine znotraj posamezne zvezne države
regulacija priseljevanja in naturalizacije	
ustanovitev in upravljanje zveznega sodnega sistema	ustanovitev in upravljanje državnih sodnih sistemov
pobiranje davkov	pobiranje davkov
izposoja denarja	izposoja denarja
kovanje denarja	
skrb za javni blagor	
oblikovanje »ustreznih« zakonov za izpolnjevanje zgoraj naštetih nalog	izvrševanje pooblastil, ki niso priznana nacionalni vladi

(Vir: Fiorina in drugi 2007, 64)

¹⁷ »The Federalist Papers« – avtorji James Madison, Alexander Hamilton and John Jay.

2.5 Izvršna oblast – Bela hiša

Združene države so demokracija s predsedniško obliko vladavine, v kateri predsednika neposredno izberejo ljudje. Izvršna oblast je pod nadzorom predsednika Združenih držav Amerike, čigar mandat je, skupaj s podpredsednikom, štiri leta. Kandidat za predsednika ZDA mora, kot je določeno z ustavo, in enako velja tudi za podpredsedniškega kandidata,¹⁸ izpolnjevati naslednje pogoje:¹⁹

- biti rojen v ZDA,
- star najmanj 35 let,
- biti prebivalec ZDA najmanj 14 let.

22. amandma k ameriški ustavi, ki so ga ratificirali leta 1951, prepoveduje, da bi bil kandidat izvoljen za predsednika več kot dvakrat.²⁰ V ameriški zgodovini so kandidati in zmagovalci na predsedniški volitvah prihajali iz vrst guvernerjev, senatorjev, podpredsednikov, vojske, vsi predsedniki pa so bili moški, belci in kristjani (Schantz 1996, 211). Predsednik je vrhovni poveljnik ameriške vojske in mornarice, a le kongres lahko sicer razglasi vojno. Na podlagi nasvetov senatorjev lahko sklepa pogodbe, prav tako ima pravico, da imenuje veleposlanike, ministre in konzule ter člane Vrhovnega sodišča. Med njegovimi obveznostmi je tudi t. i. »State of the Union«, ko članom kongresa, običajno konec januarja ali v začetku februarja, poroča o stanju v državi.²¹ Ima pooblastila, med katerimi je tudi **pravica do veta**²² – formalni mehanizem, ki ga postavlja za aktivnega udeleženca v zakonodajnem procesu (LeLoup in Shull 2003, 76), in t. i. **pravica do pomilostitve** obtoženih storilcev kaznivega dejanja zoper državo.

¹⁸ V skladu z 12. amandmajem (1804) ameriške ustave podpredsednik ne sme prihajati iz iste zvezne države kot kandidat za predsednika. Dostopno prek:

<http://www.law.cornell.edu/constitution/constitution.amendmentxii.html> (4. marec 2008).

¹⁹ Ameriška ustava, 2. člen, 1. odstavek. Dostopno prek:

<http://www.law.cornell.edu/constitution/constitution.articleii.html#section1> (4. marec 2008).

²⁰ Dostopno prek: <http://www.law.cornell.edu/constitution/constitution.amendmentxxii.html> (1. februar 2008).

²¹ Dostopno prek: <http://www.law.cornell.edu/constitution/constitution.articleii.html> (16. december 2007). Leta 1916 je Woodrow Wilson postal prvi predsednik, ki je redno nagovoril oba domova Kongresa (Fiorina in drugi 2007, 365).

²² Kadar predsednik vloži veto, pomeni, da zavrne predlog zakonodaje. Kongresniki ga lahko preglasijo z dvotretjinsko večino v obeh domovih. Pravico do uporabe veta ima tudi večina guvernerjev nad državnimi legislaturami (Fiorina in drugi 2007, 366).

Predsednikov kabinet je sestavljen iz ključnih članov administracije, pri čemer večina vodi ministrstva. Pravica do imenovanja je v rokah predsednika. V začetku republike so predsednikov kabinet sestavljali štirje oddelki, danes je 14 ministrstev.²³ T. i. **izvršni privilegij** daje članom izvršne oblasti pravico do medsebojne zasebne komunikacije, te pa jim ni treba razkriti kongresu. Predsednik ima tudi pravico do t. i. **izvršnega ukaza**, predsednikove direktive z močjo zakona, ki ne potrebuje privolitve kongresa. Vloga podpredsednika je zelo omejena, edina formalna odgovornost je predsedovanje senatu in glasovanje v primeru, da je rezultat izenačen (Fiorina in drugi 2007, 367–377).

Predsednikova moč kot prepričevanje je po Charlesu O. Jonesu *»tako kot predsednikove prednosti nekoliko spremenjena zaradi posledic politične separacije«* (Jones v King 1990, 3). Sodeč po ustavi je moč ameriških predsednikov pod strogim nadzorom kongresa. Drugi člen ameriške ustave, ki govori o predsedstvu, v četrtem odstavku o obtožbi glede zlorabe položaja (**»impeachment«**) priča prav o predsednikovi odvisnosti od politične podpore v kongresu. Predstavniški dom namreč lahko pokliče na odgovornost predsednika zaradi *»izdajstva, podkupovanja ali drugih hujših zločinov in kazenskih prekrškov«*. Če ga obtožijo, predsedniku sodijo še senatorji, ki ga lahko z dvotretjinsko večino, če ga spoznajo za krivega, odstranijo s pozicije predsednika države.²⁴

2.5.1 Elektorski kolidž

V skladu s sistemom elektorskega²⁵ kolidža za izbiro predsednika Američani tehnično gledano ne volijo neposredno predsednika in podpredsednika. Namesto tega v vsaki zvezni državi volijo **elektorje**, ki so v vsaki od 50 zveznih držav vsota senatorjev in

²³ Ministrstva, kot del izvršne oblasti, se delijo na t. i. notranji in zunanji kabinet. Notranjega sestavljajo originalni štirje oddelki – zunanje, obrambno, finančno in pravosodno ministrstvo, ki imajo v nasprotju z novejšimi ministrstvi običajno tesnejše odnose s predsednikom (Fiorina in drugi 2007, 403).

²⁴ Dostopno prek: <http://www.law.cornell.edu/constitution/constitution.articleii.html#section4> (29. december 2007).

²⁵ **Elektorski sistem** je način, na katerega oblast v skladu z veljavno ustavo in zakoni ljudske glasove pretvori v razporeditev sedežev v javni upravi. Združene države se skoraj izključno zanašajo na sistem *»single member, simple plurality«*, po katerem je država razdeljena na geografske enote (zvezne države, kongresna okrožja, mesta...), pri čemer kandidat, za katerega glasuje večina v posamezni enoti, zmaga na volitvah. V večini svetovnih demokracij je elektorski sistem neka oblika proporcionalne zastopanosti (Fiorina in drugi 2007, 224).

predstavnikov spodnjega doma ameriškega Kongresa. Za zmago na ameriških predsedniških volitvah je potrebna absolutna večina 538 elektorskih glasov (sem so vključeni tudi trije elektorski glasovi Okrožja Kolumbija, kjer je sedež ameriške prestolnice Washington, ki sicer ni zvezna država in v kongresu nima svojih predstavnikov z volilno močjo, op. a.). Katerikoli kandidat prejme v posamezni zvezni državi večino glasov volivcev, dobi tam, po dogovoru »zmagovalec pobere vse«, tudi vse elektorske glasove. Izjemi sta Maine in Nebraska, kjer tisti, ki je v teh zveznih državah dobil skupaj največ glasov, dobi dva elektorska glasova, zmagovalec v posameznih kongresnih okrožjih pa po enega. Sistem elektorskega kolidža dopušča možnost, da neki kandidat dobi večino elektorskih glasov, ne pa večine glasov volivcev, kar se je doslej primerilo 4-krat, nazadnje leta 2000 (Bureau of International Informations Program 2008, 16).

Prva pomembnejša sprememba v formalnopravnem oziru glede elektorjev je bila sicer narejena leta 1845, ko je Kongres odredil, da naj bodo elektorji v vseh zveznih državah izbrani na isti dan. Pred tem so namreč, kot piše McCormick, države elektorje izbirale različno, kar je dopuščalo možnost prevar. Nekateri volivci so namreč najprej svoj glas oddali v svoji domači državi, potem pa prečkali mejo in čez nekaj dni, ko je imela volitve sosednja država, volili še enkrat (McCormick 1982, 207–208).

Razsežnosti elektorata so se skozi zgodovino konkretno širile z ustavnimi amandmaji. Rasne ovire so navidezno eliminirali s 15. amandmajem (1870), ženske so dobile volilno pravico z 19. amandmajem (1920), s 24. amandmajem k ustavi (1964) pa niso smeli nikomur odreči glasovanja zaradi neplačanega volilnega ali kateregakoli drugega davka. S 26. amandmajem (1971) so volilni prag znižali na 18 let.²⁶ Udeležba na predsedniških volitvah, ki je bila najvišja, okoli 80 % potencialnega elektorata, v devetdesetih letih 19. stoletja, je leta 1920 padla pod 50 %, se do leta 1936 dvignila nad 60 % in z izjemo padca po drugi svetovni vojni ostala na tej ravni do danes (McCormick 1982, 218–220).

²⁶ Dostopno prek: <http://www.house.gov/house/Constitution/Constitution.html> (3. december 2007).

2.6 Legislativna oblast – Kongres

Kongres, t. i. prva veja oblasti, ker ameriška ustava o pooblastilih kongresa in njegovi strukturi govori v prvem členu, je v Združenih državah z ustavo razdeljen na:²⁷

– Senat

Sestavljen je iz po dveh senatorjev iz vsake zvezne države, izvoljeni pa so za obdobje šestih let. Oseba, ki se želi potegovati za to mesto, mora imeti najmanj 30 let in biti državljan/ka ZDA najmanj devet let.

– Predstavniški dom

Člane, ki morajo biti stari najmanj 25 let in najmanj sedem let državljani ZDA, ljudstvo voli vsaki dve leti. Število predstavnikov iz vsake zvezne države je odvisno od podatkov Statističnega urada o poseljenosti in se spreminja na vsakih deset let. 110. ameriški kongres ima v spodnjem domu 435 članov. Člani Predstavniškega doma volijo predsednika spodnjega doma Kongresa, pri čemer je tradicionalno to vodja večinske stranke.²⁸

Predstavniški dom in senat imata približno enako moč, a njun namen, kot so si ga zamislili ustanovni očetje ameriške republike, je precej različen. Člani Predstavniškega doma naj bi bili bližje ljudstvu, odsevali naj bi njihove želje in ambicije, zato je v spodnjem domu več članov, ki naj bi odsevali razporeditev številnih zakonodajnih okrožij, in zato morajo vsaki dve leti znova na volitve. Vsak sedež v Predstavniškem domu predstavlja posebno geografsko volilno okrožje, predstavniki okrožja pa so izvoljeni po pravilu večine. Vsaka od 50 zveznih držav ima zagotovljen najmanj en sedež v Predstavniškem domu, ostalo pa glede na število prebivalstva. Aljaska kot država z malo prebivalstva, ima samo en sedež v spodnjem domu ameriškega Kongresa, Kalifornija kot najbolj naseljena, pa 53. Po statističnem štetju prebivalstva vsakih 10 let na novo določijo število sedežev za posamezno zvezno državo in na novo zarišejo kongresna okrožja. Člani senata v nasprotju s kolegi v spodnjem domu predstavljajo večja volilna okrožja – celotno zvezno državo – in zagotavljajo enakopravno predstavništvo vsake zvezne države, ne glede na poseljenost. Male države imajo v senatu tako enak vpliv kot velike. Senatorje so sprva

²⁷ Dostopno prek: <http://www.law.cornell.edu/constitution/constitution.articlei.html> (2. januar 2008).

²⁸ Demokratka Nancy Pelosi je prva ženska, ki je postala predsednica Predstavniškega doma ameriškega kongresa. Izvoljena je bila 4. januarja 2007. Dostopno prek: <http://speaker.gov/about?id=0003> (20. april 2008).

izbirale legislature na ravni zveznih držav, šele s 17. amandmajem k ameriški ustavi iz leta 1913²⁹ jih neposredno volijo ljudje v zveznih državah, ki naj bi jih v senatu predstavljali.

Kot odziv na Načrt New Jerseyja so delegati na konvenciji legislativni oblasti – Kongresu, naložili številna pooblastila,³⁰ vključno s pravico do obdavčenja, kovanja denarja, reguliranja trgovine, razglasitve vojne in vzdrževanja vojske, v pristojnosti kongresa (več v Tabeli 3.5.1) pa so tudi sposojanje denarja, ustanavljanje poštnih uradov, promocija znanosti in uporabnih umetnosti skozi zaščito pravic avtorjev, vzdrževanje milic ...³¹ Kongres lahko po lastni presoji tudi predlaga amandmaje k ustavi, kadar se s tem strinjata dve tretjini v obeh domovih. Da začnejo veljati, jih morajo ratificirati še zakonodajna telesa posameznih zveznih držav, za to pa je treba zbrati $\frac{3}{4}$ glasov.³² Ustava predsedniku države nalaga, da Kongresu poroča o stanju v državi, za Kongres pa ta korak ni predviden (Fiorina in drugi 2007, 363).

2.7 Sodna oblast

Ameriška ustava je vrhovni zakon na območju Združenih držav Amerike. **Sodna oblast** je, kot je zapisano v prvem odstavku 3. člena ameriške ustave, v Združenih državah zaupana Vrhovnemu sodiscu in nižjim sodiščem, ki jih vzpostavi Kongres. Moč sodne oblasti se nanaša na vse primere, ki izhajajo iz ustave, odloča tudi v primeru sporov med zveznimi državami ter med prebivalci različnih zveznih držav.³³ Zaradi federalizma, vzpostavljenega z ustavo, imajo tako zvezna vlada kot vlade posameznih zveznih držav svoje lastne sodne sisteme.

Zvezna sodišča – pogosto naslavljana kot skrbniki ameriške ustave – ne sprejemajo zakonov (to je naloga kongresa) in tudi nimajo moči nad izvajanjem (to je v

²⁹ Dostopno prek: <http://www.law.cornell.edu/constitution/constitution.amendmentxvii.html> (14. december 2008).

³⁰ Zgodovinsko so bila najpomembnejša pooblastila t. i. moč denarnic – pravica do obdavčenja in trošenja, ter t. i. moč meča – pooblastilo za razglasitev vojne (Fiorina in drugi 2007, 333).

³¹ Dostopno prek: <http://www.law.cornell.edu/constitution/constitution.articlei.html> (28. januar 2008).

³² Dostopno prek: <http://www.law.cornell.edu/constitution/constitution.articlev.html> (28. januar 2008).

³³ Dostopno prek: <http://www.law.cornell.edu/constitution/constitution.articleiii.html> (4. maj 2008).

pristojnosti predsednika in mnogih enot izvršne veje oblasti), pač pa zakone zgolj interpretirajo. Delijo se na:³⁴

- Vrhovno sodišče (»US Supreme Court«).
- prizivna sodišča (»US Courts of Appeals«).
- okrožna sodišča (»US District Courts«).
- sodišča za bankrote (»Bankruptcy Courts«).

Sodnike na Vrhovnem sodišču, prizivnih in okrožnih sodiščih imenuje predsednik države, potrjujejo pa jih, kot določa ustava, v amerškem senatu.³⁵ V okviru omejitev, ki sta jih postavila Kongres in ameriška ustava, imajo **okrožna sodišča** (»US District Courts«) pristojnosti, da razsojajo v skoraj vseh kategorijah zveznih primerov, vključno s civilnimi in kriminalnimi zadevami. V Združenih državah je 94 zveznih sodnih okrožij, vključno z vsaj enim okrožjem v vsaki od 50 zveznih držav, Okrožju Kolumbija in Portoriku, svoja okrožna sodišča imajo tudi teritoriji Deviški otoki, Guam in Severni Marijanski otoki.³⁶ **Sodišča za bankrote** (»Bankruptcy courts«) so ločene enote okrožnih sodišč.

Pri razsojanju v nekaterih primerih na okrožnih sodiščih pomaga porota, sodelovanje v njej pa Američanom pomeni eno najpomembnejših civilnih dolžnosti. Obstajata dve vrsti porot, vsaka s svojimi navodili, in sicer:

- porote pri sodnem procesu (»trial juries« ali »petit juries«)

Ti porotniki sodelujejo na kriminalnih ali civilnih sodnih procesih in izrečejo sodbo na podlagi dokazov in argumentov, ki so jim jih predstavili vsi vpleteni, pri tem pa sledijo navodilom predsedujočega sodnika. Porote pri civilnem sodnem postopku sestavlja od šest do 12 porotnikov, porote pri kriminalnih sodnih postopkih pa sestavlja 12 porotnikov in nadomestni porotniki.³⁷

- velike porote (»Grand Juries«)

Člani velike porote, ki jo sestavlja 23 posameznikov (vladni odvetniki, pravosodni novinarji, prevajalec, če je potrebno, in priče, ki naj bi bile zaslišane – vsi so pod zaprisego) odločajo o tem, ali obstaja verjeten razlog za kriminalno obtožbo

³⁴ Dostopno prek: <http://www.uscourts.gov/about.html> (5. avgust 2008).

³⁵ Dostopno prek: <http://www.uscourts.gov/faq.html> (6. avgust 2008).

³⁶ Dostopno prek: <http://www.uscourts.gov/districtcourts.html> (6. avgust 2008).

³⁷ Dostopno prek: <http://www.uscourts.gov/jury/petitjury.html> (5. avgust 2008).

posameznikov ali korporacij na podlagi predstavljenih dokazov. Njihova zasedanja običajno potekajo za zaprtimi vrati.³⁸

Štiriindevetdeset ameriških sodnih okrožij je organiziranih v 12 regionalnih okrožij, vsako od njih ima svoje **prizivno sodišče** (»US Courts of Appeals«). Ta sodišča poslušajo pritožbe v primerih, ki so jih obravnavali na okrožnih sodiščih (»US District Courts«), lociranih znotraj posameznega sodnega okrožja. Dodatno imajo prizivna sodišča tudi nacionalna pooblastila, tako lahko razsojajo v posebnih primerih, kot npr. pri patentnih zakonih in primerih, o katerih sta odločali Sodišče za mednarodno trgovino (»Court of International Trade«) in Sodišče za zvezne odškodnine (»Court of Federal Claims«).³⁹

Skozi več kot 200-letno zgodovino ameriške republike je **Vrhovno sodišče**, katerega vloga v sistemu velja za izjemno kompleksno, z močjo t. i. *sodne revizije*⁴⁰ (»judicial review«) redno služilo kot končni arbiter v sporih med zakonodajno in izvršno vejo oblasti in definiralo njune limite moči (LeLoup in Shull 2003, 50–51). Ker v ameriški ustavi vloga in ustroj Vrhovnega sodišča nista natančno opredeljena, je to vlogo prevzel kongres. S Sodnim aktom (»Judiciary Act«) iz leta 1789 so državo razdelili na 13 sodnih pokrajin, te pa na tri okrožja: vzhodno, srednjo in južno. Sedež Vrhovnega sodišča, kot vrha sodne veje, je v prestolnici.⁴¹ **Člane Vrhovnega sodišča** – osem izrednih sodnikov in vrhovnega sodnika, imenuje predsednik, potrjuje jih večina v senatu, njihova izvolitev pa je dosmrtna, ker se pričakuje, da o primerih odločajo brez strahu pred političnimi posledicami. Namestnik pravosodnega ministra, t. i. **solicitor general**, je pomemben vladni uslužbenec, ki se redno pojavlja pred člani Vrhovnega sodišča kot zagovornik stališč administracije in zaradi vpliva neuradno velja za »desetega sodnika«. Vsak sodnik ima sicer od dva do štiri pomočnike, t. i. **law clerks**, ki mu pomagajo pri odločanju (Fiorina in drugi 2007, 442–448).

³⁸ Dostopno prek: <http://www.uscourts.gov/jury/grandjury.html> (5. avgust 2008).

³⁹ Dostopno prek: <http://www.uscourts.gov/courtsofappeals.html> (5. avgust 2008).

⁴⁰ »**Sodna revizija**« je funkcija, ki ni eksplicitno zapisana v ustavi, čeprav so mnogi ustanovni očetje ameriške republike pričakovali, da bo Vrhovno sodišče prevzelo to vlogo. Po Alexandru Hamiltonu naj bi Vrhovno sodišče skozi postopek sodne revizije poskrbelo, da bo volja vseh ljudi, zapisana v ustavi, nad voljo zakonodajnega telesa, katerega statuti bi lahko izražali zgolj trenutno voljo dela ljudi. Dostopno prek: <http://www.supremecourtus.gov/about/constitutional.pdf> (2. marec 2008).

⁴¹ Dostopno prek: <http://www.supremecourtus.gov/about/institution.pdf> (6. avgust 2008).

V času zasedanja (v skladu z zakonom se začne prvi ponedeljek v oktobru in traja do prvega ponedeljka v oktobru naslednjega leta) je na Vrhovno sodišče naslovljenih okoli 10.000 peticij.⁴² Na leto obravnavajo vsega okoli 80–90 primerov. Z odločitvijo v primeru **Marbury vs. Madison** (1803) je bila Vrhovnemu sodišču formalno priznana pravica, da za neustavna razglasi dejanja kongresa ali izvršne oblasti, kar pomeni najbolj učinkovit nadzor sodišča nad ostalima dvema vejama oblasti (LeLoup in Shull 2003, 37). Pravica Vrhovnega sodišča do ponovnega pregleda državnih zakonov in odločitev državnih sodišč je po Fiorini, Petersonu, Johnsonu in Mayerju ključna za ohranjanje osnovne uniformiranosti zakonov v Združenih državah (Fiorina in drugi 2007, 441). Po Nathanu so imela ameriška sodišča *»dolgotrajen in močan vpliv na vloge različnih sfer vlade v ameriškem političnem sistemu«* (Nathan v King 1990, 248).

2.8 Razmerja moči med vejami oblasti v ZDA

Leloup in Shull menita, da nobeno razmerje v ameriški politiki ni pomembnejše kot **povezava med kongresom in predsednikom** (Leloup in Shull 2003, 1). Predsedniki in člani zakonodajnega telesa so voljeni ločeno. Kljub temu da aktualni predsednik lahko predlaga zakone kongresu, pa morajo biti ti, kot je razvidno iz Tabele 2.8.1, oblikovani v Kongresu, v sodelovanju z njegovimi zavezniki, in najprej tudi potrjeni v Kongresu, preden jih v podpis dobi predsednik. Predsednik ima moč, da z vetom prepreči sprejem zakonodaje, a hkrati ga lahko kongresniki z dvotretjinsko večino v obeh domovih preglasijo. Lahko podpisuje pogodbe s tujimi državami, a te začnejo veljati le, če jih podpreta dve tretjini senata. Predsednik lahko prav tako imenuje sodnike in ministre, a jih mora potrditi večina senata (Fiorina in drugi 2007, 41). Fred Greenstein meni, da dileme, pred katerimi so predsedniki, ustvarjajo *»visoka pričakovanja glede učinka in majhne zmožnosti predsednikov, da te izpolnijo«*, Nelson W. Polsby pa, da sta predsednik in kongres *»kot dve prestavi, pri čemer se vsaka vrti z lastnim razmerjem hitrosti«* (Greenstein in Polsby v King 1990, 27).

Pomemben dejavnik pri razumevanju predsedniško-kongresnega odnosa je po LeLoupu in Shullu **strankarski nadzor nad predsedstvom in kongresom**. Po letu

⁴² Dostopno prek: <http://www.supremecourtus.gov/about/briefoverview.pdf> (7. avgust 2008).

1945 so volitve v približno dveh tretjinah primerov pripeljale do »**deljene vlade**«, ki vedno ne hromi procesa sprejemanja odločitev, pomeni pa pomembno razliko (LeLoup in Shull 2003, 8–10). Skušnjava, da se poskušajo preprečiti pobude, ki jih predlagajo člani ene stranke, pride še posebej do izraza v času, kot ugotavljajo tudi Fiorina, Peterson, Johnson in Mayer, ko ena stranka nadzoruje predsedstvo, ne pa hkrati tudi obeh domov Kongresa (Fiorina in drugi 2007, 211). James Sundquist je glede učinkovitosti v času deljene vlade dejal: *»Vse običajne težave, ki pritičejo doseganju harmoničnega in učinkovitega delovnega razmerja med vejami oblasti, se takrat večkratno razmnožijo«* (Sundquist v LeLoup in Shull 2003, 9).

Ob pisanju osnutka in ratifikaciji ameriške ustave leta 1787 ustanovni očetje ameriške republike sicer niso predvideli vloge za **politične stranke**.⁴³ Skozi različne dogovore – kot so separacija moči med izvršno, zakonodajno in sodno oblastjo, državna ureditev po federativnih načelih in posredna volitev predsednika s strani elektorskega kolidža – so želeli novo republiko zaščititi pred strankami in različnimi frakcijami (Bureau of International Informations Program 2008, 9–10). Republikanska in demokratska stranka, dedinji predhodnih strank iz 18. in 19. stoletja, prevladujeta v političnem procesu ZDA od druge polovice 19. stoletja. Z redkimi izjemami nadzorujeta predsedstvo, oba domova Kongresa, guvernerstvo in legislature posameznih zveznih držav.

Predstavniški dom in Senat sta pravno in politično neodvisna od volje predsednika. Ko je predsednik izvoljen, si članov svoje stranke v Kongresu ne more lastiti oz. avtomatično računati na njihovo podporo pri svojih predlogih. Teoretik Charles Jones ob tem ugotavlja, da *»predsedniki ne sprejemajo zakonov, s tem v zvezi pa delajo skupaj s Predstavniškim domom in Senatom ali proti njima«* (Jones v Fiorina in drugi 2007, 363).

Sistem, ki je v veljavi, ne ponuja absolutne **strankarske discipline**. Demokratski in republikanski kongresni odbor sta anonimna in si lahko prizadevata za politiko, ki je v nasprotju s predsednikovo, čeprav je predsednik iz iste stranke. Ta organizacijska fragmentacija je posledica sistema separacije moči med tremi vejami oblasti. Znotraj

⁴³ Politične stranke so se v ZDA začele oblikovati okoli leta 1800, od 30. let 19. stoletja pa postale nepogrešljiv del ameriškega političnega okolja. Po Schattschneiderju so *»ustvarile demokracijo v Ameriki«*, Aldrich pa dodaja, da so politične elite ustvarile stranke zato, da bi zagotovile viabilnost nove Republike (Schattschneider v Aldrich 1995, 295).

kongresa je zato strankarska disciplina manjša v ameriškem sistemu kot v parlamentarnih političnih sistemih. Kongresniki lahko glede politik volijo, kot sami mislijo, da je najbolje oz. bi bilo najbolje za njihovo ponovno izvolitev. David Broder ob tem pripominja, »v Washingtonu nimamo dveh strank, ampak 536. Predsednik, 100 senatorjev in vseh 435 članov Predstavniškega doma so vsak stranka zase« (Broder v Schantz 1996, 136). Vodje v kongresu so zato zadolženi, da sestavljajo zmagovite koalicije in se dogovarjajo z vsakim članom posebej, saj na njihovo podporo ne morejo avtomatično računati. Vsaka zakonodajna zmaga je plod težkega dela. Kongresne volitve so za državo zato zelo pomembne.

Tabela 2.8.1 Pooblastila izvršne in zakonodajne oblasti v ZDA

KONGRES	PRESEDNIK
sprejme ali zavrne zakonodajo	predlaga zakonodajo
preglasi veto z 2/3 glasov	ima pravico do veta na zakonodajo
sprejme ali zavrne nominacije z glasovno večino	nominira izvršne in sodne uradnike
določi usposobljenost članov	svetuje kongresu glede stanja v državi
zvišuje davke in ustrezne fonde	sklicuje posebne seje
ustvari in definira izvršna ministrstva	uveljavlja zakone
vzdržuje vojsko in mornarico	ima pravico razglasiti pomilostitve
ratificira pogodbe	sklepa pogodbe
razglasi vojno	priznava države
odstrani (impeachment) in obsodi predsednika	je vrhovni poveljnik
daje navodila agencijam	ima izvršni privilegij
Ima zakonodajni veto	oblikuje formulacije in predloži proračun v presojo
uzakoni kongresni proračun	upravlja gospodarstvo in izdaja ekonomska poročila
izdeluje gospodarska in proračunska poročila	izvršuje prepovedi določenih projektov, reprogramira
ocenjuje izvršne sporazume	sklepa izvršne sporazume

KONGRES	PREDSEDNIK
opravlja nadzor in preiskave	odobritev programov zakonodajne veje
opravi revizijo nad izvršnimi agencijami	izdaja izvršne proklamacije in ukaze
pošilja delegacije na tuje	opravi regulatorski pregled
razširja zakonodajno osebje in agencije	organizira osebje Bele hise
koordinira komunikacije in medije	ravnanje z mediji in upravljanje z informacijami

(Vir: LeLoup in Shull 2003, 37)

3. NOMINACIJSKI PROCES IZBIRE KANDIDATOV

Vsake štiri leta Američani volijo predsednika in podpredsednika (op. na vsaki dve leti volijo vseh 435 članov Predstavniškega doma in približno tretjino od sto članov Senata), kot narekuje ustava, proces izbire predsednika in podpredsednika pa se začne veliko pred samim volilnim dnem.⁴⁴ Ameriško demokracijo namreč zaznamuje t. i. permanentna kampanja, ko se kampanja za naslednje volitve začne, kakor hitro se prejšnja konča, meja med obdobjem zbiranja glasov in vladanjem pa je zabrisana. Fiorina in Peterson naštevata najmanj sedem, kot pravita, razvojnih dejavnikov, ki so prispevali k temu (Fiorina in Peterson 2001, 14–20):

- ločitev volilnih dni
- razpad strankarskih organizacij,
- razširjenost predvolitev,
- napredek v množičnem komuniciranju,
- eksplozija interesnih skupin,
- skokovit porast glasovanj/anketiranj in
- vse večja potreba po denarju.

Ameriški predsedniki so dandanes izbrani v procesu, ki se deli na (Schantz 1996, 9):

- nominacijo velike politične stranke

Predvolitve potekajo pred splošnimi volitvami, na njih pa izbirajo strankarske kandidate, ki na splošnih volitvah predstavljajo določeno stranko.

- splošne volitve

Prevladujoči mehanizmi za odločanje o strankarskih nominacijah so bili sprva kongresna zborovanja (1800–1824), pa nacionalne konvencije pod nadzorom strankarskih vodij (1832–1908), sledila sta mešani sistem za izbiro delegatov (1912–1968) in od leta 1972 sodoben sistem predvolitev (Schantz 1996, 212). V mnogih zveznih državah lahko na predvolitvah volijo le registrirani člani stranke, ponavadi gre za ljudi, ki zavzeto spremljajo dogodke, udeležba pa je nižja kot na splošnih

⁴⁴ Dostopno prek: <http://www.law.cornell.edu/constitution/constitution.articleii.html> (29. december 2007).

volitvah. Politolog Austin Ranney je za ameriško predsedniško nominacijsko igro dejal, da *»gre za postopek, ki ga spremlja daleč najbolj dovršen, pester in kompleksen skupek pravil na svetu. Poleg pravil nacionalne stranke vključujejo še statute zveznih držav ter široko paleto pravil nacionalnih in državnih sodišč«* (Ranney v Davis 1997, IX).

Ameriška ustava⁴⁵ sicer predvideva zgolj splošne volitve in elektorski sistem za izbiro predsednika, ne pa tudi nominacije večje stranke oz. procesa, ki pripelje do tega, ker v času sprejema in ratifikacije ustave⁴⁶ politične stranke v ZDA niso obstajale. Oblikovale so se potem, ko je vlada začela delovati.⁴⁷ Ustanovni očetje države so namreč, kot piše Aldrich, *»gojili globoka čustva proti strankam«*, čeprav so mnogi kasneje igrali ključne vloge pri njihovem ustvarjanju, kar so sicer opravičevali z začasno nujno, da bi veliki eksperiment uspel (Aldrich 1995, 28). Noben del ameriškega ustavnega sistema pa, kot piše McCormick,⁴⁸ *»ni bil pogosteje kritiziran, bolj neodločen, bolj odprt za improvizacijo ali manj reguliran kot ravno metoda za selekcijo predsednika«* (McCormick 1982, 3). Posledica nedorečenosti sta bila improvizacija in nenehno spreminjanje pravil znotraj spreminjajočega se konteksta politične scene, saj ameriški ustavni sistem nima ustavno sankcionirane metode za izbiro najpomembnejšega državnega uradnika. Številni poskusi (več kot 500 predlaganih amandmajev), da bi to popravili, doslej niso uspeli.

3.1 Evolucija strankarskih predvolitev

Na prvih dveh predsedniških volitvah je bil George Washington soglasna izbira, ko pa je ta leta 1796 objavil, da se ne bo potegoval za tretji mandat, so morali ameriški politiki poiskati drugo rešitev (Fiorina in drugi 2007, 273). Kot pišeta Sayre in Parris,

⁴⁵ Ameriška ustava, 2. člen, prvi odstavek – dostopno prek:

<http://www.law.cornell.edu/constitution/constitution.articleii.html#section1> (5. januar 2008).

⁴⁶ Ameriška ustava je bila formalno sprejeta na ustavni konvenciji v Philadelphii, 17. septembra 1787. Vse države so jo ratificirale do 21. junija 1788.

⁴⁷ Do izvolitve 2. kongresa (1791–1793) se je večina nosilcev državnih funkcij, kot v *Why parties?* piše Aldrich, lahko identificirala kot federalisti ali (Jeffersonian) republikanci. Do 3. kongresa so se volilni vzorci dali identificirati vzdolž strankarskih linij, predsedniške volitve leta 1796 (po Washingtonovi objavi o upokojitvi) sta že organizirali dve stranki, volitve štiri leta kasneje pa so bile povsem strankarske (Aldrich 1995, 77).

⁴⁸ Richard Patrick McCormack (1916–2006), ameriški zgodovinar, profesor in strokovnjak za zgodnjo ameriško politično zgodovino.

so se na volitvah leta 1796 težave začele s pojavom, nekoliko nepričakovanim, nastajajočih nacionalnih političnih strank (Sayre in Parris 1970, 26).

McCormick začetni čas iskanja ustrezne formule za izbor predsednika deli na štiri obdobja:

- iskanje pravil za tvegano igro (obdobje od l. 1789 do l. 1804) (McCormick 1982, 41–75)

V to obdobje se štejejo prve štiri predsedniške volitve. Kljub temu da v ameriški ustavi nikjer izrecno ne piše, kako naj bodo kandidati za predsednika nominirani, je bilo, kot piše McCormick, prevladujoče mnenje na ustanovni konvenciji, da bo to funkcijo primarno opravljal elektorski kolidž. Ker je bila ustavna zahteva, da si mora zmagovalec zagotoviti absolutno večino elektorskih glasov, pri več kandidatih pa je bilo to težko dosegljivo, je ta logika pospešila razvoj dvostrankarskega sistema. Problem je bil, da je pri dveh kandidatih za predsednika tisti, ki je bil predviden za podpredsednika, teoretično na koncu lahko dobil več glasov od »predsednika«. To možnost so z 12. amandmajem⁴⁹ k ustavi odpravili leta 1804. Potem ko je bil na prvih dveh volitvah Washington soglasno izbran za predsednika, so bile volitve leta 1796 prve, kjer je prišlo do resne tekme za predsedstvo, in hkrati zadnje, kot piše McCormick, na katerih je o tem odločalo majhno število strankarskih pomembnežev (McCormick 1982, 58).

- virginijska igra in kraljevsko zborovanje (op. »King Caucus«) (obdobje od l. 1804 do l. 1820) (McCormick 1982, 76–116)

Gre za obdobje, v katerem so v vlogi predsednikov povsem prevladovali predstavniki iz Virginije,⁵⁰ ki so vodili dobro organizirane in številčne republikance proti šibkejšim federalistom, ter njihovi zavezniki. Na novo oblikovane stranke so namreč hitro prevzele nadzor nad nejasnostmi glede volitev predsednika. Vodje so se odločili, da nominirajo predsedniškega kandidata, še preden so bili izbrani člani elektorskega kolidža.⁵¹

⁴⁹ 12. amandma k ustavi (1804) govori o izvolitvi predsednika in podpredsednika. Dostopno prek: <http://www.law.cornell.edu/constitution/constitution.amendmentxii.html> (4. december 2007).

⁵⁰ Člani t. i. »Virginijske dinastije«, Thomas Jefferson, James Madison in James Monroe, so bili izvoljeni za predsednika vsak po dva zaporedna mandata (Aldrich 1995, 98).

⁵¹ Elektorski kolidž je izraz za 538 predsedniških elektorjev (vsaka zvezna država jih ima toliko, kolikor ima kongresnikov), ki se zberejo vsaka štiri leta, da glasujejo o predsedniku in podpredsedniku države. Dostopno prek: <http://www.fec.gov/pdf/eleccl.pdf> (16. februar 2008).

Strankarske kongresne delegacije – člani senata in predstavniškega doma – so se prvič neformalno sestale že na političnih shodih leta 1796, na t. i. kongresnih zborovanjih,⁵² kot pišejo Fiorina, Peterson, Johnson in Mayer, na katerih so nominirale svoje predsedniške in podpredsedniške kandidate, ne da bi imela javnost na to kakršenkoli neposreden vpliv. T. i. kongresno zborovanje je bil glavni, ne pa izključni način za nominiranje predsedniških kandidatov med letoma 1796 in 1824 (Fiorina in drugi 2007, 273). Kritiki so zgodnji nominacijski sistem poimenovali **Kraljevsko zborovanje**, zaradi vsesplošnega nezadovoljstva javnosti in številnih politikov pa so ga po slabih treh desetletjih, po l. 1824, opustili. Prihajalo je namreč do nominacij ljudi, ki niso imeli podpore javnosti. Tovrstna selekcija naj bi kršila z ustavo določeno separacijo moči, bila nedemokratska, kot konkretni razlog za opustitev sistema Kraljevskega zborovanja, ki so ga zamenjale nominacijske konvencije na zvezni ravni, pa se navaja decentralizacija moči znotraj političnih strank kot posledica ekspanzije teritorija ZDA na zahod.⁵³

– *igra frakcij (obdobje od l. 1820 do l. 1844)* (McCormick 1982, 117–163)

Gre za obdobje, v katerem so ameriški politiki preizkušali najrazličnejše nominacijske mehanizme. Oblikovale so se frakcije, ki so podpirale aspiracije konkurenčnih kandidatov za predsedstvo. Predsedniška politika je v tej turbulentni dobi vključevala, kot piše McCormick, »spletkarstva, vendar tudi preračunljivost« (McCormick 1982, 128). Skoraj dve desetletji so se pravila nenehno spreminjala, uporabljali so se različni sistemi, kot npr. imenovanje elektorjev s strani državne legislature, na podlagi volitev v lokalnih okrožjih »zmagovalec pobere vse« in kombinacije različnih vzorcev (Sayre in Parris 1970, 28). Po McCormicku se je del predsedniške igre, ki se nanaša na kampanjo, zelo spremenil po letu 1824, ko so pravilo za izbiro predsednika postale ljudske volitve, kandidati pa so se volivcem predstavljali po državi (McCormick 1982, 147). Ekspanzija »predsedniške volilne pravice«, ko so na volitvah za predsednika države lahko sodelovali vsi belci, ne zgolj lastniki zemljišč, je, kot piše Aldrich, postala splošno veljavna z letom 1828 (Aldrich 1995, 122). Volilna participacija se je takrat močno povečala, prihajalo pa je tudi do globokih nestrinjanj glede osnov procesa selekcije predsednikov. V tem obdobju so se že oblikovale tudi

⁵² Zborovanje (*op. caucus*) pomeni katerokoli politično skupino ali srečanje, organizirano za pospeševanje posebnih interesov ali zadev. Beseda izvira iz Bostona iz začetka 18. stoletja, ko se je uporabila kot ime za političen klub, ki je gostil javne razprave in volitve kandidatov za javne funkcije (Enciklopedia Britannica).

⁵³ Dostopno prek: <http://usinfo.state.gov/products/pubs/election04/nominate.htm> (20. november 2007).

prve nacionalne nominacijske konvencije (več v naslednjem poglavju), proti koncu igre frakcij pa se je postopno že definirala, po McCormicku, t. i. strankarska igra.

– strankarska igra (obdobje od l. 1844 do l. 1968) (McCormick 1982, 164–206)

V tem obdobju je že šlo za tekmovanje med dvema strankama, ki sta imeli nacionalni okvir (demokrati in vigovci – kasneje republikanci) in sta svoje kandidate nominirali na konvencijah (o tem bo več govora v nadaljevanju) ter se za podporo množic borili v kampanjah, ki so že imele teatralno naravo. Ostrogorski je za strankarsko igro, ki so jo nekateri primerjali z vrsto »brezkrvnega vojskovanja«, dejal, da je »*duh stranke podoben fetišističnemu domoljubju, sestavljenemu iz sektaškega prezira in odpora do tistih, ki so zunaj črede, in mehanske navezanosti na tiste, ki so znotraj*« (Ostrogorski v McCormick 1982, 186). Po skoraj polovici stoletja, ko so proces selekcije predsednikov zaznamovali nestabilnost, napetosti in dvoumnosti, so pravila, ki so jih ameriški politiki sprejeli do leta 1844, po McCormicku vnesla več stabilnosti, predsedniška igra pa je postala bolj predvidljiva (McCormick 1982, 10). Kljub pomembnim spremembam v naslednjih nekaj desetletjih se značilnosti izbora predsednikov po McCormicku medtem niso drastično spremenile.

3.1.1 Zgodnje nominacijske konvencije (1832–1968)

S tem, ko so se 26. septembra 1831 člani manjše, t. i. Protiprostoziidarske stranke (*Anti-Masons*) zbrali v enem od salonov (Baltimore's Athenaeum) v mestu Baltimore v zvezni državi Maryland, da izberejo svoja kandidata za predsednika in podpredsednika ter sprejmejo izjavo o skupnih načelih in politikah, na podlagi katerih so vodili svojo kampanjo, so postavili temelje za t. i. nacionalne konvencije v prihodnje (McCormick 1982, 136). Naslednje leto so namreč v taistem salonu svoje nominirance izbirali Jacksonovi demokrati, tako je bila ustanovljena prva demokratska nacionalna konvencija (McCormick 1982, 141), od takrat pa so imele tako velike stranke kot tudi večina manjših svoje nominacijske konvencije. Ustanovitev nacionalnih konvencij z namenom, da se nominira predsedniški kandidat, Panagopoulos razlaga kot začetek formalizacije političnih strank v Združenih državah, saj so »*strankam omogočile, da zberejo svoje privržence z vseh geografskih območij ter jih združijo v tesno enoto z namenom, da se izvoli predsednik*« (Panagopoulos 2008, 1).

Za sodelovanje na zgodnjih nacionalnih konvencijah so stranke na konvencijah na ravni posamezne zvezne države izbrale število delegatov, ki so se potem srečali na neki osrednji lokaciji, da nominirajo strankarska kandidata in sprejmejo kratko strankarsko platformo, v kateri so zavzeli strankarska stališča do takrat najpomembnejših vprašanj. Na konvenciji tovrstnega tipa je bil med drugim kot republikanski predsedniški kandidat leta 1860 nominiran Abraham Lincoln. Predvidevalo se je, da bodo odprte in javne konvencije bolj demokratične, a so kmalu prišle pod nadzor manjših skupin državnih in lokalnih strankarskih vodij, ki so sami izbirali veliko delegatov in poskrbeli za to, da so na konvencijah volili »pravilno«. Sodeč po Leonu Epsteinu⁵⁴ so med letoma 1832 in 1908 skoraj vse delegate znotraj posameznih zveznih držav izbrali na strankarskem zborovanju, okrožnih konvencijah, državnih konvencijah, izbrali so jih izvršni odbori, vodstva ali pa nekakšna kombinacij naštetega (Epstein v Schantz 1996, 14).

Konvencijski sistem je bil v glavnem nespremenjen do začetka 20. stoletja, ko so mu dodali pomembno inovacijo. Splošno nezadovoljstvo z elitizmom je namreč vodilo v razvoj progresivnega gibanja, napada na skorumpirane strankarske organizacije in posledično v nekaterih zveznih državah do **uvedbe obveznih predsedniških predvolitev**, torej volitev, ki so bile na sporedu pred splošnimi volitvami in ki so dale članom stranke, ne zgolj najvplivnejšim med njimi, več nadzora nad procesom izbire delegatov (Fiorina in drugi 2007, 274). 19. marca 1912 so v Severni Dakoti izvedli prve predvolitve, na njih pa je zmagal republikanski senator Robert M. La Follette pred nekdanjim predsednikom Theodorjem Rooseveltom (Benenson 2007).⁵⁵ Koncept predsedniških predvolitev sicer sega v leta pred ameriško državljansko vojno, ko je bil eden glavnih zagovornikov John C. Calhoun iz Južne Karoline (Cook 2004, 21). Predsedniške predvolitve je imela do leta 1916 več kot polovica (20) zveznih držav, čeprav so v naslednjih desetletjih nekatere to prakso opustile. Progresivno gibanje, ki naj bi torej več ljudi, ki so čutili strankarsko pripadnost, spodbudilo k udeležbi v predsedniškem izbirnem procesu, pa ni trajalo dolgo. Kmalu po koncu 1. svetovne vojne so strankarski vodje, ki so v predvolitvah videli grožnjo svoji moči, prepričali državne zakonodajalce, da jih odpravijo, češ da so drage, na njih pa naj bi sodelovalo

⁵⁴ Leon Epstein (1919-2006), ameriški politolog.

⁵⁵ Dostopno tudi prek: <http://www.cqpolitics.com/wmspage.cfm?docID=news-000002649356> (26. december 2007).

premalo ljudi. Tudi nekateri potencialni kandidati, ki so že imeli podporo strankarskih vodij, so zavrnili udeležbo na teh volitvah, ker niso želeli tvegati (Bureau of International Informations Program 2008, 29). Med drugo svetovno vojno, leta 1944, ko se je Franklyn Roosevelt potegoval za četrti mandat, je imelo predvolitve, kot piše Benenson, le še 15 zveznih držav (Benenson 2007).

Format in funkcionalnost nacionalnih konvencij sta med letoma 1844 in 1944 ostala bolj ali manj nespremenjena, kljub izboljšanju procedur. Republikanci so se običajno zbrali konec junija, dva tedna kasneje so jim sledili se demokrati. Vsaka zvezna država je na konvencijo lahko poslala dvakrat toliko delegatov, kot je štela elektorskih glasov. Velikost delegacij se je povečala po letu 1920, ko so na konvencijah začele sodelovati tudi ženske (McCormick 1982, 221–222). Na samih konvencijah je pogosto prihajalo do razprtij in različnih mnenj med člani iste stranke, še posebno na demokratskih konvencijah, ki so od bodočih nominirancev za predsednika in podpredsednika zahtevale, da pridobijo dvotretjinsko podporo, kar so leta 1936 sicer odpravili. Razvoj komunikacijskih tehnologij je po 2. svetovni vojni znova spodbudil pritiske za večjo demokratizacijo procesa izbire predsednika države. Televizija je tako pomenila medij, prek katerega so volivci v svoji dnevni sobi lahko videli in slišali potencialne kandidate. Med letoma 1932 in 1968 je bilo število zveznih držav, ki so imele predsedniške predvolitve, konstantno, med 12 in 19. Vietnamska vojna (1965–1975) in protivojno gibanje sta znotraj demokratske stranke povzročila delitve, ki so vodili v pritiske za še večje reforme nominacijskega procesa.⁵⁶

Kot ugotavlja McCormick, so imele predvolitve, razen leta 1912, ko sta se na njih resno pomerila Theodore Roosevelt in William H. Taft, malo vpliva na dejanske nominacije. Ugledni kandidati, kot tudi tisti manj znani, do konca druge svetovne vojne niso bili najbolj naklonjeni sodelovanju na predvolitvah in individualnim kampanjam. Do oživitve je prišlo leta 1948, ko je kandidat Harold E. Stassen, ki ga republikanska stranka ni podpirala, iskal podporo svoji kandidaturi z zmagami na predvolitvah. Trend se je nadaljeval vse do leta 1968, ko so se starim metodam dokončno odpovedali (McCormick 1982, 212–213).

⁵⁶ Dostopno prek: <http://usinfo.state.gov/products/pubs/election04/nominate.htm> (29. december 2007).

Proces med letoma 1912 in 1968 se pogosto opisuje tudi kot »mešani sistem«, ker je kljub nekaterim elementom, ki so dovoljevali večjo participacijo javnosti, vseeno favoriziral moč državnih in lokalnih strankarskih šefov. Število delegatov, ki jih je lahko pridobil kandidat z udeležbo na predvolitvah, je bilo namreč omejeno, poleg tega so pravila pogosto namenoma oteževala delo volivcev (Mayer in Busch 2003, 37). Zahteva krila demokratske stranke »The Mississippi Freedom«, ki je na demokratski konvenciji l. 1964 zahtevala, da ji omogočijo sodelovanje namesto delegacije, ki bi bila pretežno sestavljena iz belcev, kot piše Michael, pomeni začetek gibanja, ki je vodilo k drastičnim spremembam nominacijskega procesa pri demokratih (Michael 2000, 7).⁵⁷

3.2 Sodoben nominacijski proces (1968–)

Predsedniške volitve leta 1968, atentat na Roberta Kennedyja in s kaosom v konvencijski dvorani ter nasiljem na ulicah zaznamovana demokratska konvencija v Chicagu, kjer je vodstvo demokratske stranke za svojega predsedniškega kandidata izbralo podpredsednika Huberta Humpreyja, ne da bi se ta udeležil predvolitev, na katerih sta sicer zmagovala protivojna kandidata Eugene McCarthy in Robert Kennedy, pomenijo začetek sodobnega nominacijskega procesa. (Fiorina in drugi 2007, 274). Kot poskus, da združi razdeljene demokrate, je namreč Humprey imenoval komisijo, ki je predlagala reforme v okviru predsedniškega nominacijskega procesa s ciljem, da izboljšajo udeležbo na predvolitvah in omogočijo pravičnejše zastopstvo članov stranke na konvenciji. 27. avgusta 1968, drugi dan demokratske nacionalne konvencije v Chicagu, so demokrati s tesno večino podprli, po mnenju Mayerja in Buscha, razmeroma nejasno resolucijo, ki je posebni komisiji (**Commission on Party Structure and Delegate Selection**) zaupala mandat, da na novo napiše strankarska pravila za selekcijo delegatov za nacionalno konvencijo (Mayer in Busch 2003, 8). Do naslednjega predsedniškega volilnega ciklusa (1972) je 28-članska komisija, ki je javnosti postala znana kot McGovern-Fraserjeva,⁵⁸ skoraj povsem preoblikovala osnovna pravila v procesu izbire kandidatov za predsednika,

⁵⁷ Dostopno prek: http://terrymichael.net/PDF%20Files/DNC_PrezNomProcess.pdf (29. marec 2008).

⁵⁸ Komisija je dobila ime po senatorju Georgeu McGovernu, ki ji je predsedoval prvi, in članu Predstavniškega doma Donaldu Fraserju, ki ga je nadomestil januarja 1971, ko je McGovern kandidiral za predsednika države (Shafer 1983, 300–303).

njihova priporočila pa so revolucionalizirala proces izbire delegatov in predsedniško nominacijo (Shafer 1983, 101).

3.2.1 Reforme McGovern-Fraserjeve komisije

Prvo uradno srečanje »*Commission on Party Structure and Delegate Selection*« je bilo 1. marca 1969, kar po Shaferju pomeni »uradni začetek politike priporočil in strankarskih reform« nominacijskega procesa (Shafer 1983, 97). Komisija je ugotovila, da so bili največji problemi stranke selekcija delegatov – običajni člani stranke niso bili v zadostnem številu zastopani na konvenciji, struktura stranke – obstajala je potreba po vključitvi žensk, mladih, manjšin, ter množična participacija – demokrati bi morali najti metodo, da bi vključili v nominacijski proces vse, ki si to želijo (Shafer 1983, 104). Aprila 1970 so uradno objavili poročilo z naslovom »**Mandat za reforme**« (*Mandate for reform*), ki so jih v naslednjih dveh letih s svojimi pravilniki usklajevali vodje demokratske stranke v posameznih zveznih državah, in tako navedli nova strankarska pravila za izbor delegatov za nacionalno konvencijo l. 1972 (Shafer 1983, 402).

Nova pravila, t. i. **18 smernic** (*18 Guidelines*), so med drugim vsebovala (Shafer 1983, 541–545):

- prepoved diskriminacije na podlagi rase, barve, nacionalnega izvora, starosti in spola kandidatov/volivcev (A-1, A-2)

Po mnenju Shaferja sta ti dve smernici pomenili dramatičen zasuk, ki je »*nacionalno stranko od prepovedi diskriminacije in zahtev po odločni akciji premaknil na teritorij eksplicitnih demografskih kvot*« (Shafer 1983, 486). Ob naštetem so priporočili tudi, da bi bili ženske, predstavniki manjšin in mladi na konvenciji zastopani proporcionalno glede na odstotek v skupni populaciji vsake posamezne zvezne države (B-6).

- klasifikacijo strankarskih pravil in zahtevo po odprtem in preglednem procesu predvolitev ter možnosti pritožb na rezultate (A-3, A-4, A-5, B-1, B-2, B-3, B-4, C-1, C-3, C-6)

Predstavniki stranke v posameznih zveznih državah so morali poskrbeti za pisne objave datuma in kraja vseh ključnih sestankov, da bi bili bolj dostopni »navadnemu«

volivcu in omogočili kar največjo udeležbo zainteresiranim demokratom. Uvedli so tudi prepoved zaračunavanja članarin za sodelovanje v procesu izbire delegatov, prepovedali oddajanje glasov v imenu nekoga drugega (t. i. *proxy voting*) in spremenili način selekcije nadomestnih delegatov.

– odpravo t. i. pravila enot (»unit rule«) (B-5)

Gre za pravilo,⁵⁹ ki so ga demokrati upoštevali na nacionalnih konvencijah, določalo pa je, da so morali vsi člani delegacije iz posamezne države voliti tistega kandidata, ki je imel na svoji strani večino delegatov. Državnim strankam so prepovedali prakticiranje tega pravila. Tudi pravilo republikanske stranke št. 38⁶⁰ prepoveduje izvrševanje tega pravila.

– porazdelitev delegatov (B-7)

To pravilo je od državnih strank zahtevalo, da delegate za nacionalno konvencijo razporedijo na podlagi formule, ki daje enako težo celotni populaciji v posamezni zvezni državi in odraža podporo zvezne države demokratskim kandidatom za predsednika. Poleg tega so morale države najmanj 75 % svojih delegatov izbrati na ravni okrožij ali nižji ravni.

– prepoved sodelovanja t. i. ex-officio delegatom na nacionalni konvenciji (C-2)

Delegati so po novem morali biti izvoljeni in vnaprej obljubiti podporo. Zaradi tega pravila mnogi uradniki, predvsem kongresniki in guvernerji, niso radi kandidirali za delegate, ker se niso želeli prehitro opredeljevati (Michael 2000: 9). To so kasneje z uvedbo t. i. superdelegatov, ki so imenovani avtomatično in lahko prosto volijo kogarkoli, »popravili«.

– prepoved predsezonskih nominacijskih aktivnosti (C-4)

To pravilo zahteva, da se vse aktivnosti v zvezi z izbiro delegatov zgodijo v okviru koledarskega leta, v katerem je organizirana nacionalna konvencija. Od državnih strankarskih podružnic so tudi zahtevali, da objavijo način izbire strankarskih veljakov, ki naj jih v vsaki delegaciji ne bo za več kot 10 %, za nacionalno konvencijo (C-5).

Po letu 1952, kot ugotavlja McCormick, se kandidati niso mogli več izogibati predvolitvam, ki so do leta 1968 »namesto starih metod zanašanja na podporo vplivnih vodij strank postale splošno sprejemljiva pot do nominacije« (McCormick

⁵⁹ Pravilo 17A (Pravilnik demokratske stranke za izbor delegatov za nacionalno konvencijo 2008, 17).

⁶⁰ Dostopno prek: http://www.gop.com/images/2008_Call_FINAL.pdf, str. 28 (10. marec 2008).

1982, 213). Reforme nominacijskega procesa so po Aldrichu učinkovito zagotovile, da »noben kandidat ne more več dobiti strankarske nominacije, kot je bilo to v primeru Humphreyja« (Aldrich 1995, 255). Byron Shafer je glede novosti, ki jih je sprejela komisija, zapisal, da je šlo za »največjo sistematsko spremembo predsedniških nominacijskih procedur v vsej zgodovini Amerike« (Shafer v Mayer in Busch 2003, 8).

Med glavne učinke reform med drugim sodijo naslednje spremembe:⁶¹

- Spremenili so se odločevalci.

Odločitev o tem, kdo bo dobil predsedniško nominacijo, ni bila več v rokah majhne skupine strankarskih šefov, ki bi trgovali s kandidati na konvencijah, temveč v rokah volivcev, ki so za delegate, zaobljubljene določenemu kandidatu, glasovali na predvolitvah. Do leta 1976 so izpeljali predsedniške predvolitve v 26 zveznih državah in Okrožju Kolumbija, štiri leta kasneje pa v 37 zveznih državah. Nobena posamezna inovacija pa po McCormicku ni imela večjega vpliva na predsedniško igro od »vzpostavitve sistema predvolitev kot ključnega načina za določanje predsedniških nominirancev političnih strank« (McCormick 1982, 213).

- Zmanjšal se je vpliv strankarskih vodij na konvencijah.

Strankarski vodje, ki so se želeli udeležiti konvencij, so morali biti izglasovani kot delegati, zavezani določenemu kandidatu. Nova pravila so namreč prepovedala t. i. ex-officio delegate.

- Predvolitve so postale osrednja metoda za izbor delegatov.

Močno se je povečalo število predvolitev, kar je posledično tudi spremenilo naravo nominacijskega procesa. S t. i. principom pravičnega odraza (*fair reflection*) so ustvarili sistem, ki je glede na odstotek podpore, ki jo je vsak kandidat dobil, proporcionalno razdeljeval delegate, od posameznikov, ki so kandidirali za delegate, pa zahteval, da pisno obljubijo podporo izbranemu kandidatu (Michael 2000, 8).

- Spodbudile so več kandidatov k sodelovanju v nominacijskem procesu zaradi vzpostavitve proporcionalnega sistema namesto sistema »zmagovalec pobere vse«.

⁶¹ Dostopno prek:

http://arts.anu.edu.au/polsci/courses/pols2013a/2006/lecturesummaries/Lecture_15_06.pdf (30. januar 2008).

Za candidature so se pogostejše odločali tudi strankarski »avtsajderji«, saj odločitev o tem, kdo naj kandidira, ni bila več primat ozkega kroga vplivnih strankarskih vodij. Proporcionalni sistem je poleg tega tudi omogočal kandidatom, ki niso zbrali največ glasov, da so vseeno dobili nekaj delegatov.

- Spremenil se je demografski profil delegatov na nacionalnih konvencijah demokratov.

Na podlagi McGovern-Fraserjevih reform so namreč določili kvote za sodelovanje žensk, črncev in mlajših od 30 let na nacionalnih konvencijah. Delegacije, o čemer bo več govora v poglavju o sodobnih nacionalnih konvencijah, so odtlej bolj raznovrstne (Prevost in Thurber 2008, 41).

- Reforme so vplivale na republikansko stranko.

Ker so spremembe pravil zahtevale usklajitev z zakonodajami posameznih zveznih držav, so posredno učinkovale tudi na republikance. Ti so kasneje ustanovili svoj odbor (»Delegates and Organization Committee«), v naslednjih letih pa sprejeli podobna priporočila kot demokrati.

- Ponoven pregled nominacijskih pravil na vsake štiri leta.

Komisija je ob predlaganih reformah predvidela tudi periodično revizijo pravil – komisija Mikulski (1972), Winograd (1976), Hunt (1980), Fowler (1984). Po dveh desetletjih pregledovanj in popravljanj nominacijskih pravil je demokratska stranka namesto posebnih komisij začela uporabljati svoj odbor »Rules & By-laws committee« (Pravilo 18) za selekcijo delegatov (Maisel in Buckley 2005, 283–286).

Prevost in Thurber med učinke McGovern-Fraserjevih reform štejeta tudi (Prevost in Thurber 2008, 39):

- povečano participacijo ljudi na volitvah
- upad pomembnost nacionalnih konvencij

Kljub temu da sta tako predsedniški kot podpredsedniški kandidat danes uradno izbrana na konvencijah, pa večino delegatov stranki izbereta na predvolitvah in v manjšem številu držav na zborovanjih. Delegati se na konvencijah zberejo bolj ali manj zato, da ratificirajo voljo volivcev.

- okrepljeno vez med povprečnim privržencem stranke in kandidati

Delegate so prej v glavnem izbirali strankarski šefi, potem pa so več besede dobili tudi ostali člani stranke, saj se je po sprejetju novih pravil močno povečalo število

predvolitev, na njih so preference volivcev neposredno prevajali v alokacijo delegatov za nacionalne konvencije, vodstva stranke na državni ravni pa so morala tudi vnaprej objavljati sestanke in dovoliti zainteresiranim aktivno udeležbo (Mayer in Busch 2003, 37–38).

Med kritike McGovern-Fraserjevih reform, ki so izbiro strankarskih predsedniških kandidatov položile v roke navadnih ljudi/volivcev, nekateri štejejo nepotrebno slabitev pomena in vloge političnih strank. Nominacijski proces naj bi sproduciral novo vrsto kandidatov – takšnih, ki niso nujno najbolj povšeči vodjem stranke, so pa ljudskim množicam. Razvejanost nominacijskega procesa naj bi od kandidatov zahtevala velike vsote sredstev za sodelovanje, na račun strank pa naj bi se povečala vloga medijev.

Eden od redkih vidikov nominacijskega procesa, ki jih McGovern-Fraserjeva komisija ni spreminjala, je bilo financiranje kampanj, kar je z dopolnjeno zakonodajo sicer storil Kongres dve leti kasneje, l. 1974, o čemer pa bo več govora v poglavju o financiranju predsedniških kampanj.

3.2.2 Opredelitev in razlike osnovnih vrst predsedniških predvolitev

Združene države dandanes poznajo tri osnovne vrste strankarskih predvolitev:⁶²

- predsedniške predvolitve,⁶³
- »zborovanje/konvencija«,⁶⁴
- kombinacija obojega.

⁶² Dostopno prek: <http://www.thegreenpapers.com/Hx/NomProcess.html> (21. december 2007).

⁶³ **Predvolitve** so vrsta strankarskih predvolitev, ki veljajo za modernejšo in pogostejše uporabljeno vrsto nominacijskih predvolitev. Prve predvolitve so izpeljali v okrožju Crawford v Pensilvaniji leta 1842, ta oblika predvolitev pa je postala bolj razširjena v progresivnem obdobju, ko so reformatorji, kot piše Hull, kritizirali zaprt sistem nominacij pod nadzorom strankarskih veljakov (Hull 2008, 15).

⁶⁴ **»Caucus«** – latinski prevod besede »caucus« se nanaša na »prostor za pitje/nazdravljanje (op. »drinking vessel«), in tako prve oblike neformalnih lokalnih političnih klubov, še posebno v Novi Angliji. Beseda je po nekaterih podatkih tudi indijanskega izvora, iz besednjaka ameriškega indijanskega plemena Algonquin (»kaw-kaw-wass«), pomeni pa srečanje plemenskih vodij. Sodobna definicija tega izraza pomeni proces, na katerem se privrženci neke stranke zberejo, da izvolijo kandidate in sprejmejo politične odločitve. V ZDA se caucus prevaja tudi kot nekakšno srečanje sosedov, politično srečanje na ravni krajevne volilne enote, med katerim se izberejo delegati, ki zastopajo nekega kandidata na okrožni konvenciji, kjer izbirajo delegate za državne in tam za nacionalne konvencije. »Zborovanje/konvencijo« organizirajo pripadniki lokalnih političnih strank, gre pa za najstarejšo obliko predsedniških predvolitev. Dostopno prek: <http://www.iowacaucus.org/iacaucus.html> (12. december 2007).

Predsedniške predvolitve se v ZDA razlikujejo na podlagi številnih dejavnikov, najpomembnejši med njimi so naslednji (Schantz 1966, 16–17):

– pravila glede sodelovanja

V tem kontekstu se predvolitve delijo na odprte, napol odprte, zaprte in napol zaprte. Na **odprtih predvolitvah** se lahko registrirani volivci udeležijo katerihkoli strankarskih predvolitev, ne glede na lastno strankarsko registracijo (npr. republikanci lahko oddajo svoj glas na demokratskih predvolitvah in obratno, neodvisni volilci lahko sodelujejo na obeh), v zveznih državah z **zaprtim tipom predvolitev** pa lahko volivci glasujejo le na predvolitvah stranke, ki ji pripadajo (npr. demokrati na demokratskih predvolitvah, republikanci na republikanskih). Na zaprtih predvolitvah ne morejo sodelovati neodvisni volivci. Za nekatere **napol odprte predvolitve** velja, da na njih lahko sodeluje kdorkoli (tudi neodvisni volilci), a se mora še pred oddajo svojega glasu javno opredeliti, na katerih – republikanskih ali demokratskih predvolitvah, želi sodelovati, pri čemer ga po oddaji glasu lahko preregistrirajo (če se je recimo kot demokrat udeležil republikanskih predvolitev ali obratno). Na nekaterih **napol zaprtih predvolitvah** (odvisno od posamezne zvezne države) lahko neodvisnega volivca avtomatično preregistrirajo v člana tiste stranke, na katerih predvolitvah se je odločil sodelovati, zaradi česar je število tistih, ki izkoristijo to možnost, razmeroma majhno.⁶⁵ Na odprtih strankarskih predvolitvah, ki veljajo za vse bolj razširjene, pa se opaža trend, po katerem je sodelovanje sicer prosto dovoljeno vsakomur, a se pri alokaciji delegatov za konvencije na koncu štejejo samo glasovi registriranih članov.

– razporeditev delegatov med kandidate na podlagi glasu ljudstva

Obstajata dva osnovna sistema: »**zmagovalec pobere vse**« in **proporcionalna razdelitev glasov**. Pri prvem kandidat, ki je dobil večino glasov, pobere vse delegate, ki so na voljo, pri drugem pa kandidat dobi delegate proporcionalno glede na odstotek prejetih glasov. Demokrati v skladu s strankarskimi pravili uporabljajo proporcionalni sistem⁶⁶ razdelitve delegatov med kandidate, ki so presegli določeni 15-odstotni volilni prag, pravila republikanske stranke pa določajo, da lahko zvezne države izbirajo med obema možnostma, kot tudi odstotek, določen kot volilni prag.

– območje, ki ga pokriva določena predvolitev

⁶⁵ Dostopno prek: <http://www.thegreenpapers.com/Definitions.html#Modi08> (4. april 2008).

⁶⁶ Demokrati so sistem "zmagovalec pobere vse" z zakonom prepovedali od predsedniških volitev leta 1976 dalje (Shafer 1983, 529).

Predvolitve se lahko izvajajo kot tekmovanje na ravni celotne zvezne države, lahko pa se tudi razdelijo na kongresna okrožja. Pravila demokratske stranke zahtevajo, da se 75 % delegatov iz posamezne zvezne države izvoli na ravni kongresnih okrožij ali manjših enot, 25 % pa predstavljajo delegati, izbrani na podlagi skupnega rezultata v zvezni državi. Republikanci to odločitev prepuščajo posameznim zveznim državam.

Po Aldrichu je zelo verjetno, da se *»stališča, ki pomagajo kandidatu zmagati na predvolitvah, zelo razlikujejo od tistih, ki mu pomagajo k zmagi na jesenskih volitvah«* (Aldrich 1995, 190). Pri iskanju podpore na splošnih volitvah namreč kandidati zavzamejo stališča, ki so blizu celotnemu elektoratu, v boju za nominacijo pa se premaknejo v center strankarskih aktivistov (Aldrich 1995).

Razlike med zborovanji in predvolitvami, dvema osnovnima sistemoma ameriških predsedniških predvolitev, pa so naslednje:

- organizacija

Predvolitve organizirajo predstavniki lokalnih vlad oz. vlad posameznih zveznih držav in le redko lokalne politične stranke, zborovanja pa so izključno v domeni lokalnih političnih strank.

- trajanje

Navzočnost na zborovanju zahteva več časa kot sodelovanje na predvolitvah, zaradi česar je udeležba ponavadi slabša. Zborovanja se začnejo ob točno določeni uri (ponavadi ob 19. uri), v povprečju pa program, ki spodbuja volivce, da se bolj intenzivno vključijo v proces nominacije kandidatov, traja 2–4 ure. Predvolitve trajajo ves dan (običajno se volišča odprejo ob 7. in zaprejo ob 19. uri), volivcem pa razen registracije oz. potrditve svoje identitete ni treba storiti nič drugega kot zgolj oddati svoj glas.

- način glasovanja

Na zborovanjih volivci svoje predsedniške preference izrazijo z dvigom rok in oblikovanjem različnih skupin, na predvolitvah pa podobno kot na splošnih volitvah zgolj obkrožijo izbranega predsedniškega kandidata ali delegata na volilnem lističu.

- sodelovanje

Zborovanja so večinoma zaprtega tipa, torej je sodelovanje na njih dovoljeno le najzvestejšim privržencem določene stranke, pravila za udeležbo na predvolitvah pa niso tako stroga.

– rezultati

Prvi uradni rezultati predsedniških zborovanj/konvencij so znani šele nekaj mesecev potem, ko so volivci oddali svoj glas, alokacija večine delegatov za nacionalno konvencijo v primeru predvolitev pa je znana že kmalu po vseh preštetih glasovih v zvezni državi, kjer so bile volitve. Poleg tega so predvolitve končane v enem dnevu in od izbranih delegatov pogosto zahtevajo, da volijo v skladu z voljo ljudi, zborovanja pa so zgolj prvi korak v večstopenjskem procesu, na katerem se odloča o selekciji delegatov.

Trendi zadnjih let kažejo, da vse več zveznih držav premika datume svojih predvolitev na začetek volilnega leta, da bi imele več vpliva na izbiro kandidatov, jih spodbudile k pogostejšim obiskom pri njih doma in posledično k razpravi o problemih lokalne narave. T. i. **front-loading** je, kot ugotavlja Davis, »*hitro spremenil dinamiko predsedniškega nominacijskega procesa*« (Davis 1997, 4). Do »front-loadinga« po Mayerju in Buschu prihaja, ker države upravičeno verjamejo, da če uvrstijo predvolitve na začetek koledarja, s tem pridobijo prednosti, kot npr. večjo pozornost predsedniških kandidatov in boljšo medijsko pokritost (Mayer in Busch 2003, 36).

Druga, vse pogostejša praksa zadnjih let pa je t.i. **regionalizacija**, ki pomeni, da zvezne države v soseski usklajujejo datume svojih zborovanj in predvolitev, da maksimizirajo vpliv regije.

3.2.3 Značilnosti različnih podvrst predsedniških predvolitev

Tri osnovne vrste predsedniških predvolitev (»zborovanje/konvencija«, predsedniške predvolitve in kombinacija obojega) glede na uporabo v sodobnem ameriškem predsedniškem nominacijskem procesu in njihove posebnosti podrobneje delimo na:⁶⁷

– »Izbor delegatov« (»Delegate selection«) predvolitve

»**Izbor delegatov**« je oblika neposrednih predsedniških predvolitev, ko so na volilnem lističu napisani posamezni kandidati za delegate ali skupine kandidatov za delegate na nacionalni konvenciji. Volilec ob tem na volilnem lističu nima napisane predsedniške preference posameznega kandidata za delegata, zaradi česar je skoraj nemogoče vedeti, koga bo za predsednika delegat podprl na nacionalni konvenciji. To

⁶⁷ Dostopno prek: <http://www.thegreenpapers.com/Definitions.html#Prim> (7. marec 2008).

je najstarejša oblika predsedniških predvolitev, prvič uporabljena leta 1904, ko je Florida postala prva zvezna država, ki je avtorizirala uporabo te vrste predvolitev za izbor delegatov za demokratsko nacionalno konvencijo. Nazadnje so to obliko volitev uporabili leta 1996 v zvezni državi New York za izbiranje delegatov za konvencije na ravni okrožij, na katerih so potem izvolili delegate za republikansko nacionalno konvencijo.

– »Posvetovalne predvolitve« (»Advisory primary«) **

»Posvetovalne predvolitve« so vrsta predvolitev, na katerih volivci sicer oddajo glas za predsedniške kandidate, a rezultati nimajo vpliva na končno razporeditev nacionalnih delegatov posamezne zvezne države glede predsedniških preferenc. Gre zgolj za nekakšno »lepotno tekmovanje«, saj ne vpliva na to, za koga bodo delegati iz posamezne zvezne države glasovali na nacionalni konvenciji.

– »Ukana ali Vrzel v sistemu« (»Loophole«) predvolitve**

»Loophole« predvolitve so nekakšna kombinacija klasičnih predvolitev in zborovanj. Volivci namreč posebej volijo predsedniške kandidate, pri čemer so rezultati zgolj svetovalne narave in posebej izbirajo delegate za nacionalno konvencijo. Teoretično gledano naj bi izvoljeni delegati sicer upoštevali »nasvet« volivcev glede predsedniškega kandidata, a se je nemalokrat zgodilo, da so ga ignorirali. Od tu tudi vzdevek »vrzel v sistemu«, saj je bilo možno, da je kandidat za predsednika izgubil »lepotno tekmovanje«, a dobil vse delegate ene zvezne države, čeprav so reforme McGovern-Fraserjeve komisije to izrecno prepovedovale. Oregon je kot prva zvezna država za volitve leta 1912 avtoriziral ta tip volitev.

– predvolitve »Zmagovalec pobere vse« (»Winner-take-all primary«)**

»Winner-take-all primary« so vrsta predvolitev, na katerih kandidat za predsednika, ki v neki zvezni državi dobi večino glasov volivcev, avtomatsko dobi tudi vse delegate iz te zvezne države; ti so potem obvezani, da na nacionalni konvenciji glasujejo za zmagovalca (podobno, kot je trenutna praksa na splošnih volitvah, ko gre za elektorske glasove). Demokratska stranka je po nemirih na nacionalni konvenciji v Chicagu leta 1968 svoj sistem predvolitev spremenila z reformami McGovern-Fraserjeve komisije (več v poglavju o Izboru delegatov za nacionalne konvencije), ki so to metodo izbire delegatov za nacionalno konvencijo prepovedale, pri republikancih pa ostaja v veljavi. Dandanes v večini primerov na tovrstnih predvolitvah, ki jih uporabljajo republikanci, delegate razporedijo tako, da ločijo

delegate, izbrane v posameznih volilnih okrožjih, od t. i. delegatov »at-large«. To pomeni, da kandidat, ki v posamezni državi ne dobi večine glasov, vseeno lahko dobi nekaj delegatov za nacionalno konvencijo, če mu uspe zmagati v posameznem okrožju, pri tem pa pobere vse tamkajšnje delegate.

– »proporcionalne predvolitve« (»Proportional primary«)* **

»Proporcionalne predvolitve«⁶⁸ pomenijo alternativo demokratske stranke predvolitvam »zmagovalec pobere vse« in so rezultat reform McGovern-Fraserjeve komisije. Vse proporcionalne predvolitve, na katerih se odloča o razporeditvi delegatov za demokratsko nacionalno konvencijo, morajo upoštevati **15-odstotni volilni prag**. Delegati posameznih okrožij se torej dodelijo kandidatu le, če ta dobi vsaj 15 % glasov (Michael 2000, 18). Če nobeden od kandidatov ne preseže tega praga, tako na ravni okrožij kot zvezne države, potem se prag določi na novo, in sicer se odstotku, ki ga je dosegel najboljši kandidat, odšteje 10 % in ta izračun potem pomeni volilni prag. Ta sistem uporabljajo na večini demokratskih predvolitev, manj pogost pa je na republikanski strani, ki se od demokratskega razlikuje tudi glede na določen odstotek volilnega praga, ki ga morajo kandidati doseči, da so upravičeni do delegatov.

– »bonus« predvolitve

»Bonus« predvolitve – posebnost teh predvolitev je, da se del »at-large« delegatov (včasih tudi delegatov iz posameznih okrožij) ne razdeli takoj med kandidate, ki so presegli določen prag 15 %, temveč se dodelijo skupnemu zmagovalcu kot nekakšna nagrada, odtod tudi ime »bonus«. Predlagatelji so ta tip predvolitev poimenovali »povečana nagrada« (»Enhanced reward«), kritiki pa »zmagovalec vzame več« (»winner take more«). Pomenijo eno od sprememb v sistemu predvolitev, ki so jo sprejeli v zgodnjih 80. letih. Demokrati so to metodo razdeljevanja delegatov prepovedali leta 1992, pri republikancih pa še vedno velja.

– »zborovanje/konvencija«* **

Po sistemu predvolitev **»zborovanje/konvencija«** volivci ne izbirajo strankarskih delegatov za nacionalno konvencijo neposredno z oddanim glasom na volilnem lističu

⁶⁸ **Pravilo proporcionalnega zastopstva** zahteva, da se vsi »pledged« delegati tako na ravni okrožij kot zvezne države razdelijo proporcionalno glede na volilni izid na teh ravneh. Število delegatov, določenih za posamezno okrožje, je, kot pravita Prevost in Thurber, zato zelo pomembno, saj se lahko v okrožju, ki ima parno število delegatov, kandidata razideta z enakim številom delegatov, čeprav nista dobila enakega odstotka glasov (Prevost in Thurber 2008, 40).

tako kot na predvolitvah – kjer volilec ali neposredno izbira delegate ali pa odda predsedniški preferenčni glas, ki potem posredno odloča o razporejanju delegatov –, temveč sodelujejo na nekakšnem strankarskem zborovanju. V večini zveznih držav se volivci ob dogovorjeni uri dobijo na zasebnih domovih, v šolah, cerkvah ter drugih javnih stavbah. Privržence različnih kandidatov za predsednika spodbujajo, da spregovorijo o svoji izbiri, nato po določenem času sledi nekakšno glasovanje (oddaja tajnih volilnih lističev, dvig rok, fizična postavitve v tabor podpornikov določenega kandidata ...), ki pravzaprav odloča o tem, kdo se bo kot delegat udeležil strankarskih konvencij na nižjih ravneh. Na teh konvencijah se potem izberejo delegati za naslednje stopnje konvencij in tako vse do državne konvencije, kjer delegate dejansko in končno razporedijo med kandidate. Celoten večstopenjski proces traja več mesecev, od januarja do junija. Zborovanja veljajo za dogodke, namenjene ne le izražanju podpore kandidatom, temveč tudi dvigovanju strankarske samozavesti, saj na njih temeljito obravnavajo tudi strankarske platforme. Same procedure se med zveznimi državami razlikujejo glede na državni zakon, tako kot predvolitve pa so lahko odprtega (redko) ali zaprtega (večinoma) tipa (Schantz 1996, 17).

– kombinacija »zborovanja/konvencija« in »proporcionalne predvolitve«* **

Opomba: * Uporabili demokrati na predvolitvah '08, ** uporabili republikanci na predvolitvah '08.⁶⁹

Tabela 3.2.3.1: Prerez načina izbire demokratskih delegatov na predsedniških predvolitvah 2008

Prerez načina izbire demokratskih delegatov	
proporcionalne predvolitve	38
zborovanje/konvencija	16
kombinacija proporcionalnih predvolitev in zborovanje/konvencija	3

Vir dostopen prek: <http://www.thegreenpapers.com/P08/D-DSVE.phtml> (26. avgust 2008).

⁶⁹ Dostopno prek: <http://www.thegreenpapers.com/P08/D-DSVE.phtml> (26. avgust 2008).

Tabela 3.2.3.2: Prerez kvalificiranosti volivcev glede na pravila sodelovanja na demokratiških predvolitvah 2008

Prerez kvalificiranosti volivcev	
odprte predvolitve	16
zaprte predvolitve	14
zaprto zborovanje	10
modificirane predvolitve	9
odprto zborovanje	5
modificirano zborovanje	2
neprimerljivo z ostalimi vrstami	1

Vir dostopen prek: <http://www.thegreenpapers.com/P08/D-DSVE.phtml> (26. avgust 2008).

Tabela 3.2.3.3: Prerez načina izbire republikanskih delegatov na predsedniških predvolitvah 2008

Prerez načina izbire republikanskih delegatov	
»zborovanje/konvencija«	15
predvolitve »zmagovalec pobere vse«	10
predvolitve »zmagovalec pobere vse« (na ravni okrožij in splošno po zvezni državi)	9
Proporcionalne predvolitve	9
posvetovalne predvolitve	2
v vsakem okrožju in splošno po zvezni državi – če zmagovalec prejme večino »zmagovalec pobere vse«, sicer proporcionalne predvolitve	2
kombinacija (»zmagovalec pobere vse« za okrožne delegate in	2

Prerez načina izbire republikanskih delegatov	
»zborovanje/konvencija«)	
kombinacija (proporcionalne predvolitve in zborovanja/konvencija«)	2
»loophole« predvolitve	2
kombinacija (predvolitve »zmagovalec pobere vse« za kongresna okrožja, proporcionalne predvolitve glede na skupni rezultat v celotni zvezni državi, ter »zborovanja/konvencija« glede na skupni rezultat po vsej zvezni državi)	1
na ravni okrožja: »zmagovalec pobere vse« ali prva dva; splošno po zvezni državi proporcionalne predvolitve	1
na ravni okrožja: »zmagovalec pobere vse«, splošno po zvezni državi: če zmagovalec dobi večino »zmagovalec pobere vse«, sicer »proporcionalne predvolitve	1

Vir dostopen prek: <http://www.thegreenpapers.com/P08/R-DSVE.phtml> (24. julij 2008).

Tabela 3.2.3.4: Prerez kvalificiranosti volivcev glede na pravila sodelovanja na republikanskih predvolitvah 2008

Prerez kvalificiranosti volivcev	
odprte predvolitve	16
zaprte predvolitve	15
zaprto zborovanje	12
modificirane predvolitve	10
odprto zborovanje	3

Vir dostopen prek: <http://www.thegreenpapers.com/P08/R-DSVE.phtml> (23. julij 2008).

3.3 Študiji primera: Iowa in New Hampshire 2008

Zborovanja v Iowi, zvezni državi na Srednjem zahodu, so tradicionalno za obe največji stranki v ZDA prva v nizu zborovanj v volilnem letu,⁷⁰ predvolitve v New Hampshiru,⁷¹ Nova Anglija, pa so prve predvolitve. Nekateri so sicer mnenja, da si ti zvezni državi ne zaslužita biti prvi v vrsti, ker nimata najbolj reprezentativnega vzorca prebivalcev, v obeh namreč belci danes predstavljajo več kot 95 % populacije.

3.3.1 Zborovanja v Iowi 2008

Že leta 1846 so, kot kaže **zgodovina zborovanj v Iowi**, politične stranke v Iowi prevzele sistem zborovanj in konvencij, a dogodki v marcu ali aprilu so dolgo veljali za nepomembno lokalno dogajanje sredi nacionalnega nominacijskega programa.⁷² Prestižni status »prva v državi« (»First in the Nation«) so zborovanja dobila šele leta 1972, in to po naključju. Takrat so se vodje demokratske stranke v Iowi, da zadostijo lastnim pravilom, odločili, da zaradi državne konvencije, načrtovane za 20. maj, zborovanja premaknejo na 24. januar (njihova interna pravila glede izbire delegatov so namreč določala, da mora biti med zborovanji in okrožnimi ter državnimi konvencijami najmanj 30 dni časa, s čimer naj bi spodbudili več ljudi k sodelovanju), s tem so postala »prva v državi« (Hull 2008, 17).

Kljub temu da so strankarska zborovanja v Iowi stara že več kot 160 let, pa je njihov vpliv na izbor predsedniških kandidatov fenomen zadnjih nekaj desetletij. Uspeh, ki ga je leta 1976 (tega leta so tudi republikanci v želji, da bi bili deležni enake medijske pozornosti, zborovanja v Iowi postavili na začetek koledarja predvolitev) v tej ameriški zvezni državi imel demokratski kandidat Jimmy Carter, se po prepričanju večine šteje za nekakšno prelomnico, kar se tiče kredibilnosti zborovanj v Iowi. Rezultat v Iowi sicer ni bil ključen za končni razplet predvolitev, je pa Carter sam del uspeha pripisal dramatični zmagi v tej državi (Hull 2008, 18). Od leta 1976 je, kot

⁷⁰ 41. ameriški predsednik George H. W. Bush je nekoč dejal: »Proces se začne v Iowi. Tam se vse začne za vsakogar« (Bush v Hull 2008, 13).

⁷¹ Koledar nominacijskega procesa predvolitev in zborovanj se je v kampanji za predsedniške volitve 2008 začel 3. januarja z zborovanji v Iowi in nadaljeval 8. januarja s predvolitvami v New Hampshiru.

⁷² Dostopno prek: <http://www.iowacaucus.org/iacaucus.html> (5. januar 2008).

piše v vodniku po zborovanjih v Iowi, skoraj vsak resen kandidat za predsednika prišel v to državo po glasove za svojo kandidaturo. (Iowa Democratic Party 2008, 4).

Kot piše Shafer, so demokrati v Iowi na predvolitvah leta 1972 prvi odprli nominacijski boj, kakršnega so s svojo selekcijo delegatov zarisale reforme McGovern-Fraserjeve komisije. Prvi so po Shaferju »inavgurirali obsežne reformirane procedure za izbiro predsednika, kar pomeni moderno dobo v predsedniških in strankarskih politikah« (Shafer 1983, 523).

Vplivni kolumnist časopisa Des Moines Register David Yepsen, ki je kot novinar pokrival vse politične kampanje v Iowi od leta 1976, je glede januarskih shodov 2008 dejal: »Volilno leto 2008 je najbolj vznemirljivo doslej. Ciklus je daljši, pri obeh strankah bolj odprt in pri obeh je tudi manj jasno, kdo bo zmagal. Res gre za tekmo z visokimi vložki.« (Murray 2007, C8). **Pogoji za udeležence demokratskih zborovanj v volilnih enotah Iowe** so (Iowa Democratic Party 2008, 6):

- status prebivalca Iowe in volilnega okraja, kjer želi sodelovati,
- ameriško državljanstvo in dopolnjenih 18 let do splošnih volitev 4. novembra 2008,
- status volivca/ke, registriranega kot demokrat (registracija je možna tudi na prizorišču samem),
- vpisan v register ali v vrsti za registracijo do 19. ure.

Osnovni namen zborovanj, kot je zapisano v uradnem biltenu demokratske stranke v Iowi, je (Iowa Democratic Party 2008, 8):

- izvolitev delegatov, namestnikov in članov konvencijskega odbora za konvencijo na ravni okrožja,
- razprava in sprejem resolucij, ki jih priporočijo okrožnemu programskemu odboru,
- izvolitev novega vodstva volilnega okraja – članov odbora, ki bodo volilni člani v osrednjem okrožnem odboru.

Na demokratskih predvolitvah 2008 v Iowi, ki šteje 99 okrajev, razdeljenih skupaj na 1784 volilnih enot, so udeleženci zborovanj 3. januarja za državno konvencijo izbirali

2500⁷³ delegatov (Cranberg in drugi 2007). Število delegatov, dodeljenih posamezni volilni enoti, je določeno na podlagi tamkajšnje udeležbe na zadnjih dveh volitvah in zborovanjih. Demokrati glede **določanja volilnega praga** zborovanja delijo na (Iowa Democratic Party 2008, 9–10):

- zborovanja, kjer izvolijo enega delegata

Potrebna ni nobena formula, delegat je izvoljen, če zanj/o glasuje večina.

- zborovanja, kjer izvolijo dva delegata

Za izračun volilnega praga se uporablja naslednja formula: število vseh udeležencev, ki imajo pravico voliti, se pomnoži z 0,25. Da skupine ostanejo »pri življenju« (»viable«), morajo imeti 25 % vseh udeležencev na svoji strani.

- zborovanja, kjer izvolijo tri delegate

Uporabi se formula, pri kateri se število vseh udeležencev, ki imajo pravico voliti, deli z številom šest. Da skupine ostanejo »pri življenju«, morajo imeti eno šestino udeležencev.

- zborovanja, kjer izvolijo štiri ali več delegatov

V tej kategoriji pa se število udeležencev, ki imajo pravico voliti, pomnoži z 0,15. Skupine morajo imeti 15 % udeležencev.

Predsedujoči zborovanju razglasi volilni prag, ki ga je treba preseči, da je posamezna skupina upravičena do vsaj enega delegata za konvencijo na naslednji stopnji. Če te podpore med zbranimi na določeni volilni enoti kandidat nima, tako rekoč izpade iz igre, njegovi podporniki pa lahko izberejo in podprejo kandidata, ki je njihova druga izbira. Ker demokratska zborovanja v Iowi veljajo za nepredvidljiva, je zelo pomembno, za koga bodo glasovali tisti, katerih prvi kandidat ni zbral vsaj 15 % podpore. To je tudi faza, v kateri prihaja do pospešenega lobiranja za glasove teh podpornikov. Gordon Fischer, nekdanji predsednik demokratske stranke v Iowi, je glede tega fenomena dejal, da lahko pomeni jeziček na tehtnici: *»Vprašanje viabilnosti in druge izbire je zelo pomembno, še posebno v tesnem boju«* (Iowa

⁷³ V pristojnosti Demokratske stranke Iowa je velikost delegacij, ki posamezen volilni okraj v Iowi (99) zastopajo na državni konvenciji. Pri tem stranka upošteva velikost državne konvencije in razmerje med glasovi, ki so jih demokratski kandidati na zadnjih dveh volitvah prejeli v posameznem okraju in zvezni državi nasplošno. Število delegatov, določenih za posamezno volilno enoto (1784) znotraj enega od 99 volilnih okrajev, pa je odvisno od pretekle velikosti okrajne konvencije, razmerja med glasovi, ki so jih demokratski kandidati na zadnjih dveh volitvah prejeli v posamezni volilni enoti in okraju. Upošteva se tudi število registriranih demokratov v okraju (Iowa Democratic Party 2008, 18 in 22).

Caucuses 2008 a). Pravilnik republikanskih zborovanj, ki se izvajajo isti dan kot demokratska, ne dovoljuje oz. ne šteje glasov druge izbire.

Ko se udeleženci zborovanj razdelijo po preferenčnih skupinah, tisti, ki niso presegli volilnega praga, pa na novo prerazporedijo, je čas za **dodelitev delegatov**. Demokrati v Iowi za to, da ugotovijo, koliko delegatov na podlagi prešteti glasov dobijo skupine, ki so presegle volilni prag, uporabljajo naslednjo formulo: število članov skupine, ki je podprla določenega predsedniškega kandidata, pomnožijo s številom delegatov, vnaprej določenih za to volilno enoto, dobljeno število pa potem delijo s številom udeležencev zborovanj, ki imajo pravico glasovanja (Iowa Democratic Party 2008, 11–12). Decimalke se, določajo pravila, zaokrožujejo navzgor. Če izračuni skupinam skupno dodelijo več delegatov od vnaprej določenih za izbrani volilni okraj, se tistim, ki jih imajo več, odvzamejo, saj je vsaka skupina, ki je presegla volilni prag, upravičena do najmanj enega delegata.

Po podatkih Demokratske stranke Iowa je na zborovanjih 3. januarja 2008, ki pomenijo prvo stopnjo v procesu izbire delegatov, sodelovalo več kot 239.000 volivcev. Od 57 delegatov (plus osem nadomestnih), kolikor jih je sestavljalo delegacijo Iowe za nacionalno konvencijo, jih je 45 opredeljenih, 12 pa neopredeljenih oz. »unpledged«.⁷⁴

Tabela 3.3.1.1: Rezultati demokratskih zborovanj v Iowi, 3. januarja 2008*

Kandidat	Št. izvoljenih delegatov za državno konvencijo*	Odstotek %
Barack OBAMA	940	37,58 %
John EDWARDS	744	29,75 %
Hillary R. CLINTON	737	29,47 %
Bill RICHARDSON	53	2,12 %
Joseph R. BIDEN	23	0,92 %
»nevtralni«	3	0,12 %
Christopher J. DODD	1	0,04 %

⁷⁴ Dostopno prek: <http://www.iowademocrats.org/ht/a/GetDocumentAction/i/1012213> (7. januar 2008).

Kandidat	Št. izvoljenih delegatov za državno konvencijo*	Odstotek %
Dennis J. KUCINICH	0	0,0 %

Vir dostopen prek: <http://www.thegreenpapers.com/P08/IA-D.phtml#0103> (5. januar 2008)

* Opomba: Demokratska stranka Iowe po zborovanjih ne objavi natančnega števila glasov, ampak rezultati predstavljajo ocenjeno število delegatov, ki bi jih na podlagi odstotka glasov kandidat imel na državni konvenciji.⁷⁵

Demokratska zborovanja v Iowi 3. januarja 2008 so pomenila zgolj prvi korak v **večstopenskem procesu**, ki se je nadaljeval najprej s konvencijami na ravni 99 okrajev (15. marca 2008), potem s konvencijami na ravni petih kongresnih okrožij (26. aprila 2008), in končal 14. junija 2008 z državno konvencijo, po kateri je bila šele natančno znana razporeditev vseh 57 delegatov Iowe za demokratsko nacionalno konvencijo v Denverju 2008.

Drugo stopnjo demokratskega predvolilnega »zborovanja/konvencije« procesa v Iowi pomenijo **konvencije na ravni 99 okrajev Iowe**. Tudi na njih, tako kot prej na zborovanjih, morajo kandidati preseči 15-odstotni volilni prag, če želijo ostati v igri, zaradi česar je pomembna udeležba na zborovanjih izbranih delegatov. Delegati kandidatov, ki praga ne presežejo, se lahko na novo prerazporedijo. Rezultati 15. marca 2008 so bili:⁷⁶

- senator Barack Obama: 51,96 %
- senatorka Hillary R. Clinton: 32,08 %
- senator John Edwards: 15,52 %

Tretjo stopnjo pomenijo konvencije na ravni kongresnih okrožij Iowe, kjer dejansko **prvič** izvolijo delegate za nacionalno konvencijo v Denverju (kljub temu da so bila zborovanja že 3. januarja 2008) in kjer prav tako velja pravilo 15-odstotnega volilnega praga. V krajih Dubuque, Mount Vernon, West Des Moines, Boone in

⁷⁵ Dostopno prek: <http://politics.nytimes.com/election-guide/2008/results/states/IA.html> (7. januar 2008).

⁷⁶ Dostopno prek <http://www.iowademocrats.org/> (16. marec 2008).

Council Bluffs so demokrati, kot po podatkih Demokratske stranke Iowa kaže Tabela 3.3.1.2, uradno izvolili 29 delegatov (plus pet nadomestnih).

Tabela 3.3.1.2: Rezultati demokratskih konvencij 26. aprila 2008 na ravni petih kongresnih okrožij Iowe:

	CLINTON	EDWARDS	OBAMA	SKUPNO
Kongresno okrožje				
1	2	1	3	6
2	2	1	4	7
3	2	1	3	6
4	2	0	4	6
5	1	1	2	4
Skupaj delegati	9	4	16	29
Skupaj nadomestni delegati	0	0	5	5
SKUPNO	9	4	21	34

Vir dostopen prek: <http://www.iowademocrats.org/> (30. april 2008)

Dokončno pa se je državna demokratska delegacija Iowe, ki jo je skupaj sestavljalo 57 delegatov in osem nadomestnih članov za nacionalno konvencijo v Denverju, izoblikovala po **četrtni in zadnji stopnji v procesu izbire delegatov, na državni konvenciji 28. junija**. Tam so izbrali in prerazporedili še preostalih 16 opredeljenih delegatov, 12 je v delegaciji Iowe neopredeljenih (člani nacionalnega odbora stranke, kongresniki, guverner).⁷⁷

V nasprotju z demokratskimi zborovanji v Iowi so republikanska, ki se prav tako začnejo ob sedmi uri zvečer, neuradna in neobvezujoča za delegate, poleg tega republikanska stranka tudi ne določa minimalnega volilnega praga, samo glasovanje pa sestavlja zgolj en volilni krog. Uradno posamezni volilec, ko se registrira, na nepopisan kos papirja napiše kandidata, ki ga podpira, listek vrže v volilno skrinjico

⁷⁷ Dostopno prek: <http://www.thegreenpapers.com/P08/IA-D.phtml#0628> (19. julij 2008).

in odide domov. Izmed tistih, ki počakajo na rezultate, se izberejo delegati, ki pa niso opredeljeni (Leibovich 2008).

Na neobvezujočih (»straw-vote«) republikanskih zborovanjih v Iowi 3. januarja, na katerih so lahko sodelovali le registrirani republikanci, je po podatki Republikanske stranke Iowa glasovalo skupaj 119.188 volivcev, ki so, kot kaže Tabela 3.3.1.3, na prvi stopnji največ glasov namenili guvernerju Arkansasa Miku Huckabeeju. Republikanska delegacija Iowe je na nacionalni konvenciji v Minneapolisu/St. Paulu štela 40 delegatov.

Tabela 3.3.1.3 Rezultati republikanskih zborovanj v Iowi 3. januarja 2008

Kandidat	Število glasov	Odstotek %
Mike HUCHABEE	40.964	34,36 %
Mitt ROMNEY	30.021	25,19 %
Fred THOMPSON	15.960	13,39 %
John McCain	15.536	13,03 %
Ron PAUL	11.841	9,93 %
Rudy GIULIANI	4099	3,44 %
Duncan HUNTER	506	0,42 %

Vir dostopen prek: <http://www.thegreenpapers.com/P08/IA-R.phtml> (7. januar 2008)

Za vsako volilno enoto je določeno število delegatov, zastopnikov na okrajni konvenciji. V Iowi pa republikanci nimajo nobenega formalnega sistema, po katerem bi delegati iz posamezne volilne enote na okrajni konvenciji s svojim glasovanjem odražali voljo ljudstva v tisti volilni enoti. **8. marca 2008 je tako sledila druga stopnja** v procesu izbire nacionalnih delegatov, in sicer konvencije v volilnih okrajih. Na njih so izbrali delegate tako za konvencije na ravni kongresnih okrožij Iowe kot državno konvencijo. Glasovi delegatov so znova neobvezujoči, razen če se delegati sami ne odločijo drugače. **Tretjo stopnjo so pomenile konvencije republikanske stranke na ravni petih kongresnih okrožij** Iowe (19. aprila 2008), za katere znova ne obstaja noben formalen sistem glede predsedniških preferenc delegatov, in glede

na to, da so bili na drugi stopnji že razdeljeni delegati za državno republikansko konvencijo, gre za svetovanje državnim delegatom, katerih predsedniški kandidat uživa največ simpatij navzočih na okrožni konvenciji.⁷⁸

Zadnja, četrta stopnja v procesu izbire republikanskih delegatov Iowe je bila tako kot pri demokratih tudi pri republikancih državna konvencija, organizirana 11.–12. julija 2008.⁷⁹ Na njej so formalno izbrali 37 od 40 nacionalnih delegatov, ki so razdeljeni po naslednjem ključu:⁸⁰

- vsako od petih kongresnih okrožij Iowe ima pravico do treh nacionalnih delegatov, skupaj 15,
- 10 »at-large« delegatov,⁸¹
- 12 »bonus« delegatov,
- tri delegatska mesta so rezervirana za tri strankarske veljake, člana in članico nacionalne stranke ter predsednika/co Republikanske stranke Iowa.

Opomba: nekatere ugotovitve iz tega poglavja izhajajo iz udeležbe avtorice na zborovanjih v Iowi.

3.3.2 Predvolitve v New Hampshiru 2008

Kratek zgodovinski oris predvolitev v New Hampshiru (NH) kaže, da je politično vodstvo te ameriške zvezne države 9. marca 1920 začelo tradicijo prvih predsedniških predvolitev v državi (prve predvolitve so sicer izvedli že štiri leta prej, a niso bile na vrsti prve v letu predvolitev).⁸² Med predsedniško kampanjo leta 1952 je imel razplet predvolitev v tej zvezni državi, kot ugotavlja Benenson, prvič resen vpliv na boj za strankarsko nominacijo. Kmalu po porazu se je namreč predsednik Harry Truman, razočaran nad odzivom javnosti nad korejsko vojno – čeprav je zanikal, da bi šlo za posledico slabega rezultata v NH, upokojil (Benenson 2007). Da v luči vse pogostejšega t. i. front-loadinga ohrani status prvih predvolitev v državi, je NH leta 1975 sprejel zakon, ki je izvedbo predvolitev določil za »*drugi torek v marcu ali torek*

⁷⁸ Dostopno prek: <http://www.thegreenpapers.com/P08/IA-R.phtml> (25. april 2008).

⁷⁹ Dostopno prek: <http://www.thegreenpapers.com/P08/IA-R.phtml#0711> (6. avgust 2008).

⁸⁰ Dostopno prek: <http://www.thegreenpapers.com/P08/IA-R.phtml> (15. julij 2008).

⁸¹ Opomba: podrobneje o vrstah delegatov v poglavju o nacionalnih konvencijah.

⁸² Dostopno prek: <http://www.politicallibrary.org/Past-Primary/History.aspx> (2. januar 2008).

pred prvimi predvolitvami v katerikoli drugi državi Nove Anglije«. Dve leti kasneje, l. 1977, so kongresniki New Hampshira iz tega zakona odstranili besedi »Nova Anglija«⁸³ in tako odločili, da morajo biti njihove predvolitve, za katere datum izbere zunanji minister te zvezne države, prve na vrsti v sezoni predvolitev, tradicija, ki je ostala neprekinjena do dandanes (predsedniških predvolitev 2008, op. a.).⁸⁴ Iz Concorda, glavnega mesta zvezne države New Hampshire, se je glavnina predvolilnega dogajanja v poznih 70. letih prejšnjega stoletja prenesla v Manchester, kjer je imela večina kandidatov na zadnjih predsedniških volitvah '08 tudi svoje pisarne. Takrat se je začela spreminjati tudi dinamika predvolitev v New Hampshiru. Te, kot piše Germond, »v ameriški politiki enačijo z otokom, na katerem se državljani odločajo na podlagi kampanj, ki se odvijajo pred njihovimi očmi in ušesi« (Germond 2008, 40).

Na strankarskih predvolitvah 2008 je na predvolitvah v New Hampshiru (NH) pri demokratih (glej Tabelo 3.3.2.1) zmagala Hillary Clinton, pri republikancih pa (glej Tabelo 3.3.2.2) John McCain. Demokratska delegacija NH je na nacionalni konvenciji v Denverju štela 30 delegatov – 22 opredeljenih, 8 neopredeljenih, republikanska pa 12 delegatov – vsi opredeljeni. Republikanska delegacija bi sicer morala šteti 24 delegatov, a ker je lokalna stranka kršila Pravilo republikanske stranke št. 15, ki določa, da se proces selekcije delegatov ne sme začeti pred prvim torkom v februarju v letu nacionalne konvencije (5. februar 2008), jih je nacionalna stranka v skladu s Pravilom št. 16 kaznovala z odvzemom polovice delegatov za nacionalno konvencijo (tudi tri strankarske vodje).⁸⁵

Tabela 3.3.2.1 Rezultati demokratskih predvolitev v New Hampshiru, 8. januar 2008

Kandidat	Število glasov	Odstotek %
Hillary R. CLINTON	112.404	39,09 %
Barack OBAMA	104.815	36,45 %
John EDWARDS	48.699	16,94 %

⁸³ Dostopno prek: <http://www.politicallibrary.org/Current-Primary/Background.aspx> (1. januar 2008).

⁸⁴ New Hampshire – Predsedniške predvolitve, poglavje 653:9, dostopno tudi prek: <http://www.gencourt.state.nh.us/rsa/html/lxiii/653/653-9.htm> (12. november 2007).

⁸⁵ Dostopno prek: http://www.gop.com/images/2008_Call_FINAL.pdf (16. januar 2008).

Kandidat	Število glasov	Odstotek %
Bill RICHARDSON	13.269	4,61 %
Dennis KUCINICH	3.891	1,35 %
Joseph R. BIDEN	638	0,22 %
Ostali	3217	1,1 %

Vir dostopen prek: <http://www.thegreenpapers.com/P08/NH-D.phtml> (12. januar 2008) in <http://politics.nytimes.com/election-guide/2008/results/states/NH.html> (12. januar 2008)

Tabela 3.3.2.2 Rezultat republikanskih predvolitev v New Hampshiru (8. januar 2008)

Kandidat	Število glasov	Odstotek %
John McCain	88.571	37,01 %
Mitt ROMNEY	75.546	31,57 %
Mike HUCKABEE	26.859	11,22 %
Rudolph GIULIANI	20.439	8,54 %
Ron PAUL	18.308	7,65 %
Fred THOMPSON	2.894	1,21 %
Duncan HUNTER	1.225	0,51 %
Ostali	4.854	2,0 %

Vir dostopen prek: <http://www.thegreenpapers.com/P08/NH-R.phtml> (12. januar 2008) in <http://politics.nytimes.com/election-guide/2008/results/states/NH.html> (12. januar 2008)

Tako demokrati kot republikanci so za izbiro delegatov na predvolitvah v New Hampshiru uporabili proporcionalne predvolitve, pri čemer sodelovanje ni bilo omejeno, na eni strani zgolj za registrirane demokrate, na drugi pa za republikance, pač pa so imeli pravici voliti tudi tisti volivci, ki so opredeljeni kot neodvisni (modificirane predvolitve). V skladu s pravili republikanske stranke NH so morali kandidati preseči 10-odstotni volilni prag, da so bili upravičeni do delegatov za nacionalno konvencijo, pri čemer so McCain, Romney in Huckabee izpolnili pogoje.

Opomba: nekatere ugotovitve iz tega poglavja izhajajo iz udeležbe avtorice na predvolitvah v New Hampshiru 2008.

3.3.3 Vpliv Iowe in NH na potek predvolitev

O zagonu in vplivu Iowe in NH na potek predvolitev, ki ga kljub minimalnemu prispevku delegatov za nominacijo tradicionalno uživajo zmagovalci prvih predvolitev v letu ameriških predsedniških volitev, pričajo številne analize. Christopher Hull v svoji knjigi »*How the Iowa caucus helps elect American presidents*« npr. dokazuje, da število dni, ki jih kandidat preživi v Iowi, občutno in pozitivno vpliva na odstotek glasov, ki jih dobi na zborovanjih (Hull 2008, 92–94).

Sodobna zgodovina (po reformah McGovern-Fraserjeve komisije) kaže (glej Tabelo 3.3.3.1.), da je na zadnjih devetih strankarskih predvolitvah – od leta 1976 do 2008 – in skupno 18 demokratskih in republikanskih nominacijah, kar 17 strankarskih nominacij (izjema je Clinton '92) šlo v roke kandidatom, ki so zmagali bodisi na zborovanjih v Iowi ali predvolitvah v New Hampshiru ali na obeh omenjenih predvolitvah.

Tabela 3.3.3.1 Seznam zmagovalcev zborovanj v Iowi in predvolitev v New Hampshiru od volilnega leta 1976

VOLILNO LETO	ZBOROVANJA V IOWI	PREDVOLITVE V NEW HAMPSHIRU
2008	<u>Barack OBAMA (D)</u> Mike HUCKABEE (R)	Hillary CLINTON (D) <u>John McCain (R)</u>
2004	<u>John KERRY (D)</u> <u>George W. BUSH (R)</u> – brez tekmeca	<u>John KERRY (D)</u> <u>George W. BUSH (R)</u> –brez tekmeca
2000	<u>Al GORE (D)</u> <u>George W. BUSH (R)</u>	<u>Al GORE (D)</u> John McCain (R)
1996	<u>Bill CLINTON (D)</u> –brez tekmeca <u>Bob DOLE (R)</u>	<u>Bill CLINTON (D)</u> –brez tekmeca Pat BUCHANAN (R)

VOLILNO LETO	ZBOROVANJA V IOWI	PREDVOLITVE V NEW HAMPSHIRU
1992	Tom HARKIN (D) <u>George H. W. BUSH (R)</u> –brez tekmeca	Paul TSONGAS (D) <u>George H. W. BUSH (R)</u>
1988	Dick GEPHARD (D) Bob DOLE (R)	<u>Michael DUKAKIS (D)</u> <u>George H. W. BUSH (R)</u>
1984	<u>Walter MONDALE (D)</u> <u>Ronald REAGAN (R)</u> –brez tekmeca	Gary HART (D) <u>Ronald REAGAN (R)</u> –brez tekmeca
1980	<u>Jimmy CARTER (D)</u> George H. W. BUSH (R)	<u>Jimmy CARTER (D)</u> <u>Ronald REAGAN (R)</u>
1976	<u>Jimmy CARTER (D)</u> <u>Gerald FORD (R)</u>	<u>Jimmy CARTER (D)</u> <u>Gerald R. FORD (R)</u>

Vir: Demokratska in Republikanska stranka.

Opomba: V odebeljenem tisku so poudarjeni kandidati, ki so kasneje postali predsedniki, podčrtani pa so nominiranci strank.

Najpogostejši **argumenti, ki govorijo v prid vplivu Iowe in New Hampshira**, kot prvim zborovanjem in prvim predvolitvam v sezoni predvolitev, so poleg statistike uspešnosti predsedniških kandidatov, ki so tam zmagovali, še izjemna medijska pokritost, pozornost, ki jo zaradi poudarka kampanji, temelječi na številnih srečanjih z volivci, namenjajo kandidati, in vpliv na javnomnenjske raziskave o priljubljenosti kandidatov in posledično njihovi uspešnosti.

Zgodovinski pregled vpliva predvolitev v Iowi in New Hampshiru, ki ga je na začetku predvolitev 2008 opravil ugledni ameriški raziskovalni institut Gallup, kaže, da rezultati v teh dveh zveznih državah pogosto spremenijo nacionalne preference, še posebej, kot ugotavljajo, kadar pride do presenečenj v zgodnji fazi predvolitev. Ob tem navajajo primer demokratov Jimmyja Carterja leta 1976 in Johna Kerryja leta 2004, ki nista veljala za favorita, a sta na krilih zmage v Iowi in NH kasneje dobila strankarsko nominacijo (Jones 2008). Dejstvo je, kot piše Haskell, da pride zelo malo

predsedniških kandidatov v Iowo in New Hampshire z velikimi rezervami denarja. Če se jim tam posreči dober rezultat, lahko računajo na več kot potrebne finančne prilive za nadaljevanje, sicer pa je zelo težko ostati v vse dražjih kampanjah (Haskell 1996). Pred začetkom predvolilne sezone Američani večine kandidatov ne poznajo, **prepoznavnost**, s katero nagradijo uspešne, je po mnenju analitikov pomemben dejavnik. Če komu izmed manj znanih uspe veliki met, ga volivci po vsej državi vidijo kot nekoga, o katerem sicer ne vedo veliko, a ker je premagal velika in uveljavljena strankarska imena, je naenkrat deležen precejšnje pozornosti. Nekdanji predsednik Demokratske stranke Iowe, Gordon Fischer, ki je kot superdelegat kandidata Baracka Obamo podprl, ko je ta po priljubljenosti še zaostajal za Hillary Clinton, je glede Obamove zmage v Iowi 2008 dejal, da mu je dala *»raketni pogon, ki ga je potreboval«* (Simon 2008). Po Pattersonu *»pot do nominacije vodi skozi poročevalske centrale«* (Patterson v Cohen in drugi 2008, 3).

Po Bartelsu *»pričakovanja največ štejejo v situacijah, v katerih je malo informacij – še posebno za razmeroma neznane kandidate na začetku predvolitev«* (Bartels v Hull 2008, 24). Wolfinger ob tem meni, da Iowa lahko zamaje temelje kandidatov, ki že uživajo podporo med volivci, *»posebej pa so izpostavljeni nevarnostim manj znani kandidati, ki nimajo velikih finančnih rezerv in stavijo na izid«*, saj slab razplet lahko odvrne darovalce od nadaljnje podpore kandidatu. To bi lahko videli kot tratenje denarja, računica glede večje prepoznavnosti v primeru ugodnega razpleta pa se kandidatu tako ne izide. Po Wolfingerju rezultati zborovanj v Iowi niso toliko napoved morebitne strankarske nominacije, kolikor so rezultati dokaz, da nekateri kandidati niso več v igri, *»Iowa ne okrona toliko kraljev, kot določi kmetov«* (Wolfinger v Hull 2008, 27). S tem se strinja tudi Hugh Winebrenner: *»Stalnica glede vpliva Iowe na predsedniški nominacijski proces je eliminacija ali zadanje smrtne rane upanja polnim kandidatom, ki se ne izkažejo ali ne dosežejo, kar se od njih pričakuje«* (Winebrenner v Hull 2008, 27). Po Bradyju naj bi bil New Hampshire sicer uspešnejši od Iowe pri izbiranju nominirancev *»ravno zato, ker je Iowa na vrsti pred njim«* (Brady v Hull 2008, 28).

Iowa in NH sta kot zvezni državi, kjer se predvolitve začnejo, deležni velike **medijske pozornosti**. Po nekaterih ocenah naj bi volilni cikel 2008 Iowinemu gospodarstvu prinesel okoli 100 milijonov dolarjev – poleg oglaševanja v lokalnih medijih se sem štejejo še hoteli, restavracije ipd. (Squire 2008, 6). Zato je morda

toliko bolj nejasno, zakaj se je vodstvo kampanje republikanskega kandidata Rudyja Giulianija, ki je pred začetkom predvolitev veljal za velikega favorita, odločilo tako rekoč preskočiti obe prvi oviri, kljub njuni relativni nepomembnosti glede na število delegatov, potrebnih za nominacijo. Na koncu se je taktika izkazala za napačno, saj je Giuliani po slabih napovedih od kandidature odstopil že po vsega tretjem mestu na predvolitvah na Floridi, prvih predvolitvah, kjer se je šele resno trudil pridobiti glasove volivcev.

3.3.4 Propadla kandidatura zgodnjega favorita Rudyja Giulianija

Predvolitve v Iowi in New Hampshiru zaradi svoje umestitve v predvolilnem koledarju lahko spreminjajo dinamiko kampanje. V raziskavi Gallupovega inštituta, opravljeni pred začetkom predvolitev 2008, so Američani na vprašanje, ali bi hipotetičen poraz republikanskega kandidata Rudyja Giulianija⁸⁶ tako v Iowi kot NH videli kot resen udarec njegovi nadaljnji kampanji, v veliki večini odgovorili pritrdilno.⁸⁷ Razlog za visoka pričakovanja gre tako najverjetneje iskati tudi v številnih **javnomnenjskih raziskavah**, kot je razvidno iz Tabele 3.3.4.1, opravljenih pred začetkom predvolitev, ki so Giulianija skoraj brez izjem vse do decembra 2007 prikazovale kot velikega favorita v boju za republikansko nominacijo.

Tabela 3.3.4.1 Prerez javnomnenjskih raziskav (od aprila 2007 do januarja 2008) glede nominacije republikanskih predsedniških kandidatov na predvolitvah 2008

Vir javnomnenjske raziskave	Datum raziskave	Poudarki
Rasmussen Reports Poll	16.–19. april 2007	Giuliani 30 % , McCain 22 %, Thompson 14 %

⁸⁶ Rudy Giuliani je predsedniške ambicije prvič resno nakazal 10. novembra 2006, ko je v zvezni državi New York ustanovil predsedniški raziskovalni odbor. 10 dni kasneje je organizacijo uradno prijavil FEC (Federal Election Commission), 5. februarja 2007 pri FEC uradno vložil svojo kandidaturo, 12. aprila 2007 pa Raziskovalni odbor spremenil v Predsedniški odbor Rudyja Giulianija. Dostopno prek: <http://www.gwu.edu/~action/2008/chrnprep08.html> (10. januar 2008).

⁸⁷ Gallupov inštitut je raziskavo opravil med 10. in 13. decembrom 2007. 71 % vseh vprašanih je menilo, da bi Giulianijev poraz v Iowi in NH pomenil, da je njegova kampanja v resnih težavah, enakega mnenja pa je bilo 61% vprašanih, ki so se predstavili kot republikanci. Dostopno prek: <http://www.gallup.com/poll/103516/Americans-Speculate-About-Iowas-Impact.aspx> (15. januar 2008).

Vir javnomnenjske raziskave	Datum raziskave	Poudarki
NBC News/WSJ Poll	20.–23. april 2007	Giuliani 33 % , McCain 22 %, Thompson 17 %
Rasmussen Reports Poll	14.–17. maj 2007	Giuliani 26 % , McCain 18 %, Romney 15 %
Zogby International	17.–20. maj 2007	Giuliani 26 % , McCain 13 %, Romney 10 %
ABC News/Wash. Post	29. maj–1. junij 2007	Giuliani 32 % , McCain 19 %, Thompson 11 %
AP/Ipsos	4.–6. junij 2007	Giuliani 27 % , McCain 19 %, Thompson 17 %
USA Today/Gallup	11.–14. junij 2007	Giuliani 28 % , Thompson 19 %, McCain 18 %
Newsweek	20.–21. junij 2007	Giuliani 27 % , Thompson 19 %, McCain 15 %
Rasmussen Reports	9.–12. julij 2007	Thompson 25 %, Giuliani 24 % , Romney 12 %
Pew Research Center	25.–29. julij 2007	Giuliani 27 % , Thompson 18 %, McCain 16 %
CBS News	8.–12. avgust 2007	Giuliani 38 % , Thompson 18 %, Romney 13 %
Gallup	13.–16. avgust 2007	Giuliani 32 % , Thompson 19 %, Romney 14 %
CBS News/NYT	4.–9. september 2007	Giuliani 27 % , Thompson 22 %, McCain 18 %
Rasmussen Reports	23.–30. september 2007	Thompson 25 %, Giuliani 23 % , Romney 13 %
Gallup	12.–14. oktober 2007	Giuliani 32 % , Thompson 18 %, McCain 14 %
NBC News/WSJ	1.–5. november 2007	Giuliani 33 % , McCain 16 %, Thompson 15 %
Rasmussen Reports	27.–30. november 2007	Giuliani 24 % , Huckabee 13 %, Thompson 15 %

Vir javnomnenjske raziskave	Datum raziskave	Poudarki
		McCain 13 %
Rasmussen Reports	9.–12. december 2007	Huckabee 23 %, Giuliani 20 % , Romney 14 %
Pew Research	19.–30. december 2007	McCain 22 %, Giuliani 20 % , Huckabee 17 %
USA Today/Gallup	4.–6. januar 2008	Huckabee 25 %, Giuliani 20 % , McCain 19 %
CNN/Opinion Research Corporation	9.–10. januar 2008	McCain 34 %, Huckabee 21 %, Giuliani 18 %
ABC News/Wash. Post	9.–12. januar 2008	McCain 28 %, Huckabee 20 %, Romney 19 %
AP/Ipsos	15.–17. januar 2008	McCain 22 %, Huckabee 16 %, Romney 16 %
NBC News/WSJ	20.–22. januar 2008	McCain 29 %, Huckabee 23 %, Romney 20 %

Vir: Rasmussen Reports, NBC News/WSJ, Zogby International, ABC News/Washington Post, AP/Ipsos, USA Today, Gallup, Newsweek, Pew Research Center, CBS News/NYT, CNN/Opinion Research Corporation. Dostopno tudi prek: <http://www.pollingreport.com/wh08rep.htm> (15. februar 2008).

Nekdanji župan New Yorka, ki je svojo kampanjo, na podlagi izkušenj med terorističnim napadom 11. septembra 2001 na New York, gradil predvsem na podobi odločnega vodje v kriznih trenutkih, je, kot ugotavljata Powell in Cooper, strategijo preveč zaupal ozkemu krogu svetovalcev brez nacionalnih izkušenj in zapravil prevelike vsote zbranega denarja za pošiljanje promocijskih pisem, namesto da bi postavil organizacijsko strukturo v državah s prvimi predvolitvami (Powell in Cooper 2008). Glede povsem zgrešeno zastavljene Giulianijeve predsedniške kampanje Mayer trdi, da je bila velika napaka nekdanjega newyorškega župana tudi v tem, da je skoraj povsem ignoriral Iowo in v veliki meri tudi New Hampshire, kljub temu da sta

bili obe zvezni državi vse od leta 1976 deležni posebne pozornosti vseh resnejših kandidatov (Mayer 2008, 9).

Potem ko je zborovanja v Iowi končal na šestem mestu z vsega 3,44 % glasov, predvolitve v New Hampshiru pa na četrtem mestu z 8,54 % glasov, je, kot je v javnih nastopih večkrat dejal, vse stavil na Florido, ki naj bi ga vrnila v igro. A velika pričakovanja, kot kaže Tabela 3.3.4.2, se niso uresnicila.

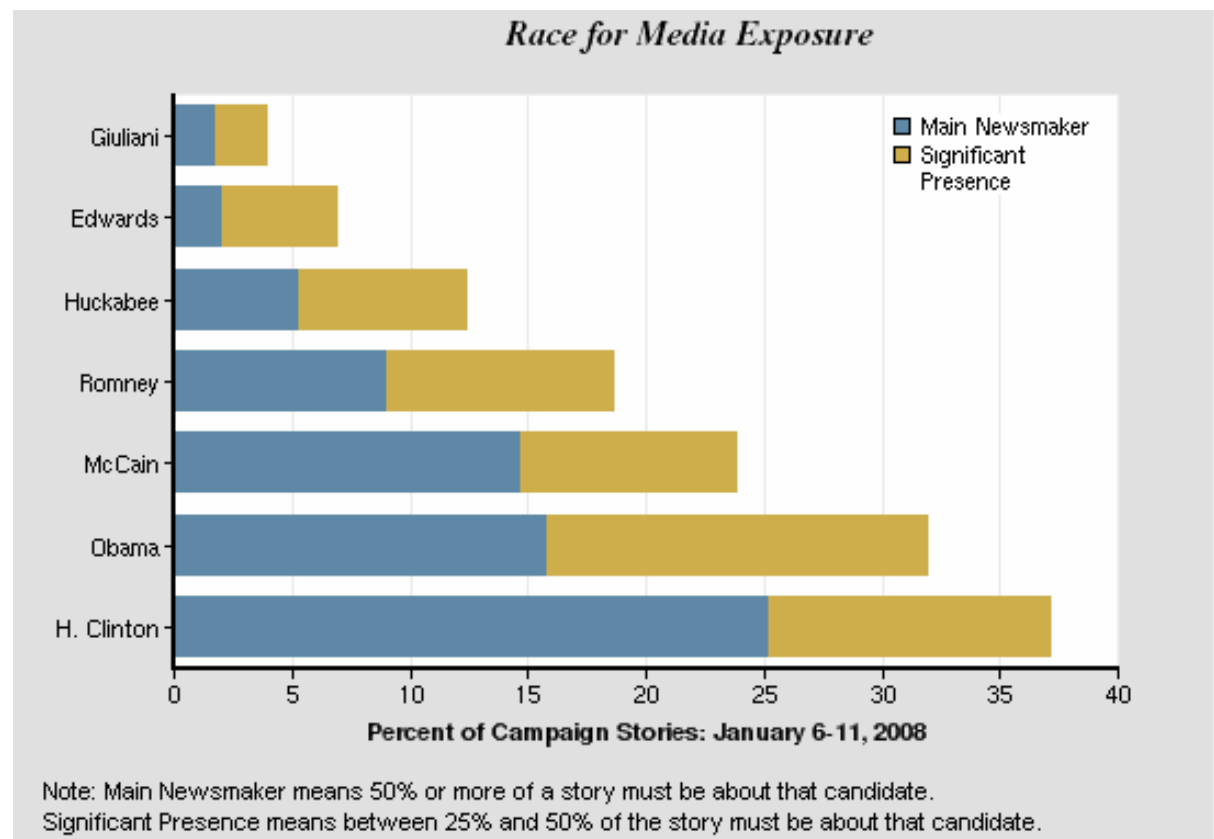
Tabela 3.3.4.2 Rezultati republikanskih predvolitev na Floridi, 29. januarja 2008

Kandidat	Število glasov	Odstotek %
1. John McCAIN	701.761	36,00 %
2. Mitt ROMNEY	604.932	31,03 %
3. Rudy GIULIANI	286.089	14,68 %
4. Mike HUCKABEE	262.681	13,47 %
5. Ron PAUL	62.887	3,23 %
6. Fred THOMPSON	22.668	1,16 %
7. Alan KEYES	4.060	0,21 %
8. Duncan HUNTER	2.847	0,15 %
9. Tom TANCREDO	1.573	0,08 %

Vir: Zunanje ministrstvo Floride. Dostopno tudi prek: <http://doe.dos.state.fl.us/elections/resultsarchive/Index.asp?ElectionDate=1/29/2008&DATAMODE> (3. februar 2008)

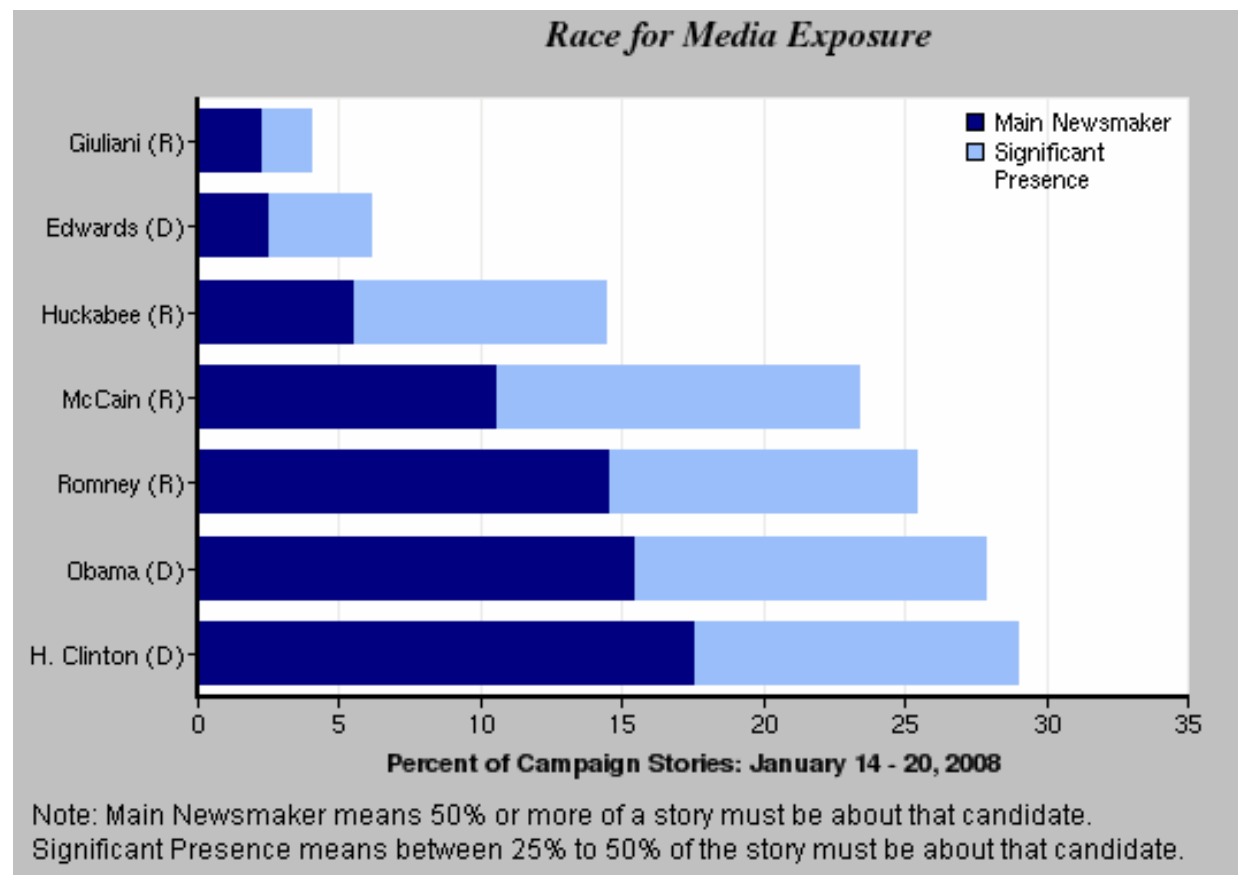
Kmalu po porazu na Floridi, 30. januarja 2008, je Rudy Giuliani končal kampanjo, glede strateških napak pa menil, da so njegovi tekmeci dobili preveč zagona na prvih predvolitvah, da bi jih lahko ujel (Powell in Cooper 2008). Podatki »Project for Excellence in Journalism in Raziskovalnega centra Pew«, razvidni iz Tabel 3.3.4.3, 3.3.4.4 in 3.3.4.5, ki je meril **medijsko izpostavljenost** posameznih kandidatov v prvem mesecu predvolitev, govorijo temu v prid in kažejo Giulianija povsem na repu.

Tabela 3.3.4.3 Medijska izpostavljenost predsedniških kandidatov 6.–11. januarja 2008

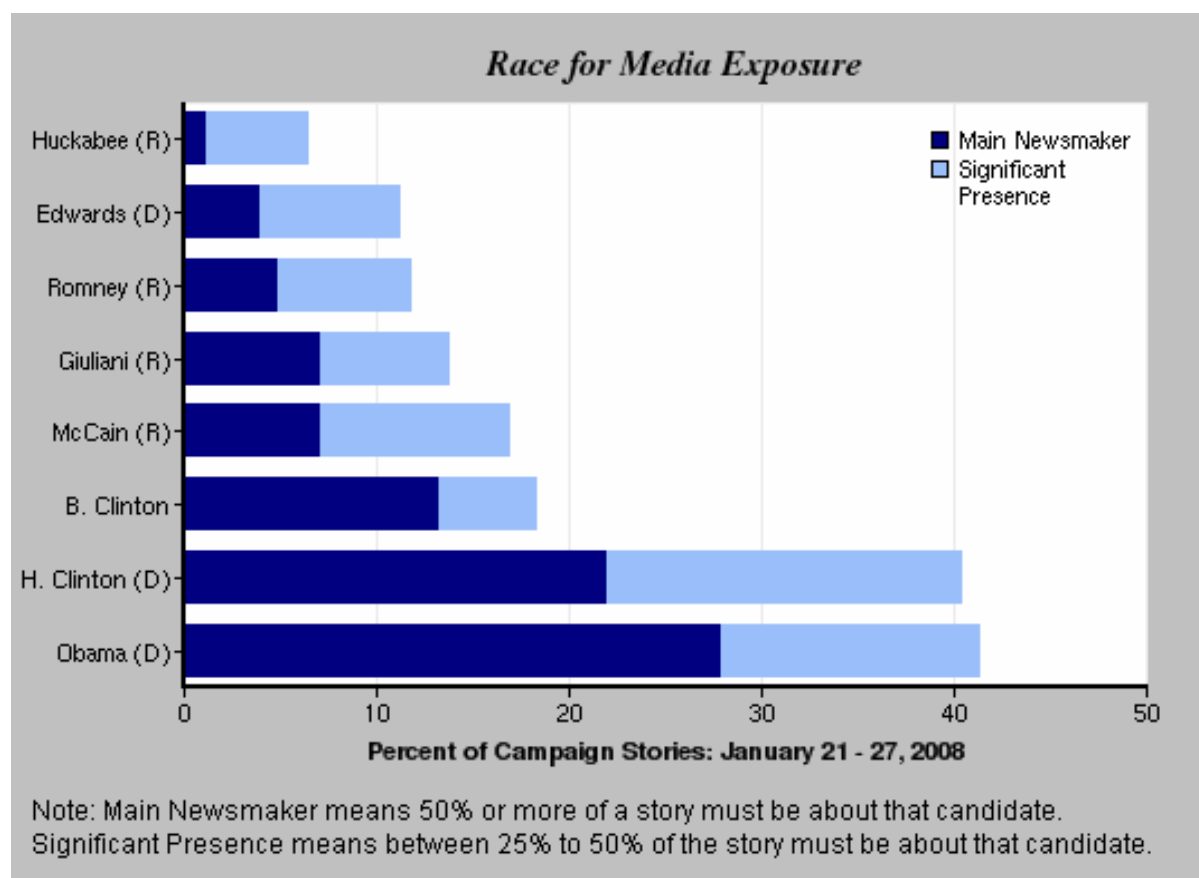
Vir: Project for Excellence in Journalism in Raziskovalni center Pew. Dostopno tudi prek: <http://www.journalism.org/files/1-15%20report.pdf> (20. januar 2008).

Tabela 3.3.4.4 Medijska izpostavljenost predsedniških kandidatov 14.–20. januarja 2008

Vir: Project for Excellence in Journalism in Raziskovalni center Pew. Dostopno tudi prek: <http://www.journalism.org/node/9436> (24. januar 2008)

Tabela 3.3.4.5 Medijska izpostavljenost predsedniških kandidatov 21.–27. januarja 2008

Vir: Project for Excellence in Journalism in Raziskovalnega centra Pew. Dostopno tudi prek: <http://www.journalism.org/files/1-28report.pdf> (5. februar 2008)

3.3.5 Volilna udeležba na predvolitvah 2008

Po podatkih vladnih služb posameznih zveznih držav se je predvolitev 2008 udeležilo 60.938.722 volilnih upravičencev. Statistični podatki o udeležbi na predvolitvah 2008, do katerih je bilo upravičenih 206.921.853 volivcev, razvidni iz Tabele 3.3.5.1, kažejo, da se je demokratskih zborovanj udeležilo 1.011.547 volilnih upravičencev, republikanskih pa 344.501, demokratskih predvolitev se je udeležilo 36.042.255, republikanskih pa 20.289.301 volilnih upravičencev. Od vseh zborovanj v okviru strankarskih predvolitev 2008 je bila daleč najvišja udeležba – 16,3 % volilnih upravičencev, v Iowi, najslabša pa na republikanskih zborovanjih v Mainu in Zahodni

Virginiji, kjer je sodelovalo zgolj 0,1 % upravičencev, kar po moji oceni potrjuje trditev, da je udeležba na predvolitvah tradicionalno nizka in zato nereprezentativna, v primeru zborovanj pa je to še bolj očitno. Pri tem je treba upoštevati tudi dejstvo, da je bil zaradi tekmovalnosti boja med Hillary Clinton in Barackom Obamo rezultat demokratskih predvolitev do konca nejasen, kar je pripomoglo k razmeroma »visoki« udeležbi, višji kot sicer, pri republikancih pa je bilo vse bolj ali manj odločeno že marca, ko je John McCain zbral ustrezno število delegatov.

Tabela 3.3.5.1 Udeležba na predvolitvah 2008

2008 Predsedniške predvolitve						
Datum	Zvezna država	Vrsta predvolitev	Ocena VAP	Ocena VEP	Udeležba	Odziv VEP
Jan. 3	Iowa	zborovanja	2.296.230	2.171.355	236.000 (D) 118.696 (R) 354.355 (Total)	16,3 %
Jan. 5	Wyoming	rep. zborovanja	402.107	391.545	1.200 (R)	0,3 %
Jan. 8	New Hampshire	Predvolitve	1.035.537	1.004.879	239.328 (R) 288.058 (D) 527.376 (Total)	52,5 %
Jan. 15	Michigan	predvolitve	7.655.929	7.348.195	868.002 (R) 592.261 (D) 1.481.761 (Total)	20,2 %
Jan. 19	Nevada	zborovanja	1.959.910	1.703.913	117.559 (D) 44.315 (R) 161.874 (Total)	9,5 %
	Južna Karolina	rep. predvolitve	3.384.036	3.219.198	445.677 (R)	30,4 %
Jan. 26	Južna Karolina	dem. predvolitve	3.384.036	3.219.198	532.468 (D) 978.145 (Total)	
Jan. 29	Florida	predvolitve	14.493.282	12.540.365	1.734.456 (D) 1.924.346 (R) 4.239.350 (Total)	33,8 %
Feb. 1-3	Maine	rep. zborovanja	1.052.503	1.035.982	5.338 (R)	0., %
Feb. 5	Skupna udeležba na predvolitvah vrste 5. februarja (demokratske predvolitve v Novi Mehiki so izključene)					31,1 %
	Skupna udeležba na zborovanjih 5. februarja (kjer so izvedli dve zborovanji)					6,3 %
	Alabama	predvolitve	3.553.574	3.439.561	536.293 (D) 554.248 (R) 1.090.541 (Total)	31,7 %

	Aljaska	zborovanja	501.849	476.744	8.621(D) 15.000 (R Proj.) 23.621 (Total Proj.)	5,0 %
	Arizona	predvolitve	4.791.404	4.090.072	443.324 (D) 527.335 (R) 970.659 (Total)	23,7 %
	Arkansas	predvolitve	2.164.054	2.070.312	310.915 (D) 226.001 (R) 780 (G) 537.696 (Total)	26,0 %
	Kalifornija	predvolitve	27,405,420	21,725,632	5.066.993 (D) 2.932.811 (R) 46.022 (A) 35.844 (G) 16.888 (L) 6.444 (P) 9.068.415 (Total)	41,7 %
	Kolorado	zborovanja	3.702.272	3.402.196	120.001 (D) 65.400 (R) 185.401 (Total)	5,5 %
	Connecticut	predvolitve	2.712.794	2.446.727	337.269 (D) 146.333 (R) 483.602 (Total)	19,8 %
	Delaware	predvolitve	666.836	607.748	94.675 (D) 49.281 (R) 143.956 (Total)	23,7 %
	Georgia	predvolitve	7.188.747	6.383.899	1.060.767 (D) 963.447 (R) 2.024.214 (Total)	32,7 %
	Idaho	dem. zborovanja	1.118.847	1.028.790	21.224 (D)	2,1 %
	Illinois	predvolitve	9.737.769	8.843.831	2.038.614 (D) 899.422 (R) 2.672 (G) 2.938.036 (Total)	33,2 %
	Kansas	dem. zborovanja	2.094.336	1.990.002	37.089 (D)	1,9 %
	Massachusetts	predvolitve	5.016.985	4.496.320	1.244.133 (D) 496.171 (R) 1.740.304 (Total)	38,7 %
	Minnesota	zborovanja	3.979.584	3.712.351	206.559 (D) 62.418 (R) 82 (C) 269.059 (Total)	7,2 %
	Misuri	predvolitve	4.494.687	4.339.185	823.376 (D) 588.849 (R) 2.056 (L) 1.414.281 (Total)	32,6 %
	Montana	rep. zborovanja	746.544	734.728	1.817 (R) ^d	

	New Jersey	predvolitve	6.694.828	5.520.305	1.108.044 (D) 558.727 (R) 1.666.771 (Total)	30,2 %
	Nova Mehika	dem. zborovanja	1.486.932	1.365.792	153.299 (D)	11,2 %
	New York	predvolitve	14.858.151	12.902.219	1.891.143 (D) 670.078 (R) 2.561.221 (Total)	19,9 %
	Severna Dakota	zborovanj	495.311	485.606	19.102 (D) 9.785 (R) 28.887 (Total)	5,9 %
	Oklahoma	predvolitve	2.729.678	2.617.356	417.095 (D) 334.980 (R) 752.075 (Total)	28,7 %
	Tennessee	predvolitve	4.705.064	4.449.045	622.586 (D) 552.214 (R) 1.174.800 (Total)	26,4 %
	Utah	predvolitve	1.828.348	1.728.786	124.307 (D) 284.790 (R) 409.097 (Total)	23,7 %
	Zahodna Virginija	rep. zborovanja	1.436.489	1.422.368	1.100 (R) ^a	0,1 %
Feb. 9	Kansas	rep. zborovanja	2.094.336	1.990.002	19.432 (R) 56.521 (Total)	2,4 %
	Louisiana	predvolitve	2.973.037	2.833.599	384.243 (D) 161.151 (R) 545.394 (Total)	19,3 %
	Nebraska	dem. zborovanja	1.339.483	1.269.738	38.670 (D)	3,0 %
	Washington	zborovanja	5.032.124	4.614.253		
Feb. 10	Maine	dem. zborovanja	1.052.503	1.035.982	44.670 (D) 50.008 (Total)	4,8 %
Feb. 12	Okrožje Kolumbija	predvolitve	467.754	422.901	114.012 (D) 5.870 (R) 492 (DC) 120.374 (Total)	28,5 %
	Maryland	predvolitve	4.310.977	3.842.213	760.314 (D) 286.843 (R) 1.047.157 (Total)	27,3 %
	Virginija	predvolitve	5.955.040	5.387.519	973.931 (D) 475.484 (R) 1.449.415 (Total)	26,9 %
Feb. 19	Havaji	dem. zborovanja	1.008.710	930.634		
	Washington	predvolitve	5.032.124	4.614.253	557.435 (D) ^b 412.037 (R) 1.257.858 (Total)	27,3 %
	Wisconsin	predvolitve	4.302.925	4.115.067	1.099.661 (D) 403.568 (R)	36,5 %

					1.503.229 (Total)	
Mar. 4	Ohio	predvolitve	8.754.576	8.518.501	2.233.156 (D) 1.018.865 (R) 3.450.893 (Total)	40,5 %
	Rhode Island	predvolitve	827.524	747.564	186.036 (D) 26.970 (R) 213.006 (Total)	28,5 %
	Teksas	predvolitve	17.718.698	15.011.648	2.865.945 (D) 1.384.563 (R) 4.250.508 (Total)	28,3%
	Vermont	predvolitve	497.096	480.385	151.380 (D) 36.730 (R) 188.110 (Total)	39,2%
Mar. 8	Wyoming	dem. zborovanja	403.095	392.533	8.753 (D) 9.953 (Total)	2,5%
Mar. 11	Misisipi	predvolitve	2.158.987	2.066.840	411.495 (D) 136.527 (R) 548.022 (Total)	26,5%
April 22	Pensilvanija	predvolitve	9.730.156	9.431.577	2.269.156 (D) 792.211 (R) 3.061.367 (Total)	32,5%
Maj 6	Indiana	predvolitve	4.815.124	4.666.581	1.273.107 (D) 410.516 (R) 1.683.623 (Total)	36,1%
	Severna Karolina	predvolitve	6.960.051	6.401.965	1.563.958 (D) 515.755 (R) 2.099.961 (Total)	32,8%
Maj 13	Nebraska	rep. predvolitve	1.342.038	1.272.293	93.757 (D) ^f 135.712 (R) 229.469 (Total)	18,0%
	Zahodna Virginija	dem. predvolitve	1.437.609	1.423.487	357.031 (D) 117.936 (R) 475.167 (Total)	33,4 %
Maj 20	Kentucky	predvolitve	3.261.219	3.157.666	700.690 (D) 197.070 (R) 897.760 (Total)	28,4 %
	Oregon	predvolitve	2.945.747	2.745.234	594.708 (D) 331.079 (R) 1.090.758 (Total) ^c	39,7 %
Maj 27	Idaho	rep. predvolitve	1.126.215	1.036.158	40.841 (D) ^e 124.908 (R) 165.749 (Total)	16,0 %
Jun 3	Montana	predvolitve	746.544	734.728	181.423 (D)	24,7 %
	Nova Mehika	rep. predvolitve	1.493.448	1.372.307	110.438 (R) 263.737 (Total + Dem)	19,2 %
	Južna Dakota	predvolitve	600.024	582.961	97.797 (D) 60.964 (R) 168.340 (Total)	28,9 %

Vir: Michael McDonald, Univerza George Mason. Dostopno tudi prek: http://elections.gmu.edu/Voter_Turnout_2008_Primarys.htm (20. junij 2008)

Opomba: VAP (voting-age population) – št. oseb, starejših od 18 let, ki prebivajo v državi, VEP (voting-eligible population) – št. oseb, ki prebivajo v neki državi in so dejanski volilni upravičenci.

Analiza predsedniških predvolitev, ki jo je opravil CIRCLE (»The Center for Information & Research on Civic Learning & Engagement«), je pokazala, da se je v kampanji 2008 predsedniških predvolitev in zborovanj udeležilo rekordnih 6,5 milijona volivcev, mlajših od 30 let. V primerjavi s primerljivimi strankarskimi predvolitvami iz leta 2000 (leta 2004 je bil pri republikancih kandidat znan že vnaprej), ko se je predvolitev udeležilo 9 % mladih, so ti tokrat predstavljali 17 % vseh, ki so oddali svoje glasove. Kar 60 % mladih je, kot ocenjujejo, podprlo Baracka Obamo (Abramowitz 2008).⁸⁸

Po Williamu G. Mayerju so udeleženci zborovanj izrazito nereprezentativni in dajejo prednost ideološko skrajnejšim kandidatom v primerjavi z bolj zmernimi kandidati (Mayer v Hull 2008: 32), s čimer se nekateri sicer ne strinjajo,⁸⁹ po Winebrennerju pa naj bi Iowa, kot ruralna zvezna država, zaradi svoje majhnosti in številnih kmetijskih območij že v osnovi manj odražala nacionalni elektorat od drugih zveznih držav (Winebrenner v Hull 2008, 32). Za Iowo, ki uživa status »prve v državi«, zagovorniki menijo, da bi kljub očitkom o nereprezentativnosti⁹⁰ morala ohraniti ta položaj zaradi tradicionalno visoke volilne udeležbe, dolge tradicije ter svoje majhnosti in razpršenosti prebivalstva, zaradi česar imajo namesto oglaševanja večji vpliv na volivce dobro organizirana kampanja in pristnejši stiki s kandidati (Hull 2008).

⁸⁸ Dostopno prek: http://www.civicyouth.org/PopUps/PR_08_Primary_Summary.pdf (15. junij 2008).

⁸⁹ Alan Abramowitz je s pomočjo analize volivcev na podlagi t. i. exit polls, opravljenih med predvolitvami in splošnimi volitvami, upošteval je tudi "2006 Cooperative Congressional Election Study", testiral polarizacijsko teorijo predvolitev in ugotovil, da naj bi bil ideološki razkorak med volivci ene stranke na predvolitvah in splošnih volitvah zelo majhen (Abramowitz 2008).

⁹⁰ Po ocenah ameriškega statističnega urada iz leta 2006 je zvezna država Iowa štela 2.982.085 prebivalcev (skupno ZDA 299.398.484 ljudi), od tega so belci predstavljali 94,6 % populacije. New Hampshire pa je imel 1.314.895 prebivalcev, belci so predstavljali 95,8 %. Dostopno prek: <http://quickfacts.census.gov/qfd/states/19000.html> (20. februar 2008) in <http://quickfacts.census.gov/qfd/states/33000.html> (21. februar 2008).

3.4 Kritike veljavnega sistema predvolitev

Sodoben sistem ameriških predsedniških predvolitev je deležen številnih kritik. Najglasnejše letijo na:

– zborovanja vs. predvolitve

Kritiki zborovanj, ki jih v ZDA za izbiro svojih predsedniških kandidatov uporabljajo v več kot ducat zveznih državah (demokrati na strankarskih predvolitvah 2008 v 16ih, republikanci v 15ih državah),⁹¹ pravijo, da uveljavljeni sistem strankarskih kvalifikacij ni pošten do vseh. Organizatorji namreč zborovanja pogosto promovirajo kot demokracijo malih mest, a od udeležencev zahtevajo večurno sodelovanje, zaradi česar se jih marsikdo ne more udeležiti.

– sistem razdeljevanja delegatov

Nekateri so prepričani, da proporcionalni sistem razdeljevanja delegatov, kakršnega uporabljajo demokrati (republikanci zveznim državam dopuščajo možnost, da izberejo « vrsto predvolitev » zmagovalec pobere vse), ni demokratičen, saj privede do mrtve točke, kadar se za nominacijo borita dva močna kandidata, kot je bilo to pri Obami in Clintonovi v kampanji 2008, in hkrati s svojimi superdelegati, katerih glas je neobvezujoč, poskrbi za večjo vlogo stranke (Marcus 2008).⁹² Tad Davine in Anthony Corrado sta na paradoks, za katerega se je odločila demokratska stranka, opozorila že leta 1991: *»Odločitev za striktno proporcionalno prikazovanje, ki je bilo sprejeto, da se zagotovi, da bi število delegatov bolje odsevalo voljo elektorata, utegne vzpostaviti sistem, v katerem bodo imeli strankarski vodje in izvoljeni uradniki v svojih rokah vzvod moči pri odločanju o izidu nominacijskih tekmovanj«* (Davine in Corrado v Marcus 2008, A19). Argument ostaja, piše Marcus, da naj bi demokratski sistem dajal preveliko težo poražencu, republikanski pa zmagovalcu (Marcus 2008). Kritiki superdelegatov, ki pri demokratih predstavljajo skoraj 20 % vseh delegatov na

⁹¹ Dostopno prek: <http://www.thegreenpapers.com/P08/events.phtml?s=c> (16. marec 2008).

⁹² Glasovi kandidatu, ki je izgubil v neki zvezni državi, naj bi imeli preveliko težo, trdi kolumnistka Washington Posta Ruth Marcus, in to zaradi pravila, po katerem je $\frac{3}{4}$ "zavezanih" delegatov dodeljenih na podlagi glasovanj v posameznih kongresnih okrožjih, ostali pa glede na izid glasovanja po vsej državi. Primer Kalifornije: Clintonova je zmagala v 43 od 53 kongresnih okrožij in dobila skupaj 52 % glasov, Obama pa 42 %. V skladu s proporcionalno razdelitvijo delegatov je v Kaliforniji dobila 207 delegatov, Obama pa 163, če bi demokrati za razdelitev delegatov uporabili republikansko formulo, da zmagovalec v posameznem kongresnem okrožju pobere vse delegate in vse tudi glede na splošni rezultat, bi Clintonova dobila 316 delegatov, Obama pa samo 54 (Marcus 2008, A19).

konvenciji 2008, pa pravijo, da so ti nepotrebni, če zgolj potrdijo izbiro volivcev, v nasprotnem primeru pa je njihov vpliv nedemokratičen (New York Times 2008).

– koledar predvolitev

Ker so zborovanja in predvolitve na sporedu vse prej in vse bolj skupaj, je pomislek, da utegne zmaga na prvem shodu kandidatu prinesiti veliko prednost, povsem upravičen. Nekateri kritiki, kot pišejo Fiorina, Peterson, Johnson in Mayer, se tako sprašujejo o odprtosti in enakopravnosti sodobnega nominacijskega procesa, saj naj bi imeli volivci v Iowi in New Hampshiru, zveznih državah, ki volita prvi, veliko več vpliva na končni izid, zaradi česar naj bi jima tudi kandidati posvečali veliko več pozornosti kot drugim (Fiorina in drugi 2007, 280). Greer se s tem strinja in pravi, da imata Iowa in NH »glede na dolgo sezono predvolitev nesorazmerno velik vpliv na proces«. Tudi po Squiru je sedanji sistem problematičen, »ker daje preveč moči Iowi in NH, da zožita krog kandidatov« (Greer in Squire v Hull 2008, 35). Zaradi dolgo časa neodločenega boja demokratskih kandidatov za nominacijo je v kampanji 2008 sicer veliko več volivcev igralo pomembno vlogo v procesu izbire zmagovalca strankarskih volitev kot prejšnja leta.

Ameriški senator iz Michigana Carl Levin glede demokratskega nominacijskega procesa meni, da je sistem »popolnoma neracionalen« (Levin 2008, A8). Razlogov v prid analizam, ki dokazujejo, da **so zborovanja zastarel in nedemokratičen način glasovanja**, ki ga povrh razume malo Američanov,⁹³ je več. Med najpogostejšimi so naslednji:

– zahteva se fizična prisotnost brez izjem

Na zborovanjih ne morejo sodelovati vojaki, ki služijo v tujini, ljudje v bolnišnicah, na delovnih mestih ali izven svojega kraja ob dnevu in uri, ki je določena za glasovanje. Volilni lističi za tiste, ki se zborovanj zaradi različnih razlogov ne morejo udeležiti, enostavno ne obstajajo. Od volivcev naj bi organizatorji posredno tudi zahtevali, kot je v enem od uredniških komentarjev utemeljeval Washington Post, da se ob morebitni udeležbi nekateri prekršijo zoper vero, ki ji pripadajo. Takšen je

⁹³ V kampanji Hillary Clinton je pred prvimi predvolitvami, zborovanji v Iowi, v volilnem letu 2008, so tudi zato objavili videospot, v katerem so volivce prepričevali, da naj bi bilo sodelovanje na zborovanjih preprosto. Videospot je dostopen prek <http://www.youtube.com/watch?v=racTAiemEQU> (29. december 2007). Na svoji spletni strani pa je vključila tudi razlago na najpogostejše zastavljena vprašanja v zvezi z zborovanji. Dostopno prek: <http://www.hillaryclinton.com/hq/iowa/caucus/faq/> (30. december 2007).

primer Nevade leta 2008, kjer so bila zborovanja v soboto dopoldne, takrat, ko imajo Judje, ki so tam ena najhitreje rastočih skupnosti, t. i. Gospodov dan, najbolj ortodoksni pa se vzdržijo vsakršne aktivnosti, ki bi bila videna kot delo (Washington Post 2008).

- izjemno nizka udeležba (predvsem glede na vloženi denar kandidatov za promocijo)

Sodelovanje na zborovanjih zahteva namesto običajnih 5–10 minut za oddajo glasu najmanj 2–4 ure. Tudi zato je udeležba na predvolitvah, predvsem tam, kjer imajo zborovanja, tradicionalno zelo nizka, majhne skupine predanih strankarskih aktivistov pa so lahko v procesu nominacije veliko bolj vplivne kot sicer na splošnih volitvah, kjer je udeležba veliko višja.

- nesorazmerje med številom glasov in delegati

V zveznih državah, kjer delegate izbirajo na zborovanjih, je število dodeljenih delegatov nesorazmerno s številom tistih, ki so glasovali. Poleg tega sistem alokacije delegatov pri republikancih (zmagovalec pobere vse) pomeni, da lahko kandidat dobi skoraj polovico vseh glasov, a hkrati kljub temu ostane brez delegatov za konvencijo.

- zborovanja (predvsem demokratska) diskreditirajo dva elementa poštenih volitev: princip en človek – en glas in možnost tajnega glasovanja

Na demokratskih zborovanjih se morajo volivci, v nasprotju z republikanskimi, pred navzočimi javno opredeliti, za koga glasujejo, kar je za marsikoga neprijetno in zastrašujoče ter napeljuje, kot so med kampanjo 2008 ugotavljali analitiki New Yorka Timesa, »k neudeležbi ali neizražanju resnične izbire« (New York Times 2008). Poleg tega so zborovanja po Crowleyju tekmovanje za pridobitev delegatov za konvencije na ravni okrožij, kjer potem izberejo delegate za državno konvencijo, tam pa delegate za nacionalno konvencijo. Uradni rezultati zborovanj v nasprotju s predvolitvami tako ne odražajo odstotkov podpore udeležencev posameznemu kandidatu, temveč odstotki odražajo število dodeljenih delegatov. Nesmiselnost zborovanj je tudi v tem, da niso enako pomembni glasovi vseh volivcev. Namreč, če kandidat, kot argumentira Crowley, potrebuje podporo stotih ljudi za to, da dobi vseh deset delegatov v neki volilni enoti, je povsem vseeno, če ga pride podpret 1000 ljudi. Tudi zato kandidati v državah z zborovanji več časa preživijo v odmaknjenih krajih, kjer lahko že z nekaj glasovi osvojijo delegate, v gosteje naseljenih delih pa bi jih za isto število delegatov potrebovali veliko več (Crowley 2008). Možno je tudi, kot v

kritiki demokratskih zborovanj v Iowi pišejo Cranberg, Strentz in Roberts, da kandidat, ki v neki zvezni državi dobi najvišji odstotek delegatov, v tej državi ni dobil večine glasov. Ali da kandidat dobi razmeroma visok odstotek glasov v državi, a hkrati nič delegatov, ker ni presegel določenega volilnega praga v posameznih volilnih okrajih (Cranberg in drugi 2007).

– o glasovanju na zborovanjih (v glavnem) ni papirnih sledi

V nasprotju s predvolitvami, kjer ljudje ob glasovanju svojo voljo izrazijo z obkroževanjem na volilnem lističu, gre na zborovanjih večinoma za dvigovanje rok in ročno preštevaje.

Pomanjkanje jasnih pravil oz. kazni za tiste države, ki kršijo koledar predvolitev, kot se je v kampanji 2008 zgodilo v primeru Michigana in Floride, sodi med vprašanja, na katera bodo morali odgovoriti demokrati. V uvodu k uradnemu začetku konvencije v Denverju (dva dni prej) je demokratski Odbor za pravila in lokalne predpise odobril odločitev o ustanovitvi »*Democratic Change Commission*«, ki naj ponovno pregleda ustreznost koledarja predvolitev, ali bi bilo treba število superdelegatov zmanjšati in kako proces izvedbe zborovanj narediti preglednejši in jasnejši. Slednje, torej očitki na račun zborovanj, pravzaprav potrjuje postavljeno tezo v magistrski nalogi, da je ta način predvolilnega glasovanja zastarel. Petintridesetčlanska komisija naj bi svoje izsledke stranki predstavila do leta 2010, pred volitvami 2012. Sama ustanovitev komisije je rezultat strankarskih razprtij, kot piše Hoover, zaradi strankarskih razprtij v zvezi s kaznovanima delegacijama Floride in Michigana, zveznih držav, ki sta želeli navkljub pravilom izvesti svoje predvolitve pred Iowo in New Hampshiom (Hoover 2008).

Ena od glasnejših kritik na račun predvolitev je tudi, kot že zapisano, da si sledijo zelo hitro. Politični strokovnjak in dolgoletni svetovalec predsednika Georgea W. Busha Karl Rove je prepričan, da bi bolj razpotegnjena nominacijska sezona namesto **nakopičenosti tekmovalcev** na začetku (»frontloading«), ki ponavadi že odločajo o zmagovalcu, volivcem dala več možnosti, da spoznajo kandidate. Ti naj bi tako tudi sami imeli več možnosti, da se med kampanjo posvetijo pomembnejšim vprašanjem in ne zgolj ozkemu sklopu problemov, ki zanimajo strankarske zanesenjake v državah, kjer so na sporedu prva zborovanja in predvolitve. Rove je tudi prepričan, da

je način, kako so volivci v kampanji 2008 izbirali svojega predsednika, ena sama zmešnjava. Eden od glavnih problemov, meni Rove, je torej dolžina kampanje: *»Le nekaj stvari je fizično bolj zahtevnih kot kandidatura za predsednika, vojaško usposabljanje ali športi na zelo visoki ravni, ta kampanja bo najdaljša predsedniška bitka v zgodovini«* (Rove 2007).

Pravila obeh največjih strank pozivajo organizatorje predvolitev, da vse predvolitve in zborovanja izvedejo med prvim torkom v februarju in prvim torkom v juniju v volilnem letu, pri čemer sta bila Iowa in New Hampshire tradicionalno edini izjemi. Zaradi tega so številne zvezne države nezadovoljne, počutijo se, kot pišeta Maisel in Buckley, prikrajšane in brez pravega vpliva na izbor kandidatov (Maisel in Buckley 2005, 301–302). Prvi predsedniški kandidat na volitvah 2008 je svojo kandidaturo napovedal 12. decembra 2006, do marca 2007 so to storili skoraj vsi, ki so se v kampanji 2008 potegovali za predsedniško nominacijo.⁹⁴ Izvoljeni je bil torej tako rekoč dve leti na izčrpavajoči poti, a še nedavno ni bilo tako. Bill Clinton, 42. ameriški predsednik, je svojo kandidaturo za predsednika objavil 3. oktobra 1991, torej vsega dobro leto pred volitvami.

Skozi zadnjih nekaj desetletij, vse od korenitih reform nominacijskega procesa po volitvah 1968, so politologi, vodje strank in komentatorji redno, tako Fiorina, Peterson, Johnson in Mayer, pozivali, da je **čas za »reformiranje reform«** (Fiorina in drugi 2007, 301–303). Ko je govor o koledarju predvolitev, obstaja več predlogov, kako bolj pravično, kot piše Alarkon, »pozornost« kandidatov razdeliti med zvezne države (Alarkon 2008, 14):

– »Načrt Delaware«

Vsaka zvezna država bi bila uvrščena v eno od štirih skupin, odvisno od števila prebivalcev. Zvezne države z najmanj prebivalci bi volile prvi torek v marcu, ostale skupine bi sledile v aprilu, maju in juniju. Predlagatelj je predsednik republikanske stranke v Delawaru Basil Battaglia (Cook 2004, 142–145).

– »Načrt Ohio«

Ključni poudarki tega načrta (predlagatelj je Nacionalna republikanska stranka, ki razmišlja o spremembah nominacijskega procesa za volilno leto 2012) so, da naj bi prve predvolitve ostale v domeni Iowe, NH, Južne Karoline in Nevade. Slednja naj bi

⁹⁴ Dostopno prek: <http://www.gwu.edu/~action/2008/chrnprep08.html> (20. december 2007).

bila na vrsti za NH, čez tri tedne bi ji sledila skupina manjših zveznih držav (skupaj 50 elektorskih glasov), v tritedenskih intervalih pa bi bile na vrsti tri skupine večjih, geografsko različnih zveznih držav. Proces bi trajal tri mesece.⁹⁵

– »Regionalni rotacijski načrt predvolitev«

Po tem načrtu bi volivci v Iowi in New Hampshiru glasovali prvi, ostale države bi se razdelile v štiri geografske regije. Ena bi bila na vrsti prvi torek v marcu in tako naprej vsak naslednji mesec. Vrstni red bi spreminjali vsake štiri leta. Gre za načrt, ki ga predlagata demokratski kongresnik iz Michigana Sander Levin in demokratski senator s Floride Bill Nelson, podpira pa Nacionalna zveza zunanjih ministrov.

– »Regionalni loterijski sistem«

Dve naključno izbrani zvezni državi bi imeli glasovanje 15. marca, medtem ko bi se ostale države razdelile v štiri skupine, ena bi imela volitve v aprilu, ostale v naslednjih treh mesecih. Vrstni red bi določili z žrebanjem. Ta pristop je svetoval Larry Sabato, profesor vladnih znanosti na Univerzi Virginije.

– »Ameriški načrt«

Ta načrt predvideva, da bi imela prvi teden od skupno 20 tednov predvolitve naključno izbrana skupina držav s skupno osmimi kongresnimi okrožji. Dva tedna kasneje bi glasovala skupina držav s 16 kongresnimi okrožji. Število bi raslo za osem, dokler ne bi imele volitev vse države.

– »Nacionalni dan predvolitev«

Vse zvezne države bi imele predvolitve na isti dan, s čimer bi odpravili zborovanja in predvolitve. Po eni različici tega načrta bi zmagovalec/ka postal nominiranec stranke, po drugi bi zmagovalec/ka to postal le, če bi dobil najmanj 40 % vseh glasov, sicer bi odločal drugi krog, v katerem bi se pomerila najboljša dva (Fiorina in drugi 2007, 301). Za predvolilno kampanjo na nacionalni ravni bi morali, kot ocenjuje Haskell, kandidati zbrati veliko denarja, da bi se lahko predstavili dovoljšnjemu številu ljudi. Poleg tega bi po Haskellu kampanja skoraj v celoti potekala prek TV-oglasov, priložnosti za neposredna srečanja s kandidati pa bi bilo malo (Haskell 1996, 142–143).

Ideja o nacionalnem dnevu predvolitev, ki, kot piše Altschuler, po javnomnenjskih raziskavah⁹⁶ sodeč uživa visoko podporo med Američani, nikoli doslej še ni dobila

⁹⁵ Dostopno prek: <http://www.davidjmilller.org/the-ohio-plan/> (3. april 2008).

zaresne podpore v kongresu ali med strankami. Nasprotniki menijo, da bi omejila možnosti neznanim kandidatom (kot npr. Jimmy Carter leta 1976), ki sicer lahko učinkovito gradijo svoje kampanje z morebitnimi uspehi na predvolitvah v manjših državah, ki so na vrsti na začetku ciklusa (Altschuler 2008).

Sistem izbire kandidatov za strankarsko nominacijo je zgrešen in potreben osvežitve. Po videnem sodeč in analizi dostopnih podatkov bi proces, ki bi bolje odseval voljo ljudi, lahko izboljšali:

- stranke bi morale opustiti zborovanja kot volilno metodo (nedemokratični, nereprezentativni in precejšeni) in v celoti prenesti na predvolitve;
- demografiji Iowe in New Hampshire ne upravičujeta avtomatsko večne vloge prvih v procesu predvolitev, zato bi bilo bolje države razdeliti v skupine in vsake štiri leta po sistemu rotacije izpeljati predvolitve;
- izbrati bi bilo treba metodo, ki bi bolje odsevala število glasov in dodeljene delegate določenemu kandidatu. Proporcionalni sistem je pravičnejši od večinskega, a vseeno ne brez napak;
- demokrati bi morali odpraviti superdelegate ali vsaj zmanjšati njihov odstotek na konvencijah.

3.5 Vloga nacionalne stranke v procesu izbire predsedniških kandidatov

Za skoraj vsakega pomembnejšega politika se pot do želenega mesta v državni upravi začne tako »kot že več kot 150 let, s stranko«, meni Aldrich. Mnogi se iz strankarskih aktivistov prelevijo v kandidate, resnejši med njimi si prizadevajo za strankarsko nominacijo in postanejo resni tekmeci na splošnih volitvah le zato, po Aldrichu, ker so pred tem dobili potrdilo stranke (Aldrich 1995, 14–15). Ko se Američani sklicujejo na politične stranke, imajo po Fiorini in drugih v mislih tri različne predstave (Fiorina in drugi 2007, 226–227):

- stranka v volivcih

⁹⁶ Gallupov institut je od začetka reform leta 1972 do leta 1988 volivce spraševal glede podpore nacionalnemu dnevu predvolitev, pri čemer sta se okoli 2/3 anketiranih izrekli ZA. Po anketi časnika New York Times in televizijske mreže CBS iz leta 2007 je idejo podprlo 72 % vprašanih (Altschuler 2008, 3).

Tu imajo v mislih volivce, ki čutijo pripadnost neki stranki in ki bodo, kot rezultat tega, volili kandidate te stranke.

– stranka v vladi

Sem štejejo predstavnike stranke v državni upravi in tiste, ki se potegujejo za položaje v javni upravi.

– strankarska organizacija

Formalno ogrodje stranke, njeni voditelji, odbori, zaposleni na sedežu ter delavci v okrožjih.

Splošno prepričanje je, tako McCormick, da so stranke v zgodnjih letih ameriške republike »*pomenile ključen element v procesu selekcije predsednikov*« (McCormick 1982, 11). V 19. stoletju so politične stranke vodile kampanje za svoje kandidate, predsednik nacionalne stranke je po Ceaserju »*veljal za pomembnega človeka ter vez med kandidatom in stranko*« (Ceaser v King 1990, 115). Sodeč po analizah predsedniških volilnih vzorcev, ki jih je opravil Shively, je do sprememb prišlo v šestdesetih letih 20. stoletja. Takrat je zaznati premik od strankarsko osredotočenih volitev do začetka volivne dobe, ko so bili veliko bolj v središču pozornosti kandidati. Njihova priljubljenost med volivci je bila po Shivelyju v središču predsedniških volitev »*bolj kot v imenu njihovih nominirancev tekmovanje med dvema strankama v mobilizaciji podpornikov stranke*« (Shively v Aldrich 1995, 252). Pred kritičnim obdobjem reform, kot meni Aldrich, kandidati za mesta v državni upravi niso poznali alternative strankarski organizaciji, ki je imela monopol nad sredstvi, kot so kapital, delo in pretok informacij (Aldrich 1995, 269). Rezultati reform med letoma 1968–1972 so po Shaferju pomenili »*manjšanje, krčenje in občasno eliminacijo običajne stranke v politiki predsedniške selekcije*« (Shafer 1983, 525), po Jamesu W. Ceaserju pa izguba vpliva strank na nominacije predsedniških kandidatov pomeni »*enega najpomembnejših korakov naprej v ameriški politiki*« (Ceaser v King 1990, 107). Kot v analizi učinka reform nominacijskega procesa ugotavlja Shafer, so spremembe omogočile, da kandidat, čigar kampanjo je v veliki meri sestavljala stranka, dobi nominacijo ali ima vsaj manj težav pri gradnji svoje organizacije, hkrati pa je bila zagotovljena tudi možnost, da se za predsednika potegujejo tudi tisti, ki so svoje kampanje vodili neodvisno. V državah, ki so za izbor delegatov uporabljale sistem »zborovanja/konvencija«, pojasnjuje Shafer, se je vloga stranke od tradicionalnih

zborovanj, kjer so se zbirali in o nominacijah odločali strankarski veljaki, preoblikovala v participacijske konvencije, na katerih je lahko sodeloval vsak samooklicani demokrat. V državah, ki so uporabljale predvolitve za izbor delegatov, pa je stranka, po mnenju Shaferja, spet izgubila pomen: prej so bili običajno lokalni strankarski veljaki izbrani pod svojim imenom, po novem pa je bil poudarek na kandidatih. Imena delegatov niso bila nujno prisotna na volilnih lističih in udeležba strankarskih pomembnežev na nacionalnih konvencijah ni bila vnaprej zagotovljena (Shafer 1983, 526–531). Glede spremenjene narave političnih strank po reformah John H. Aldrich meni, da je šlo organizacijsko za dve večji razliki v primerjavi s strankami pred reformami: kot prvo je odločanje po novem potekalo *»od vrha navzdol«*, torej od sedeža nacionalne stranke v smeri strank na državni ali lokalni ravni, kot drugo pa je stranka postala nekakšna servisna služba, ki ponuja storitve kandidatom, ti pa vez z volivci (Aldrich 1995: 258–259). Aldrich ob tem ponuja naslednje razloge za spremenjeno vlogo političnih strank (Aldrich 1995, 4–7):

- volitve so dandanes osredotočene na kandidata, njegovo osebnost in imidž

Strankarske platforme po Aldrichu predstavljajo *»le malo več kot prvo stopnjo poslovnika na nacionalni konvenciji, za katero strankarski vodje upajo, da bo sprejeta brez prerekanja ali medijske pozornosti, da se lahko konvencija osredotoči na pomembnejše zadeve«* (Aldrich 1995, 4).

- stranke kot kreacije ambicioznih politikov

Po Aldrichu politične stranke pomenijo zgolj sredstvo za dosego ciljev, ki so različnih vrst, ključ pa gre iskati v vladi in ne strankah.

- zgodovinski okvir

Tudi zaradi tehnoloških sprememb, od oglaševanja, zbiranja denarja, potovanj (ter spremenjene narave idej in vrednot) je način potegovanja za mesta v državni upravi precej drugačen od metod, ki so veljale še pred nekaj desetletji ali celo v 19. stoletju. Te spremembe so po Aldrichu pustile posledice na političnih strankah, ki so bile včasih edini možni način za organizacijo množičnih volitev, *»danes pa televizija, letalska potovanja in računalnik posameznemu članu kongresa dovoljujejo, da sam ustvari svojo organizacijo, kar tehnološko prej ni bilo mogoče«* (Aldrich 1995, 5).

Stephen Hess dvomi, *»da lahko ameriške politične stranke še kdaj dobijo vpliv, ki so ga imele v 19. stoletju«* (Hess v McCormick 1982, 232), Cohen in drugi pa menijo, da

politične stranke med predsedniško kampanjo *»morda res niso 800 funtov težka gorila, kakor so jih morda videli med letoma 1980 in 2000, a so vseeno strahovito pomemben igralec«* (Cohen in drugi 2008, 22). Glede oslajljene moči strank v sodobnem nominacijskem procesu je Aldrich prepričan, da to ne vpliva na njihovo formalno organiziranost. Strankarske organizacije danes vidi kot močnejše, bolje financirane in bolj profesionalne na vseh ravneh. Za kandidate morda niso tako pomembne kot nekoč, ugotavlja, a jim vseeno dajejo več podpore kot katerakoli druga organizacija. Poleg tega so ambiciozni kandidati zelo pogosto privrženci strank (Aldrich 1995, 15 in 289). Schlesinger je še prepričan, da so *»po zaslugi večje tekmovalnosti med strankami ameriške politične stranke danes močnejše kot kdaj prej«* (Schlesinger v Aldrich 1995, 17).

4. FINANCIRANJE PREDSEDNIŠKIH KAMPANJ

V zgodnjem obdobju ameriške republike je bilo financiranje kampanj redko vir polemik, kot o zgodnji zakonodaji in progresivnem obdobju reform piše Corrado. Razvoj »sistema razvajanja«, ko je zmagovalec na volitvah razdelil mesta v vladi podpornikom stranke, pa je vodil v oblikovanje »sistema obdavčevanja« za zbiranje denarja od vladnih uslužbencev in strankarskih privržencev. Do leta 1830 so stranke v ZDA zbirale denar tako, da so od tistih, ki so dobili položaje v vladi ali stranki, zahtevale, da odstotek svoje plače namenijo stranki. Sistem je bil deležen številnih kritik, a je do prvih ukrepov, ki pa niso imeli vpliva na financiranje strank, prišlo šele po državljanski vojni. Prepoved t. i. obdavčevanja je zares začela veljati šele s sprejemom zakona »Pendleton Civil Service«, leta 1883, po njem pa so se morali zvezni uslužbenci skozi preizkušnje kvalificirati za mesta v državni upravi (Corrado in drugi 2005, 8–10). Sledilo je obdobje, v katerem so bili glavni darovalci korporacije, banke in razna druga podjetja, ki so si tako »kupovala« vpliv na administracijo.

O potrebi po reformi financiranja kampanj je tako že leta 1905 v svojem nagovoru državljanom o stanju v državi (»State of the Union«) govoril predsednik Theodore Roosevelt, ki je dejal: *»ni ga bolj nevarnega in zahrbtnega sovražnika svobodni vladi kot je korupcija elektorata«* ter tako pozval k zakonodaji, ki bi korporacijam prepovedala dajanje prispevkov za politične namene (Roosevelt v Corrado 2005, 11). Ameriški kongres je med letoma 1907 in 1966 sprejel vrsto uredb, ki so omejile vpliv bogatih donatorjev, regulirale trošenje v kampanjah za mesta v zvezni upravi in zmanjšale zlorabe z določitvijo o javnem vpogledu v finance kampanje.⁹⁷ Leta 1971 so kongresniki sprejeli Zakon o nacionalnih političnih kampanjah (»Federal Election Campaign Act«), ki so ga z amandmaji po škandalu Watergate ter zlorabah Nixonove kampanje 1972 dopolnjevali v letih 1974, 1976 in 1979 in tako vzpostavili sistem delnega javnega financiranja⁹⁸.

⁹⁷ Dostopno prek: <http://www.fec.gov/pages/brochures/fecfeca.shtml> (15. maj 2008).

⁹⁸ **Javno financiranje predsedniških kampanj** pomeni, da predsedniški kandidati, ki izpolnjujejo ustrezne pogoje, lahko pridobijo javna sredstva za plačilo stroškov njihovih političnih kampanj tako na predvolitvah kot splošnih volitvah. Zvezni denar pa dobijo tudi nacionalne politične stranke za svoje

4.1 Zakon o nacionalnih političnih kampanjah («Federal Election Campaign Act«)

Sprejem FECA, kot piše Corrado, »*pomeni začetek moderne dobe reform financiranja političnih kampanj*« (Corrado v Corrado in drugi 2005, 20). Osnovna določila zakona o nacionalnih političnih kampanjah pa so naslednja:⁹⁹

– javni vpogled v finančne aktivnosti

Kandidati morajo razkriti finančne vire in stroške svoje kampanje. Pretok denarja med volitvami natančno spremljajo in preiskujejo člani nasprotne stranke, kandidati in mediji, tako naj bi bilo pri stroških in prispevkih političnim kampanjam malo prostora za dejavnosti korupcijske narave.

– ustanovitev sklada za financiranje predvolitev, konvencij in splošnih volitev

Ameriška vlada je z željo, da zmanjša vlogo velikih zasebnih donatorjev in njihovih interesov na predsedniških volitvah, ustanovila sklad, ki kandidatom ponuja javno financiranje njihovih kampanj tako na predvolitvah kot glavnih volitvah, strankam pa sofinanciranje nacionalnih konvencij, pri čemer denar v obliki prostovoljnih donacij prispevajo državljani. Zvezna komisija za volitve je program prvič začela izvajati na predsedniških volitvah leta 1976. Višina javnega denarja za podporo pri pripravi konvencij se prilagaja z vsakim predsedniškim volilnim letom posebej (vsaka velika politična stranka je upravičena do 4 milijonov dolarjev + indeks usklajevanja s cenami življenjskih potrebščin – v nadaljevanju COLA). Višina javnega denarja za pomoč kandidatom se podobno kot pri pripravi konvencij prilagaja z vsakim predsedniškim volilnim letom posebej, pri tem pa se upoštevajo narasli stroški življenja. Predsedniški kandidati glavnih strank so upravičeni do javnih sredstev v višini 20 milijonov dolarjev (plus COLA) za kampanjo na glavnih volitvah.¹⁰⁰

– prepoved financiranja določenim virom

Korporacijam, državnim bankam in sindikatom delavcev je za namene financiranja političnih kampanj prepovedano trošiti lastne finančne zaloge kot npr. korporacijske

nacionalne nominacijske konvencije. Dosegljivo na <http://www.fec.gov/pages/brochures/pubfund.shtml> (28. marec 2008).

⁹⁹ Dostopno prek: <http://www.fec.gov/law/feca/feca.pdf> (4. maj 2008).

¹⁰⁰ COLA – indeks usklajevanja s cenami življenjskih potrebščin ("cost of living adjustment"), ministrstvo za delo preračunava spremembe življenjskih stroškov v razmerju s stanjem iz leta 1974, ki služi za osnovo. Vsaka od glavnih strank je tako za financiranje predsedniških konvencij upravičena do štirih milijonov dolarjev (plus prilagoditev glede na življenjske stroške). Dostopno prek: http://www.fec.gov/ans/answers_public_funding.shtml (3. december 2007).

dobičke, sindikalne članarine ipd. Kljub vsemu pa lahko ti subjekti ustanovijo t. i. PAC-e ali »political action committees«, politične akcijske odbore, ki od svojih upraviteljev, delničarjev ali članov sindikata zbirajo prostovoljne prispevke. Zakon tudi tujcem prepoveduje dajanje prispevkov političnim kampanjam in ljudem, ki bi to storili namesto koga drugega.¹⁰¹

– ustanovitev Komisije za zvezne volitve (»Federal Election Commission«)

Komisijo, ki nadzoruje izvajanje zakona o financiranju političnih kampanj, so z amandmajem, po Corradu najpomembnejšim med vsemi (Corrado v Corrado in drugi 2005: 24), ustanovili leta 1974. Sestavlja jo tajnik senata, pisar Predstavniškega doma oz. njuna namestnika, »ex officio« in šest članov, ki jih na podlagi nasveta in konsenza Senata predlaga predsednik države.¹⁰²

– omejitve glede višine prispevkov posameznikov in organizacij

Zvezni zakon z amandmajem iz leta 1974 omejuje višino finančnih prispevkov strankam, kandidatom ali skupinam, ki so vpletene v zvezne volitve, s strani posameznikov, odborov PAC ali strank.

Zakon o političnih kampanjah je po mnenju McCormicka revolucionariziral financiranje kampanj, »ker je šel denar neposredno h kandidatom, ne pa strankam, in se je odvisnost kandidatov, ki so svoje kampanje okrepili s številnimi odvetniki in računovodji, od stranke skorajda končala« (McCormick 1982, 231). Ameriško Vrhovno sodišče, ki je obsežne amandmaje k zakonodaji o financiranju zveznih volitev (1974) poimenovalo kot »brez primerjave najbolj obsežne reforme, ki jih je Kongres glede volitev predsednika, podpredsednika in članov Kongresa kdaj sprejel« (Mayer in Busch 2003, 8), je v zvezi z omejitvami stroškov porabe zakona o javnem financiranju posredovalo v dveh ločenih sodbah, »**Buckley vs. Valeo**«¹⁰³ (1976) in

¹⁰¹ Dostopno prek: <http://www.fec.gov/pages/brochures/contrib.shtml> (20. julij 2008).

¹⁰² Dostopno prek: <http://www.fec.gov/law/feca/feca.pdf>, str. 37 (20. maj 2008).

¹⁰³ »**Buckley v. Valeo**» 1976 – Vrhovno sodišče je zavrnilo omejitve (razen v primeru, če se kandidat prostovoljno odloči za sredstva iz javnega sklada) glede vsote denarja, ki ga kampanje, politične stranke in interesne skupine lahko potrošijo za komuniciranje z volivci z argumentum, da je v nasprotju s prvim amandmajem k ustavi (svoboda govora), dovolili pa so restrikcije glede virov financiranja in entitet, ki so vpletene v volitve. Sodišče je namreč odločilo, da sicer kakršnekoli omejitve glede vsote denarja, namenjenega za komuniciranje z volivci, pomenijo nedopustne restrikcije svobode govora. Dostopno prek: http://www.fec.gov/law/litigation_CCA_B.shtml#buckley (16. april 2008). S tem, ko so izenačili pravico do trošenja denarja s pravico do svobode govora, in poudarili razliko med denarjem, ki ga kandidat dobi, in denarjem, ki ga kandidat potroši, so, po Cantorju, pomembno vplivali na regulacijo in pretok denarja v ameriški politiki (Cantor, 2004).

»RNC vs. FEC« (1980). Sodbi sta potrdili, da je omejitev stroškov porabe za predsedniške kandidate, ki so sprejeli denar iz javnega sklada, ustavna.¹⁰⁴

Program javnega sklada za predsedniške volitve je financiran s pomočjo t. i. **three dollar checkoff**,¹⁰⁵ treh dolarjev, ki jih vsak ameriški davkoplačevalec lahko iz svojega davka na dohodek prostovoljno nameni za to. Leta 1993 so omenjeni prispevek zvišali z enega na tri dolarje. Na davčnem obrazcu za dohodnino imajo državljani izpisano to postavko, pri čemer na vprašanje, ali želijo, da gredo trije dolarji od davka, ki ga plačajo državi, za financiranje predsedniških volitev, lahko obkrožijo DA ali NE. Če se v javni sklad za financiranje predsedniških volitev ne steče dovolj denarja, potem izpelje prerazporeditev sredstev finančni minister. Zakon določa, da so na prednostni lestvici najprej strankarske konvencije, potem predsedniški kandidati na glavnih volitvah in nazadnje kandidati na predvolitvah. Če kaj denarja ostane, ga v skladu z zakonom porabijo na naslednjih predsedniških volitvah.

Z denarjem iz sklada za javno financiranje volilnih kampanj se med predvolitvami ustreznim¹⁰⁶ predsedniškim kandidatom pomaga tako, da za vsakega posameznega donatorja, ki v kandidatovo blagajno prispeva do 250 USD, izplačajo prav toliko javnih sredstev, skupna vsota prejetega javnega denarja pa ne sme presegati polovice določenega državnega limita za trošenje javnih sredstev med kampanjo za predvolitve.¹⁰⁷ Če želijo kandidati oz. strankarski odbori za pripravo konvencij, ki so upravičeni do sredstev iz programa javnega financiranja, tudi dejansko priti do tega denarja, morajo s pisnim dokazilom privoliti v naslednje pogoje:¹⁰⁸

- javna sredstva se trošijo zgolj za potrebe kampanje oz. priprave konvencije,
- trošenje sredstev je omejeno z vsoto, določeno v zakonu o financiranju kampanj,

¹⁰⁴ Dostopno prek: <http://www.fec.gov/pages/brochures/pubfund.shtml> (14. april 2008).

¹⁰⁵ Dostopno prek: <http://www.fec.gov/pages/brochures/checkoff.shtml> (12. november 2007).

¹⁰⁶ Kandidat mora zbrati za vsaj 5000 USD prispevkov, v to vsoto pa se štejejo samo prispevki, ki niso višji od 250 USD. Višina denarne pomoči iz javnega sklada, ki jo neki kandidat, ki izpolnjuje pogoje, prejme, je odvisna od tega, koliko posameznikov mu je darovalo denar. Dostopno prek: <http://www.fec.gov/pdf/ar04.pdf> (20. december 2007).

¹⁰⁷ Dostopno prek: http://www.fec.gov/ans/answers_public_funding.shtml (30. januar 2008).

¹⁰⁸ Dostopno prek: <http://www.fec.gov/pages/brochures/pubfund.shtml> (30. marec 2008).

- preglednost poslovanja (po potrebi morajo dokazila o stroških in potrošenem denarju predložiti zvezni volilni komisiji v vpogled),
- sodelovanje z revizorji, ki nadzirajo stroške kampanj oz. konvencij,
- morebitna povrnitev javnih sredstev,
- plačilo stroškov vseh civilnih kazni, ki jim jih naloži Komisija za zvezne volitve.

Do sofinanciranja na glavnih volitvah so upravičeni tudi kandidati manjših ali novih strank, pri čemer se za kandidata t. i. manjše stranke šteje nominiranec tiste stranke, katere kandidat je na prejšnjih predsedniških volitvah dobil 5–25 % volilnih glasov. Kandidat nove stranke pa je nominiranec tiste stranke, ki se ne šteje ne med glavne in ne med manjše.¹⁰⁹

Tabela 4.1.1 Omejitve stroškov porabe za predsedniške kandidate, ki sprejmejo javno financiranje

	Kandidati na predvolitvah	Splošne volitve	
		Nominiranci velikih strank	Nominiranci manjših/novih strank
Zvezni limit stroškov porabe	10 mio USD + COLA*	20 mio USD + COLA	20 mio USD + COLA
Državni limit stroškov porabe	več od 200.000 USD + COLA ali 0,16 USD x število VAP v posamezni zvezni državi**	brez omejitev	brez omejitev

¹⁰⁹ Znesek iz javnih skladov, do katerega so upravičeni kandidati manjših strank, je odvisen od razmerja med številom glasov, ki jih je ta stranka dobila na prejšnjih volitvah, in povprečnim številom glasov, ki sta jih obe glavni stranki dobili na teh istih volitvah. Kandidat nove stranke pa dobi javna sredstva šele po volitvah, a le v primeru, da je dobil/a več kot pet odstotno podporo volivcev. Vsota je spet odvisna od razmerja glasov, ki jih je dobil na volitvah, in povprečjem števila glasov, ki sta jih na volitvah dobila kandidata obeh največjih strank. Dostopno prek: <http://www.fec.gov/pages/brochures/pubfund.shtml> (12. februar 2007).

Izvezeti limit zbiranja sredstev	20 % nacionalnega limita	ne pride v poštev	20 % nacionalnega limita
Maksimalna količina javnih sredstev, ki jih kandidat lahko dobi	50 % nacionalnega limita	enako kot nacionalni limit	odstotek nacionalnega limita, utemeljen s kandidatovim glasovalnim izidom
Limit stroškov porabe za kandidata s strani nacionalnih strank	ne pride v poštev	0,02 USD x VAP v ZDA + COLA	0,02 USD x VAP v ZDA + COLA
Limit stroškov porabe kandidatovih lastnih sredstev	50.000 USD	50.000 USD	50.000 USD

Vir dostopen prek: <http://www.fec.gov/pages/brochures/pubfund.shtml> (2. januar 2008)

Opombi: * COLA – letno preračunava Ministrstvo za delo, za osnovo se šteje leto 1974. ** VAP – prebivalstvo z volilno pravico (»Voting age population«), letno izračunava Ministrstvo za trgovino.

Na predvolitvah 2008 predsedniški kandidati, ki so bili upravičeni do javnega financiranja in so zanj tudi zaprosili, niso smeli skupaj potrošiti več kot 42,05 milijona USD, na splošnih volitvah pa ne več kot 84,1 milijona USD.¹¹⁰ Za priprave konvencij sta demokratska in republikanska stranka dobili vsaka po 16.356.000 USD.¹¹¹

¹¹⁰ Dostopno prek: http://www.fec.gov/pages/brochures/pubfund_limits_2008.shtml (1. januar 2008).

¹¹¹ Dostopno prek: <http://www.fec.gov/press/press2007/20071207cert.shtml> (10. december 2007).

Tabela 4.1.2 Seznam kandidatov, ki so na strankarskih predvolitvah 2008 sprejeli javno financiranje

Kandidat	Prejeta vsota
Joseph Biden (D)	857.188,89 USD
Christopher Dodd (D)	1.447.568,09 USD
John Edwards (D)	8.825.424,82 USD
Duncan Hunter (R)	100.000 USD
Dennis Kucinich (D)	100.000 USD
John McCain (R)	5.812.197,35 USD
Thomas Tancredo (R)	2.145.125,50 USD

Vir dostopen prek: <http://www.fec.gov/press/press2007/20071207cert.shtml> (26. december 2007)

4.1.1 BCRA (»Bipartisan Campaign Reform Act«) ali McCain-Feingoldov zakon

Med zveznimi volitvami leta 1996, tako Cantor, ko so stranke zbrale za 900 milijonov dolarjev t.i. **mehkih sredstev (»soft money«)**¹¹² in je postalo jasno, da je treba zakone, ki regulirajo denar v politiki, spremeniti, so interesne skupine in politične

¹¹² Zvezni volilni zakoni in sklepi Zveznega volilnega odbora, ki regulirajo financiranje političnih kampanj, so ustvarili sistem, ki strankam in kandidatom med kampanjami omogoča uporabo dveh vrst sredstev, »hard« in »soft money«. Termin »**mehka sredstva**« označuje sredstva za politične namene, zbrana in potrošena izven konteksta regulacije in omejitev zveznih zakonov, ki pa utegnejo imeti vsaj posreden učinek na zvezne volitve. Eden od takšnih primerov je lahko npr. prispevek stranki na zveznih volitvah, ki zaradi višine in subjekta ne bi bil dovoljen, stranka pa denar recimo nameni za spodbujanje volivcev k odhodu na volišča. S tem, ko je nekdo podprl tovrstno aktivnost, je lahko k uspehu posredno pomagal nekemu zveznemu kandidatu. Tovrstna sredstva se lahko zbirajo v neomejenih količinah, lahko jih daruje kdorkoli, tudi korporacije in sindikati. Teoretično naj bi se »soft money« uporabljal za volilne aktivnosti na lokalni ravni in ravni zveznih držav, kot npr. registracija volivcev in njihovo spodbujanje k volitvam, izdelava nalepk, TV-oglaševanje z namenom krepitev demokratske ali republikanske platforme brez omembe kandidatov ... in ne za dejansko kampanjo na zveznih volitvah. Termin »**trda sredstva**« pa so prispevki političnim strankam in kandidatom na zveznih volitvah, ki so zbrani in potrošeni v okviru strogega zveznega zakona o volitvah. Omejena so glede na višino posameznega prispevka in skupno vsoto, ki jo posameznik ali neka skupina prispeva kandidatu in strankam v volilnem ciklusu. Sredstva ne smejo priti od korporacij ali sindikatov. Prispevke, višje od 2300 USD, je treba prijaviti Zveznemu volilnemu odboru, podatki so javni. Trda sredstva lahko prejemniki trošijo za kakršnekoli aktivnosti, ki jih načrtuje njihova kampanja: z njimi lahko plačujejo osebje, kupujejo volilne nalepke, medijsko oglašujejo ... (League of Women voters 2003, 80–86).

stranke odkrile nov način vplivanja na potek volitev in kako se hkrati ogniti omejitvam zakona o financiranju političnih kampanj. Začele so zagovarjati vprašanja in probleme, ki so bili povezani z volitvami.¹¹³ Gre za razprave, na katerih govorijo o vprašanjih, ki so za volivce pomembna, zagovarjajo stališča, ki jih zavzema tudi njihov kandidat, pri čemer pa eksplicitno ne pozivajo k izvolitvi tega (svojega) kandidata oz. k porazu nasprotnika. (Cantor 2004). O reformi financiranja političnih kampanj se je zato po obtožbah glede korupcije zaradi porabe t. i. mehkih sredstev (»soft money«), »ki so nastala«, tako Corrado, »kot posledica regulacij FECA«, v ZDA veliko govorilo v 80. in 90. letih 20. stoletja (Corrado v Corrado in drugi 2005, 32). Kot pišeta Mann in Corrado, je »v luči dobro dokumentiranih zlorab pri zbiranju denarja za kampanje na predsedniških volitvah 1996 veljala precejšnja zmeda, ali škandal v glavnem vključuje kršitve obstoječih zakonov (torej problem uveljavljanja pravil) ali izkoriščanje vrzeli v zakonu (kar bi se lahko odpravilo z novo zakonodajo)« (Corrado in drugi 2005, 1). Razprave so pomenile začetek »sedemletne odisejade«, ki je pripeljala do oblikovanja Dvostrankarske reforme financiranja kampanj ali »BCRA« (Maisel in Buckley 2005, 163–169).

Zakon »BCRA«, sprejet marca leta 2002 in veljaven od novembra istega leta, nosi ime po obeh sponzorjih v senatu (republikanskem senatorju iz Arizone Johnu McCainu in njegovem demokratskem kolegu iz Wisconsinu Russu Feingoldu) ter vsebuje precejšnje spremembe v primerjavi s FECA. Z njim so namreč obstoječi sistem po več kot dveh desetletjih revizirali in regulirali tudi tiste dejavnosti, ki jih prejšnji zakon ni vključeval. Uredniški odbor časopisa New York Times je sprejem BCRA celo opisal kot »zmago za vse Američane« (Franz 2008, 1).

¹¹³ T. i. »**issue advocacy**« je postal resna nacionalna razprava sredi devetdesetih let prejšnjega stoletja. Leta 1994 je paket zdravstvenih reform Clintonove administracije propadel tudi zaradi tematskih oglasov »Harry and Louise«, ki jih je producirala »Health Insurance Association of America«. Politične stranke in interesne skupine so začele z volivci pospešeno komunicirati na ta način že na volitvah 1996, pri tem pa so zbirale denar in promovirale tematske oglase, ki niso »padli« pod regulacijo zakonov o političnih kampanjah, hkrati pa spodbujale ali odvrčale k izvolitvi določenih kandidatov. T. i. »**express advocacy**« je v nasprotju z »issue advocacy« oblika politične komunikacije, ki vključuje specifičen jezik (»glasujte ZA, porazite« ipd.), ki jasno poziva k izvolitvi ali porazu nekega kandidata (Potter in Jowers v Corrado in drugi 2005, 217–218).

Predpisi McCain-Feingoldovega zakona, ki so s predsedniškim volilnim ciklusom 2004 spremenili način financiranja političnih kampanj, so med drugim spremenili način delovanja kandidatov in odborov z naslednjimi določili:¹¹⁴

- prepoved zbiranja in trošenja mehkih sredstev nacionalnim strankarskim odborom;
- omejitev načinov porabe mehkih sredstev za delno ali celotno financiranje določenih aktivnosti državnim, okrožnim in lokalnim strankarskim odborom;
- vzpostavitev novih pravil glede zbiranja denarja in preglednosti političnega oglaševanja v volilnem času: zakon BCRA zahteva razkritje vseh političnih oglasov do 30 dni pred predvolitvami in do 60 dni pred splošnimi volitvami, 48 ur pred objavo mora biti z oglasom seznanjena komisija (FEC);
- povišanje meje za individualne prispevke kandidatom in strankarskim odborom ter tudi skupne meje finančnih prispevkov posameznikov;
- kandidatom, ki se na volitvah spopadejo z nasprotniki, ki se sami financirajo, dovoljujejo povišan limit zbiranja trdih sredstev (»Millionaires' Amendment«¹¹⁵).

V skladu z BCRA, ki dopolnjuje Zakon o javnem financiranju političnih kampanj, lahko posamezniki, kot kaže spodnja tabela, v posameznem volilnem ciklusu namenijo 2300 USD vsakemu kandidatu oz. kandidatovemu političnemu odboru (»Political Action Committee – PAC«), odboru nacionalne stranke na koledarsko leto pa do 28.500 USD.

¹¹⁴Dostopno prek: [http://usinfo.state.gov/products/pubs/election04/campaign\\$.htm](http://usinfo.state.gov/products/pubs/election04/campaign$.htm) (12. november 2004).

¹¹⁵ »Millionaires' Amendment« ali t. i. amandma milijonarjev je del McCain-Feingoldovega zakona, sprejetega l. 2002. V kampanjah za mesto v Predstavnem domu je določena meja 350.000 USD, za mesto v senatu pa je odvisna od poseljenosti zvezne države. Primer: v Arizoni je moral kandidat vložiti 663.040 USD, v Kaliforniji pa najmanj 2.454.000 USD svojega denarja, da se je lahko uveljavljal ta amandma. Dostopno prek: <http://www.fec.gov/press/bkgnd/MillionairesAmendment.html> (12. januar 2008).

Tabela 4.1.1.1 Omejitve prispevkov¹¹⁶ za leto 2007/2008

	Vsakemu kandidatu ali njegovemu odboru na volilni cikel	Odboru nacionalne stranke na koledarsko leto	Državnim, okrožnim in lokalnim strankarskim odborom na koledarsko leto	Drugim političnim odborom na koledarsko leto	Posebne omejitve
Posameznik lahko prispeva:	2.300 USD*	28.500 USD*	10.000 USD (združen limit)	5.000 USD	108.200 USD* skupen dveletni limit: 42.700 USD* vsem kandidatom 65.500 USD* vsem PACs in strankam
Odbor nacionalne stranke lahko prispeva:	5.000 USD	Brez omejitev	brez omejitev	5.000 USD	39.900 USD* kandidatom za senat na kampanjo
Državni, okrožni in lokalni strankarski odbori lahko prispevajo:	5.000 USD (združen limit)	Brez omejitev	brez omejitev	5.000 USD (združen limit)	brez omejitev
PAC (»večkandidatni«) lahko prispeva:	5.000 USD	15.000 USD	5.000 USD (združen limit)	5.000 USD	brez omejitev

¹¹⁶ **Zvezni zakon kot prispevek opredeli** kakršnokoli vrednost, ki je dana zveznemu kandidatu ali odboru z namenom, da vpliva na izid zveznih volitev. To so lahko donacije v obliki čekov ali bankovcev, stvari ali storitev, nakup »fundraising« vstopnic in predmetov, posojila, potrdila in jamstva bančnih posojil in posojanje lastnih sredstev (Potter v Corrado in drugi 2005, 49).

PAC (»ne večkandidatni«) lahko prispeva:	2.300 USD*	28.500 USD*	10.000 USD (združen limit)	5.000 USD	brez omejitev
Pooblašчени odbor kampanje lahko prispeva:	2.000 USD	brez omejitev	brez omejitev	5.000 USD	brez omejitev

Vir dostopen prek: <http://www.fec.gov/pages/brochures/contriblimits.shtml> (10. januar 2008)

Opombi: *Ti limiti prispevkov se v neparnih letih povečujejo glede na inflacijo.

1 – Večkandidatni odbor je politični odbor z več kot 50 darovalci, ki je bil registriran vsaj šest mesecev in je, z izjemo državnih strankarskih odborov, namenil prispevke petim ali več kandidatom za mesta v zvezni upravi.

Tabela 4.1.1.2 Omejitve prispevkov za posameznike za leto 2007/2008

Prejemniški zvezni odbor	Omejitev
Kandidatov odbor	2.300 USD* na kandidata, na volilni cikel
Odbor nacionalne stranke	28.500 USD* na koledarsko leto
Državni, lokalni in okrožni strankarski odbori	10.000 USD na koledarsko leto (združen limit)
PAC ("Political Action Committee")	5.000 USD na koledarsko leto

Vir dosegljiv prek: <http://www.fec.gov/pages/brochures/biennial.shtml> (10. januar 2008)

Opomba: * Ti limiti prispevkov se v neparnih letih povečujejo glede na inflacijo.

Kandidati za mesta v ameriški državni upravi se po Cantorju običajno zanašajo na naslednje vire financiranja svojih kampanj (Cantor 2004):

- posameznike z neposrednimi prispevki
- lastne politične stranke

Na zveznih volitvah so stranke, ugotavlja Corrado, pomemben vir sredstev za kampanje kandidatov. Financirajo namreč široko paleto volilnih aktivnosti, njihova vloga pa se je, predvsem po zaslugi nereguliranih mehkih sredstev, spremenila po sprejemu FECA 1971 (Corrado v Corrado in drugi 2005, 161).

- interesne skupine, pogosto prek odborov PAC
- zasebne in družinske vire
- javne sklade (opazno na voljo predvsem na predsedniških volitvah od leta 1976)

Med stroške, ki jih ima vsak kandidat za predsednika, pa sodijo najem strokovnega osebja za pomoč pri kampanji, najem poslovnih prostorov po zveznih državah, potovanja, raziskava trga, publikacije, v katerih se kandidati promovirajo in razlagajo svoja stališča do različnih vprašanj, oglaševanje v medijih ...

4.1.2 Odbori PAC (op. Political Action Committees)

Na ameriškem političnem prizorišču so vse od leta 1943, ko je Zbor industrialcev (»Congress of Industrial Organizations«) ustanovil prvi takšni odbor – CIO-PAC – z namenom zbrati denar za ponovno izvolitev predsednika Franklyna D. Roosevelta.¹¹⁷ Po letu 1944 so zgledu CIO sledili še drugi delavski sindikati, poslovni odbori PAC pa so se začeli pojavljati šele v zgodnjih šestdesetih letih (Corrado 2005, 18).

Termin »Political Action Committee« ali »PAC« se nanaša na dve vrsti političnih odborov, registriranih pri FEC:¹¹⁸

- »separate segregated funds«, v nadaljevanju odbori SSF)

Gre za odbore, ki jih običajno ustanovijo in upravljajo korporacije, delavski sindikati, trgovinska združenja in različne druge članske organizacije. Ti odbori lahko prosijo za prispevke samo posameznike, ki so na neki način povezani z organizacijo ali jo kako drugače podpirajo. Odbori SSF PAC so, kot piše Johnson, najpogostejša oblika

¹¹⁷ Dostopno prek: <http://www.opensecrets.org/pacs/pacfaq.asp> (4. februar 2008).

¹¹⁸ Dostopno prek: http://www.fec.gov/ans/answers_pac.shtml#pac (5. februar 2008).

političnih akcijskih odborov, ki običajno zberejo tudi največ trdih sredstev za kandidate. (Johnson 2001, 178)

– nepovezani odbori (»nonconnected committees«)

V nasprotju z odbori SSF te odbore, kot pove že samo ime, ne podpira in z njimi tudi ni povezana nobena od zgoraj naštetih organizacij. Denar lahko prosto zbirajo pri ljudeh.

FEC identificira štiri večje vrste odborov PAC, in sicer delavske, korporacijske, trgovinske/zdravstvene/članske in nepovezane (Maisel in Buskley 2005, 182). Večina odborov PAC zagovarja poslovne, delavske ali ideološke interese, finančna sredstva pa lahko namenijo kandidatom ali strankam, lahko pa ga potrošijo tudi neodvisno, npr. z objavljanjem lastnih oglasov. Kot ugotavljajo Fiorina in drugi, so se odbori PAC, tako kot interesne skupine na splošno, v zadnjih nekaj dekadah občutno namnožili (Fiorina in drugi 2007, 192–193).

4.1.3 Politični odbori »527«

»Committees 527« ali »odbori 527« so neprofitne organizacije, ustanovljene v skladu s 527. členom davčne zakonodaje (odtod tudi ime), ki političnim odborom na državni, zvezni in lokalni ravni podeljuje status, s katerim so oproščeni plačevanja davkov.¹¹⁹ So posledica vrzeli v zakonu, ko je davčna uprava razširila definicijo skupin, ki so oproščene plačevanja davkov, in mednje uvrstila tudi politične odbore z neprofitnim statusom. Nova opredelitev je bila širša od tiste, ki jo je ponujala Komisija za zvezne volitve. Tem skupinam je dovolila, da so si pridobile status političnih odborov pod okriljem davčne zakonodaje, izognile pa so se regulaciji državnega zakona o volitvah (Corrado v Corrado in drugi 2005, 34–35).

Odbori 527 so tehnično gledano pravzaprav odbori PAC, le da se drugače imenujejo. Ključna **razlika med odbori PAC in odbori 527** pa je v tem, da 527 ne padejo pod okrilje Zvezne volilne komisije in s tem tudi ne pod njihove omejitve. Njihov nadzornik je davčna uprava (Potter v Corrado 2005, 128). Poleg tega odbori PAC lahko neposredno podprejo določenega kandidata, odborom 527 pa je to izrecno

¹¹⁹ Dostopno prek: http://www.fec.gov/ans/answers_general.shtml (30. januar 2008).

prepovedano. A slednjim ni prepovedano »napadati« kandidata, s katerim se ne strinjajo, kot piše Corrado, s sponzoriranjem t. i . **issue advocacy**¹²⁰ (Corrado v Corrado in drugi 2005, 35).

Odbori 527 (primeri: Swift Boat Veterans for Truth, America Coming Together na volitvah 2004) lahko sprejemajo mehka sredstva in so tako rekoč specializirani za obravnavanje tematskih vprašanj. Pogosto jih imenujejo »*soft money PACs*«, ker lahko sprejmejo donacije brez kakršnihkoli omejitev. Morajo pa davčni upravi redno poročati o zbranem in potrošenem denarju. Najbolj običajne vrste odborov 527 so tiste, povezane z interesnimi skupinami, sindikati ali združenji izvoljenih uradnikov, mnogi so povezani tudi z zveznimi in državnimi političnimi odbori, nekateri pa delujejo kot nekakšne podružnice drugih neprofitnih organizacij. Odbori 527 so lahko priključeni formalnim organizacijam, lahko pa gre tudi za vsega eno osebo in en bančni račun. Njihov glavni cilj je davčni status. Organizacijam ali posameznikom namreč nič ne preprečuje zbiranja denarja, ne da bi se registrirali po 527. členu davčne zakonodaje, a le v primeru statusa 527 so donacije oproščene plačevanja davkov. (Potter v Corrado in drugi 2005, 76–80).

Finančne restrikcije so pri odbori 527 zelo redke, ni zgornje meje prispevkov in tudi ne omejitev glede trošenja. Denar lahko prispeva kdorkoli, od posameznikov do raznih organizacij, nobenih posebnih prepovedi ni tudi za prispevke iz tujine. Na zvezni ravni odbori 527 svojih akcij na nikakršen način ne smejo koordinirati s kandidati na državnih volitvah, ne smejo jim niti donirati denarja. Poleg tega jim je, v nasprotju z volitvami na ravni zveznih držav, tudi prepovedano govoriti o volitvah ali neposredno pozivati k porazu določenega kandidata, so pa zato precej svobodni pri predstavljanju kandidata in njihov način predstavitve jasno izrazi želeno sporočilo.

McCain-Feingoldov zakon delovanja odborov 527 ne ureja posebej. Zakonska omejitev glede sodelovanja s kandidati na državnih volitvah tik pred volitvami se nanaša na vse politične organizacije. Če želijo odbori 527 v obdobju do 60 dni pred volitvami objavljati oglase, ki omenjajo točno določene kandidate, potem stroškov ne smejo pokriti z denarjem od korporacij ali raznih združenj, pač pa le z denarjem od posameznih darovalcev. Odbori 527 prav tako ne smejo prispevati denarja neposredno kandidatom na državnih volitvah, lahko pa v ta namen ustanovijo državne politične

¹²⁰ »**Issue advocacy**« – oglaševalske kampanje, ki poskušajo vplivati na javno mnenje o kakem vprašanju (Fiorina in drugi 2007, 194).

akcijske odbore. Kljub temu da je državna komisija za volitve za nov volilni cikel 2006 uvedla nekatere omejitve glede delovanja odborov 527, še vedno obstajajo številni načini, kako se jim izogniti.

4.2 Novi načini zbiranja sredstev za predvolilne kampanje

Sposobnost zbrati velike vsote denarja za kampanjo je po Matthews tradicionalno »znak kandidatove resnosti« (Matthews v Schantz 1996, 12). Zajetnost proračuna, s katerim razpolagajo kandidati, pa je običajno, tako Shea, precej dobra napoved njihove uspešnosti na volitvah (Shea 2001, 134). Kandidati za predsednika ZDA, ki sodelujejo v izjemno dragih kampanjah, zato iščejo načine, da se povežejo s čim več volivci in potencialnimi darovalci denarja. Internet je razmeroma nova platforma za zbiranje sredstev za politične kampanje, a »vse bolj pomembna«, ugotavlja Potter (Potter v Corrado in drugi 2005, 70). Ponuja, kot piše Wilcox, »novo tehnologijo za doseg manjših donatorjev, ki je cenejša, dopušča širšo verigo ideologij in omogoča širšo zbirko spodbud od obstoječih tehnik kot npr. neposredna pošta« (Wilcox 2008, 1–2).

Zvezna kampanja republikanskega kandidata Johna McCaina leta 1999 in 2000 sodi med sploh prve v ZDA, ki so uporabile internet kot način za zbiranje denarja, takrat je to pomenilo, kot piše Magleby, skromnih pet do šest milijonov dolarjev (Magleby 2008, 5). Štiri leta kasneje, na predsedniških volitvah 2004, je demokratični kandidat Howard Dean polovico od zbranih 51 milijonov dolarjev dobil s prispevki posameznikov prek svetovnega spleta, njegov menedžer Joe Trippi pa je glede tovrstnega načina zbiranja sredstev dejal, da gre za »otvoritveno salvo v revoluciji« (Trippi v Magleby 2008, 5). Glede potenciala svetovnega spleta sta tudi Potter in Jowers prepričana, da je »učinek na ameriški elektorski proces večji kot kdaj prej, dramatično se spreminja način, na katerega kandidati vodijo svoje kampanje – od organiziranja na najnižji ravni do aktivnosti v zvezi s spodbujanjem ljudi na volišča, od oglaševanja in zbiranja finančnih sredstev, spletnih videoposnetkov do virtualnih strankarskih srečanj« (Potter in Jowers v Corrado in drugi 2005, 243). Strani, kot sta facebook.com in myspace.com, kandidatom omogočajo, da se na povsem preprost način, ki je povrh še zastonj, povežejo z volivci, prek video distributerskih strani kot npr. youtube.com pa s svojimi sporočili dosežejo milijonsko občinstvo. Videospot

»Yes we can«, avtorja will.i.am, Obamovega podpornika, prvič objavljen februarja 2008, je do avgusta istega leta tako npr. dosegel že skoraj devet milijonov »klikov«.¹²¹

Svetovni splet se ob tem kaže kot zelo sprejemljiva rešitev za zbiranje finančnih sredstev, kar je bilo npr. zelo očitno v primeru demokrata Baracka Obame in republikanskega predsedniškega kandidata, malo znanega teksaškega kongresnika Rona Paula, ki je bil sicer brez resnih možnosti za nominacijo, a je prek svetovnega spleta njegova kampanja beležila rekordne vsote prispevkov. Do konca januarja 2008 je bil med republikanci drugi najuspešnejši po zbranem denarju, takoj za senatorjem McCainom,¹²² v zadnjem četrtletju 2007 pa je postavil celo rekord v zbranem denarju prek spleta v enem samem dnevu (več kot šest milijonov dolarjev je prispevalo več kot 30.000 posameznikov¹²³).

Sicer pa so na predvolitvah 2008 za kampanjo Baracka Obame prispevki v višini manj kot 200 USD – torej do meje, ko darovalci še lahko ostanejo anonimni – po podatkih »The Campaign Finance Institute« pomenili večino zbranega denarja.¹²⁴ Do konca avgusta 2008 je Obama zbral 222 milijonov dolarjev prostovoljnih prispevkov v višini 200 dolarjev ali manj.¹²⁵ To in način, na katerega je Obamova ekipa zbiral prispevke v kampanji 2008, rušita tradicionalne predstave o tem, kako naj se vodijo predsedniške kampanje. Rekordne vsote in rekordno število donatorjev nekateri pripisujejo njegovi karizmatičnosti, predvsem med tehnološko dovršeno mladino, a so tudi rezultat načrtnih marketinških potez. V njegovi kampanji so namreč v oglaševanje na spletu vložili več denarja od tekmecev – januarja 768.000 USD (Clintonova 171.000 USD, McCain 151.000 USD), v februarju pa 2,6 milijona dolarjev, več kot 10-krat več od Clintonove in 20-krat več od McCaina (Mosk 2008: A6). Del njegove strategije, ko prejemnikov svoje elektronske pošte ni vsakič neposredno prosil za finančno podporo, ampak so se njegovi strategji odločili za *»počasnejšo pot do denarnic podpornikov«*, se je izkazal za uspešnega in Obama se je pokazal drugačnega od tekmecev. Svetovalec predsedniškega kandidata Johna Kerryja na volitvah 2004 za zbiranje sredstev prek svetovnega spleta, Zach Exley, meni: *»Obamova kampanja si je vzela več časa, da naveže stik s potencialnimi*

¹²¹ Dostopno prek: <http://www.youtube.com/watch?v=jjXyqcx-mYY> (11. avgust 2008).

¹²² Dostopno prek: <http://opensecrets.org/pres08/summary.php?cid=N00005906&cycle=2008> (13. avgust 2008).

¹²³ Dostopno prek: <http://latimesblogs.latimes.com/washington/2007/12/rp.html> (18. december 2007).

¹²⁴ Dostopno prek: http://www.cfinst.org/president/pdf/Pres08_M9_Table2.pdf (24. september 2008).

¹²⁵ Dostopno prek: <http://www.cfinst.org/pr/prRelease.aspx?ReleaseID=205> (26. september 2008).

donatorji. Za denar niso prosili vsakič, ko bi lahko. Niso te imeli za bančni avtomat.» (Exley v Mosk 2008, A6).

Med razloge za vse večjo pomembnost interneta v kampanjah Potter in Jowers štejeta prodornost. Vse več Američanov ima dostop do interneta, raziskave pa kažejo, da na svetovnem spletu preživijo veliko več časa kot uporabniki v katerikoli drugi državi na svetu. Politične kampanje zato temu posvečajo vse več sredstev. Če je bilo pred obdobjem interneta, kot pišeta Potter in Jowers, darovanje denarja kampanjam precej zapleten postopek, je ta zdaj precej poenostavljen, zato se je po njunem mnenju tudi dramatično povečalo število manjših donacij strankam in kandidatom (Potter in Jowers v Corrado in drugi 2005, 244).

Internet ostaja razmeroma izvzet regulaciji BCRA in FEC, ameriška vlada zaenkrat vztraja pri politiki čimmanjšega vmešavanja v njegovo uravnavanje (Potter in Jowers v Corrado in drugi 2005, 256).

4.3 Učinkovitost zakonov o političnih kampanjah

Volitve 2008 so se, kot kažejo podatki »Center for Responsive politics« v Tabeli 4.3.1 in Tabeli 4.3.2, pričakovano izkazale kot najdražje v zgodovini ameriških predsedniških volitev. Kljub dvostrankarski reformi financiranja političnih kampanj, ki naj bi zajezila predvsem dotok mehkih sredstev, analize kažejo, da spremembe niso dosegle svojega namena. Po Franzu so interesne skupine, ki prispevajo finančna sredstva političnim strankam ali kandidatom, »*del racionalne strategije v želji po naklonjenih vladnih politikah*«, pri čemer naj bi bili dokazi, da s tem kupujejo usluge politikov in strank, mešani, a razmere vseeno opisuje kot skrb zbujajoče (Franz 2008, 2). Razlogov za vse dražje kampanje je več: od odločitev Vrhovnega sodišča v zadnjih desetletjih, vse priljubljenejšega interneta kot novega in preprostega orodja za darovanje sredstev do daljših kampanj in dražjih oglasevanj v množičnih medijih. Kroženje denarja med volitvami je zaradi sprejetih zakonov sicer bolj pregledno, kot je bilo, in tudi omejitve so strožje, raznim interesnim skupinam z različnimi motivi pa je še vedno na voljo dovolj lukenj v zakonu, ki omogočajo zbiranja rekordnih vsot denarja.

Raziskave kažejo, da so neodvisne politične organizacije tipa »527«, ki so jih financirali bogati posamezniki, korporacije, sindikati ali druge interesne skupine, kot ugotavlja Clark Munteanujeva, na predvolitvah v kampanji 2008 potrošile najmanj 18-krat več sredstev kot na predvolitvah pred osmimi leti, kot glavni razlog pa se izpostavljajo pravne luknje v zakonu BCRA. Korporacije npr. lahko, kadar jim je to dovoljeno, tako Clark Munteanujeva, neposredno prispevajo denar skozi lastne blagajne, kadar jim je to prepovedano, pa združujejo prostovoljne prispevke zaposlenih korporativnim odborom PAC in individualne prispevke lastnikov in vodstvenega kadra (Clark Munteanu 2008).

Tabela 4.3.1 Prispevki predsedniškim kandidatom 1976–2008 (op. vključene so strankarske predvolitve, javno financiranje nacionalnih konvencij ter zasebno in javno financiranje splošnih volitev)

VOLILNO LETO	SKUPAJ PRISPEVKI (v milijonih USD)
2008	1.633,8 USD *
2004	880,5 USD
2000	528,9 USD
1996	425,7 USD
1992	331,1 USD
1988	324,4 USD
1984	202,0 USD
1980	161,9 USD
1976	171,0 USD

Vir dostopen prek: <http://www.opensecrets.org/pres08/totals.php?cycle=2008> (1. december 2008).

Opomba: * Skupaj so prispevki predsedniškim kandidatom samo na strankarskih predvolitvah znašali 1.357,1 milijona dolarjev, dodatnih 84,1 milijona USD gre na račun javnega financiranja splošnih volitev, 159,9 USD na račun zasebnega financiranja splošnih volitev, 32,7 milijona USD pa predstavlja javno financiranje strankarskih konvencij. Končni podatek za prispevke v volilnem letu 2008 do zaključka pisanja magistrske naloge še ni bil dostopen.

Tabela 4.3.2 Skupna poraba predsedniških kandidatov 1976–2008

VOLILNO LETO	SKUPNA PORABA (v milijonih USD)
2008	1.324,7 USD *
2004	717,9 USD
2000	343,1 USD
1996	239,9 USD
1992	192,2 USD
1988	210,7 USD
1984	103,6 USD
1980	92,3 USD
1976	66,9 USD

Vir dostopen prek: <http://www.opensecrets.org/pres08/totals.php?cycle=2008> (1. december 2008).

Opomba: * končni podatek za porabo na predvolitvah 2008 do zaključka pisanja magistrske naloge (oktober 2008) še ni bil dostopen.

Na razvoj zakonov, ki uravnavajo financiranje političnih kampanj, je v več kot treh desetletjih viden velik **vpliv Vrhovnega sodišča** – sestava le-tega se je v zadnjih letih z izvolitvijo Johna Robertsa (jesen 2005) in Samuela Alita (zima 2006) spremenila, nova večina pa je po mnenju Briffaulta manj naklonjena omejitvam trošenja denarja za politične kampanje (Briffault 2008). Nekateri so prepričani, da razlog za vse večje stroške kampanj tiči v odločitvi Vrhovnega sodišča v primeru sodbe »**Buckley vs. Valeo (1976)**«, ki kandidatom, ki se niso odločili za javno financiranje, dovoljuje neomejeno trošenje za izvajanje akcij, ki se jih lotevajo v svojih kampanjah, neomejeno trošenje mehkih sredstev in neomejeno trošenje za javno obravnavo tematskih vprašanj. Odločitev v tem primeru namreč pomeni, tako La Raja, da vlada ne more prepovedati političnega oglaševanja, financiranega s strani mehkih sredstev, v »*nobeni fazi volilnega ciklusa, kadar oglas ni očiten poziv h glasovanju za ali proti določenemu zveznemu kandidatu*« (La Raja 2008, 2). Med pomembnejše odločitve Vrhovnega sodišča glede regulacije financiranja političnih kampanj se uvršča sodba v primeru »**McConnell vs. FEC (2003)**«, ki je potrdila ustavnost večine določil BCRA

ali McCain-Feingoldovega zakona (Briffault 2008, 3). Večjo svobodo zunanjim skupinam pri objavljanju oglasov, ki omenjajo kandidate, še posebno znotraj 60 dni pred splošnimi volitvami, tako npr. Rivlin, pa je kasneje omogočila sodba v **primeru »FEC vs Wisconsin Right to Life (2007)«**¹²⁶ (Rivlin, 9–10). Nekateri reformatorji, kot piše Ortiz, ob tem napadajo Vrhovno sodišče, ki naj bi narobe razumelo tako Prvi amandma¹²⁷ kot to, kako denar deluje v politiki (Ortiz v Corrado in drugi 2005, 112). Odločitev sodišča naj bi v primeru »Buckley vs. Valeo« na stežaj odprla vrata prosti politični komunikaciji, ki je povrh deležna še davčnih olajšav in ni pod nadzorom državnega volilnega odbora, vse dokler tisti, ki troši ta denar, ne omenja volitev ali poziva k porazu določenega kandidata. Problem je namreč v tem, piše Johnson, da ne obstaja nobena jasna definicija, kaj pomeni »vplivati« na volitve (Johnson 2001, 186–197). Po definiciji Zvezne volilne komisije naj bi se t. i. neposredno vplivanje dogajalo v primeru komunikacij, kjer se uporabljajo t. i. Buckleyjeve magične besede¹²⁸ (»Buckley's Magic Words«), fraze kot *»glasujte za, glasujte proti, podpirajte ali nasprotujte«* (Potter v Corrado 2005, 56) v kombinaciji s fotografijo ali posnetki kandidatov, s čimer naj bi se jasno namigovalo na poraz ali zmago ene strani. Realna slika dogajanja kaže, da se to lahko doseže tudi drugače.

Magleby med morebitnimi razlogi za večjo radodarnost volivcev v volilnem ciklusu '08 našteva tudi internet kot preprost način za zbiranje sredstev, delno razočaranje Američanov nad vojnama v Iraku in Afganistanu, delno pa naj bi utegnil biti razlog tudi v navdušenju nad izborom kandidatov (Magleby 2008, 12). Kot ugotavlja Corrado, *»tesne predsedniške bitke, globoke strankarske delitve in ostro nasprotujoči si strankarski pogledi na ključna vprašanja, s katerimi se sooča država, motivirajo*

¹²⁶ **»FEC vs Wisconsin Right to Life«** – Vrhovno sodišče je 25. junija 2007 z odločitvijo 5 : 4 presodilo, da je FEC storila napako, ko je WRTL med kampanjo 2004 prepovedala objavo treh tematskih oglasov, češ da kršijo zakonodajo. V oglasih je namreč WRTL pozivala k prekinitvi senatnega filibusterja glede imenovanja zveznih sodnikov. FEC jih je prepovedala, ker naj bi šlo za oglase z namenom »naglega zagovarjanja« (»express advocacy«), ki naj bi neposredno implicirali senatorja Russa Feingolda, ki je filibuster podpiral, sam pa se je takrat potegoval za ponovno izvolitev. Primer je pomemben, ker je težko ločiti med »tematskimi« (»issue«) oglasi (BCRA jih ne prepoveduje), ter »express advocacy« oglasi za ali proti določenemu kandidatu (BCRA jih prepoveduje). Medtem ko je oglas sicer obravnaval določeno temo in ni neposredno spodbujal volivcev, koga naj volijo, pa je bil njihov učinek v kritiziranju senatorja Feingolda, ki je podpiral filibuster senatnega glasovanja v zvezi z Bushevimi nominiranci za zvezne sodnike. Dostopno prek: http://www.fec.gov/law/litigation_CCA_W.shtml#wrtl (7. avgust 2008).

¹²⁷ Prvi amandma (Bill of rights, 1791) k ameriški ustavi govori o pravici do svobode verskega izražanja, svobode govora in tiska ter pravici ljudi do miroljubnih zborov in zahtev do vlade po odpravi krivic. Dostopno prek:

<http://www.law.cornell.edu/constitution/constitution.billofrights.html#amendments> (2. december 2007)

¹²⁸ (Ortiz v Corrado in drugi 2005, 111).

podpornike strank, da finančno sodelujejo v kampanjah. Posledično sta se obe stranki uspešneje prilagodili na omejitve financiranja, kot so napovedovali mnogi» (Corrado v Corrado in drugi 2005, 166). Zakon o financiranju političnih kampanj (BCRA) tudi z novimi določili po Corradu pušča številna področja, ki jih zasedajo interesne skupine, poleg tega se ob vse višjih vsotah mehkih sredstev, ki jih zbirajo kandidati mimo regulacije FEC, pojavlja tudi vprašanje **o prihodnosti javnega financiranja predsedniških kampanj**. Od leta 1976 je bilo javno financiranje namreč pomemben del predsedniških kampanj, sredstva iz javnega sklada pa po Corradu dandanes pomenijo majhen delež sredstev, potrebnih za organizacijo nacionalnih konvencij (Corrado v Corrado in drugi 2005). Leta 2000 je bil predsedniški kandidat George W. Bush prvi uspešni kandidat, ki je zavrnil možnost javnega financiranja v nominacijskem procesu, štiri leta kasneje pa se je poleg Busha še enkrat temu odpovedal tudi demokratski kandidat John Kerry, navaja Mann (Mann v Corrado in drugi 2005, 266–267).

Zakon o političnih kampanjah (FECA), ki je bil sprejet leta 1971, je bil utemeljen na trditvi, tako Corrado, *»da so medijski stroški glavni razlog za naraščajoče stroške kampanj«* (Corrado v Corrado in drugi 2005, 21). Glede na velikost elektorata se na volitvah za pomembnejša mesta v zvezni upravi kandidati pri komuniciranju z volivci po Cantorju razumljivo najpogosteje zanašajo na množične medije, ki so učinkovit, a hkrati izjemno drag način doseganja množičnega občinstva. J. Skelly Wright ob tem opozarja, *»ko kandidati zapravijo velike vsote denarja za množično oglaševanje, bodo volivci prej kot najbolj premišljenemu sledili najbolj glasnemu«* (Wright v Corrado in drugi 2005, 114). La Raja meni, da McCain-Feingoldov zakon iz leta 2002, ki ga sam imenuje *»prohibicijski zakon«*, ni veliko pripomogel k zmanjšanju pritoka denarja v politiko. Pravi sicer, da je zveznim kandidatom in operativcem nacionalnih strank preprečil solicitacijo in zapravljanje t. i. mehkih sredstev, a *»ta gredo zdaj v roke številnih zunanjih skupin s čudnimi nazivi in le malo odgovornosti pred javnostjo«* (La Raja 2008, 1).

Televizijsko oglaševanje, ki so ga kot orodje med političnimi kampanjami začeli uporabljati v 50. in 60. letih prejšnjega stoletja, je stroške kandidatur dramatično povečalo. Politične stranke in interesne skupine so se včasih, kot meni Cantor, v glavnem osredotočale na finančne donacije kandidatom, ti so denar potem namenjali stikom z volivci. Dandanes pa denarja ne namenjajo zgolj kandidatom, temveč

skušajo tudi sami vplivati na izid volitev. Zaradi tega fenomena je po Cantorju težje nadzirati pretok denarja in s tem možen vpliv premožnih donatorjev na javne politike (Cantor 2004). **Javnomnenjske raziskave Gallupovega inštituta** tudi kažejo izjemno nezadovoljstvo javnosti z zakoni, ki uravnavajo financiranje političnih kampanj. Od leta 2001 do 2007 meritve kažejo, da je nezadovoljna s sedanjimi zakoni več kot polovica vprašanih (La Raja 2008, 12–13).

Johnson med razloge za iz volilnega ciklusa v volilni ciklus rekordne vsote denarja v ameriških kampanjah našteva (Johnson 2001, 172):

- Kandidati se v želji po čim uspešnejši kampanji vse pogosteje zanašajo na storitve profesionalnih političnih svetovalcev.

To pomeni več javnomnenjskih raziskav, več televizijskega oglaševanja, pripravljenost plačevanja vse višjih računov za storitve vrhunskih svetovalcev.

- Vse več premožnejših kandidatov je pripravljenih delno ali v celoti kriti stroške svoje kampanje.

Ross Perot je za svojo kandidaturo na predsedniških volitvah 1992 potrošil 63 milijonov dolarjev svojega denarja.

- Vse večja je agresivnost kandidatov, še posebej vršilcev dolžnosti, da zberejo čim več denarja, s čimer naj bi od kandidature odvrnili morebitne konkurente.
- Korporacije, sindikati, ideološka združenja in posamezniki uspešno izkoriščajo luknje v zakonu in z namenom vplivanja na rezultat volitev zapravljajo vse več denarja.

Dejstvo je, kot trdi McCormick, da so po letu 1900 obsežne politične kampanje, ki so običajno vključevale obiske različnih zveznih držav, da so se kandidati lahko neposredno srečali z volivci, postale dražje in daljše. Politična sezona ni bila več omejena na čas med Dnevom dela (»Labour Day«), ki je v Združenih državah prvi ponedeljek v septembru, in novembrskimi volitvami, kampanje pa so se začele bolj osredotočati tudi na samega kandidata, njegovo osebnost, obljube, zmožnost vodenja, in ne toliko več na strankarsko lojalnost (McCormick 1982, 227–228). Na vprašanje, zakaj toliko ljudi in interesnih skupin v ZDA finančno podpira predsedniške in druge politične kampanje, eden od vodnikov po ameriškem volilnem procesu ponuja naslednje odgovore: veliki in bolje organizirani donatorji prispevajo, ker želijo, da vlada nekaj naredi oz. ne naredi, prepričani so, da si tako kupujejo tudi večji vpliv pri

odločanju. Motivi manjših donatorjev so različni, lahko se ideološko strinjajo s kandidatom, lahko jih jezijo nekatera javna vprašanja ali pa želijo le biti del akcije. Z vsakim zakonom, ki omejuje kroženje denarja, pa se najdejo tudi novi načini zbiranja in trošenja (League of Women voters 2003, 70).

Thomas Mann sicer meni, da je predsedniški volilni cikel 2008 prinesel nekaj spodbudnih korakov naprej za vse, ki so zaskrbljeni zaradi vloge denarja v politiki. Pri tem našteva *»porast števila manjših donatorjev, polom nekaterih dobro financiranih kampanj in uspehe drugih, ki so imeli manj denarja, omejitve plačanih tv-oglasov, investicije v izvajanje kampanj na 'grassroots' ravni in znamenja, ki namigujejo, da je zbiranje sredstev bolj indikator kot pa razlog za zanimanje, energijo in elektorski apel«* (Mann 2008, 4). Glede manjših donatorjev je tudi Richard Hasen prepričan, da so oni in ne regulacija financiranja političnih kampanj najboljša možnost za zaježitev vloge donatorjev, ki prispevajo velike vsote, na prihodnjih predsedniških volitvah (Hasen 2008). Med najvidnejšimi predlogi, kako zmanjšati potrebe po denarju v politiki, je po Mannu *»free broadcast time«* za politične oglase, ki bi ga financirali z manjšo članarino, ki bi jo medijska industrija plačevala za uporabo radijskih valov. To je običajna praksa v demokracijah po svetu, sprejem tega predloga v ZDA pa se sooča s številnimi, tudi ustavnimi in pravnimi izzivi (Mann v Corrado in drugi 2005, 272).

5. SODOBNE NACIONALNE STRANKARSKE KONVENCIJE

V zapletenem procesu izbire ameriških predsednikov so se nominacijske konvencije v zadnjega pol stoletja, kot ugotavlja Panagopoulos, zaradi drugačnih pravil igre in povečanega vpliva množičnih medijev, dramatično spremenile (Panagopoulos 2008). Če so bile včasih prizorišče odkritih bojov za strankarsko nominacijo, so po mnenju mnogih analitikov v luči modernih kampanj danes bolj ali manj ceremonialni dogodek, na katerem zbrani privrženci neke stranke proslavijo zmagovitega kandidata s predvolitev, glavni cilj pa je prikazati podobo enotne stranke (Gould in drugi 2008). Po McCormicku so ameriške nominacijske konvencije *»edinstven mehanizem brez primerjave v drugih zahodnih demokracijah, ki odraža tako poseben karakter ameriškega predsedstva kot svojsko naravo ameriške strankarske politike«* (McCormick 1982, 221). V nobeni zahodnjaški državi, dodaja Davis, *»ne sodeluje toliko ljudi kot v nominacijskem procesu za izbiro voditelja Združenih držav«* (Davis 1997, 2).

Na nacionalnih konvencijah so običajno dominirali strankarski veljaki, izkušeni kongresniki, guvernerji. Dinamika je dajala prednost »insajderjem«, od delegatov se je pričakovalo, da bodo sledili navodilom strankarskih liderjev. Leto 1840 je bilo prvo, ko sta obe večji stranki, demokrati in vigovci (kasneje republikanci), na nacionalnih konvencijah nominirali svoja predsedniška kandidata (Schantz 1996, 19). Več kot stoletje so nacionalne konvencije veljale za živahne dogodke, prizorišče vročih razprav med kandidati, ki so se nemalokrat končale tudi z agresivnimi obračuni. Leta 1924, na demokratski nacionalni konvenciji, so bili npr. potrebni kar 103 krogi glasovanja, da je stranka dobila nominiranca (Panagopoulos 2008, 1–2). V dekadah po drugi svetovni vojni pa se je star konvencijski sistem začel spreminjati. Eden od dejavnikov za to je bila oživitev zanimanja za predsedniške predvolitve. Proces transformiranja selekcije kandidatov, ki je nekoč veljal za zaprt sistem, ki so ga nadzorovali »insajderji«, je postal sistem, ki je po McCormicku favoriziral »avtsajderje«. Po letu 1960 so nominacijo dobili kandidati, ki so se najbolj odrezali na predvolitvah. Konvencije so tako postajale vse manj odločujoče telo, sledile so

diktatu predvolilnih zborovanj (McCormick 1982, 224–225). Od leta 1948¹²⁹ je format nacionalnih konvencij prilagojen zahtevam televizije. Vrhunec vseh konvencij je bilo glasovanje za predsedniško nominacijo, kar je bilo v preteklosti lahko zelo dramatično, danes pa je zmagovalec sicer znan že veliko prej. *»Cilj nacionalnih konvencij ni več izbor kandidata, temveč legitimizacija posameznika, ki se je izkazal, in njegove priljubljenosti v dolgem predkonvencijskem obdobju,«* meni Gerald M. Pomper (Pomper v McCormick 1982, 230–231).

Tradicija veleva, da ima v letu predsedniških volitev stranka, ki ni v Beli hiši, nacionalno konvencijo prva, predsedujoča stranka pa za njo. Strankarski strokovnjaki namreč domnevajo, kot piše Schantz, da naj bi bila stranka, ki ima izvršno oblast v svojih rokah, enotnejša in naj bi kot takšna potrebovala manj časa, da se pripravi na splošne volitve. O lokaciji izvedbe nacionalne konvencije razpravlja poseben odbor nacionalne stranke, pri čemer morajo možni organizatorji izpolnjevati naslednje pogoje (Schantz 1996, 19–20):

- imeti morajo veliko, sodobno areno,
- razpolagati z veliko prvovrstnimi hotelskimi zmogljivostmi,
- varen okoliš,
- ustrezen transportni sistem,
- ustrezne prehranjevalne zmogljivosti.

Odbora demokratske in republikanske konvencije 2008 sta za organizacijo dogodkov, po ocenah »Campaign Finance Institute« in »Center for Responsive Politics«, potrošila 14-krat več denarja kot organizatorji konvencij leta 1992. Razlog je med drugim v tem, da se konvencije, v nasprotju s predsedniškimi kampanjami, lahko neomejeno financirajo s pomočjo t. i. mehkih sredstev, ki niso izpostavljena zvezni regulaciji. Ko so se sprejemale reforme glede financiranja volitev, so namreč organizacijske odbore konvencij opredelili kot projekte, namenjene promociji mesta gostitelja, zato niso predmet strogih omejitev, kar pa se po drugi strani zaradi vse večjih vložkov korporacij in interesnih skupin interpretira tudi kot nekakšno podtalno kupovanje vpliva (New York Times 2008 a, A22).

¹²⁹ 21. junij 1948 se šteje za datum, ko je prišlo do prvih poročil v živo s konvencij, takrat je to bilo z republikanske konvencije v Philadelphii, zvezna država Pensilvanija (Shafer v Panagopoulos 2008, 2).

5.1 Izbor delegatov za sodelovanje na nacionalnih konvencijah

Potek oz. način izbire delegatov (predvolitve, zborovanja ali kombinacija obojega) za nacionalno konvencijo je v pristojnosti posameznih zveznih držav, ki skozi lasten zakonodajni proces izberejo metodo in datum za izbiro delegatov, svojo odločitev pa morajo koordinirati po pravilih nacionalne stranke.¹³⁰ Te so tiste, ki določijo, koliko delegatov bo posamezno zvezno državo, Okrožje Kolumbia in teritorije zastopalo na nacionalni konvenciji. Od posameznih zveznih držav je torej odvisno, kdaj bodo imele predvolitve, to je njihov privilegij, a odkar je Vrhovno sodišče določilo, da imajo stranke pravico, da oblikujejo in izvajajo lastna pravila za tiste, ki se udeležujejo nacionalnih konvencij, se te spodbuja, da so nominacijska tekmovanja v skladu s pravili nacionalne stranke. Zveznim državam, ki se ne uklonijo zahtevam stranke, grozi, da jih stranka na neki način kaznuje, kar lahko pomeni npr. zmanjšanje števila delegatov za nacionalno konvencijo. Dejansko število delegatov, ki posamezno zvezno državo zastopajo na nacionalni konvenciji, je izračunano na podlagi formule,¹³¹ ki je lastna vsaki politični stranki, vključuje pa naslednje dejavnike (Bureau of International Informations Program 2008, 31):

- število prebivalstva v zvezni državi,
- pretekla podpora nominiranim strankarskim kandidatom,
- število izvoljenih uradnikov in vodij strank, ki trenutno služijo kot predstavniki svoje zvezne države v kateri od javnih služb.

Formula, ki jo v ta namen uporabljajo demokrati, se kaže v nacionalnih konvencijah, na katerih je približno dvakrat več delegatov kot na republikanskih. Na konvencijah sodelujejo strankarski aktivisti, za katere veliko empiričnih raziskav kaže, ugotavlja Aldrich, da »so bolj ekstremni in divergentni kot ostali strankarski pripadniki« (Aldrich 1995, 189). Mnogim članom stranke izbor med delegate na nacionalni

¹³⁰ Dostopno prek: <http://www.demconvention.com/how-to-become-a-delegate/> (12. februar 2008).

¹³¹ **Porazdelitev "district-level" delegatov** se je v primeru demokratske nacionalne konvencije 2008 računala na podlagi ene od naslednjih štirih formul: formule, ki daje enako težo številu prebivalstva in povprečnemu številu glasov za demokratske kandidate na zadnjih dveh volitvah, formule, ki daje enako težo številu prebivalstva in glasovanju za demokratske kandidate na zadnjih predsedniških in guvernerskih volitvah, formule, ki daje enako težo povprečnemu številu glasov za demokratske kandidate na zadnjih dveh predsedniških volitvah in številu registriranih demokratov v posamezni državi, ali formule, ki daje tretjino teže vsaki od prvih treh predlaganih formul. (Democratic National Committee 2006, 9).

konvenciji po Davisu pomeni »kulminacijo njihove strankarske kariere. Večina med njimi pa ima takšno priložnost le enkrat v življenju« (Davis 1997, 67).

Obe največji stranki sicer ločita dve osnovni vrsti delegatov (Prevost in Thurber 2008, 39):

- vnapij zaobljubljene oz. zavezane (»pledged«)

Biti »vnapij zaobljubljen« delegat, kot razlagata Prevost in Thurber,¹³² pomeni, da se je delegat zaobljubil, da bo podprl določenega predsedniškega kandidata. Ti delegati se delijo na delegate na ravni okrožij, ki predstavljajo tudi večino v delegaciji posamezne zvezne države, in delegate na ravni zvezne države.

- nevezane (»unpledged«)

Zahteve za delegata na ravni okrožja so članstvo v stranki, lojalnost kandidatu in upoštevanje rokov za prijavo, pri čemer mora dobiti zadostno podporo kolegov na okrajni, okrožni ali državni konvenciji. Pri demokratih je predstavnikom predsedniških kampanj dovoljeno, da »preverijo«, kdo so delegati, ki jih podpirajo,¹³³ pravila pa tudi določajo, da noben delegat ni zakonsko zavezan¹³⁴ določenemu kandidatu. To pomeni, da se kljub temu, da se je zaobljubil določenemu kandidatu, od njega ne zahteva, da za tega kandidata tudi dejansko glasuje na konvenciji. Pri demokratih je nekaj delegatskih mest rezerviranih za PLEO.¹³⁵

5.1.1 Pravila demokratske stranke

Vse zvezne države od kandidatov za delegate na demokratski nacionalni konvenciji zahtevajo, da dajo izjavo o kandidaturi, roki za oddajo pa se v različnih zveznih državah razlikujejo. Demokratski pravilnik glede izbire delegatov (Delegate Selection Rules) med drugim določa, da lahko delegat postane vsak volilec (Pravilo 2), ki se javno opredeli kot demokrat, prepovedano je sodelovanje tistim, ki so sodelovali v

¹³² Alicia Kolar Prevost – raziskovalka na Ameriški univerzi, Center za kongresne in predsedniške študije, sodelovala pri selekciji delegatov za demokratsko nacionalno konvencijo 2004, in James A. Thurber – direktor Centra za kongresne in predsedniške študije na Ameriški univerzi, strokovnjak za ameriški elektorski proces. (Prevost in Thurber 2008, 41)

¹³³ Pravilo demokratske stranke »presidential candidate right to review ali »Candidates' Right of Approval – CRA«, kar je sprejela Winogradova komisija, dovoljuje kampanjam, da nadzirajo izbor »svojih« delegatov, ponavadi izberejo le najbolj goreče podpornike, zaradi česar je »prebeg« na stran nasprotnika ponavadi redek. (Democratic National Committee 2006, 13)

¹³⁴ **Pravilo »no bound delegates«** naj bi dovoljevalo večjo fleksibilnost, prvič v uporabi za konvencijo leta 1984. Trenutna definicija tega pravila od delegata zahteva le, da »v dobri veri izrazijo sentimente tistih, ki so jih izvolili«.

¹³⁵ **PLEO – »party leaders and elected officials«** oz. vidnejši člani stranke in izvoljeni uradniki.

procesu druge stranke (Pravilo 2. E), pravilnik pa prepoveduje tudi računanje kakršnihkoli pristojbin za sodelovanje (Pravilo 2. D). Pravilo »enaka razdelitev« (»equal division«) zahteva, da je vsaka demokratska delegacija neke zvezne države številčno enako razdeljena med moške in ženske, v seštevku pa so vključeni tudi t. i. superdelegati, zaradi česar je na demokratskih nacionalnih konvencijah prisotno enako število žensk in moških (Democratic National Committee 2006, 3–7).

Demokrati ločijo štiri tipe delegatov:¹³⁶

- delegate na ravni okrožij (»district-level«)

Predstavljajo približno polovico vseh delegatov na nacionalni konvenciji. V pisni izjavi o kandidaturi morajo navesti, katerega predsedniškega kandidata, če sploh katerega, podpirajo,¹³⁷ in tudi pisno podpisati nekakšno zaobljubo podpore predsedniškemu kandidatu, ki ga favorizirajo. Za mesto delegata morajo kandidirati v okrožju, kjer so registrirani kot volivci, kandidat, ki ga podpirajo, pa ima pravico, da »preveri« trdnost njihove podpore.

- »splošni« (»at-large«) delegati

Prav tako morajo oddati izjavo o kandidaturi in predsedniških preferencah ter obljubiti podporo izbranemu predsedniškemu kandidatu, če ga imajo. Od vodstva stranke v posamezni zvezni državi pa je odvisno, na kakšen način so ti delegati izbrani, najpogosteje o tem odločajo delegati na ravni okrožij.

- PLEO, vidnejši člani stranki in izvoljeni uradniki (»party leaders and elected officials«)

Sem sodijo t. i. superdelegati, ki so izbrani avtomatsko in jim ni treba vnaprej obljubiti podpore določenemu kandidatu, o tem podrobneje v nadaljevanju, dodatno pa tudi župani večjih mest, uradniki, izvoljeni po vsej državi, vodilni zakonodajalci, zakonodajalci in ostali izvoljeni uradniki in vodje strank v posamezni zvezni državi (Michael 2000, 14–15).

- dodatni (»add-on«) delegati

¹³⁶ Dostopno prek: <http://www.demconvention.com/how-to-become-a-delegate/> (14. februar 2008)

¹³⁷ »**All good conscience**« standard, v 12. poglavju (črka J) Pravilnika demokratske stranke za izbor delegatov za nacionalno konvencijo 2008 glede t. i. predsedniške preference piše: »Delegates elected to the national convention pledged to a presidential candidate shall in all good conscience reflect the sentiments of those who elected them«. (Democratic National Committee 2006, 14)

Izberejo jih lahko različni odbori ne glede na to, ali so vnaprej dali izjavo o kandidaturi in predsedniških preferencah. Ločijo se na tiste, ki so se zavezali podpreti določenega kandidata, in tiste, ki jim tega ni bilo treba storiti.

Državne konvencije so zadnja stopnja v procesu izbire delegatov, ki posamezno zvezno državo zastopajo na nacionalni konvenciji. Pravila demokratske stranke so enaka za delegate iz vseh zveznih držav, republikanska pa se razlikujejo po zveznih državah.¹³⁸ Na vseh demokratskih predvolitvah in zborovanjih delegate na ravni okrožij razporejajo proporcionalno v skladu s številom glasov za vsakega predsedniškega kandidata na tej ravni, »pledged« delegati pa se na ravni cele zvezne države razporejajo prav tako proporcionalno, a na podlagi rezultatov po vsej državi. Seleksijski proces za t. i. nadomestne delegate, ki utegnejo nadomestiti izvoljene »pledged« delegate (»unpledged« le v primeru smrti slednjih), je pri demokratih enak (Pravilo 17). Morajo imeti enake predsedniške preference in biti istega spola kot delegat, ki ga nadomestijo. Razlog za nadomestilo je lahko odstop delegata, nezmožnost, da se udeleži konvencije, bolezen, smrt ali eliminacija z delegatskega mesta zaradi kakšnega drugega razloga. Nadomestnega delegata lahko dodeli delegat sam, delegacija, lahko je to kdo, ki dobi največ glasov, ali pa se izbere kako drugače (Michael 2000, 19).

Podrobnejša alokacija delegatov iz posameznih zveznih držav na demokratski nacionalni konvenciji 2008 je v poglavju Priloge.

5.1.2 Pravila republikanske stranke

Pri republikancih je alokacija delegatov različna od države do države. Ponekod vse delegate dobi zmagovalec v državi, drugod zmagovalec v posameznem kongresnem okrožju dobi vse delegate iz tistega okrožja, spet drugod pa gre za kombinacijo obojega. Republikanci so se namreč, kot piše Ceaser, izognili revolucionarnemu procesu reform, ko bi nacionalna stranka določala pravila igre, odločitve so, kot argument v prid strankarskemu federalizmu, prepuščali posameznim zveznim državam (Ceaser v King 1990, 111–112).

¹³⁸ Pravilo republikanske stranke št. 20, dostopno prek:
http://www.gop.com/images/2008_Call_FINAL.pdf, str. 17-18 (4. februar 2008).

Tudi republikanci, tako kot demokrati, ločijo štiri tipe delegatov:¹³⁹

- delegate na ravni okrožij (»district-level«) (glej demokrati),
- splošne (»at-large«) delegate (glej demokrati),
- strankarske vodje,
- »bonus« delegate.

Glede na število članov stranke, izvoljenih za predsednike, guvernerje, senatorje, člane Predstavniškega doma in državnih kongresov na preteklih volitvah, so posamezne zvezne države nagrajene z dodatnimi delegati za nacionalne konvencije.

Pravilo št. 14¹⁴⁰ nacionalne republikanske stranke, ki govori o udeležbi na predvolitvah, prepoveduje diskriminacijo na podlagi spola, rase, starosti, barve kože, veroizpovedi in rodu. Prepovedano je tudi zaračunavanje kakršnihkoli pristojbin delegatom. Pravila tudi določajo, da morajo biti vsi delegati in nadomestni delegati izbrani ne prej kot od prvega torka v februarju (v letu nacionalne konvencije) do 35 dni pred začetkom nacionalne konvencije (5. februar–28. julij 2008).¹⁴¹ Kar se izvolitve nadomestnih delegatov za nacionalno konvencijo tiče, Pravilo št. 15 predpisuje, da so njihovo število, metoda izbire in datum enaki kot pri izvolitvi »rednih« delegatov.¹⁴²

Podrobnejša alokacija delegatov iz posameznih zveznih držav na republikanski nacionalni konvenciji je v poglavju Priloge.

5.1.3 Kdo so »superdelegati«

Neuraden izraz za t. i. nezavezane (»unpledged«) PLEO-delegate na nacionalnih konvencijah demokratske stranke je **superdelegati**. Od običajnih delegatov se razlikujejo po tem, da se od njih ne zahteva, da obljubijo svojo podporo določenemu kandidatu, dokler ne pride do dejanskega glasovanja na konvenciji, izbrani pa so avtomatično in ne na procesu predvolitev.

¹³⁹ Dostopno prek: <http://www.thegreenpapers.com/P08/R-Alloc.phtml> (14. april 2008).

¹⁴⁰ Dostopno prek: http://www.gop.com/images/2008_Call_FINAL.pdf, str. 4–5 (28. marec 2008).

¹⁴¹ Dostopno prek: http://www.gop.com/images/2008_Call_FINAL.pdf, str. 32 (28. marec 2008).

¹⁴² Dostopno prek: http://www.gop.com/images/2008_Call_FINAL.pdf, str. 8 (28. marec 2008).

Demokrati so svoj proces izbire delegatov spreminjali z reformami po konvenciji leta 1968, pri tem pa so superdelegati izgubljali pomen. Poskus, da se, kot piše Ceaser, »stranka pripelje nazaj v nominacijski proces«, je bil rezultat kritik na račun reform in izkušenj z njihovimi posledicami (Ceaser v King 1990, 110). Številni člani demokratske stranke so zavračali protistrankarski vidik reform, tako da so jih po volitvah 1980, kot razlaga Devine,¹⁴³ znova obudili, »saj so hoteli zagotoviti, da bi imeli izvoljeni strankarski vodje večjo vlogo na nacionalnih konvencijah« (Devine v Prevost in Thurber 2008, 41). T. i. Huntova komisija leta 1982 in Nepristranska komisija (»Fairness Commission«) leta 1986 sta sprejeli pravila,¹⁴⁴ po katerih sta določen odstotek¹⁴⁵ delegatov na nacionalni konvenciji namenili vodjem stranke in izvoljenim uradnikom, t. i. »unpledged« delegatom, izbranim izven procesa predvolitev. Niso sicer opustili pravila, ki je t. i. »ex-officio« delegatom prepovedoval sodelovanje na konvencijah, ampak so zgolj ustvarili novo kategorijo »ex-officio« delegatov, znanih kot superdelegati. (Ceaser v King 1990, 110–111). Vodje stranke so vlogo superdelegatov namreč videli kot nekakšen varnostni mehanizem stranke, saj se predvolitev običajno udeležijo na demokratski strani bolj liberalni aktivisti, na republikanski pa bolj konservativni, superdelegati pa naj bi poskrbeli za nekakšno uravnoteženje, če bi bili rezultati preveč skrajni. Superdelegati oz. t. i. »unpledged« delegati pri demokratih so (Prevost in Thurber 2008, 41):

- demokratski člani kongresa,
- demokratski senatorji,
- demokratski guvernerji,
- člani nacionalne stranke in
- ugledni strankarski vodje.

¹⁴³ Tad Devine, demokratski strateg.

¹⁴⁴ Huntova komisija je spremembo opravičevala z argumentom, da bodo izvoljene strankarske uradnike lažje prepričali o udeležbi na nacionalni konvenciji, če bodo na njej imeli zagotovljene sedeže kot delegati. Leta 1976 se je demokratske nacionalne konvencije udeležilo 18 % senatorjev in 14 % članov spodnjega doma, na konvenciji leta 1984 pa je ta številka zrasla do 61 % oz. 66 %. Zaradi kasnejših pritožb na račun superdelegatov in domnevno prevelikega vpliva stranke na nacionalnih konvencijah so demokrati na konvenciji 1984 sprejeli resolucijo, ki je pozivala k ustanovitvi nepristranske komisije, ki bi superdelegate eliminirala. Dve leti pozneje se je zgodilo ravno nasprotno, ugotavlja Ceaser, saj je komisija pravzaprav povečala število superdelegatov (Ceaser v King 1990, 317–318).

¹⁴⁵ Ko so sprejemali pravila, je bil določen delež, rezerviran za superdelegate na demokratski konvenciji, v višini okoli 15 % (Ceaser v King 1990, 110), na volitvah 2008 so ti predstavljali 19,6 % ali 796 delegatov od skupno 4049 delegatov na konvenciji v Denverju (brez kaznovanih delegacij Michigana in Floride, ki sta kasneje sicer dobili zeleno luč za sodelovanje).

Sem štejejo tudi nekdanje demokratske predsednike in podpredsednike, nekdanje vodje manjšine in večine v Kongresu, nekdanje predsednike spodnjega doma ameriškega Kongresa in nekdanje predsednike nacionalne stranke (Democratic National Committee 2006, 10).

Tudi republikanci imajo, tako kot demokrati, t. i. superdelegate oz. »unpledged« delegate na nacionalnih konvencijah, ki dobijo ta status avtomatično in jim ni treba obljubiti podpore nobenemu kandidatu, lahko pa javno koga podprejo. Pravila določajo, da ta status dobijo po dva člana nacionalne republikanske stranke (RNC) iz vsake zvezne države, sem pa dodatno sodijo tudi vsi predsedniki republikanskih odborov v vsaki od zveznih držav in teritorijev.¹⁴⁶

5.2 Študiji primera: demokratska in republikanska nacionalna konvencija 2008

Strankarske konvencije so dogodki, ki trajajo štiri dni, od ponedeljka do četrтка, vsak dan pa je program natančno določen. Namen tega podpoglavja je razložiti izvedbo nacionalnih strankarskih konvencij in podrobneje pregledati potek dogajanja na demokratski konvenciji v Denverju 2008 in republikanski v Minneapolis/St. Paulu 2008.

Zato da kandidat formalno dobi predsedniško nominacijo, obe večji politični stranki v ZDA, demokrati in republikanci, od njega zahtevata, da si zagotovi podporo večine delegatov na nacionalni strankarski konvenciji. V preteklosti je bilo, kot piše Schantz, velikokrat potrebnih več krogov glasovanja,¹⁴⁷ rekord pa so zabeležili na demokratski konvenciji leta 1924, ko so bili potrebni kar 103 krogi – za nominacijo je bilo takrat še treba zbrati 2/3 glasov delegatov (Schantz 1996, 20–22).

¹⁴⁶ Republikanci med teritorije štejejo naslednjo šesterico: Ameriško Samoo, Okrožje Kolumbija, Guam, Severne Marijanske otoke, Portoriko in Ameriške Deviške otoke. Dostopno prek: http://www.gop.com/images/2008_Call_FINAL.pdf Pravilo št. 27, stran 23 (22. februar 2008). Demokrati pa med teritorije prištevajo: Ameriško Samoo, Okrožje Kolumbija, Guam, Portoriko, Ameriške Deviške otoke in demokrate na delu v tujini. Dostopno prek: <http://politics.nytimes.com/election-guide/2008/primaries/democraticprimaries/index.html> (30. januar 2008).

¹⁴⁷ Od leta 1956 so na vseh konvencijah večjih strank kandidate nominirali po prvem krogu glasovanja. Razlog je v glavnem v tem, pojasnjuje Schantz, da so delegati večinoma izbrani na podlagi tega, koga podpirajo, poleg tega pa so jih kandidati večino zbrali že pred nacionalnimi konvencijami (Schantz 1996, 21–22).

Nacionalne nominacijske konvencije kot shod najbolj zvestih privržencev stranke običajno sprejmejo štiri različne vrste odločitev (Maisel in Buckley 2005, 321):

– odločitev o nominirancu za predsednika in podpredsednika

Pred letom 1876 so bili, kot piše McCormick, govori predsedniških kandidatov za strankarske nominacije prej izjema kot pravilo, redki so bili govori, ko so kandidati sprejeli nominacijo. Leta 1892 je bil Grover Cleveland prvi, ki se je oddaljil od te tradicije in na javni slovesnosti v Madison Square Gardnu sprejel nominacijo. Franklin Delano Roosevelt je s tem, ko je leta 1932 priletel v Chicago in osebno sprejel ter se zahvalil za nominacijo, postavil nov trend. Šele od leta 1948, ko je televizija že pokrivala proceduro, je postal govor izbranih kandidatov, v katerih sta oba osebno in na kraju samem sprejela nominacijo, nepogrešljiv del konvencij. Prej so strankarsko nominacijo kandidati v glavnem sprejeli z odgovorom v javnem pismu, odposlanem nekaj tednov po koncu konvencije. Nominacija podpredsedniškega kandidata je bila po McCormicku vedno vse prej kot eden od osrednjih dogodkov na konvenciji. Z izjemo zadnjih desetletij, ko mesto podpredsednika velja za pomembno stopničko do Bele hiše, ta pozicija ni veljala za zelo čislano ali iskano. Veljala je za nekakšen geografsko ali ideološko protiutež kandidaturi (McCormick 1982, 222–223).

– razsodbo v primeru sporov glede strankarskih priporočil

Demokratska stranka je zaradi neusklajene spremembe datuma predvolitev z odvzemom vseh delegatov za nacionalno konvencijo kaznovala Michigan in Florido,¹⁴⁸ ki bi sicer predstavljala okoli 8 % udeležencev (kar so kasneje sicer spremenili, razlaga sledi v nadaljevanju), republikanci pa so svojo kvoto delegatov v skladu z lastnimi pravili¹⁴⁹ prepolovili za Florido, Michigan, New Hampshire, Južno Karolino in Wyoming in s tem zaprli vrata za okoli 5 % delegatov na nacionalni konvenciji.

– odločitev o spremembah strankarskih pravil

Nacionalna konvencija vsake politične stranke je, kar se sprejemanja pravil tiče, vrhovna avtoriteta, kot pišeta Maisel in Buckley, za nacionalno stranko (Maisel in Buckley 2005, 322).

¹⁴⁸ Pravilo C 1 a. (Democratic National Committee 2006, 20)

¹⁴⁹ Pravilo republikanske stranke št. 15, str. 12–15. Dostopno prek: http://www.gop.com/images/2008_Call_FINAL.pdf (16. marec 2008)

– sprejetje strankarskega programa

Gre za izjave o usmeritvi, ki jo nameravata stranki ubrati v prihodnje. V obdobju političnega cinizma je, kot meni Wolfensberger, zmanjševanje pomena strankarskih programov modno, saj naj bi »obljubljali vse mogoče vsem možnim ljudem, pri čemer se malo razmišlja o tem, kaj je pravzaprav realno izvedljivo« (Wolfensberger 2008, 8).

Konvencija je običajno organizirana na naslednji način:¹⁵⁰

– stalni predsednik

Kljub temu da konvencije obeh večjih strank običajno odpre začasni predsedujoči uradnik, je izvolitev stalnega predsednika, kot vrhovnega nadzornika, ena prvih delovnih nalog. Običajno gre za starešino stranke, najpogosteje je to vodja stranke v Predstavniškem domu.

– konvencijski odbori

Različni odbori pripravijo poročila o akreditivih delegatov, proceduralnih pravilih in strankinih programih. Člani konvencije so tisti, ki ratificirajo ali predlagajo amandmaje k priporočilom odborov.

– stalni organizacijski odbor

Njegova osrednja naloga je, da deluje neprekinjeno med konvencijami, je izbor konvencijskih uradnikov.

– odbori za priporočila/akreditivi

Preverjajo in razsojajo glede akreditacij državnih delegacij, ki sodelujejo na konvenciji.

– odbori za pravila

Predlagajo procedure, na podlagi katerih so konvencije organizirane.

– odbori za program politične stranke

Oblikovanje strankarskega programa je v primeru obeh strank naloga odborov za program stranke, potrdijo ga sodelujoči na konvenciji.

Delegati imajo na konvenciji običajno zelo zaseden urnik, ki se razmeroma zgodaj začne s srečanjem posamezne delegacije na zajtrku. Tam jih nagovorijo pomembnejši člani stranke, ki prihajajo iz zvezne države, ter posebni gostje. Na jutranjem srečanju

¹⁵⁰ Dostopno prek: http://www.gopconvention2008.com/about/about_history.aspx (30. avgust 2008)

dobijo tudi ustrezne akreditacije za dogajanja na konvenciji tekoči dan, čemur običajno sledijo različna strankarska srečanja. Program na konvenciji se navadno začne zjutraj popoldne in traja do poznih večernih ur (Democratic National Convention 2008 a).

5.2.1 Demokratska nacionalna konvencija 2008 (Denver, Kolorado, 25.–28. avgust 2008)

Pred začetkom nacionalne demokratske konvencije je v ozadju predvolilnega boja za delegate demokratski **Odbor za pravila in lokalne predpise** (DNC Rules & Bylaws Committee) delegaciji Floride in Michigana, ki sta kršili strankarska pravila glede izvedbe predvolitev, kaznoval s prepovedjo udeležbe na nacionalni konvenciji. Odbor, ki ga sestavlja 30 članov, je delegaciji Floride in Michigana 25. avgusta 2007 najprej kaznoval z odvzemom vseh delegatov za nacionalno konvencijo, ker sta datum svojih predvolitev premaknili v nasprotju z vnaprej določenimi strankarskimi pravili (Pravilo 20 B in Predpis št. 3).¹⁵¹ 22. julija 2006 je namreč omenjeni odbor predlagal, da je štirim zveznim državam – Iowi, New Hampshiru, Nevadi in Južni Karolini – dovoljeno izvesti strankarske predvolitve pred 5. februarjem 2008. Priporočilo je stranka potrdila 19. avgusta 2006, vsem ostalim zveznim državam pa naložila, da izvedejo strankarske predvolitve po 5. februarju. Priporočila so upoštevali vsi, razen Floride in Michigana, guvernerja omenjenih držav, Charlie Crist – republikanec (v nadaljevanju R) – za Florido in Jennifer Granholm – demokratka (v nadaljevanju D) – za Michigan, sta namreč kljub temu podprla predpisa, ki sta predvolitve v njunih zveznih državah pomaknila na 29. januar oz. 15. januar 2008, rezultati so v Tabeli 5.2.1.1. Po besedah sopredsedujočih Odboru za pravila in lokalne predpise, Alexis M. Herman in Jamesa Roosevelta Jr., so se za najvišjo kazen odločili, da bi drugim zveznim državam, ki so prav tako razmišljale o tem, preprečili podobno pomikanje predvolitev ali t. i. front-loading (The Democratic Party 2008 a).

¹⁵¹ Delegate Selection Rules – **Pravilo 20 B**, ki govori o izzivih ter poslušnosti, neizvedbi in kršitvah (Democratic National Committee 2006, 19-20) in Regulations of the Rules and Bylaws Committee – **Predpis št. 3**, ki govori o Splošnih pogojih izzivov (Democratic National Committee 2007 a, 6–15).

Tabela 5.2.1.1 Rezultati demokratskih predvolitev v Michiganu, 15. januarja 2008

Kandidat	Število prejetih glasov	Odstotek %
Hillary CLINTON	328.309	55,23 %
»nevtralni«	238.168	40,07 %
Dennis KUCHINICH	21.715	3,65 %
Chris DODD	3.845	0,65 %
Mike GRAVEL	2.361	0,40 %

Vir dostopen prek: <http://www.thegreenpapers.com/P08/MI-D.phtml> (1. junij 2008).

Tabela 5.2.1.2 Rezultati demokratskih predvolitev na Floridi, 29. januarja 2008

Kandidat	Število prejetih glasov	Odstotek %
Hillary CLINTON	870.986	49,77 %
Barack OBAMA	576.214	32,93 %
John EDWARDS	251.562	14,38 %
Joe BIDEN	15.704	0,90 %
Bill RICHARDSON	14.999	0,86 %
Dennis KUCINICH	9.703	0,55 %
Chris DODD	5.477	0,31 %
Mike GRAVEL	5.275	0,30 %

Vir dostopen prek: <http://www.thegreenpapers.com/P08/FL-D.phtml> (2. junij 2008).

Z odločitvijo o kaznovanju kršiteljev so se pred začetkom predvolitev strinjali vsi vidnejši demokratski predsedniški kandidati, Barack Obama pa je tako kot John Edwards umaknil svojo kandidaturo z volilnih lističev v Michiganu. Po zaostritvi nominacijskega boja med Clintonovo, ki je ves čas predvolitev zaostajala, in Obamo se je dinamika spremenila in zagovorniki predsedniške kandidatke Hillary Clinton so zahtevali:

- da se predvolitve v Michiganu in Floridi priznajo;
- da morajo opredeljeni delegati, dodeljeni tem zveznim državam, odsevati ljudsko voljo;

- da na nacionalni konvenciji sodelujeta delegaciji iz Floride in Michigana v polni sestavi.

Demokratski Odbor za pravila in lokalne predpise se je tako v Washingtonu sestel 31. maja 2008 in odločil, da dovoli sodelovanje na nacionalni konvenciji v Denverju celotnima delegacijama Floride in Michigana, a obema odvzame polovico glasov (The Democratic Party 2008). Kar pa še ni bila zadnja beseda, taisti odbor se je namreč na predvečer uradnega začetka konvencije v Denverju odločil, da bodo glasovi delegatov iz držav, ki so bile kaznovane, veljali v celoti.

V pozivu k demokratski nacionalni konvenciji 2008 (»Call for the 2008 Democratic National Convention«), ki ga je demokratska stranka sprejela 2. februarja 2007, je zapisano, da je namen konvencije izbrati nominiranca za predsednika in podpredsednika ZDA, sprejeti in oznaniti program stranke ter obravnati druge možne strankarske zadeve. Demokrati so odločili, da glavnino vseh delegatov, 3000, razdelijo med 50 zveznih držav in Okrožje Kolumbija na podlagi posebne formule, ki daje enako težo vsoti glasov, ki so jih volivci v posamezni zvezni državi na zadnjih treh predsedniških volitvah namenili demokratskim kandidatom in razmerju med številom državnih elektorskih glasov in skupnim številom elektorskih glasov (Democratic National Committee 2007).

Demokrati so imeli svojo, sploh prvo nacionalno konvencijo v mestu Baltimore (Maryland) leta 1832, kjer so za prvega nominiranca izbrali Andrewa Jacksona. V Denverju (Kolorado) so imeli nazadnje svojo konvencijo leta 1908 (nominirali so Williama Jenningsa Bryana). Na konvenciji 2008 je po uradnih strankarskih podatkih sodelovalo 4440 delegatov, ki so oddali 4235 glasov. Najštevilčnejša je bila delegacija zvezne države Kalifornija s 503 delegati, najmanj delegatov, 13, je štela zasedba Ameriške Samoe (Democratic National Convention 2008).

5.2.1.1 Prvi dan demokratske konvencije – »One Nation«

Uvodni dan konvencije, potekala je v Pepsi centru v Denverju, ki ga je stranka poimenovala »En narod«, je bil namenjen portretu Obamove biografije kot »življenja,

polnega naporov, priložnosti in odgovornosti, s kakršnimi se Američani vsak dan srečujejo» (CQ Weekly 2008, 2244). Dnevni red so sestavljali:¹⁵²

- uradna otvoritev konvencije,
- molitev in igranje državne himne,
- poročilo odbora za pravila in lokalne predpise,
- predstavitev poslovnika konvencije,
- predstavitev programa stranke,
- nastopi kongresnikov, članov hispanskega odbora,
- govori vidnejših predstavnikov stranke,
- predstavitev soproge Baracka Obame, kandidata za predsednika ZDA.

Med osrednjimi govorniki prvega dne v Pepsi centru pa so bili:

- Michelle Obama (t. i. »keynote speaker«)

Soproga predsedniškega kandidata je v svojem govoru opisala moža in se tudi sama predstavila Američanom. V predvolilni kampanji je aktivno pomagala soprogu, zaradi česar so jo konservativci sicer ožigosali za »jezno« in »radikalno«.

- senator iz Massachusettsa Edward M. Kennedy

Dolgoletni senator iz Massachusettsa, »liberalni lev« je njegov vzdevek v kongresu, in predstavnik znamenitega Kennedyjevega klana, je imel na konvenciji posebno mesto. Kot starosta demokratov je predal žezlo stranke prihodnji generaciji, ki jo je po njegovih besedah predstavljal Barack Obama. Strankarski kolegi so se tudi poklonili njegovemu prispevku v ameriški politiki.

- predsednica ameriškega kongresa Nancy Pelosi

Prva predsednica ameriškega kongresa v zgodovini, sicer članica Predstavniškega doma iz San Francisca in druga v vrsti za predsedstvo, je bila na konvenciji v vlogi stalne predsednice. Pozvala je k enotnosti stranke in se med drugim zavzela za ohranitev tradicionalnega »roll call«, preštetja glasov delegatov, čemur so se nekateri sicer želeli ogniti zaradi potencialnega spora z delegati Clintonove.

¹⁵² Dostopno prek: <http://www.demconvention.com/monday-schedule/> (30. avgust 2008).

5.2.1.2 Drugi dan demokratske konvencije – »Renewing America's Promise«

»Obnovitev ameriške obljube« je bil uradni naziv drugega dne konvencije, ki je odseval pogled Baracka Obame na notranjo politiko. Demokrati so v torek, 26. avgusta, posebno pozornost namenili tudi gospodarskim vprašanjem. Dnevni red drugega dne:¹⁵³

- otvoritev dneva, molitev in obvezno igranje državne himne,
- govori vidnejših članov stranke,
- nastopi kongresnikov, članov odbora temnopoltih,
- nastopi demokratskih senatork.

Med osrednjima govornikoma drugega dne sta bila:

- senatorka iz New Yorka Hillary Clinton

Zaradi dolgotrajnega predvolilnega boja z Obamo dolgo časa ni bila jasna njena vloga na konvenciji 2008. Po dveh mesecih pogajanj pa ji je Obama namenil osrednjo vlogo drugi dan konvencije, z namenom, da pomiri njene privrženke in skuša dobiti njihovo podporo na volitvah.

- nekdanji guverner Virginije Mark Warner (»keynote speech«)

Nekdanji guverner Virginije, ki je nekaj časa veljal za resnega predsedniškega kandidata, potem pa kandidiral za senatorja, je bil izbran za t. i. osrednji govor (»keynote speech«), običajno rezerviran za obetavne politike. Na volitvah 2004 je bil v tej vlogi Barack Obama.

5.2.1.3 Tretji dan demokratske konvencije – »Securing America's Future«

Na sredinem programu konvencije, poimenovanem »Zagotoviti prihodnost Ameriki«, je bila osrednja pozornost namenjena obrambni in zunanji politiki ter uradni potrditvi nominacije Joeja Bidna za podpredsednika. Po uvodnih zaprisegah, molitvi ter igranju državne himne je dnevni red vključeval:¹⁵⁴

- predsedniški nominacijski proces ter govora v podporo Clintonovi in Obami
- preštetje glasov delegatov

¹⁵³ Dostopno prek: <http://www.demconvention.com/tuesday-schedule/> (30. avgust 2008).

¹⁵⁴ Dostopno prek: <http://www.demconvention.com/wednesday-schedule/> (30. avgust 2008).

Delegati formalno prvič oddajo svoj glas na konvenciji. To lahko storijo na dva načina: z glasnim odobravanjem, »acclamation« (vsi, ki so ZA, rečejo »aye«) ali t. i. »roll call vote«, preštetjem glasov delegatov (lahko telefonsko ali kako drugače elektronsko).¹⁵⁵ Barack Obama je po tradicionalnem glasovanju delegacij zveznih držav (potekalo je po abecednem vrstnem redu), ki se je končalo predčasno, potem ko je Hillary Clinton, senatorka iz New Yorka, pozvala delegate, najodobrijo njegovo nominacijo z glasnim odobravanjem, postal prvi temnopolti nominiranec kakšne večje stranke v zgodovini ZDA. Clintonova je formalno razbremenila svoje delegate, ki so bili moralno zavezani, da glasujejo zanjo, nekaj ur pred dejanskim preštetjem glasov na konvenciji.

- govore vidnejših članov stranke
- nastope članic Predstavniškega doma ameriškega Kongresa
- potrditev Joeja Bidna za podpredsedniškega kandidata
- nastop demokratskega kandidata za podpredsednika

Med osrednjimi govorniki tretjega dne pa so bili:

- senator iz Delawera in podpredsedniški kandidat Joe Biden (»osrednji govor«)

Dolgoletnega senatorja iz Delawera je Barack Obama izbral za svojega podpredsednika, ker je, kot je sam dejal, »nekdo, ki ni pozabil, kje je odraščal, in je eden najbolj spoštovanih članov ameriškega kongresa«. Njegov govor, v katerem je predstavil svojo družinsko zgodbo in argumente v prid kandidaturi Obama-Biden, je bil vrhunec tretjega dne konvencije.

- nekdanji predsednik ZDA Bill Clinton

Dvainštirideseti ameriški predsednik je bil aktivno udeležen v predvolilni kampanji, v kateri je pomagal svoji soprogi Hillary, in zaradi svojih izjav je velikokrat prišel navzkriž z Barackom Obamo. Njegov govor so analitiki opisovali kot priložnost, da si povrne nekdanji ugled in pomiri nasprotja, ki so nastala med kampanjo (CQ Weekly 2008, 2245).

- senator iz Massachusettsa John Kerry

¹⁵⁵ Dostopno prek: <http://www.demconvention.com/how-delegates-vote> (27. avgust 2008).

Demokratski predsedniški kandidat na volitvah leta 2004 in večkrat odlikovani veteran vietnamske vojne je ostro napadel republikance in njihovega kandidata Johna McCaina na temo nacionalne varnosti in zunanjepolitičnih vprašanj.

5.2.1.4 Četrty dan demokratske konvencije – »Change You Can Believe In«

Prvič po letu 1960 in Johnu F. Kennedyju so na konvenciji zamenjali kraj dogajanja za zaključni večer. Potem ko so prvi trije dnevi potekali v športni dvorani Pepsi center, se je program zadnji dan odvijal na nogometnem stadionu Invesco Field. Naziv dneva je bil »Sprememba, v katero lahko verjamete«. Program so zadnji dan sestavljali:¹⁵⁶

- nastopi vojnih veteranov in izbranih volivcev,
- predstavitev nekaterih odločitev DNC (»Democratic National Committee«),
- nastopi vidnejših članov stranke,
- poklon borcu za človekove pravice Martinu Luthru Kingu ob 45. obletnici govora »I have a dream«,
- predstavitev kandidata za predsednika.

Osrednja govornika zadnjega dne demokratske nacionalne konvencije sta bila:

- senator iz Illinoisa in kandidat za predsednika ZDA Barack Obama

Senator iz Illinoisa je prvi temnopolti nominiranec večje stranke v zgodovini ZDA. V govoru, v katerem je tudi uradno sprejel nominacijo zgodovinsko nominacijo, je pred okoli 85.000 ljudmi spregovoril o svojih vrednotah in orisal razlike v primerjavi z republikanskim tekmečem McCainom. Po podatkih raziskovalnega centra Nielsen je bil Obamov zgodovinski govor drugi najbolj gledan govor na katerikoli konvenciji v zgodovini, zabeležili so 38,3 milijona gledalcev (Seelye 2008).

- nekdanji podpredsednik ZDA Al Gore

Nekdanji podpredsednik demokratske stranke (1993–2001) in nesojeni predsednik ZDA (poraz na volitvah 2000 proti Georgeu Bushu) je eden vidnejših svetovnih politikov, glasnih zagovornikov varovanja okolja. Temu je tudi posvetil pozornost na demokratski konvenciji, kjer je podprl Obamo (Democratic National Convention 2008).

¹⁵⁶ Dostopno prek: <http://www.demconvention.com/thursday-schedule/> (30. avgust 2008)

Pri pisanju programa stranke, sprejetega na konvenciji 2008, ki so ga demokrati naslovili z »*Renewing America's Promise*«, je, sodeč po besedah predstavnikov Nacionalne demokratske stranke, sodelovalo več kot 30.000 Američanov, o njem pa so razpravljali na več kot 1600 srečanjih po državi. Razdelili so ga na štiri večja poglavja (Democratic National Convention Committee 2008):

– Preroditev ameriških sanj (»Renewing the American dream«)

Sem so med drugim vključili ukrepe za izboljšanje zdravstvenega in pokojninskega zavarovanja, spodbude gospodarstvu, ukrepe za sodobnejšo energetske politiko in zmanjšanje odvisnosti od tujih dobaviteljev nafte, investicije v šolstvo in znanost, trgovinske politike in fiskalno odgovornost ...

– Preroditev vodilne vloge Amerike (»Renewing American Leadership«)

Med prioritetami tega poglavja so bili končanje vojne v Iraku, zmaga nad Al Kaido in v Afganistanu, odgovoren boj proti terorizmu, nov partnerski odnos s Pakistanom, ukrepi za krepitev nacionalne varnosti, politike za preprečevanje širjenja in uporabe orožja za množično uničevanje, revitalizacija vojske, krepitev transatlantskih odnosov, zavezanost k prisotnosti v Aziji, podpora širjenju demokracije po svetu, spoštovanje človekovih pravic, revitalizacija globalnih ustanov, kot so Združeni narodi ...

– Preroditev ameriške skupnosti (»Renewing the American Community«)

To poglavje med drugim vključuje poziv Američanom k aktivnejši vlogi pri svetovnih izzivih, posodobitev imigracijskega sistema, pomoč žrtvam orkana Katrina ter izboljšanje odziva na podobne naravne katastrofe, okrepljeno skrb za okolje in naravne vire, izboljšanje sodelovanja z zveznimi državami, odgovornejše uveljavljanje pravice do nošenja orožja, ohranitev spoštovanja verske svobode ...

– Preroditev ameriške demokracije (»Renewing American Democracy«)

To poglavje je vključevalo poziv k odprti in etični vladi, zavrnitev argumenta nacionalne varnosti kot razloga za vohunjenje nad državljani, revizijo Domoljubnega zakona (»Patriot Act«), zaprtje taborišča v zalivu Guantanamo na Kubi, zavzemanje za to, da se Okrožje Kolumbija prizna kot zvezna država z vsemi pravicami, ki ji pripadajo.

Opomba: nekatere ugotovitve v tem poglavju izhajajo iz udeležbe avtorice na Demokrski konvenciji '08 v Denverju.

5.2.2 Republikanska nacionalna konvencija (Minneapolis/St. Paul, Minnesota, 1.–4. september 2008)

Sodelovanje na republikanskih konvencijah je rezervirano za člane delegacij, uradnike na konvencijah, člane Nacionalne republikanske stranke, republikanske guvernerje, senatorje in člane Predstavniškega doma ameriškega Kongresa.¹⁵⁷ Vsak je upravičen, tako velevajo pravila, do petminutnega nastopa, z izjemo kandidatov za predsednika in podpredsednika, ki pa naj ne bi za to porabila več kot 15 minut.¹⁵⁸

Republikansko nacionalno konvencijo 2008 v Minneapolisu/St. Paul je v skladu s **Pravilom št. 13 o članstvu na konvenciji** sestavljalo:¹⁵⁹

- 10 splošnih (*at-large*) delegatov na iz vsake od 50 zveznih držav;
- dva člana (moški in ženska) vodstva stranke vključno s predsednikom iz vsake od zveznih držav in teritorijev (Ameriška Samoa, Guam, Okrožje Kolumbija, Severni Marijanski otoki, Portoriko in Deviški otoki);
- trije delegati na ravni okrožij za vsakega republikanskega člana kongresnega Predstavniškega doma iz vsake od 50 zveznih držav;
- 6 splošnih delegatov z Ameriške Samoe, Guama, Deviških otokov in Severnih Marijanskih otokov, 16 iz Okrožja Kolumbija in 20 iz Portorika;
- 4 ½ delegatov na splošno + določeno število teh delegatov, enako 60 % števila elektorskih glasov, iz vsake zvezne države, ki je oddala elektorske glasove ali večino za republikanskega nominiranca za predsednika ZDA. Številke se zaokrožujejo navzgor. Po en delegat na splošno, kot določajo pravila, se vsaki zvezni državi dodeli tudi, če je v obdobju od zadnjih predsedniških volitev do 1. januarja v letu naslednje nacionalne konvencije izvolila republikance na volitvah za guvernerje in nižjih ravneh;
- en splošni delegat se zvezni državi dodeli, če je ta zadnjih šest let do 1. januarja v letu nove nacionalne konvencije izvolila republikanskega senatorja;

¹⁵⁷ Republican National Committee 2007. Pravilo republikanske stranke št. 28 (23-24). Dostopno prek: http://www.gop.com/images/2008_Call_FINAL.pdf (8. marec 2008).

¹⁵⁸ Republican National Committee 2007. Pravilo št. 31 in št. 40 (25 in 28-29). Dostopno prek: http://www.gop.com/images/2008_Call_FINAL.pdf (8. april 2008).

¹⁵⁹ Republican National Committee 2007. Pravilo št. 13 (1-4). Dostopno prek: http://www.gop.com/images/2008_Call_FINAL.pdf (28. maj 2008).

- če Okrožje Kolumbija svoje elektorske glasove oz. večino njih nameni republikanskemu kandidatu za predsednika ZDA, se jim dodatno nameni še 4 ½ splošnega delegata + število teh delegatov, enako 30 % sicer dodeljenih delegatov Okrožju Kolumbija (16). Zaokrožuje se navzgor.

Delovanje republikanske nacionalne konvencije 2008 je bilo pod nadzorom odborov za resolucije, akreditive, pravila in razporeda dolžnosti. Sestavljali so jih po ena ženska in moški iz vsake delegacije.¹⁶⁰ Osrednja tema konvencije je bila *»Država na prvem mestu«* (*»Country first«*), kar naj bi odražalo McCainovo zgodovino služenja Ameriki in seznam dokazov o njegovih vodstvenih sposobnostih. Temu je bila prilagojena tudi procedura (zaradi orkana Gustav, ki je ravno takrat prizadel ameriške zvezne države ob Mehikem zalivu, dodatno prilagojena), vsak dan posebej pa posvečen, kot je bilo zapisano v uradnem programu, *»temam, ki so definirale življenje Johna McCaina in predstavljajo osrednjo vodilo njegovi viziji vodenja države kot predsednika, osrednja pozornost pa velja reformiranju vlade, prizadevanju za blaginjo in zagotavljanju miru za prihodnje generacije«*.¹⁶¹

Nominacijska konvencija v Minneapolisu/St. Paulu z naslovom *»Država na prvem mestu«* je bila za republikansko stranko 39. tovrstno srečanje v njeni zgodovini. Udeležilo se je okoli 2380 izvoljenih delegatov in 2227 nadomestnih delegatov iz 50 zveznih držav in šestih teritorijev (Guam, Deviški otoki, Severni Marijanski otoki, Ameriška Samoa, Okrožje Kolumbija in Portoriko).¹⁶² Največja je bila delegacija zvezne države Kalifornije, ki je štela 173 članov, najmanj, po 9 članov, pa so imele delegacije Ameriške Samoe, Severnih Marjanskih otokov in Guama.¹⁶³

5.2.2.1 Prvi dan republikanske konvencije – spremembe zaradi orkana Gustav*

Zaradi orkana Gustav, ki je ravno na ta dan, 1. septembra 2008, prizadel ameriške zvezne države ob Mehikem zalivu, so republikanci občutno skrajšali in spremenili

¹⁶⁰ Republican National Committee 2007. Pravilo republikanske stranke o konvencijskih odborih št. 41 (30-31). Dostopno prek: http://www.gop.com/images/2008_Call_FINAL.pdf (5. januar 2008).

¹⁶¹ Republican National Convention 2008a. Dostopno prek: <http://portal.gopconvention2008.com/pressrelease/details.aspx?id=11> (30. avgust 2008).

¹⁶² Republican National Convention 2008b. Dostopno prek: <http://www.gopconvention2008.com/delegates/> (30. avgust 2008).

¹⁶³ Dostopno prek: <http://www.thegreenpapers.com/P08/R-Del.phtml> (30. avgust 2008).

program konvencije v Minneapolisu/ St. Paulu. Med osrednjimi govorniki prvega dne, ki so imeli nalogo osvetliti zavezanost Johna McCaina temu, da je v svoji karieri postavljaj državo na prvo mesto, so bili sprva načrtovani 43. predsednik ZDA George W. Bush, guverner Kalifornije Arnold Schwarzenegger, podpredsednik Richard B. Cheney in neodvisni senator Joseph Lieberman, a je na koncu ostalo bolj ali manj zgolj pri uradni otvoritvi.

Vodstvo konvencije je po hitrem postopku ob tem tudi sprejelo strankarski politični program ter podprlo pravila, s katerimi so nacionalnemu odboru dali pooblastila, da ob koordinaciji z demokrati za volitve 2012 razvije nov koledar strankarskih predvolitev. Predsednik republikanskega odbora za pravila David Norcross je glede tega dejal: *»Prvič se je zgodilo, da obstaja resna možnost, da obe stranki sprejmeta predvolilne reforme in se zaustavi nesmiselno hitenje na začetek predvolilnega koledarja.«*

Osrednji govornici po spremenjenem urniku sta bili, poleg guvernerjev iz zveznih držav, po katerih je pustošil Gustav, še prva dama Laura Bush in soproga republikanskega kandidata za predsednika Cindy McCain. Obe sta pozvali k darovanju sredstev za pomoč prizadetim državam. McCainova je v svojem nastopu med drugim dejala, da je to *»trenutek, da odložimo republikanske klobuke in si nataknemo ameriške«*, s čimer so republikanci želili pokazati sočutje z žrtvami naravne katastrofe (Republican National Convention 2008).

5.2.2.2 Drugi dan republikanske konvencije – »Služenje«

Drugi dan konvencije je bil zaradi orkana Gustav prav tako spremenjen, osrednji temi pa – *»Država na prvem mestu«* in *»Služenje«*. Za osrednja govornika sta bila izbrana nekdanja predsedniška kandidata, republikanec in nekdanji senator iz Tennesseeja Fred Thompson ter neodvisni senator iz Connecticuta Joe Lieberman. Oba sta imela nalogo osvetliti McCainovo zgodovino služenja državi in njegove sposobnosti vodenja, pri tem pa sta se osredotočila na kandidatove izkušnje, značaj in preudarnost.

Sicer je drugi dan uradnega programa, ki je trajal od šeste do desete ure zvečer, vključeval:¹⁶⁴

- posnetek v spomin umrlim republikanskim voditeljem ter pokojnima predsednikoma Gerald Fordu in Ronaldu Reaganu,
- posnetek v spomin izbranim vojnim veteranom,
- nastop prve dame Laure Bush,
- govora 41. in 43. predsednika ZDA, Georgea H. W. Busha in Georgea W. Busha (oba po satelitski videopovezavi),
- osrednja govornika: Fred Thompson in Joe Lieberman.

Nekdanji senator Thompson je kandidata za predsednika McCaina predstavil kot zgodbo o osebnosti človeka, ki je bil večkrat na preizkušnji. Izpostavil je del življenja Johna McCaina, ko je bil ta med vietnamsko vojno ujetnik – z dejanji naj bi dokazoval svoj trdni karakter in neomajno držo tudi v kriznih časih.¹⁶⁵ Senator Joe Lieberman pa je v svojem nastopu pojasnil, zakaj podpira McCainovo kandidaturo za predsednika in pri tem izpostavil McCainovo predanost državi, njegove izkušnje in tudi zavezanost zmagi v Iraku.¹⁶⁶

5.2.2.3 Tretji dan republikanske konvencije – »Reforma«

»Če najdete napake na naši državi, jo napravite boljše. Če ste razočarani nad zmotami vlade, se ji pridružite in jih popravite«. John McCain

Program tretjega dne je bil osredotočen na McCainove načrte za oživitev gospodarstva, nadaljevanje tradicije spopadanja z izzivi ter v luči ameriške prosperitete pomagati drugim. Osrednji dogodek dneva je bil nastop kandidatke za podpredsednico – po sprejemu nominacije – s tem je postala šele druga ženska v zgodovini ZDA, ki ji je to uspelo. Med pomembnimi dogodki dneva so se zvrstili.¹⁶⁷

¹⁶⁴ Republican National Convention 2008c. Dostopno prek:
<http://www.gopconvention.com/schedule/tuesday.aspx> (2. september 2008).

¹⁶⁵ Republican National Convention 2008d. Dostopno prek:
<http://portal.gopconvention2008.com/speech/details.aspx?id=32> (3. september 2008).

¹⁶⁶ Republican National Convention 2008e. Dostopno prek:
<http://portal.gopconvention2008.com/speech/details.aspx?id=33> (4. september 2008).

¹⁶⁷ Republican National Convention. Dostopno prek:
<http://www.gopconvention2008.com/schedule/wednesday.aspx> (4. september 2008).

- nastop guvernerke Aljaske in kandidatke za podpredsednico Sarah Palin,
- nastop nekdanjih predsednic uprave e-Baya Med Whitman in Hewlett-Packarda Carly Fiorine,
- nastop nekdanjega guvernerja Massachusettsa Mitta Romneyja, nekdanjega guvernerja Arkansasa Mika Huckabeeja in nekdanjega župana New Yorka Rudyja Giulianija,
- štetje glasov delegatov, t. i. »roll-call«.

Kandidatka za podpredsednico Sarah Palin je v svojem govoru predstavila svojo družino in osebno zgodbo kot zgodbo predstavnice ameriškega srednjega razreda. Zase je dejala, da je reformatorka, agresivno pa je napadla tudi demokratskega kandidata za predsednika Baracka Obamo.¹⁶⁸ Po podatkih raziskovalnega centra Nielsen si je njen govor prek TV-ekranov ogledalo rekordnih 37,2 milijona gledalcev, kar je največ v zgodovini govorov podpredsedniških kandidatov.¹⁶⁹ Enega najostrejših napadov na Obamo pa je sprožil nekdanji župan New Yorka Giuliani, ki se je predvsem norčeval iz njegovih, domnevno pomanjkljivih izkušenj za mesto predsednika ZDA.¹⁷⁰

Zaključek tretjega večera republikanske nacionalne konvencije v Minneapolisu/St. Paulu je minil v znamenju štetja delegatskih glasov za predsedniškega kandidata, s čimer je bil John McCain uradno nominiran za kandidata za položaj predsednika ZDA. Potekal je v skladu s pravilom republikanske stranke št. 37,¹⁷¹ ki govori o štetju glasov delegatov na nacionalni konvenciji:

- sodelujoče državne delegacije se naštejejo po abecednem vrstem redu,
- rezultate glasovanj tako za predsedniške kandidate kot predloge sporočajo vodje delegacij zveznih držav, Okrožja Kolumbija in teritorijev,
- nobena delegacija ne sme spremeniti svojega volilnega glasu, dokler vse delegacije po prvotnem glasovanju ne dobijo druge priložnosti za glasovanje,

¹⁶⁸ Dostopno prek: <http://portal.gopconvention2008.com/speech/details.aspx?id=38> (4. september 2008).

¹⁶⁹ Dostopno prek: <http://www.thrfeed.com/2008/09/palin-ratings-s.html> (4. september 2008).

¹⁷⁰ Dostopno prek: <http://portal.gopconvention2008.com/speech/details.aspx?id=43> (4. september 2008).

¹⁷¹ Republican National Committee 2007. Pravilo št. 37 (27-28). Dostopno prek: http://www.gop.com/images/2008_Call_FINAL.pdf (8. april 2008).

- razen v primeru nominacije za predsednika in podpredsednika ZDA (ali v primeru, da to zahteva večina delegatov iz vsaj 15 zveznih držav), kjer se zahteva ustna napoved, lahko predsedujoči konvenciji odredi izvedbo »roll call« s pomočjo elektronskih naprav.

5.2.2.4 Četrty dan republikanske konvencije – »Mir«

*»Naš naslednji predsednik bo imel mandat za gradnjo dolgotrajnega svetovnega miru na podlagi temeljev, kot so svoboda, varnost, priložnost, blaginja in upanje«.*¹⁷² John McCain

Dogodki zadnjega dne konvencije so odsevali McCainovo vizijo prihodnosti Amerike in prizadevanja za mir. Sporočilo so mu med drugim pomagali prenesti naslednji govorniki:

- senatorja Sam Brownback (Kansas) in Lindsey Graham (Južna Karolina),
- guverner Tim Pawlenty (Minnesota),
- soproga Cindy McCain,
- osrednji govornik, senator John McCain.

Govor republikanskega kandidata McCaina, ki je v St. Paulu sprejel nominacijo za 44. predsednika ZDA, je bil po podatkih raziskovalnega centra Nielsen najbolj gledan govor v zgodovini ameriških nacionalnih strankarskih konvencij, saj si ga je na TV-ekranih ogledalo 38,9 milijona gledalcev.¹⁷³ V njem je senator iz Arizone poudaril svojo življenjsko zgodbo, izpostavil izkušnje, preudarnost in sposobnost sodelovanja s člani nasprotne stranke, s čimer je upal na uspeh na volitvah.¹⁷⁴

Program, ki so ga člani republikanske stranke sprejeli in pod vodstvom predsedujočega Roberta M. Duncana potrdili na konvenciji, je bil posvečen, kot so v uvodu citirali izsek iz domoljubne pesmi »America the Beautiful«, avtorice Katharine Lee Bates, *»... herojem, ki so se izkazali v osvobodilnih bojih, ki so bolj kot sebe*

¹⁷² Dostopno prek: <http://www.gopconvention2008.com/schedule/peace.aspx> (31. avgust 2008).

¹⁷³ Serjeant 2008. Dostopno prek:

<http://www.reuters.com/article/wtMostRead/idUSN0439266820080905> (5. september 2008)

¹⁷⁴ Dostopno prek: <http://portal.gopconvention2008.com/speech/details.aspx?id=84> (5. september 2008)

ljubili svojo državo in usmiljenje bolj kot življenje«. ¹⁷⁵ Republikanci, ki so sebe opisali kot »stranko idej, za razliko od koalicije interesnih skupin«, kar naj bi bili demokrati, so izpostavili predvsem naslednje: ¹⁷⁶

- braniti narod, podpirati junake, zagotoviti mir;
- reformirati vlado, da bo služila ljudem;
- razviti priložnost za promocijo blaginje;
- zagotoviti energetska varnost in neodvisnost;
- zaščititi okolje;
- reformirati zdravstveno oskrbo: v središče postaviti pacienta;
- prizadevati si za izobrazbo, ki pomeni konkurenčnejšo Ameriko;
- zaščititi družine;
- ohraniti vrednote.

Opomba: nekatere ugotovitve iz tega poglavja izhajajo iz udeležbe avtorice na republikanski konvenciji '08 v Minneapolisu/St. Paulu.

5.3 Kritike sodobnih nacionalnih konvencij

Večina očitkov na račun sodobnih nacionalnih konvencij se dandanes v glavnem deli na:

- kritike glede ohromljene moči konvencij,
- kritike glede dolžine trajanja konvencij,
- mediji kot postavljalci agende na konvencijah.

Po mnenju nekaterih naj bi bile predvsem reforme nominacijskega procesa, ki sta jih v zadnjih desetletjih sprejeli obe glavni stranki, tiste, ki so ohromile zgodovinsko moč nacionalnih konvencij. Te naj bi postale »zgolj«, kot piše Panagopoulos, »potrditvena zborovanja« (Panagopoulos 2008, 6), Cook pa moderne konvencije opredeli kot »velikanske shode vsake stranke, polne govorništva, a oropane kakšnega resnega pomena« (Cook 2004, 82). Tudi delegati, argumentirajo kritiki modernih konvencij,

¹⁷⁵ Dostopno prek: <http://www.scoutsongs.com/lyrics/americanthebeautiful.html> (6. september 2008).

¹⁷⁶ Dostopno prek: <http://www.gopplatform2008.com/2008Platform.pdf> (8. september 2008).

nimajo takšne moči vplivanja na končni izbor kandidata kot nekoč, kar naj bi se odražalo pri angažiranosti strank in kandidatov, da si pridobijo njihovo podporo.

V prid pomembnosti sodobnih nominacijskih konvencij v procesu izbire predsednikov nekateri politologi navajajo naslednje okoliščine (Panagopoulos 2008, 6–9):

- Konvencije ohranjajo vlogo uradne potrditve nominacije predsedniškim in podpredsedniškim kandidatom.

Konvencije spravijo v tek obdobje splošnih volitev in za predsedniško kampanjo pridobijo pozornost manj zainteresiranih volivcev.

- Nezanemarljiv del elektorata spremlja konvencije in med temi dogodki sprejme odločitve, katerega kandidata bo podprl.

Podatki kažejo, da televizijska gledanost nacionalnih konvencij od šestdesetih let 20. stoletja sicer upada, a dogajanje si še vedno ogleda precejšen del elektorata.

- Javne preference in pozornost se lahko med konvencijo spremenijo.

Raziskave kažejo, da na splošno nominirancem poraste javna podpora takoj po konvencijah, t. i. »convention bump« je med letoma 1964 in 2004 v povprečju predstavljal 12 odstotnih točk.

- Konvencije povečajo količino informacij o kampanji.

Konvencije so po izsledkih raziskav edini uradni dogodki, ki zanesljivo spodbudijo več ljudi, da postanejo pozorni na dogajanja v zvezi s kampanjo. Tudi množični mediji jim namenijo veliko več časa kot drugim dogodkom v zvezi s kampanjo.

- Konvencije pospešijo krepitev strankarske pripadnosti.

Sodelujočim delegatom in aktivistom konvencije pomenijo dogodek, ki jih napolni z energijo, potrebno za boj v splošni kampanji, ko se vrnejo v svoje zvezne države, pa z novo vnemo rekrutirajo prostovoljce, zbirajo prispevke za kampanje itn.

- Konvencije ostajajo uporaben političen ritual.

Po Pomperju, ki trdi, da politika zahteva svoje rituale za novačenje truda in zvestobe demokratičnih državljanov, »delegati na konvenciji morda res ne izbirajo glavnih igralcev v nacionalni politični drami, a še vedno predstavljajo ključne udeležence in pomagajo z oskrbo nečesa, kar ameriška in druge politike vedno potrebujejo: teater« (Pomper v Panagopoulos 2008, 9).

Fiorina in Peterson se pridružujeta argumentom, da se je vloga nacionalnih konvencij spremenila po reformah in institucionalizaciji strankarskih predvolitev l. 1972. Stranke, dodajata, konvencije jemljejo kot »*velikanski infotainment*« in priložnost, da čim bolje izkoristijo odmerjeni čas v najbolj gledanem delu televizijskega programa (Fiorina in Peterson 2001, 273–274). Ker so konvencije od leta 1948 prenašale televizije, so omejili dolžine govorov, demonstracije ostreje nadzirali, pomembni dogodki so dobili mesto v najbolj gledanem terminu, na konvencijah pa so se začeli pojavljati hollywoodski zvezdniki in znani poslovneži, da so pritegnili čim več gledalcev. Namen sodobnih konvencij dandanes je, kot piše Panagopoulos, »*da navdušijo najbolj zagrizene privržence stranke in snubijo neodločene volivce*« (Panagopoulos 2008, 3). Praksa pred ustanovitvijo sodobnega nominacijskega procesa je bila, da so tako podpredsednika kot predsednika izbrali delegati na konvenciji, dandanes je, tako Fiorina, Peterson, Johnson in Mayer, odločitev o podpredsedniku povsem v rokah predsedniškega kandidata/nominiranca, ki ga delegati na konvenciji zgolj potrdijo, čeprav skušajo kandidati še vedno »*izbrati nominiranca, ki bi izboljšal možnosti predsedniškega para*« (Fiorina in drugi 2007, 282).

Strokovnjaki ob tem glede medijske pokritosti dogodkov na konvenciji tudi opažajo, da utegne biti ta dvorezen meč, kar se je npr. demokratom zgodilo po konvenciji 1968 v Chicagu, po kateri je njihov ugled med volivci upadel (McGovern na NPC Newsmaker Program 2008).

6. SKLEPNE UGOTOVITVE

Zdajšnji proces nominiranja ameriških predsedniških kandidatov ne velja za zelo premišljenega, to dokazujejo analize primerov, predstavljene v magistrski nalogi. Kritike letijo predvsem na krivičnost metode izbiranja delegatov, na zvezne države – predvsem Iowo in New Hampshire – ki so ves čas prve na vrsti v koledarju strankarskih predvolitev, zaradi česar imajo veliko večji vpliv na končni izid kot druge, na vse manjšo zmožnost javnosti, da v dobi kratkih, odmevnih stavkov (»sound-bites«), zares spozna kandidate in njihove politike, poleg naštetega pa naj bi izjemno dolg in finančno zelo zahteven proces od sodelovanja odvrčal morebitne boljše usposobljene kandidate.

Temeljna načela, ki veljajo za izbiro predsedniških kandidatov v ZDA, kot ugotavlja tudi Haskell, so sicer razmeroma preprosta in lahko razumljiva (Haskell 1996, 12):

1. da kandidat dobi nominacijo večje stranke, mora na nacionalni konvenciji, organizirani poleti, v volilnem letu na vsake štiri leta, dobiti večino (50 % plus en glas) glasov delegatov, članov stranke, ki ji tudi sam pripada (demokrati so včasih zahtevali, da si kandidat pridobi podporo dveh tretjin delegatov, a so to pravilo leta 1936 spremenili);
2. delegacijo na nacionalni konvenciji sestavljajo lokalne strankarske delegacije iz vseh 50 zveznih držav, Okrožja Kolumbija in nekaterih teritorijev;
3. stranke na ravni zvezne države, v skladu s pravili nacionalne stranke, določijo postopek izbire delegatov za nacionalno konvencijo.

V sodobni ameriški politični zgodovini so zvezne države uporabljale tri metode za izbiro delegatov za nacionalne konvencije: zborovanja, predvolitve ali kombinacijo obojega. Le malo Američanov, celo tistih, ki se z volitvami poklicno ukvarjajo – kakor sem kot dolgoletna dopisnica iz Združenih držav lahko ugotovila med spremljanjem predsedniških kampanj 2004 in 2008 –, pa zna razložiti, kako predvolitve zares potekajo. Ameriške predsedniške nominacijske kampanje so se namreč razvile v nejasen proces različnih vrst predvolitev, ki vodijo v konvencijska zborovanja nacionalnih strank, podobna štiridnevnim cirkuškim predstavam. V preteklosti so bile nacionalne konvencije kot zbori najbolj vplivnih članov stranke

tiste, na katerih so se sprejemale odločitve v zvezi z nominacijami kandidatov, dandanes pa je ena najpomembnejših odločitev v ameriškem elektorskem procesu ovita v takšno zmedo, da jo razume le malokdo.

Mediji o rezultatih na predvolitvah poročajo kot o razpletu katerihkoli drugih volitev – na podlagi prejetih odstotkov glasov določijo zmagovalca, a kaveljc tiči v tem, da ti rezultati niso nujno odsev (včasih pa sploh ne) delegatov, ki bodo na koncu zastopali posameznega kandidata na nacionalni konvenciji. Na ameriških strankarskih predvolitvah namreč ne šteje skupno število prejetih glasov, temveč število delegatov, ki bodo aktivnega kandidata zastopali na nominacijski konvenciji. Različne zvezne države pa za izračunavanje razporeditve delegatov uporabljajo različne načine, pri čemer obstajajo tudi konkretne razlike med izračunavanji republikanske in demokratske stranke, zaradi česar je proces še bolj nejasen. Demokrati razdelijo delegate kandidatom, ki so presegli določeni 15-odstotni volilni prag, po navodilih nacionalne stranke proporcionalno na podlagi volilnega izida, republikanci, ki volilnega praga večinoma ne poznajo, pa odločitve o izračunavanju prepuščajo lokalnim strankam, delegate v glavnem razvrščajo po metodi »*zmagovalec pobere vse*«.

6.1 Verifikacija splošnih hipotez in dodatnih tez

SPLOŠNA HIPOTEZA 1: Udeležba na ameriških predsedniških predvolitvah, še posebej zborovanjih, ostaja tradicionalno nizka in zato nereprezentativna.

Analiza udeležbe na strankarskih predvolitvah 2008 dokazuje, da se je glasovanj skupaj udeležilo nekaj manj kot 61 milijonov volivcev ali približno 29,45 % vseh volilnih upravičencev (skupaj volilnih upravičencev na volitvah 2008: 206.921.853). Vsega slab milijon in pol, ali 1.356.048, jih je glasovalo na zborovanjih – vrsti predvolitev, ki od volivca večinoma zahteva, da je na točno določenem mestu ob točno določeni uri in pripravljen žrtvovati dve do štiri ure svojega časa. Daleč najvišjo udeležbo so zabeležili v Iowi, prvi postaji na predvolilnem koledarju, in temu primerno medijsko daleč najbolj izpostavljeni, kjer se je zborovanj skupaj udeležilo 16,3 % volilnih upravičencev. Udeležba na vseh ostalih je bila še manjša, ponekod ni presegla niti enega samega odstotka, zaradi česar je po moji oceni težko govoriti o

reprezentativnem vzorcu ljudi, ki izbirajo kandidate za predsednika ZDA. Demokratom je npr. kljub temu, da je bil boj med Clintonovo in Obamo nadpovprečno dolg in do zadnjega negotov, na zborovanja v Kansasu uspelo privabiti vsega 1,9 % volilnih upravičencev ali dobrih 37.000 volivcev.

DODATNA TEZA 1: Zvezni državi Iowa in New Hampshire, kljub svoji majhnosti, pomembno vplivata na potek strankarskih predvolitev.

Vpliv Iowe in New Hampshira je glede na število delegatov za nacionalni konvenciji iz teh dveh zveznih držav izrazito nesorazmeren predvsem zaradi izjemne medijske pokritosti obeh dogodkov. Trditev Polsbyja in Wildavskyja, da *»televizije igrajo pomembno vlogo pri odločanju o predsedniški nominaciji«*, v tem primeru izjemno drži (Polsby in Wildavsky v Schantz 1996, 18). Kljub temu da stranka odločitve o tem, kdo jo bo zastopal na splošnih volitvah, ne sprejme po teh dveh predvolitvah, pa tako Iowa kot New Hampshire pomagata skrajšati seznam kandidatov, ki imajo resne možnosti za uspeh. Test, kakršnega na začetku ameriških predsedniških predvolitev pomenita majhni državi, kot sta Iowa in New Hampshire, je uporaben za volivce, saj imajo priložnost поблиžje spoznati kandidate, poleg tega pa prvi preizkušnji tudi zmanjšata število potencialnih kandidatov za predsedniško nominacijo. Bi pa bilo pravičnejše, če bi se na začetku koledarja predvolitev po npr. vnaprej določenem geografskem ključu, kot predlagajo nekateri, vsake štiri leta izmenjevale še katere druge manjše ali srednje velike zvezne države.

SPLOŠNA HIPOTEZA 2: Predvolilna zborovanja so zastarel in nedemokratičen način glasovanja.

Osrednji argument zagovornikov zborovanj kot metode strankarskih predvolitev je, da v ospredje postavlja organizacijo, *»politiko na drobno«* in čas, ki ga kandidati preživijo z volivci, v nasprotju z demagogijo, denarjem ali oglaševanjem, kot v svoji knjigi *»How the Iowa helps elect American presidents«* piše Christopher Hull (Hull 2008, 71). Vse naštetu sicer drži in je tudi deležno odobravanja tako strokovnjakov kot volivcev, a problem zborovanj je v obliki izvedbe na dan volitev, ki ni pravična do vseh volivcev, in ne angažiranosti vpletenih pred tem. V večini primerov namreč glasovanje traja nekaj ur in je prepleteno s splošno debato o predlogih na dnevnem

redu, kar nekateri interpretirajo kot potrato časa. Poleg tega se glasovanje začne ob določeni uri, pri tem ni izjem, ravno zato pa ta oblika marsikomu onemogoča sodelovanje (službena zadržanost, zdravstveni razlogi, nelagodje ob javnem izkazovanju podpore določenim kandidatom). Zato niti ne preseneča, da je pred začetkom nacionalne demokratske konvencije 2008 v Denverju demokratski Odbor za pravila in lokalne predpise odobril odločitev o ustanovitvi t. i. Komisije za demokratične spremembe (op. »Democratic Change Commission«), katere naloga je:

- ponovno pregledati ustreznost koledarja strankarskih predvolitev,
- ugotoviti, ali bi bilo treba število superdelegatov zmanjšati,
- ugotoviti, kako proces izvedbe zborovanj narediti bolj pregleden in jasen.

Slednje, torej očitki na račun zborovanj, pravzaprav potrjuje postavljeno tezo v magistrski nalogi, da so zastarel in nedemokratičen način predvolilnega glasovanja. 35-članska komisija naj bi svoje izsledke stranki predstavila do leta 2010, pred volitvami 2012.

DODATNA TEZA 2: Demokratska metoda razdeljevanja delegatov na predvolitvah je nepregledna, in kljub temu da delegate razdeljuje proporcionalno, včasih vodi do nelogičnih rezultatov, republikanska metoda »zmagovalec pobere vse« pa je preglednejša, a večinoma daje vse delegate neke zvezne države kandidatu, ki zbere večino glasov.

Dokaz za trditev, da je demokratska metoda razdeljevanja delegatov včasih nelogična, so bila na strankarskih predvolitvah '08 npr. zborovanja v Iowi, kjer demokrati velikost okrajev delijo glede na število delegatov od ena do štiri in več. Dogajalo se je namreč, da je neki kandidat dobil tudi po dva- ali trikrat več glasov od najbližjega konkurenta, a se na koncu to ni odražalo pri izkupičku delegatov, ki edini pravzaprav pomenijo merilo za zmago ali poraz. Sploh v tistih okrajih, kjer so podelili parno število delegatov, zaradi česar so strategji kampanj večjo pozornost volivcem posvečali v okrajih z neparnim številom delegatov v igri. Drug primer je bilo glasovanje v Teksasu, sicer izvedeno v dveh delih, eno so bile predvolitve, drugo pa zborovanja. Skupaj je Clintonova, v medijih sicer razglašena za veliko zmagovalko,

dobila 1.462.734 glasov (50,88 %), Obama pa 1.362.476 (47,39 %), ali 100.258 manj, a je na koncu zbrala 94 delegatov ali pet manj kot Barack Obama.¹⁷⁷

DODATNA TEZA 3: Kljub številnim omejitvam pri financiranju ameriških predsedniških volitev je kampanja za volitve 2008 najdražja doslej.

Zakoni o financiranju političnih kampanj sicer dokazujejo, da je preglednost pretoka denarja, namenjenega predsedniškim kampanjam, večja, kot je bila, a to ne vpliva na količino potrošenega denarja, kar je bil med drugim tudi namen obsežnega paketa reform. Po sicer še nedokončnih podatkih (do zaključka pisanja magistrske naloge, oktobra 2008) so predsedniški kandidati samo na strankarskih predvolitvah – torej brez nacionalnih konvencij in splošnih volitev – potrošili 833,8 milijona dolarjev ali skoraj toliko, kot je štiri leta prej znašal končni račun stroškov. Razlog za znova rekordne vsote v politični kampanji '08 gre med drugim iskati v dolžini predvolitev, ki so se začele s prvimi zbori januarja in predvsem na demokrati strani zaradi izenačenosti boja med kandidatoma Obama in Clintonovo trajala s polno zavzetostjo do začetka junija, v vse višjih cenah oglaševanj v medijih ter v odločitvah Vrhovnega sodišča, ki omejitve financiranja političnega oglaševanja interpretira kot napad na svobodo govora.

Predvolitve v okviru ameriških predsedniških volitev 2008, eden prvih korakov v procesu izbire predsedniških kandidatov, so se izkazale kot resna preizkušnja tako različnih vrst izvedbe glasovanj kot številnih reform financiranja, pri tem pa se ugotavlja, da je sistem po dobrih 35 letih potreben prenove. Denar igra preveliko vlogo, vsekakor večjo od tiste, ki so jo imeli v mislih pisci reform; zaradi dolgotrajnosti postopka izbire kandidatov, zapletenih in nenavadnih oblik predvolitev, ki imajo občasno za posledico nelogične razplete – izstopajo predvsem strankarske predvolitve vrste »zborovanja/konvencija« –, pa si strokovnjaki že vrsto let prizadevajo za spremembo sistema. Ameriška ustava glede nominacije kandidatov za predsednika države ne ponuja nobenih navodil, zaradi česar je postopek izpostavljen improvizaciji, pravila igre pa se stalno spreminjajo. Problem sedanjega sistema, v

¹⁷⁷ Dostopno prek: <http://www.thegreenpapers.com/P08/TX-D.phtml> (23. julij 2008).

katerem imajo zaradi tradicionalno nizke udeležbe glavno besedo majhne skupine strankarskih aktivistov, je tudi v tem, da nesorazmerno veliko vlogo daje volivcem na prvih predvolitvah, v Iowi in New Hampshiru. Zato je do neke mere tudi razumljiv najnovejši pojav, t. i. »front-loading«, ko vse več zveznih držav svoje predvolitve pomika na začetek koledarja. Precejšen del krivde za cirkuško naravo sodobnih predvolitev, kakor sedanji sistem opisujejo nekateri analitiki, gre tudi na račun medijev, ki proces spremljajo kot nekakšno konjsko dirko, večje pozornosti kot stališča kandidatov do resnih zunanje- in notranjepolitičnih vprašanj, pa so deležne zgodbe o računih za frizerja, zastavicah na suknjičih ipd. Proces ameriških predsedniških predvolitev, ki je z nekaterimi popravki veljaven vse od revolucionarnih reform v začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja, je treba posodobiti in odpraviti pomanjkljivosti, kar obljublajo nekateri predlogi, o katerih se v zakulisju že razpravlja.

7. SEZNAM VIROV

1. *About the Iowa Caucuses.* 2007. Dostopno prek: <http://www.iowacaucus.org/iacaucus.html> (12. december 2007).
2. Abramowitz, Alan. 2008. Don't Blame Primary Voters for Polarization. *The Berkeley Electronic Press Journals, The Forum* (Vol. 5 : Iss. 4, Article 4). Dostopno prek: <http://www.bepress.com/forum/vol5/iss4/art4> (januar 2008).
3. AEI's Political Corner. 2008. *The definitive guide to the convention bounce.* Dostopno prek: http://www.aei.org/publications/filter.all,pubID.28483/pub_detail.asp (19. avgust 2008).
4. Alarkon, Walter. 2008. Inside Politics: Not everyone thinks the compressed primaries are a ridiculous mess. *Campaigns&Elections* 260: 14-15.
5. Aldrich, John H.. 1995. *Why parties ? . The origin and transformation of party politics in America.* Chicago & London: The University of Chicago Press.
6. Allen, Mike. 2007. *2008 Election: Campaign 101.* Washington DC: Foreign Press Center briefing (18. September 2007).
7. Altschuler, Bruce E. 2008. Selecting Presidential Nominees by National Primary: An Idea Whose Time Has Come?. *The Berkeley Electronic Press Journals, The Forum* (Vol. 5: Iss. 4, Article 5). Dostopno prek: <http://www.bepress.com/forum/vol5/iss4/art5> (januar 2008)
8. *America the Beautiful.* Dostopno prek: <http://www.scoutsongs.com/lyrics/americatebeautiful.html> (6. september 2008).
9. American Enterprise Institute. Dostopno prek: www.aei.org (december 2007–avgust 2008).
10. *Ameriška ustava.* Dostopno prek: <http://www.house.gov/house/Constitution/Constitution.html> (3. december 2007) in <http://www.law.cornell.edu/constitution/constitution.table.html#articleii> (december-maj 2008).

11. Balz, Dan. 2008. Democrats Meet Today to Hash out Fla., Mich. *Washington Post*, A1 in A4 (31. maj 2008).
12. Barnes, James A. 2008. A Tradition's Last Gasp ? *National Journal – Convention Daily*, 5 (2. september 2008).
13. Barone, Michael in Richard E. Cohen. 2005. *The Almanac of American Politics 2006*. Washington DC: National Journal Group.
14. Barone, Michael. 2008. *The Race for the Delegates and Superdelegates*. Washington DC: Foreign Press Center Briefing (27. februar 2008).
15. Bealey, Frank, Richard A. Chapman in Michael Sheehan. 1999. *Elements in Political Science*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
16. Beinart, Peter. 2007. *Foreign relations and its Impact on the American Voter*. Washington DC: Foreign Press Center Briefing (4. december 2007).
17. Benenson, Bob. 2007. *A history of US Presidential Politics 1912-2004*. Dostopno prek: <http://www.cqpolitics.com/wmspage.cfm?docID=news-000002649356> (25. december 2007).
18. Berg-Andersson, Richard E. 2004. *How did we get there, anyway ?*. Dostopno prek: <http://www.thegreenpapers.com/Hx/NomProcess.html> (december 2007-februar 2008).
19. Blondel, Jean. 1995. *Comparative government: an introduction (2nd Edition)*. Prentice Hall Harvester Wheatsheaf.
20. Brezovsek, Marjan. »Federalizem in decentralizacija. Politoloski vidiki položaja in vloge federalnih enot.« Doktorska dizertacija, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, 1993.
21. Briffault, Richard. 2008. Decline and Fall? The Roberts Court and the Challenges to Campaign Finance Law. *The Berkeley Electronic Press Journals, The Forum* (Vol. 6: Iss. 1, Article 4). Dostopno prek: <http://www.bepress.com/forum/vol6/iss1/art4> (april 2008).
22. Bureau of International Information Programs. 2004. *Financing the Campaigns: Election Guide 2004*. Washington DC: Bureau of International Information Programs, eJournal, USA: Issues of Democracy, US Department of State.
23. --- 2008. *The long Campaign: US Elections 2008*. Washington DC: Bureau of International Information Programs, eJournalUSA (Volume 12, Number 10), US Department of State.

24. --- 2008a. *USA Elections in Brief*. Washington DC: Bureau of International Information Programs, US Department of State.
25. Bureau of Public Affairs. 2004. *2004 Presidential Nominating Conventions, Background Information Packet*. Washington DC: Foreign Press Center, US Department of State.
26. --- 2008. *A guide to the United States Primaries & Caucuses, 2008 Elections*. Washington DC: Bureau of Public Affairs, Foreign Press Centers, US Department of State.
27. Cantor, Joseph. 2004. *The State of Campaign Finance, Elections 2004*. Dostopno prek: [URL:http://usinfo.state.gov/products/pubs/election04/campaign\\$.htm](http://usinfo.state.gov/products/pubs/election04/campaign$.htm) (12. november 2004).
28. *Center for Responsive Politics*. Dostopno prek: <http://opensecrets.org/> (februar-oktober 2008).
29. Clark Muntean, Susan. 2008. BCRA's Impact on the Political Expenditures of Corporate Interests. *The Berkeley Electronic Press Journals, The Forum* (Vol. 6: Iss. 1, Article 9). Dostopno prek: <http://www.bepress.com/forum/vol6/iss1/art9> (april 2008).
30. Cohen, Marty, David Karol, Hans Noel in John Zaller. 2008. Political Parties in Rough Weather. *The Berkeley Electronic Press Journals, The Forum* (Vol. 5: Iss. 4, Article 3). Dostopno prek: <http://www.bepress.com/forum/vol5/iss4/art3> (9. januar 2008).
31. Cook, Rhodes. 2004. *The Presidential Nominating Process: A place for us?*. Lanham Maryland: Rowman & Littlefield Publishers, Inc..
32. Corrado, Anthony, Thomas E. Mann, Daniel R. Ortiz in Trevor Potter. 2005. *The New Campaign Finance Sourcebook*. Washington DC: The Brookings Institution.
33. Cranberg, Gilbert, Herb Strentz in Glenn Roberts. 2007. Iowas undemocratic caucuses. *The New York Times*, 18. december. Dostopno prek: <http://www.nytimes.com/2007/12/18/opinion/18cranberg.html> (18. december 2007).
34. Crowley, Michael. 2008. The Mechanics of Caucusing. *The New Republic, A Journal of Politics and Art*. Dostopno prek:

- <http://www.tnr.com/politics/story.html?id=bc3645bb-d255-43ce-b222-dccf74c1db27> (3. januar 2008).
35. Dahl, Robert A. 2003. *The Democracy Sourcebook*. London: Cambridge.
 36. Davis, James W. 1997. *U.S. Presidential Primaries and the Caucus-Convention System: A Sourcebook*. Westport Connecticut: Greenwood Press.
 37. *Delegate counting definitions*. 2007. Dostopno prek: <http://www.thegreenpapers.com/Definitions.html#Modi08> (marec-april 2008).
 38. Democratic National Committee. 2006. *Delegate Selection Rules: DNC for the 2008 Democratic National Convention*. Washington DC: DNC.
 39. --- 2007. *Call for the 2008 Democratic National Convention*. Washington DC: DNC.
 40. --- 2007a. *Regulations of the Rules & Bylaws Committee for the 2008 Democratic National Convention*. Washington DC: DNC.
 41. *Democratic National Convention 2008*. Dostopno prek: <http://www.demconvention.com> (januar-september 2008).
 42. Democratic National Convention Committee. 2008. *The Draft 2008 Democratic National Platform: Renewing America's Promise*. Dostopno prek: <http://www.workinglife.org/storage/users/4/4/images/111/2008%20democratic%20platform%20080808.pdf> (14. avgust).
 43. De Tocqueville, Alexis. 2000. *Democracy in America, The Complete and Unabridged Volumes I and II*. New York: Bantam Classic.
 44. Easton, David. 1965. *A systems analysis of political life*. New York: John Wiley & Sons.
 45. Edwards, George C. III, Martin P. Wattenberg in Robert L. Lineberry. 2006. *Government in America: People, Politics, and Policy - 12th Edition*. Pearson Education, Inc.
 46. *Election 2008*. Dostopno prek: <http://elections.nytimes.com/2008/index.html> (december 2007-september 2008)
 47. *Federal Election Commission*. Dostopno prek: <http://www.fec.gov/> (november 2007-julij 2008).
 48. *Federalism*. 2003. Dostopno prek: <http://plato.stanford.edu/entries/federalism/> (22. januar 2008).
 49. Ferfila, Bogomil. 1997. *Sodobni svet: Regionalne studije in primerjalne politike*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

50. Ferfila, Bogomil in Lance T. Leloup. 1998. *Policymaking, management and budgeting: A Comparative Perspective*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
51. Ferfila, Bogomil in drugi. 2001. *Drzave in svet*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
52. Fiorina, Morris P. In Paul E. Peterson. 2000. *The New American Democracy*. Longman Publishing Group.
53. --- 2001. *The New American Democracy – 2nd Edition*. Addison Wesley Longman, Inc.
54. Fiorina, Morris P. Paul E. Peterson, Bertram Johnson in William G. Mayer. 2007. *The New American Democracy - Alternate fifth edition*. Pearson Education, Inc.
55. Florida Department of State, Division of Elections. 2008. *January 29, 2008 Presidential Preference: Republican Primary*. Dostopno prek: <http://doe.dos.state.fl.us/elections/resultsarchive/Index.asp?ElectionDate=1/29/2008&DATAMODE> (3. februar 2008).
56. Franz, Michael M. 2008. The Interest Group Response to Campaign Finance Reform. *The Berkeley Electronic Press Journals, The Forum* (Vol. 6 : Iss. 1, Article 10). Dostopno prek: <http://www.bepress.com/forum/vol6/iss1/art10> (april 2008).
57. *Government and Politics in the USA*. 2006. Dostopno prek: http://arts.anu.edu.au/polsci/courses/pols2013a/2006/lecturesummaries/Lecture_15_06.pdf (20. junij 2008).
58. Germond, Jack W. 2008. A cold, hard look. *Washingtonian*, 35-41 (januar).
59. Gillman Howard in Cornell Clayton, ur. 1999. *The Supreme Court in American politics, New Institutional Interpretations*. Lawrence Kansas: University Press of Kansas.
60. Gould, Lewis I., Alonzo L. Hamby, Rick Perlstein in Haynes Johnson. 2008. Parties to History: Four Political Conventions That Changed America. *Smithsonian*, 42-53 (avgust).
61. Grad, Franc. 2000. *Parlament in vlada*. Ljubljana: Uradni list Republike Slovenije.
62. Grad, Franc in Igor Kaučič. 2003. *Ustavna ureditev Slovenije - tretja, spremenjena in dopolnjena izdaja*. Ljubljana: GV založba.

63. Hague, Rod in Martin Harrop. 2004. *Comparative government and politics*. London: Palgrave.
64. Hasen, Richard L. 2008. Political Equality, the Internet, and Campaign Finance Regulation. *The Berkeley Electronic Press Journals, The Forum* (Vol. 6 : Iss. 1, Article 7). Dostopno prek: <http://www.bepress.com/forum/vol6/iss1/art7> (april 2008).
65. Haskell, John. 1996. *Fundamentally Flawed: Understanding and Reforming Presidential Primaries*. Lanham-Boulder-New York-London: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
66. Hillary Clinton: *Caucusing is easy*. Dostopno prek: <http://www.youtube.com/watch?v=racTAiemEQU> (29. december 2007).
67. Hillary Clinton *for President*. Dostopno prek: <http://www.hillaryclinton.com/hq/iowa/caucus/faq/> (30. december 2007).
68. Hoover, Tim. 2008. Dems to look at changes in 2012 process. *The Denver Post*, 4P (24. avgust).
69. Hull, Christopher C. 2008. *Grassroots Rules: How the Iowa Caucus helps elect American Presidents*. Stanford California: Stanford Law and Politics, an Imprint of Stanford University Press.
70. Hunt, Jim. 2008. Why the Superdelegates idea works. *Washington Post*, A17 (27. februar).
71. *Internal Revenue Service - United States Department of Treasury*. Dostopno prek: www.irs.gov (februar 2008).
72. *Iowa Caucuses 2008*. Dostopno prek: <http://www.iowacaucus.org/> (december 2007-januar 2008).
73. *Iowa Delegate Selection and Affirmative Action Plan for the 2008 Democratic National Convention*. Dostopno prek: <http://www.iowademocrats.org/ht/a/GetDocumentAction/i/1012213> (7. januar 2008).
74. *Iowa Democratic Party*. Dostopno prek: <http://www.iowademocrats.org/> (januar-april 2008).
75. Iowa Democratic Party. 2008. *2008 Caucuses First in the Nation: Caucus Training Series - Media Training Caucus Guide*. Washington DC: Foreign Press Center.

76. Johnson, Dennis W. 2001. *No Place for Amateurs: How Political Consultants are Reshaping American Democracy*. New York London: Routledge.
77. Jones, Jeffrey M. 2008. *Iowa, New Hampshire Results often shift National Preferences*. Dostopno prek: <http://www.gallup.com/poll/103537/Iowa-New-Hampshire-Results-Often-Shift-National-Preferences.aspx> (3. januar 2008).
78. King, Anthony, ur. 1990. *The New American Political System*. Washington DC: The AEI Press.
79. La Raja, Raymond J. 2008. From Bad to Worse: The Unraveling of the Campaign Finance System. *The Berkeley Electronic Press Journals, The Forum* (Vol. 6 : Iss. 1, Article 2). Dostopno prek: <http://www.bepress.com/forum/vol6/iss1/art2> (april 2008).
80. League of Women Voters. 2003. *Choosing The President 2004: A Citizen Guide to the Electoral Process*. Guilford Connecticut: The Lyons Press, An imprint of The Globe Pequot Press.
81. Leibovich, Mark. 2008. One Republican caucus is found to be an Uncomplicated Affair. *The New York Times*, 4. januar. Dostopno prek: <http://www.nytimes.com/2008/01/04/us/politics/04rcaucus.html?n=Top/Reference/Times%20Topics/People/L/Leibovich,%20Mark> (4. januar 2008).
82. Lineberry, Robert L. 1989. *Government in America*. Boston: Scott, Foresmann and Company.
83. Leloup, Lance T. in Steven A. Shull. 2003. *The President and Congress: Collaboration and combat in national policymaking*, 2nd ed. Pearson Education, Inc.
84. Lewis, Charles in The Center for Public Integrity. 2004. *The Buying of the President 2004: Who's really bankrolling Bush and his democratic Challengers – and what they expect in return*. Harper Paperbacks.
85. Mahajan, Vidya Dhar. 2000. *Political Theory: Principles of Political Science - 4th ed.* S.Chand & Company Ltd.
86. Maisel, Sandy L. in Kara Z. Buckley. 2005. *Parties and Elections in America: The Electoral Process – 4th Ed.* Lanham Maryland: Rowman & Littlefield Publishers, Inc.
87. Malcolm, Andrew. 2007. Breaking News: Ron Paul campaign donors set a record. *The LA Times*, 17. december. Dostopno prek:

- <http://latimesblogs.latimes.com/washington/2007/12/rp.html> (18. december 2007).
88. Manatt, Charles in Frank J. Jr Fahrenkopf. 2008. *Presidential Politics: The Role of Nominating Conventions*. Washington DC: The Center for National Policy briefing (27. februar 2008).
 89. Mann, Thomas E. 2008. A Collapse of the Campaign Finance Regime ?. *The Berkeley Electronic Press Journals, The Forum* (Vol. 6 : Iss. 1, Article 1). Dostopno prek: <http://www.bepress.com/forum/vol6/iss1/art1> (april 2008).
 90. Mann, Thomas E.. 2008a. *Super Tuesday: The End of the Presidential Nominating Process or a Waystation on the Route to the National Party Convention?*. Washington DC: Foreign Center Press Briefing (5. februar 2008).
 91. Mann, Thomas E. In Norman Ornstein. 2008. Delegates of Steel: Why Superdelegates should be welcomed, not feared. *The New York Times*, 15. februar. Dostopno prek: <http://www.nytimes.com/2008/02/15/opinion/15mann.html?th&emc=th> (15. februar 2008).
 92. Marcus, Ruth. 2008. The Democrats' undemocratic system. *The Washington Post*, A19 (13. februar).
 93. Mayer, William G. In Andrew E. Busch. 2003. *Front-loading problem in Presidential Nominations*. Washington DC: Brookings Institution Press.
 94. Mayer, William G. 2008. Handicapping the 2008 Nomination Races: An Early Winter Prospectus. *The Berkeley Electronic Press Journals, The Forum* (Vol. 5: Iss. 4, Article 2). Dostopno prek: <http://www.bepress.com/forum/vol5/iss4/art2> (januar 2008).
 95. McCormick, Richard P. 1982. *The Presidential game: The origins of American Presidential politics*. New York: Oxford University Press.
 96. McGovern, George, David S. Broder in Haynes Johnson. 2008. *Back to the future: How nominating conventions and News Coverage have/haven't changed since 1968 Democratic National Convention*. Washington DC: NPC Newsmaker Program, National Press Club Media Briefing (12. avgust 2008).
 97. McIntire, Mike. 2008. Media and Candidate methods of Counting Delegates vary and so do Totals. *New York Times*, A12 (9. februar).

98. Michael, Terry. 2000. *The democratic Party's Presidential nominating process - 4th Ed.* Washington Center for Politics & Journalism. Dostopno prek: http://terrymichael.net/PDF%20Files/DNC_PrezNomProcess.pdf (29. marec 2008).
99. Milbank, Dana. 2008. Democratc come together to tear their party in half. Washington Sketch. *The Washington Post*, A1 in A8 (1. junij).
100. Miller, David. 2008. *The »Ohio« Plan*. Dostopno prek: <http://www.davidjmilller.org/the-ohio-plan/> (3. april 2008).
101. Montesquieu, Charles de, Anne M. Cohler, ur. 1989. *The Spirit of the Laws: Montesquieu*. Cambridge: Cambridge University Press.
102. Mosk, Matthew. 2008. Obama Rewriting Rules for Raising Campaign Money Online. *The Washington Post*, A6 (28. marec).
103. Murray, Shailagh. 2007. The Scribe who gets the Candidates Vote: All eyes on Blogging Iowa Newsmen. *The Washington Post*, C1 in C8 (18. december).
104. Nather, David. 2008. Leaping Voters in a single Bound. *CQ Weekly*, 482-484 (25. februar).
105. *New Hampshire Political Library*. Dostopno prek: <http://www.politicallibrary.org/> (januar 2008).
106. Novak, Michael. 1992. *Choosing Presidents: Simbols of Political Leadership – 2nd Ed.* New Brunswick New Jersey: Transaction Publishers.
107. Panagopoulos, Costas. 2008. Presidential Nominating Conventions: Past, Present and Future. *The Berkeley Electronic Press Journals, The Forum* (Vol. 5: Iss. 4, Article 6). Dostopno prek: <http://www.bepress.com/forum/vol5/iss4/art6> (januar 2008).
108. Patterson, Thomas E. 1993. *Out of order: An Incisive and boldly original critique of the news media's domination of American political process*. New York: Knopf.
109. Peters, Guy B. 1996. *American public policy: Promise and Performance - 4th Ed.* New Jersey: Chatman.
110. *Pew Research Center's Project for Excellence in Journalism*. Dostopno prek: <http://www.journalism.org/> (januar 2008).
111. Powell, Michael in Michael Cooper. 2008. For Giuliani, a Dizzying Fall. *The New York Times*, 30. januar. Dostopno prek:

- http://www.nytimes.com/2008/01/30/us/politics/30giuliani.html?_r=1&adxnnl=1&oref=slogin&ref=politics&adxnnlx=1211475963-1KIU8GIoVifLG7BQCXounQ (30. januar 2008).
112. *Presidential Fundraising and Spending, 1976-2008*. Dostopno prek: <http://www.opensecrets.org/pres08/totals.php?cycle=2008> (30. september 2008).
 113. Prevost, Alicia Kolar in James A. Thurber. 2008. Delegate Cheat Sheet. *Campaigns&Elections* (Vol. 29, No.3, Issue 263): 38-41.
 114. Republican National Committee. 2004. *The Rules of the Republican Party*. Dostopno prek: <http://staging.gop.com/About/AboutRead.aspx?AboutType=4> (30. avgust 2004).
 115. --- 2007. *Call for the 2008 Republican National Convention*. Dostopno prek: http://www.gop.com/images/2008_Call_FINAL.pdf (december 2007-maj 2008).
 116. Republican National Convention 2008. Dostopno prek: <http://www.gopconvention2008.com> (januar-september 2008).
 117. Rivlin, Joel. 2008. On the Air: Advertising in 2004 as a Window on the 2008 Presidential General Election. *The Berkeley Electronic Press Journals, The Forum* (Vol. 5 : Iss. 4, Article 7). Dostopno prek: <http://www.bepress.com/forum/vol5/iss4/art7> (januar 2008).
 118. Rove, Karl. 2007. The Endless Campaign: Why we need longer primaries, but a shorter process, Campaign 2008. *Wall Street Journal*, 20. december. Dostopno prek: <http://www.opinionjournal.com/editorial/feature.html?id=110011015> (20. december 2007).
 119. Saad, Lydia. 2008. *American speculate about Iowa's Impact*. Dostopno prek: <http://www.gallup.com/poll/103516/Americans-Speculate-About-Iowas-Impact.aspx> (15. januar 2008).
 120. Sayre, Wallace S. in Judith H. Parris. 1970. *Voting for President: The Electoral College and the American Political System, Studies in Presidential Selection*. Washington DC: The Brookings Institution.
 121. Schantz, Harvey L. 1996. *American Presidential Elections: Process, Policy, and Political Change*. State University of New York Press.

122. Seelye, Katharine Q.. 2008. *Palin's TV Ratings nearly match Obama's*. Dostopno prek: <http://www.thrfeed.com/2008/09/palin-ratings-s.html> (4. september 2008).
123. Serjeant, Jill. 2008. *John McCain Speech draws record TV ratings*. Dostopno prek: <http://www.reuters.com/article/wtMostRead/idUSN0439266820080905> (5. september 2008).
124. Shafer, Byron E. 1983. *Quiet Revolution: The Struggle for the Democratic Party and the Shaping of Post-reform Politics*. New York: Russell Sage Foundation.
125. Sharma, Manoj. 2004. **Comparative Politics and Political Analysis**. New Delhi: Anmol Publications Pvt. Ltd. Dostopno prek: NetLibrary
126. Shea, Daniel M. In Michael John Burton. 2001. *Campaign Craft: The Strategies, Tactics, and Art of Political Campaign Management - Revised and Expanded Edition*. Westport Connecticut: Praeger, Praeger Series in Political Communication.
127. Simon, Roger. 2008. *What is Clinton's argument now ?*. Dostopno prek: <http://www.politico.com/news/stories/0508/10509.html> (21. maj 2008).
128. *Speaker of the House*. Dostopno prek: <http://speaker.house.gov/> (20. april 2008).
129. Squire, Peverill. 2008. The Iowa Caucuses, 1972-2008: A Eulogy. *The Berkeley Electronic Press Journals, The Forum* (Vol. 5 : Iss. 4, Article 1). Dostopno prek: <http://www.bepress.com/forum/vol5/iss4/art1> (januar 2008).
130. *Supreme Court of the United States*. Dostopno prek: <http://www.supremecourtus.gov/> (avgust 2008).
131. The Campaign Finance Institut. Dostopno prek: <http://www.cfinst.org/> (september 2008).
132. The Democratic Party. Dostopno prek: <http://www.democrats.org/> (31. maj 2008).
133. *The Green Papers*. Dostopno prek: <http://www.thegreenpapers.com/> (december 2007-september 2008).
134. *The New York Times*. 2008. Primary reforms. Dostopno prek: <http://www.nytimes.com/2008/06/08/opinion/08sun1.html> (8. junij).

135. --- 2008a. The hands that feed them. Dostopno prek: <http://www.nytimes.com/2008/08/21/opinion/21thu2.html?ref=opinion> (21. avgust).
136. *The Pre-Primary Period: 2008 Presidential Campaign*. Dostopno prek: <http://www.gwu.edu/~action/2008/chrnprep08.html> (december 2007-januar 2008).
137. *The Washington Pošt.* 2008. Why Caucus? A flawed system for choosing a president. (19. januar).
138. Thurber, James A. In Candice J. Nelson. 2000. *Campaign warriors: The Role of Political Consultants in Elections*. Washington DC: Brookings Institution Press.
139. Todd, Chuck. 2007. *2008 Elections: The big picture – 576 Hours until Iowa*. Washington DC: Foreign Press Center Briefing (10. december 2007).
140. *U.S. Census Bureau*. Dostopno prek: <http://www.census.gov/> (februar 2008).
141. *U.S. Courts*. Dostopno prek: <http://www.uscourts.gov/> (avgust 2008).
142. Wayne, Stephen J. 2004. *Elections 2004: Presidential nominations and American Democracy*. Dostopno prek: <http://usinfo.state.gov/products/pubs/election04/nominate.htm> (29. december 2007).
143. *White House 2008: Republican Nomination*. Dostopno prek: <http://www.pollingreport.com/wh08rep.htm> (15. februar 2008).
144. White, Theodore H. 1961. *The making of the president 1960*. New York: Barnes&Noble Books.
145. Wilcox, Clyde. 2008. Internet Fundraising in 2008: A New Model ?. *The Berkeley Electronic Press Journals, The Forum* (Vol. 6: Iss. 1, Article 6). Dostopno prek: <http://www.bepress.com/forum/vol6/iss1/art6> (april 2008).
146. Wolfensberger, Don. 2008. Party Platforms are not just Meaningless Fluffery. *Roll Call* (Vol. 54, No. 24), 8 (1. september).
147. *Wrap up of 2008 Primary Youth Vote*. Dostopno prek: http://www.civicyouth.org/PopUps/PR_08_Primary_Summary.pdf (15. junij 2008).
148. *Yes We Can – Barack Obama Music Video*. Dostopno prek: <http://www.youtube.com/watch?v=jjXyqcX-mYY> (11. avgust 2008).

149. *Zakon zvezne drzave New Hampshire o volitvah* (Chapter 653 Election of Officers and Delegates, Election Dates, Section 653:9 Presidential Primary Election. Dostopno prek: <http://www.gencourt.state.nh.us/rsa/html/lxiii/653/653-9.htm> (12. november 2007).
150. Zaun, Brad. 2007. Campaign 2008: Covering the first in the Nation – Iowa Caucuses – What you need to know before you land at Des Moines International Airport. Washington DC: Foreign Press Center Briefing (7. junij 2007).
151. Zogby, John. 2008. Elections 2008: The Battle for the Middle Ground. Washington DC: Foreign Press Center Briefing (5. februar 2008).
152. *2008 Presidential Primaries, Caucuses and Conventions*. Dostopno prek: <http://www.thegreenpapers.com> (november-september 2008).
153. *2008 Presidential Primary Turnout Rates*. Dostopno prek: http://elections.gmu.edu/Voter_Turnout_2008_Primaries.htm (20. junij 2008).
154. *2008 Republican Platform*. Dostopno prek: <http://www.gop.com/2008Platform/> (8. september 2008).

8. PRILOGE

Priloga A: Seznam vidnejših demokratskih in republikanskih predsedniških kandidatov na predvolitvah 2008¹⁷⁸

DEMOKRATI	REPUBLIKANCI
Joseph R. BIDEN senator iz Delawara	Rudolph W. GIULIANI nekdanji župan New Yorka
Hillary Rodham CLINTON senatorica iz New Yorka	Mike HUCKABEE guverner Arkansasa
Christopher J. DODD senator iz Connecticuta	Duncan HUNTER kongresnik iz Kalifornije
John EDWARDS nekdanji senator iz J. Karoline	John S. McCain senator iz Arizone
Dennis J. KUCINICH kongresnik iz Ohia	Ron PAUL kongresnik iz Teksasa
Barack OBAMA senator iz Illinois	Mitt ROMNEY nekdanji guverner Massachusettsa
William B. RICHARDSON guverner Nove Mehike	Fred Dalton THOMPSON nekdanji senator iz Tennesseeja, igralec

¹⁷⁸ Dostopno prek: <http://www.thegreenpapers.com/P08/D-Ballot.phtml> (20. maj 2008) in <http://www.thegreenpapers.com/P08/R-Ballot.phtml> (20. maj 2008).

Priloga B: Kronološki pregled demokratskih in republikanskih predvolitev 2008¹⁷⁹

2008	DEMOKRATI	REPUBLIKANCI
3. januar	Iowa, zborovanja (Z)	Iowa, zborovanja (Z)
5. januar		Wyoming, zborovanja (Z)
8. januar	New Hampshire, predvolitve (MP)	New Hampshire, predvolitve (MP)
15. januar	Michigan, predvolitve (O)	Michigan, predvolitve (O)
19. januar	Nevada, zborovanja na ravni volilnega okraja (Z)	Nevada, zborovanja na ravni volilnega okraja (Z) Južna Karolina, predvolitve (O)
26. januar	J. Karolina, predvolitve pod nadzorom zvezne države (O)	
29. januar	Florida, predvolitve (Z)	Florida, predvolitve (Z)
5. februar (super torek)	Aljaska, zborovanja (Z) Alabama, predvolitve (O) Arkansas, predvolitve (O) Am. Samoa, zborovanja (O) Arizona, predvolitve (Z) Connecticut, predvolitve (Z) Delaware, predvolitve (Z) Georgia, predvolitve (O) Idaho, zborovanja (O) Illinois, predvolitve (O) Kalifornija, predvolitve (MP) Kansas, zborovanja (Z) Kolorado, zborovanja (Z) Massachusetts, predvolitve (MP) Minnesota, zborovanja (O)	Alabama, predvolitve (O) Aljaska, zborovanja (Z) Arkansas, predvolitve (O) Arizona, predvolitve (Z) Connecticut, predvolitve (Z) Delaware, predvolitve (Z) Georgia, predvolitve (MP) Illinois, predvolitve (O) Kalifornija, predvolitve (Z) Kolorado, zborovanja (Z) Massachusetts, predvolitve (MP) Minnesota, zborovanja (O) Misuri, zborovanja (O) Montana, zborovanja (O)

¹⁷⁹Dostopno prek:

<http://politics.nytimes.com/election-guide/2008/primaries/republicanprimaries/index.html> (23. januar 2008), <http://politics.nytimes.com/election-guide/2008/primaries/democraticprimaries/index.html> (23. januar 2008) in <http://www.thegreenpapers.com/P08/events.phtml?s=c> (30. januar 2008).

2008	DEMOKRATI	REPUBLIKANCI
	Misuri, predvolitve (O) New Jersey, predvolitve (MP) Nova Mehika, predvolitve pod nadzorom zvezne države (Z) New York, predvolitve (Z) Oklahoma, predvolitve (Z) J. Dakota, zborovanja (O) Tennessee, predvolitve (O) Utah, predvolitve (MP) Demokrati v tujini kombinacija predvolitev in zborovanj (O)	New Jersey, predvolitve (MP) New York, predvolitve (Z) Oklahoma, predvolitve (Z) S. Dakota, zborovanja (Z) Tennessee, predvolitve (O) Utah, predvolitve (MP) Z. Virginija, kombinacija predvolitev in zborovanj (MP)
9. februar	Louisiana, predvolitve (Z) Nebraska, zborovanja (MC) Am. Deviški otoki, drugo (Z) Washington, zborovanja (MC)	Kansas, zborovanja (Z) Louisiana, predvolitve (Z) Washington, kombinacija predvolitev (izvedeno 19. februarja) in zborovanj (Z)
10. februar	Maine, zborovanja (Z)	
12. februar	Okrožje Kolumbia, predvolitve (Z) Maryland, predvolitve (Z) Viriginija, predvolitve (O)	Okrožje Kolumbia, predvolitve (Z) Maryland, predvolitve (Z) Virginija, predvolitve (O)
19. februar	Havaji, zborovanja (Z) Wisconsin, predvolitve (O)	Washington, predvolitve (Z) Wisconsin, predvolitve (O)
23. februar		Am. Samoa, zborovanja (O) S. Marijanski otoki, zborovanja (Z)
24. februar		Portoriko, zborovanja (O)
4. marec	Ohio, predvolitve (MP) Rhode Island, predvolitve (MP) Teksas, kombinacija predvolitev (O) in zborovanj Vermont, predvolitve (O)	Ohio, predvolitve (MP) Rhode Island, predvolitve (MP) Teksas, predvolitve (O) Vermont, predvolitve (O)

2008	DEMOKRATI	REPUBLIKANCI
8. marec	Wyoming, zborovanja (Z)	Guam, drugo (Z)
11. marec	Misisipi, predvolitve (O)	Misisipi, predvolitve (O)
5. april		Am. Deviški otoki, drugo (O)
22. april	Pensilvanija, predvolitve (Z)	Pensilvanija, predvolitve (Z)
3. maj	Guam, drugo (Z)	
6. maj	Indiana, predvolitve (O) S. Karolina, predvolitve (MP)	Indiana, predvolitve (O) S. Karolina, predvolitve (MP)
13. maj	Z. Virginija, predvolitve (MP)	Z. Virginija, predvolitve (MP)
17. maj		Havaji, zborovanja (Z)
20. maj	Kentucky, predvolitve (Z) Oregon, predvolitve (Z)	Kentucky, predvolitve (Z) Oregon, predvolitve (Z)
27. maj		Idaho, predvolitve (O)
1. junij	Portoriko, predvolitve (O)	
3. junij	Montana, predvolitve (O) J. Dakota, predvolitve (Z)	J. Dakota, predvolitve (Z) Nova Mehika, predvolitve (Z)
12. julij		Nebraska, konvencija

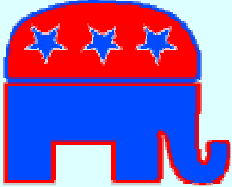
(Opomba: Z – zaprt, O – Odprt, MP/MC – modificirane predvolitve/zborovanja)

Priloga C: Agenda na večernem zborovanju v Iowi 2008

- 1) Registracija volivcev
- 2) Poziv k začetku zborovanja
 - a. IDP-predstavitev
 - b. Pisma in nominacijske peticije
 - c. Volitve stalnih uradnikov
 - d. Nominacijske peticije/pisma kandidatov
- 3) Oblikovanje skupin po predsedniških preferencah
 - a. Ugotavljanje viabilnosti
 - b. Oblikovanje preferenčnih skupin
 - c. Ponovno oblikovanje preferenčnih skupin
- 4) Izbira delegatov
 - a. Dodeljevanje delegatov
 - b. Poročanje o rezultatih
 - c. Volitve delegatov
 - d. Ratifikacija predvolilnega seznama
- 5) Volitve članov odbora
 - a. Člani odbora na okrožnih konvencijah
 - b. Volitve članov volilnih odborov
- 6) Razprava o resoluciji in njen sprejem
- 7) Sklep
 - a. Pred sklepom
 - b. Nove naloge

Priloga D: Porazdelitev delegatov na Republikanski nacionalni konvenciji 2008¹⁸⁰

Na republikanski nacionalni konvenciji 2008 je bilo skupno število delegatov 2380, porazdeljeni pa so:¹⁸¹

 Alokacija republikanskih delegatov po zveznih državah					
Rank	(sort) State	(sort) Pledged	(sort) Unpledged	(sort) Total	Allocation Breakdown
1	Alabama	45	3	48	10 base at-large / 21 re: 7 congressional districts / 3 party / 14 bonus
2	Alaska	26	3	29	10 base at-large / 3 re: 1 congressional district / 3 party / 13 bonus
3	American Samoa	6	3	9	6 base at-large / 3 party
4	Arizona	50	3	53	10 base at-large / 24 re: 8 congressional districts / 3 party / 16 bonus
5	Arkansas	31	3	34	10 base at-large / 12 re: 4 congressional districts / 3 party / 9 bonus
6	California	170	3	173	10 base at-large / 159 re: 53 congressional districts / 3 party / 1 bonus
7	Kolorado		46	46	10 base at-large / 21 re: 7 congressional districts / 3 party / 12 bonus
8	Connecticut	27	3	30	10 base at-large / 15 re: 5 congressional districts / 3 party / 2 bonus
9	Delaware	18		18	10 base at-large / 3 re: 1 congressional district / 3 party / 2 bonus
10	District of Columbia	16	3	19	16 base at-large / 3 party
11	Florida	57		57	penalty: 50% of 114 [10 base at-large / 75 re: 25 congressional districts / 3 party / 26 bonus]

¹⁸⁰ Dostopno prek: <http://www.thegreenpapers.com/P08/R-Del.phtml> (11. julij 2008).

¹⁸¹ Dostopno prek: http://www.gop.com/images/2008_Call_FINAL.pdf (2. marec 2008).

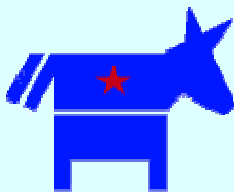
12	Georgia	72		72	10 base at-large / 39 re: 13 congressional districts / 3 party / 20 bonus
13	Guam		9	9	6 base at-large / 3 party
14	Hawaii	20		20	10 base at-large / 6 re: 2 congressional districts / 3 party / 1 bonus
15	Idaho	26	6	32	10 base at-large / 6 re: 2 congressional districts / 3 party / 13 bonus
16	Illinois	57	13	70	10 base at-large / 57 re: 19 congressional districts / 3 party
17	Indiana	27	30	57	10 base at-large / 27 re: 9 congressional districts / 3 party / 17 bonus
18	Iowa		40	40	10 base at-large / 15 re: 5 congressional districts / 3 party / 12 bonus
19	Kansas	36	3	39	10 base at-large / 12 re: 4 congressional districts / 3 party / 14 bonus
20	Kentucky	45		45	10 base at-large / 18 re: 6 congressional districts / 3 party / 14 bonus
21	Louisiana	20	27	47	10 base at-large / 21 re: 7 congressional districts / 3 party / 13 bonus
22	Maine		21	21	10 base at-large / 6 re: 2 congressional districts / 3 party / 2 bonus
23	Maryland	37		37	10 base at-large / 24 re: 8 congressional districts / 3 party
24	Massachusetts	40	3	43	10 base at-large / 30 re: 10 congressional districts / 3 party
25	Michigan	30		30	penalty: 50% of 60 [10 base at-large / 45 re: 15 congressional districts / 3 party / 2 bonus]
26	Minnesota		41	41	10 base at-large / 24 re: 8 congressional districts / 3 party / 4 bonus
27	Mississippi	36	3	39	10 base at-large / 12 re: 4 congressional districts / 3 party / 14 bonus
28	Missouri	58		58	10 base at-large / 27 re: 9 congressional districts / 3 party / 18 bonus
29	Montana	25		25	10 base at-large / 3 re: 1 congressional district / 3 party / 9 bonus
30	Nebraska	30	3	33	10 base at-large / 9 re: 3 congressional districts / 3 party / 11 bonus

31	Nevada		34	34	10 base at-large / 9 re: 3 congressional districts / 3 party / 12 bonus
32	New Hampshire	12		12	penalty: 50% of 24 [10 base at-large / 6 re: 2 congressional districts / 3 party / 5 bonus]
33	New Jersey	52		52	10 base at-large / 39 re: 13 congressional districts / 3 party
34	New Mexico	29	3	32	10 base at-large / 9 re: 3 congressional districts / 3 party / 10 bonus
35	New York	87	14	101	10 base at-large / 87 re: 29 congressional districts / 3 party / 1 bonus
36	North Carolina	69		69	10 base at-large / 39 re: 13 congressional districts / 3 party / 17 bonus
37	North Dakota	23	3	26	10 base at-large / 3 re: 1 congressional district / 3 party / 10 bonus
38	Northern Marianas		9	9	6 base at-large / 3 party
39	Ohio		88	88	10 base at-large / 54 re: 18 congressional districts / 3 party / 21 bonus
40	Oklahoma	38	3	41	10 base at-large / 15 re: 5 congressional districts / 3 party / 13 bonus
41	Oregon	27	3	30	10 base at-large / 15 re: 5 congressional districts / 3 party / 2 bonus
42	Pennsylvania		74	74	10 base at-large / 57 re: 19 congressional districts / 3 party / 4 bonus
43	Puerto Rico	20	3	23	20 base at-large / 3 party
44	Rhode Island	17	3	20	10 base at-large / 6 re: 2 congressional districts / 3 party / 1 bonus
45	South Carolina	24		24	penalty: 50% of 47 [10 base at-large / 18 re: 6 congressional districts / 3 party / 16 bonus]
46	South Dakota	24	3	27	10 base at-large / 3 re: 1 congressional district / 3 party / 11 bonus
47	Tennessee	52	3	55	10 base at-large / 27 re: 9 congressional districts / 3 party / 15 bonus
48	Texas	137	3	140	10 base at-large / 96 re: 32 congressional districts / 3 party / 31 bonus
49	Utah	36		36	10 base at-large / 9 re: 3 congressional districts / 3 party / 14 bonus

50	Vermont	17		17	10 base at-large / 3 re: 1 congressional district / 3 party / 1 bonus
51	Virgin Islands	6	3	9	6 base at-large / 3 party
52	Virginia	63		63	10 base at-large / 33 re: 11 congressional districts / 3 party / 17 bonus
53	Washington	19	21	40	10 base at-large / 27 re: 9 congressional districts / 3 party
54	West Virginia	27	3	30	10 base at-large / 9 re: 3 congressional districts / 3 party / 8 bonus
55	Wisconsin	40		40	10 base at-large / 24 re: 8 congressional districts / 3 party / 3 bonus
56	Wyoming		14	14	penalty: 50% of 28 [10 base at-large / 3 re: 1 congressional district / 3 party / 12 bonus]
Convention		1,824	556	2,380	Before penalty: 2,516 total delegates - 560 base at-large / 1,305 re: 435 congressional districts / 168 party / 483 bonus

Priloga E: Porazdelitev delegatov na Demokrski nacionalni konvenciji 2008¹⁸²

Skupno število delegatov na demokratski nacionalni konvenciji 2008:

		Alokacija demokratskih delegatov po zveznih državah			
Rank	(sort) State	(sort) Pledged	(sort) Unpledged	(sort) Total	Allocation Breakdown
1	Alabama	52	8	60	34 district / 11 at large; 7 Pledged PLEOs; 7 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
2	Alaska	13	5	18	8 district / 3 at large; 2 Pledged PLEOs; 4 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
3	American Samoa	3	6	9	3 at large; 6 Unpledged PLEOs
4	Arizona	56	11	67	37 district / 12 at large; 7 Pledged PLEOs; 10 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
5	Arkansas	35	12	47	22 district / 8 at large; 5 Pledged PLEOs; 11 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
6	California	370	71	441	241 district / 81 at large; 48 Pledged PLEOs; 66 Unpledged PLEOs; 5 Unpledged add-ons
7	Colorado	55	15	70	36 district / 12 at large; 7 Pledged PLEOs; 14 Unpledged PLEOs; 1

¹⁸² Dostopno prek: <http://www.thegreenpapers.com/P08/D-Del.phtml> (2. april 2008) in http://s3.amazonaws.com/apache.3cdn.net/f4225987fd9e438ef7_fqm6bev2k.pdf (2. april 2008).

					Unpledged add-on
8	Connecticut	48	12	60	31 district / 11 at large; 6 Pledged PLEOs; 11 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
9	Delaware	15	8	23	10 district / 3 at large; 2 Pledged PLEOs; 7 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
10	Democrats Abroad	7	4	11	6 at large; 1 Pledged PLEO; 4 Unpledged PLEOs
11	District of Columbia	15	24	39	10 district / 3 at large; 2 Pledged PLEOs; 22 Unpledged PLEOs; 2 Unpledged add-ons
12	Florida				No delegate votes
13	Georgia	87	15	102	57 district / 19 at large; 11 Pledged PLEOs; 13 Unpledged PLEOs; 2 Unpledged add-ons
14	Guam	4	5	9	4 at large; 5 Unpledged PLEOs
15	Hawaii	20	9	29	13 district / 4 at large; 3 Pledged PLEOs; 8 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
16	Idaho	18	5	23	12 district / 4 at large; 2 Pledged PLEOs; 4 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
17	Illinois	153	31	184	100 district / 33 at large; 20 Pledged PLEOs; 28 Unpledged PLEOs; 3 Unpledged add-ons
18	Indiana	72	13	85	47 district / 16 at large; 9 Pledged PLEOs; 12 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
19	Iowa	45	12	57	29 district / 10 at large; 6

					Pledged PLEOs; 11 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
20	Kansas	32	9	41	21 district / 7 at large; 4 Pledged PLEOs; 8 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
21	Kentucky	51	9	60	34 district / 11 at large; 6 Pledged PLEOs; 8 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
22	Louisiana	56	11	67	37 district / 12 at large; 7 Pledged PLEOs; 10 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
23	Maine	24	8	32	16 district / 5 at large; 3 Pledged PLEOs; 7 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
24	Maryland	70	29	99	46 district / 15 at large; 9 Pledged PLEOs; 27 Unpledged PLEOs; 2 Unpledged add-ons
25	Massachusetts	93	28	121	61 district / 20 at large; 12 Pledged PLEOs; 26 Unpledged PLEOs; 2 Unpledged add-ons
26	Michigan				No delegate votes
27	Minnesota	72	16	88	47 district / 16 at large; 9 Pledged PLEOs; 14 Unpledged PLEOs; 2 Unpledged add-ons
28	Mississippi	33	8	41	22 district / 7 at large; 4 Pledged PLEOs; 7 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
29	Missouri	72	16	88	47 district / 16 at large; 9 Pledged PLEOs; 14 Unpledged PLEOs; 2 Unpledged add-ons

30	Montana	16	9	25	10 district / 4 at large; 2 Pledged PLEOs; 8 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
31	Nebraska	24	7	31	16 district / 5 at large; 3 Pledged PLEOs; 6 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
32	Nevada	25	9	34	16 district / 6 at large; 3 Pledged PLEOs; 8 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
33	New Hampshire	22	8	30	14 district / 5 at large; 3 Pledged PLEOs; 7 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
34	New Jersey	107	20	127	70 district / 23 at large; 14 Pledged PLEOs; 18 Unpledged PLEOs; 2 Unpledged add-ons
35	New Mexico	26	12	38	17 district / 6 at large; 3 Pledged PLEOs; 11 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
36	New York	232	49	281	151 district / 51 at large; 30 Pledged PLEOs; 45 Unpledged PLEOs; 4 Unpledged add-ons
37	North Carolina	115	19	134	77 district / 26 at large; 12 Pledged PLEOs; 17 Unpledged PLEOs; 2 Unpledged add-ons
38	North Dakota	13	8	21	8 district / 3 at large; 2 Pledged PLEOs; 7 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
39	Ohio	141	21	162	92 district / 31 at large; 18 Pledged PLEOs; 19 Unpledged PLEOs; 2 Unpledged add-ons

40	Oklahoma	38	10	48	25 district / 8 at large; 5 Pledged PLEOs; 9 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
41	Oregon	52	13	65	34 district / 12 at large; 6 Pledged PLEOs; 12 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
42	Pennsylvania	158	29	187	103 district / 35 at large; 20 Pledged PLEOs; 26 Unpledged PLEOs; 3 Unpledged add-ons
43	Puerto Rico	55	8	63	36 district / 12 at large; 7 Pledged PLEOs; 7 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
44	Rhode Island	21	12	33	13 district / 5 at large; 3 Pledged PLEOs; 11 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
45	South Carolina	45	9	54	29 district / 10 at large; 6 Pledged PLEOs; 8 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
46	South Dakota	15	8	23	9 district / 4 at large; 2 Pledged PLEOs; 7 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
47	Tennessee	68	17	85	44 district / 15 at large; 9 Pledged PLEOs; 15 Unpledged PLEOs; 2 Unpledged add-ons
48	Texas	193	35	228	126 district / 42 at large; 25 Pledged PLEOs; 32 Unpledged PLEOs; 3 Unpledged add-ons
49	Unassigned		2	2	2 Unpledged PLEOs (who must be DNC members)
50	Utah	23	6	29	15 district / 5 at large; 3 Pledged PLEOs;

					5 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
51	Vermont	15	8	23	10 district / 3 at large; 2 Pledged PLEOs; 7 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
52	Virgin Islands	3	6	9	3 at large; 6 Unpledged PLEOs
53	Virginia	83	18	101	54 district / 18 at large; 11 Pledged PLEOs; 16 Unpledged PLEOs; 2 Unpledged add-ons
54	Washington	78	19	97	51 district / 17 at large; 10 Pledged PLEOs; 17 Unpledged PLEOs; 2 Unpledged add-ons
55	West Virginia	28	11	39	18 district / 7 at large; 3 Pledged PLEOs; 10 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
56	Wisconsin	74	18	92	48 district / 16 at large; 10 Pledged PLEOs; 16 Unpledged PLEOs; 2 Unpledged add-ons
57	Wyoming	12	6	18	7 district / 3 at large; 2 Pledged PLEOs; 5 Unpledged PLEOs; 1 Unpledged add-on
Convention		3,253	797	4,050	2,111 district / 727 at large; 415 Pledged PLEOs; 721 Unpledged PLEOs; 76 Unpledged add-ons